

ဝိတ်ကူးချိချိအနုပညာ

ကမ္ဘာ့ဒီးယားရဲ့
လှိုလှိုက်ချက်အပြည့်နဲ့လူ

ပိုပေါ့

မိုးဇက်ပိုင်
ပြန်ဆိုစုစည်းသည်

စိတ်ကူးချိုချိုစာအုပ်

ကမ္ဘောဒီးယားရဲ့ လျှို့ဝှက်ချက်အပြည့်နဲ့လူ ပိုပေါ့

မိုးဇော်ပိုင်

ပြန်ဆိုစုစည်းသည်။

ပြန်ဆိုခြင်းအကြောင်း	၈
လျှို့ဝှက်ချက်အပြည့်အစုံ	၁၀
ပြန်ဆိုခြင်းအကြောင်းအရာကောင်းစားလိ	၁၀
အဆိုအတွက် ထိုးစစ်	၁၀
မိန့်တော် ညည်းပန်းချိစက်မှုတွေ	၂၅
စိတ်ကူး အစီအစဉ်	၂၆
ညည်းဆန်တွေကို အလေးထား မပြုရိုးပင်နဲ့	၃၅
အသံလိုလူလဲ	၅၂
ကျွန်းခြည်အတွက် ငါ့ သူပိန်တာတွေ	၅၇
အသံအဖျတ်ကလေး	၅၇
ကျွန်းတောင်းကျွန်းသူတွေ အချင်းချင်း	၅၈
ကံပတ်ချေပြီ	၅၈
အားရ ဝမ်း ဝမ်း	၆၂
အိပ်စက်ရာတွေကို နှစ်သက်သူ	၆၉
အားရစားသုံးသူ	၇၇

ဟိုလဒ်နခင်ကလေးမိ ကလေးခင်းမှာကိစ္စ ၈၂၀

ယလကနခင်လေးပူ ဝိဇ္ဇာကန

:ကျွန်ုပ်တို့လေးပင် နှစ်ပတ် ၈၄၀

ကလေးခင်းပြုကြိုခဲန ၀၀ ၈၃၀

:ကျွန်ုပ်တို့မိ နီလေး ၈၅၀

ပိုင်ပြုခင်းပိုင် ကလေးခင်းမိလ ၈၆၀

ယလခင်းမိပိုင်လေး

၈၇၀ နည်းလေးခင်းပိုင်လေး နှစ်ပတ်လေး ပိုင်ပြုခင်း ၈၇၀

ပြုခင်းပိုင် ၀၃ နည်းလေးခင်းပိုင်လေးမိ ၈၈၀

ဘာသာမာတိကာ အမှာ

- * ဘာသာပြန်သူ အမှာ
- ၁။ လျှို့ဝှက်သိပ်သည်းမှုက ပြိုင်ဘက်တွေထက် ကျွန်ုပ်တို့လေးပိုင်ပြု
ပိုင်ပြု ကြောက်စရာကောင်းတယ် လိုလိုလားလား မှန်ချကြလေ ၁၈
- ၂။ ခမာနီတွေရဲ့ ထိုးစစ် ၁၆
- ၃။ အမိန့်တွေ ညည်းပန်းနှိပ်စက်မှုတွေ ၂၅
- ၄။ နံပါတ်တစ် အစ်ကိုကြီး ၂၆
- ၅။ ကျည်ဆန်တွေကို အလဟဿ မဖြုန်းပစ်နဲ့ ၃၅
- ၆။ သူ ဘယ်လိုလူလဲ ၄၂
- ၇။ ငါ့တိုင်းပြည်အတွက် ငါ လုပ်ခဲ့တာတွေ
မင်း သိစေချင်တယ် ၄၇
- ၈။ ခမာနီသောင်းကျန်းသူတွေ အချင်းချင်း
သတ်ပုတ်နေပြီ ၅၈
- ၉။ ၁၀ နာရီ ၁၅ မိနစ် ၆၂ ၆၂
- ၁၀။ ပြင်သစ်ကဗျာတွေကို နှစ်သက်သူ ၆၉
- ၁၁။ ငရဲမှ ဇာတ်လမ်းသုံးပုဒ် ၇၇

ဘာသာပြန်သူ အမှာ

စနစ်ဆိုတာက သမိုင်းရဲ့ခြေရာ ဖြစ်တယ်။ ဘယ်တော့မှ ဖျောက်ဖျက်လို့မရဘူး။ အမှားနဲ့ အမှန် နယ်နိမိတ်က အလွန်ကျဉ်းမြောင်းလွန်းပြီး အယူဝါဒသမားတွေက အမှားဘက်ကို လိုလိုလားလား ခုန်ချကြတယ်။ ပြည်သူတွေအတွက် အလင်းတစ်စ မပေးခဲ့ဘူး။

လူမျိုးစုတွေရဲ့ သားကောင်လုပွဲ၊ လက်ရည်စမ်းပွဲတွေဆီကနေ ယနေ့အထိ ပုံစံအမျိုးမျိုးနဲ့ စစ်ပွဲတွေ ဖြစ်နေကြတုန်းပဲ။ လူ့ယဉ်ကျေးမှု ရေစီးကြောင်းက အရှေ့ကို တဖြည်းဖြည်း ချီတက်ရာကနေ စောက်ထိုး မိုးမျှော်ဖြစ်ကုန်ကြတယ်။ တချို့က နောက်ပြန်လှည့်တယ်။ တချို့က ဘေးတိုက်သွားတယ်။ တချို့က ဒီအတိုင်း ရပ်နေကြတယ်။ နယ်မြေ လုပွဲတွေက ပြည်သူ သန်းပေါင်းများစွာကို သေဆုံးစေခဲ့တယ်။ ဝါဒ ဖြန့်ချိမှု လှိုင်းလုံးတွေက စနစ်တွေကို အကြိမ်ကြိမ် ဝါးမျိုးခဲ့တယ်။

စစ်ပွဲဆိုတာ သက်တမ်း နုနုရင့်ရင့် ဘာတစ်ခုမှ မကောင်းဘူး။ ပထမကမ္ဘာစစ်က ၁၉၁၄ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၂၈ ကနေ ၁၉၁၈ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၁၁ ရက်နေ့အထိ လေးနှစ်၊ သုံးလနဲ့ နှစ်ပတ် ကြာမြင့်ခဲ့တယ်။ ဘာ အကျိုးကျေးဇူးမှ မရှိဘူး။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်က ၁၉၃၉ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၁ ရက်နေ့ကနေ ၁၉၄၅ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၂ ရက်နေ့အထိ ခြောက်နှစ်နဲ့

တစ်ရက် ကြာမြင့်ခဲ့တယ်။

ပထမ အင်ဒိုချိုင်းနားစစ်ပွဲ (၁၉၄၆ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၁၉- ၁၉၅၄ ခုနှစ် ဩဂုတ် ၁)၊ ဒုတိယ အင်ဒိုချိုင်းနားစစ်ပွဲ (ဗီယက်နမ် စစ်ပွဲလို့ လူသိများ ကြပြီး ၁၉၅၅ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၁ - ၁၉၇၅ ခုနှစ် ဧပြီလ ၃၀)၊ ကမ္ဘောဒီးယား-ဗီယက်နမ်စစ်ပွဲ (၁၉၇၇ ခုနှစ် ဧပြီလ ၃၀ - ၁၉၉၁ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၂၃)၊ ကိုရီးယားစစ်ပွဲ၊ အီရန်-အီရတ်စစ်ပွဲ၊ ပင်လယ်ကွေ့စစ်ပွဲ၊ ဆိုမာလီယာ ပြည်တွင်းစစ်ပွဲများ၊ အာဖဂန်စစ်ပွဲ၊ ဒါဖာစစ်ပွဲ၊ အီရတ်စစ်ပွဲ၊ ရုရှား ပြည်တွင်းစစ်၊ တရုတ် ပြည်တွင်းစစ် အစရှိတဲ့ စစ်ပွဲများစွာကနေ ၂၀၁၅ ခုနှစ် မတ်လ ၁၉ ရက်နေ့က စတင်ခဲ့တဲ့ ယီမင်ပြည်တွင်းစစ်ပွဲများက အာဏာရှင်တွေကို သက်ဆိုးရှည်စေခဲ့တယ်။

တကယ်လို့ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံက ကွန်မြူနစ်စနစ် ဩဇာအရှိန် အဝါအောက်ကို ကျရောက်သွားခဲ့ရင် ဆက်တိုက်ဆိုသလို ပတ်ဝန်းကျင် နိုင်ငံတွေကို ရိုက်ခတ်မယ်။ ၁၉၅၀ နှစ်များကနေ ၁၉၈၀ နှစ်များအတွင်း ဒိုမိုနီသီအိုရီအဖြစ် ထင်ရှားခဲ့တယ်။ တရုတ်၊ ကိုရီးယား၊ ဗီယက်နမ်၊ လာအို၊ ကမ္ဘောဒီးယား၊ ထိုင်း၊ မလေးရှား၊ အင်ဒိုနီးရှား၊ ဘားမား (ယခု မြန်မာ)၊ အိန္ဒိယ အစရှိသဖြင့် အာရှနိုင်ငံတွေမှာ ဆင့်ကဲဖြစ်စဉ်တွေက ဇယ်စက်သလိုပဲ ဖြစ်ခဲ့တယ်။ ကွန်မြူနစ်ဝါဒက ကမ္ဘောဒီးယားကို ချာချာလည်စေခဲ့တယ်။

စစ်ပွဲနဲ့ အာဏာရှင်စနစ်ဆိုတာ ခေါင်းနဲ့ ပန်းလိုပါပဲ။ အာဏာရှင်ဟစ်တလာက အသက် ၅၆ နှစ်အရွယ် ၁၉၄၅ ခုနှစ် ဧပြီလ ၃၀ ဘာလင်မြို့မှာ ကွယ်လွန်တယ်။ ဂျာနယ်လစ် ဖြစ်ဖူးတဲ့ အီတလီ အာဏာရှင် မူဆိုလီနီက အသက် ၆၁ နှစ်အရွယ် ၁၉၄၅ ခုနှစ် ဧပြီလ ၂၈ ရက်နေ့မှာ ကွယ်လွန်တယ်။ စပိန် အာဏာရှင် ဖရန်ကိုက အသက် ၈၂ နှစ်အရွယ် ၁၉၇၅ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၂၀ ရက်နေ့က မက်ဒရစ်မြို့တော်မှာ ကွယ်လွန်တယ်။ ဆိုဗီယက် ခေါင်းဆောင် စတာ လင်က အသက် ၇၄ နှစ်အရွယ် ၁၉၅၃ ခုနှစ် မတ်လ ၅ ရက်နေ့မှာ ကွယ်လွန်ခဲ့တယ်။ ဆက်ဒစ်ဟူစ်နီက ၂၀၀၆ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၃၀ ရက်နေ့က ဘဂ္ဂဒက်မှာ သေဆုံးတယ်။ အသက် ၆၉ နှစ်ရှိပြီ။ တိုင်းပြည်နဲ့ ပြည်သူ့ကို စနစ်အမှားနဲ့ ချောက်ထဲတွန်းချတဲ့ အာဏာရှင် စာရင်း

လျှို့ဝှက်သိပ်သည်းမှုက ပြိုင်ဘက်တွေထက် ပိုပြီး ကြောက်စရာကောင်းတယ်

ပိုပေါ့ဆိုတဲ့နာမည်က လူမျိုးတုံး သတ်ဖြတ်ခြင်းနဲ့အတူ ကမ္ဘာက ကောင်းကောင်းသိသွားခဲ့ပြီ။ မကြာသေးခင် နှစ်များအတွင်းက ကမ္ဘောဒီးယားဟာ သွေးပျက်ဖွယ် အဖြစ်ပျက်တွေ ကြုံခဲ့ရတယ်။ အဲဒီသမိုင်း ပုံရိပ်ကို ထင်ဟပ်စေတဲ့ The Killing Fields(၁၉၇၈) ဇာတ်ကားကို လန်ဒန်ဇာတိ ဒါရိုက်တာ Roland Joffe ရိုက်ကူးခဲ့တယ်။ ဒီဇာတ်ကားက အပြင်လူတွေကို တုန်လှုပ်ချောက်ချားစေခဲ့တယ်။ နှစ်ဆယ်ရာစု သမိုင်းရဲ့ ကြောက်မက်ဖွယ်လူဘီလူးတွေကြားထဲမှာ ပိုပေါ့က မားမားကြီး ရပ်လို့ပေါ့။ ဟစ်တလာနဲ့ စတာလင်တို့လိုပဲ သူ့မှာ အကြောင်းရင်းခံတွေ ရှိတယ်။

အလောင်းတွေ တောင်လိုပုံအောင် တမင်သက်သက် ရည်ရွယ်ပြီး လုပ်ခဲ့တာပဲဖြစ်ဖြစ်၊ မလုပ်ခဲ့တာပဲဖြစ်ဖြစ် ကြေကွဲစရာပုံရိပ်တွေက ရင်နာစရာ တော်တော်ကောင်းခဲ့တယ်။ အဲဒီ ကမ်းကုန်အောင်များတဲ့ သေဆုံးသူ အရေအတွက်မှာ ပိုပေါ့ရဲ့ ပြိုင်ဘက်စာရင်းက အဲဒီလောက် မပါဘူး။ သူ့အာဏာမရခင် ကမ္ဘောဒီးယားပြည်သူ ၈ သန်းဝန်းကျင် ရှိရာကနေ ၁၉၇၅ ခုနှစ်နဲ့ ၁၉၇၉ ခုနှစ်အတွင်း လူပေါင်း ၁ သန်းကနေ ၂ သန်းကျော်အထိ သေဆုံးခဲ့တယ်လို့ တွက်ချက်ထားကြတယ်။ သူ ဖြုတ်ချခံရချိန်မှာ လူတွေ

ဘယ်လောက်တောင် အသက်ပေးခဲ့ရသလဲ။

သူက ကောင်းရာညွှန်ပြသူလို၊ ဆရာကြီး တစ်ယောက်လို အကြိုက်
တွေ့စရာ မရှိဘူး။ နိမ့်ကျတဲ့ ဘဝကောက်ကြောင်းကို ထိန်းပြီး ဆက်သွားခဲ့
တယ်။ သူ့ကို အမြဲ ရှာရခက်တယ်၊ တွေ့ရခဲတယ်၊ ယုံကြည်မှု အခွဲအလမ်း
တွေကို ရှောင်တယ်၊ နှစ်ဆယ်ရာစု အကြွင်းမဲ့အာဏာရှင်အားလုံးမှာ အဲဒီ
အင်္ဂါရပ်တွေ အကုန်နီးပါးရှိတယ်။ ဖက်ဆစ်၊ နာဇီ၊ ဖရန်ကို၊ မူဆိုလီနီနဲ့
ဟစ်တလာ၊ စတာလင်နဲ့ မော်စီတုံး ကွန်မြူနစ်တို့လို အာဏာရှင်တွေဆီမှာ
ရှိနေတာပေါ့။ ပိုပေါ့ရဲ့ လျှို့ဝှက်သိပ်သည်း မှုတွေက သူ့ပြိုင်ဘက်တွေထက်
ပိုပြီး ကြောက်စရာ ကောင်းတယ်။ သူက ပိုပြီး အန္တရာယ်ပေးနိုင်တာပေါ့။
ဒါ့အပြင် သူက အသက်ရှင်နေသလို ပြည်သူတွေကို ဆက်ပြီး ခြောက်လှန့်
နေတုန်းပဲ။ ထိုင်းနယ်စပ် တောတောင်ထဲက စောင့်နေတယ်။ ဒီလိုမှမဟုတ်
ရင် ကြောက်စရာကောင်းတဲ့ ခမာနီတွေနဲ့အတူ ပြန်လာလို့ရမယ့် အခွင့်အ
လမ်းကောင်းတစ်ခုကို ကမ္ဘောဒီးယား မြောက်ပိုင်းက စောင့်နေတာဖြစ်မယ်။
ပိုပေါ့ရဲ့ သိုသိပ်မှုက ဇာတ်လမ်းအစအဆုံးကို ဆွဲဆောင်ထားတယ်။

တံငါရွာလေးမှာ မွေးခဲ့တယ်

သူ့ကို ၁၉၂၅ ခုနှစ် မေလ ၁၉ ရက်နေ့မှာ မွေးခဲ့တယ်။ ထိုစဉ်
ပြင်သစ်ကိုလိုနီ ဧရိယာဖြစ်နေတဲ့ ကမ္ဘောဒီးယား အရှေ့မြောက်ပိုင်း Kam-
pong Thom စီရင်စုရှိ Prek Sbauv တံငါရွာလေးမှာ မွေးခဲ့တာပေါ့။
အဲဒီရွာလေးက Sen မြစ်နံဘေးမှာရှိတယ်။ ဖန္ဒမ်းပင်မြောက်ပိုင်း ကီလိုမီတာ
၁၄၀ အကွာအဝေးမှာရှိတယ်။ ငယ်စဉ်တုန်းက သူ့ကို Saloth Sar လို့
ခေါ်ခဲ့တယ်။ သူ့မိဘတွေက Pen Saloth နဲ့ Sok Nem လို့ အမည်ရ
တယ်။ မွေးချင်းကိုးယောက်မှာ နံပါတ်ရှစ်ဖြစ်ပြီး ယောက်ျားလေး သုံးယောက်
အနက် ဒုတိယမြောက်သား လည်းဖြစ်တယ်။ အစ်ကိုကြီး Saloth Chhay
ကို သူ့ထက် သုံးနှစ်စောပြီး မွေးခဲ့တယ်။ ဖခင် Pen Saloth က လယ်
သမားတစ်ဦးဖြစ်သလို မြေ ၁၂ ဟက်တာနဲ့ ကျွဲအချို့ ပိုင်ဆိုင်တယ်။ ဘာပဲ
ပြောပြော သူတို့ မိသားစုကို အတန်အသင့် ပိုက်ဆံရှိသူတွေအဖြစ် သတ်မှတ်
လို့ရတယ်။ သူတို့ မိသားစုက Sino-Khmer မျိုးနွယ်က ဆင်းသက်လာ

ကြသူတွေ ဖြစ်တယ်။

ပြောရရင် တရုတ်မျိုးရိုးကလာတဲ့ ကမ္ဘောဒီးယားပြည်သူတွေပေါ့။ သူ့အသားအရေနဲ့ လိုက်ဖက်အောင် Saloth Sar လို့ အမည်ပေးထားတာလည်း ဖြစ်တယ်။ Sar ဆိုတာ ခမာလို အဖြူရောင်လို့ အဓိပ္ပာယ်ရတယ်။ သူ့ကို မွေးဖွားချိန်က ခမာလူ့အဖွဲ့အစည်းရဲ့ ခေတ်ရေစီးကြောင်းမှာဖြစ်ပြီး သူ့မိသားစုက ဒါကို လက်သင့်ခံ ယုံကြည်ပြီးသားလည်း ဖြစ်ခဲ့တယ်။ ကမ္ဘောဒီးယားရဲ့ ပထဝီဝင်နိုင်ငံရေးက ရေသေသလို၊ ခေတ်နောက်ကျန်ခဲ့သလို အမြဲဖြစ်ခဲ့ရတယ်။ ဩဇာအာဏာ နောက်ဆုံးပိုင်စိုးတဲ့ ကာလအပိုင်း အခြားက ခမာဘုရင်တွေ အုပ်ချုပ်တဲ့ အလယ်ပိုင်းခေတ် အစောပိုင်းကာလတွေပေါ့။ ကမ္ဘောဒီးယား လွတ်လပ်ရေး၊ အဲဒီနောက် ထိုင်းနဲ့ ဗီယက်နမ်တို့ရဲ့ မကြာခဏ ကျူးကျော်ဝင်ရောက်မှုရန်က အတောမသတ်နိုင်အောင် ခြိမ်းခြောက်ခဲ့တယ်။

၁၈၆၃ ခုနှစ်အတွင်း ပြင်သစ်တို့ရောက်လာပြီး ဗီယက်နမ်ရဲ့ စီးပွားရေးထဲမှာ ကမ္ဘောဒီးယားကို ချည်ပြီးတုပ်ပြီးထားခဲ့တယ်။ သူတို့က ကိုလိုနီမာစတာတွေဆိုတော့ စီစဉ်မှု အားကောင်းတယ်။ ၁၈၈၀ နှစ်များ အတွင်းမှာ ပုန်ကန်မှုတစ်ခုကလွဲပြီး မင်းမျိုးမင်းနွယ်တွေ အပါအဝင် ကမ္ဘောဒီးယားသားတွေက ပြင်သစ်စည်းမျဉ်းဥပဒေအောက်မှာ စိတ်ကသိကအောက် ဖြစ်ခဲ့ရတယ်။ နှင်ထုတ်ဖို့ ဘာမှ မကြိုးစားနိုင်ခဲ့ဘူး။ နန်းတော်နဲ့ တော်ဝင်မိသားစုတွေရှိပေမဲ့ ကျွန်းတစ်ကျွန်းလို တစ်စတစ်စ ပုံပေါက်လာတယ်။ ကမ္ဘာကြီးနဲ့ အဆက်အသွယ် ပြတ်နေခဲ့တယ်။ အဲဒီလို အဖြစ်အပျက်တွေ ဆင့်ကာဆင့်ကာ ဖြစ်လာခဲ့ကြတာပေါ့။

ပိုပေါ့ဖြစ်လာမယ့် Sar အကြောင်း ပြောရရင်တော့ သူ့မွေးနေ့က မသေချာ မရေရာသလိုဖြစ်နေပြီး ပြင်သစ်မှတ်တမ်းမှာ ၁၉၂၈ ခုနှစ် မေလ ၂၅ ရက်လို့လည်း ပေးထားပြန်တယ်။ ၁၉၇၇ ခုနှစ်တုန်းက မြောက်ကိုရီးယား ရေဒီယိုကနေ ၁၉၂၅ ခုနှစ် မွေးတယ်လို့ လွှင့်ထုတ်သွားတယ်။ ၁၉၃၅ ခုနှစ် သူ့အသက် ခြောက်နှစ်၊ ခုနှစ်နှစ်လောက်မှာ ဖခင်ပင်ရှိ ခရစ်ယာန်စာသင်ကျောင်းမှာ မူလတန်းတက်ဖို့ တံငါရွာလေးကနေ ထွက်ခဲ့တယ်။ ငယ်စဉ်က Vat Botum Vaddei ရှိ ဘုန်းကြီးကျောင်းမှာ ကျင့်ဝတ်သီလနဲ့

ပညတ်ချက်တွေကို သင်ယူခဲ့ဖူးတယ်။ ဖန္ဒမ်းပင်မှာ Meak လို့ အမည်ရတဲ့ သူ့ရဲ့ ဝမ်းကွဲအစ်မ တစ်ယောက်နဲ့ အတူနေထိုင်ခဲ့တယ်။ အဲဒီအမျိုးသမီးက ကမ္ဘောဒီးယား နန်းတွင်းကချေသည်အဖြစ် စခဲ့သူပေါ့။ သူက ၁၉၄၂ ခုနှစ် အထိ အစ်မအိမ်မှာ နေခဲ့သလို နန်းတွင်းကိုလည်း မကြာခဏဆိုသလို အလည်အပတ် ရောက်ခဲ့တာပေါ့။ ၁၉၄၇ ခုနှစ်မှာ ဖန္ဒမ်းပင်ရှိ Lycee Sisowath အလယ်တန်းကျောင်းတက်ဖို့ ဝင်ခွင့်ရခဲ့ပေမဲ့ သူ့ရဲ့ ပညာသင်ကြားမှုက ထင်သလို မဖြစ်ခဲ့ဘူး။

ပါရီမှာ ပညာသင်

ဖန္ဒမ်းပင်မြောက်ပိုင်းရှိ Russey Keo နည်းပညာကျောင်းကို ကူးပြောင်းတက်ရောက်ခဲ့တယ်။ ၁၉၄၉ ခုနှစ်အတွင်း ပြင်သစ်က ကမ္ဘောဒီးယားကို တစ်စိတ်တစ်ဒေသ လွတ်လပ်ရေးပေးမယ်လို့ အာမခံချက်ပေးခဲ့သလို ပြင်သစ်အစိုးရရဲ့ ပညာသင်ဆုနဲ့ Sar တစ်ယောက် ပါရီမှာ ကျောင်းတက်ခွင့်ရခဲ့တယ်။ ကမ္ဘောဒီးယားကိုယ်စားပြု ကျောင်းသားအယောက် ၁၀၀ ထဲမှာ သူ ပါဝင်ခဲ့တာပေါ့။ ၁၉၄၉ ခုနှစ်ကနေ ၁၉၅၃ ခုနှစ်အထိ ပါရီရှိ EFR အင်ဂျင်နီယာကျောင်းမှာ ရေဒီယို အီလက်ထရွန်နစ်ပညာရပ်တွေ ဆည်းပူးခဲ့တယ်။ ၁၉၅၀ ခုနှစ်တုန်းက ရွှေကျောင်းပိတ်ရက်မှာ ယူဂိုဆလားဗီးယားရှိ ဇာဂရက်မြို့ကိုသွားပြီး လမ်းတည်ဆောက်ရေးမှာ နိုင်ငံတကာ အလုပ်သမားအဖွဲ့ဝင်တစ်ယောက်အဖြစ် အလုပ်လုပ်ခဲ့တယ်။

အဲဒီနှစ်မှာပဲ Ieng Sary လည်း ပါရီကို ရောက်လာခဲ့တယ်။ သူတို့နှစ်ယောက်စလုံး ပြင်သစ် ကွန်မြူနစ်ပါတီ (PCF) နဲ့ ပူးပေါင်းဖို့ လုပ်ကြတယ်။ အဲဒီအချိန်တုန်းက ကွန်မြူနစ်ဝါဒကို ဘာမှ သေချာသိတာ မြင်တာ မဟုတ်ဘူး။ ဒါပေမဲ့ ဧရာမ အောင်မြင်တဲ့ ဇာတ်လမ်းက ရှိနှင့်နေပြီ။ စတာလင်က ရုရှားမှာ ပါဝါရှိနေတုန်းပဲ။ မော်စီတုံးက တရုတ်မှာ အမျိုးသားရေးဝါဒကို အနိုင်ရတယ်။ ပြင်သစ်မှာလည်း ကွန်မြူနစ်ပါတီက အလွန်အမင်း ဩဇာလွှမ်းမိုးချိန် ဖြစ်တယ်။ ပြင်သစ် ကွန်မြူနစ်ပါတီရဲ့ ကိုလိုနီဆန့်ကျင်ရေး မူဝါဒက သူ အပါအဝင် ကမ္ဘောဒီးယားလူငယ် အမြောက်အမြားကို ဆွဲဆောင်ခဲ့တယ်။

ပါရီမှာ သူ ရှိနေစဉ်အတွင်း ကမ္ဘောဒီးယားဘုရင် Sihanouk က ဒီမိုကရက်တစ် ပါတီနဲ့အတူ လူမကြိုက်တဲ့ အပိုင်းတွေ ပိုတိုးလာ တယ်။ အဲဒီတုန်းက Ieu Koeuss က ခေါင်းဆောင်ဖြစ်ပြီး ၁၉၅၀ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီ လတုန်းက လုပ်ကြံသတ်ဖြတ်ခံရတယ်။ ဒီအတွက် ဘုရင်ကို သံသယ ဝင်သလို ပြင်သစ်ရဲ့ လက်တံလို့ မယုံသင်္ကာ ဖြစ်ခဲ့ ကြတယ်။ ဒါမှမဟုတ် ဝန်ကြီးချုပ် Yem Sambour မှာ တာဝန် ရှိတယ်လို့ဆိုကြတယ်။ Sar က ၁၉၅၁ ခုနှစ်မှာ မာတ်စ်ဝါဒ အသိုင်းအဝိုင်းက လျှို့ဝှက်အဖွဲ့အစည်း တစ်ခုရဲ့ ကွန်မြူနစ်ကလာပ်စည်းအဖြစ် ပူးပေါင်းခဲ့တယ်။ အဲဒီနှစ်အတွင်း မှာပဲ ခမာကျောင်းသားများအဖွဲ့ (AER) ကို ဦးဆောင်ညွှန်ကြားသူလည်း ဖြစ်လာခဲ့တယ်။ လအနည်းငယ်အတွင်းမှာ သူက ပြင်သစ် ကွန်မြူနစ်ပါတီနဲ့ လက်တွဲပူးပေါင်းခဲ့တာပေါ့။

ကမ္ဘောဒီးယားသို့ ပြန်လာပြီ

သုံးနှစ်ဆက်တိုက် စာမေးပွဲကျရှုံးတာကြောင့် ၁၉၅၃ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလမှာ ကမ္ဘောဒီးယားသို့ ပြန်ဖို့ ဖြစ်လာခဲ့တယ်။ သူက ကမ္ဘောဒီးယားသို့ ပြန်ရောက်လာတဲ့ မာတ်စ်ဝါဒ လျှို့ဝှက်အဖွဲ့အစည်းရဲ့ ပထမဆုံး အဖွဲ့ဝင်လည်း ဖြစ်ခဲ့တယ်။ အစပိုင်းမှာ ညီအစ်ကိုတော်တဲ့ Loth Suong နဲ့ ဖန္ဒမ်းပင်မှာ နေခဲ့တယ်။ ဒါပေမဲ့ တစ်လအတွင်း သူက ကွန်မြူနစ် အတိုက်အခံတွေနဲ့ ပူးပေါင်းမိတယ်။ ဘာကြောင့်လဲ ဆိုတော့ ကမ္ဘောဒီးယား ကွန်မြူနစ်ပါတီက လှုပ်ရှားမှုတွေကို သိုသိုဝှက်ဝှက်နဲ့ ဆက်ပြီး လှုပ်ရှားစေချင်လို့ပဲ။ သူက ကွန်မြူနစ် အတိုက်အခံ နဲ့အတူ ဟန်ဆောင်ပြီး အလုပ်တွေ လုပ်ခဲ့တယ်။ ဒါပေမဲ့ အရင်းအမြစ်တွေက ဒါ အမှန်မဟုတ်ဘူးတဲ့။ သူက ဗီယက်မင်းတို့ စိုးမိုးခြယ်လှယ်ထားတဲ့ အင်ဒိုချိုင်းနား ကွန်မြူနစ်ပါတီ (ICP) နဲ့ ပူးပေါင်းခဲ့ပြန်တယ်။ ခမာ ဗီယက်မင်းကို အကြံပြုထောက်ခံသလို ၁၉၅၄ ခုနှစ် ဩဂုတ်လအတွင်းမှာ သူက ဗီယက်မင်းတို့ရဲ့ အရှေ့ပိုင်းစုန်ရုံးစိုက်ရာ ကမ္ဘောဒီးယားနယ်စပ်အနီးရှိ Krabao ရွာဆီသို့ ခရီးထွက်ခဲ့တယ်။

သူက ထူနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ဖြစ်စဉ်တွေက မတူတာတွေရှိတယ်။

တချို့ ရင်းမြစ်တွေက ဗီယက်နမ်ကြောင့် ကမ္ဘောဒီးယားသားတွေက အစေခံ အဖြစ်အလုပ်တွေ လုပ်ပေးရတယ်တဲ့။ သူက လိုယုံကိုယ်ကိုယ် တန်ဖိုးထားမှု တချို့ရှိပေမဲ့ ဒီနေရာမှာ အခက်အခဲမရှိနိုင်ပါဘူး။ သူက တိုက်ခိုက်ချေမှုန်း ရေးအဖွဲ့ လက်အောက်မှာလည်း ရှိတာမဟုတ်ဘူး။ ဒါပေမဲ့ ကွန်မြူနစ်ဌာန ချုပ်ရဲ့ ဝါဒဖြန့်ချိရေး ဌာနစိတ်ကိုတော့ သူ့ကို ပို့တယ်။ ဒါ့အပြင် အထူး လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးတဲ့ ကေဒါကျောင်းကိုလည်း တက်ရောက်ခဲ့တယ်။ ကွန်မြူနစ် လူ့အဖွဲ့အစည်းရဲ့ ရွေးချယ် စရာ သဘောတရား စည်းစနစ်တွေ စိမ့်ဝင်နေပြီး အဲဒီ ကေဒါတွေ၊ ဆဲလ်တွေက နိုင်ငံရေးသဘောတရားအရ အနည်းငယ် မြင့်မားတဲ့ အဖွဲ့ဝင်တွေအဖြစ်လည်း အသုံးပြုခံရတယ်။

Sar က ကမ္ဘောဒီးယား လူ့အဖွဲ့အစည်းရဲ့ ကွဲပြားနေတဲ့ အလွှာ တချို့နဲ့လည်း ချိတ်ဆက်မိခဲ့တယ်။ ပြင်သစ်မှာ သူ ကျင်လည်စဉ် သူ့ကိုပေး ခဲ့တဲ့ သီအိုရီက အတွေ့အကြုံ များစေတယ်။ သဘောထား အမြင် ခန့်မှန်း တွက်ချက်ရာမှာလည်း ခေတ်မီလာတယ်။ ပြောရရင် နောကျေနေပြီ။ အံတို နေပြီဆိုတာမျိုးပေါ့။ ဗီယက်နမ်ရဲ့ တန်ဖိုးကိုလည်း တွက်ချက်တတ်ခဲ့တယ်။ ICP မှာ သူ့ဆရာက Tou Samouth ဖြစ်တယ်။ Tou Samouth က ၁၉၄၆ ခုနှစ်မှာ ICP နဲ့ ပူးပေါင်းမိခဲ့တယ်။ ဗီယက်နမ်ရဲ့ ကမ္ဘောဒီးယား အရှေ့ပိုင်းရှိ ခမာ လူနည်းစုထဲမှာ အလုပ်လုပ်ခဲ့တယ်။ အကြောင်းရင်းခံ ကတော့ ဆင်းရဲသား တောင်သူလယ်သမား ပြောင်းလဲရေးပေါ့။

ကျောင်းဆရာဖြစ်ပြီ

ကမ္ဘောဒီးယားက ဗုဒ္ဓဘာသာနိုင်ငံဖြစ်သလို Tou Samouth ကလည်း အဲဒီ အစဉ်အလာက ဆင်းသက်လာတယ်။ ကျောင်းဆရာအလုပ် မှာလည်း လှိုက်လှိုက်လဲ့လဲ့ အသိအမှတ်ပြုခံရတယ်။ သူ့ ကျောင်းသားတွေ ကြားမှာ ပေါ်ပြူလာဖြစ်တယ်။ သူက Tou Samouth ထံကနေ ရသ လောက် မှတ်သားခဲ့တယ်။ ဆရာဖြစ်သူရဲ့ စတိုင်နဲ့ တင်းတိမ်ရောင့်ရဲခြင်း နှစ်ခုစလုံးကိုလည်း အတုယူခဲ့တဲ့အပြင် ကျောင်းဆရာကောင်းတစ်ယောက် ဖြစ်အောင် အထူး လေ့လာခဲ့တာပေါ့။

Sar က ဖန္ဒမ်းပင်ရှိ ပုဂ္ဂလိက ကောလိပ်ကျောင်းသစ်မှာ အလုပ်

ဝင်ပြီး ဘာသာစုံ ပို့ချခဲ့တယ်။ ကမ္ဘောဒီးယားမှာ ကျောင်းဆရာ၊ ဆရာမတွေက အမြင့်ဆုံး အဆင့်အတန်းနဲ့ ဂုဏ်ပုဒ်ကို ပိုင်ဆိုင်ကြတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ ဗုဒ္ဓဘာသာနဲ့ ဟိန္ဒူရိုးရာ ဓလေ့တွေကြောင့်ပဲ ဖြစ်တယ်။ ဒါ့အပြင် ပြင်သစ်ရဲ့ ဩဇာအရှိန်အဝါကြောင့်လည်းပါတယ်။ အဲဒီနေရာမှာ ကျောင်းဆရာ၊ ဆရာမတွေကို အလွန် လေးစားမှုရှိကြတယ်။ ကမ္ဘောဒီးယား ကျောင်းဆရာ၊ ဆရာမတွေကလည်း အဲဒီဂုဏ်ပုဒ်တွေကို ခံယူခဲ့ကြတယ်။ ဘဝကို နဲ့နဲ့စပ်စပ်နားလည်နိုင်တဲ့ ပညာဗဟုသုတကို ပေးဖို့လည်း မျှော်လင့်ခဲ့ကြတာပေါ့။ Sar က အိမ်မှာ လူငယ်တွေအတွက် နိုင်ငံရေးပညာရပ်ဆိုင်ရာ ကဏ္ဍလေးဖွင့်ခဲ့တယ်။ အဲဒီ နီးနော့ဆွေးနွေးပွဲမှာ သူ့ရဲ့ ကိုယ်ပိုင်အယူအဆတွေ၊ အမြင်တွေကို မပြသခဲ့ဘူး။ အစိုးရရဲ့ အကျင့်ပျက်မှုတွေကို ဒေါသတကြီး ပြောဆိုတာမျိုး မလုပ်ခဲ့ဘူး။ ဒါက သူ့ကို ကွန်မြူနစ်တစ်ယောက် ဖြစ်တယ်လို့ မြင်စေ၊ သိစေခဲ့တာပေါ့။

ဒါပေမဲ့ ကွန်မြူနစ်ဝါဒီ တစ်ယောက်ဆိုတာထက် ပညာရှင်ဆန်တဲ့ အပြောအဆို အမူအရာက ပိုတယ်။ ကြိမ်းဝါးခြိမ်းခြောက်မယ့်အစား ကျင့်ဝတ်နဲ့ ပတ်သက်ပြီး တင်းကျပ်တာပဲရှိတယ်။ Sar က သူ့ရဲ့ သင်ကြားပို့ချမှုမှာ ကွန်မြူနစ်သမိုင်းရဲ့ အဓိပ္ပာယ် ရှင်းလင်းချက်တွေ ထည့်သွင်းပြောဆိုတာ ထက် ကျောင်းပေါ်လစီကိုပဲ လိုက်နာ ခဲ့တယ်။ သူက ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာ တချို့နဲ့ စီမံခန့်ခွဲတတ်သလို Pracheachon အဖွဲ့ဝင်ဖြစ်ဖို့ အခြေအနေ ပေးလာတယ်။ ICP အတွက် ကမ္ဘောဒီးယားမှာ အစီအစဉ်ရေးဆွဲပြီး အလုပ်လုပ်ပေးခဲ့တယ်။ ကမ္ဘောဒီးယား ကွန်မြူနစ်တွေက နိုင်ငံရေးပြိုင်ဆိုင်မှု ပြင်းထန်နေချိန်အတွင်း လှုပ်ရှားမှုတွေ ပေါ်ပေါက်လာတဲ့အခါ ပိုပြီး နိုးနိုးကြားကြားရှိဖို့ အသင့် ပြင်ထားခဲ့ကြတယ်။ အဲဒီကာလက သူ့ဘဝမှာ အလွန်စွန့်စားရတဲ့ အချိန်ပေါ့။ ဒါပေမဲ့ သူ့ကို ရဲက အဖျက်သမားတစ်ယောက်လို့ မြင်မှာ၊ နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းမှာ၊ ကွန်မြူနစ်ပါတီရဲ့ အခြားအဖွဲ့ဝင်တွေ မနှစ်သက်မှာမျိုးကို ဘယ်တော့မှ ခွဲခြားမနေဘူး။ ၁၉၅၀ အလယ်နှစ်များအတွင်းမှာ ကမ္ဘောဒီးယား ကွန်မြူနစ်ပါတီ စီနီယာ အဖွဲ့ဝင်ဖြစ်လာမယ့် Nuon Chea နဲ့အတူ စတင် အလုပ်လုပ်ခဲ့တယ်။

လွတ်လပ်ရေးရပြီးနောက် ဇာတ်က ပိုရှုပ်လာတယ်။ ကမ္ဘောဒီးယားရှိ ကွန်မြူနစ်တွေက သူတို့ရဲ့ စရိုက်မှန် ပြဿနာမျိုး မလုပ်မိဖို့ ဂရုစိုက်ကြတယ်။ Sar ကို ဥပမာ ပေးရမယ်။ Sihanouk က လွတ်လပ်ရေးရဲ့ ဖခင် ဖြစ်တယ်လို့ သင်ကြားပေးခဲ့တယ်။ Sihanouk အတွက် တခြား ကွန်မြူနစ်တွေလိုပဲ တကယ် အလုပ် လုပ်ပေးခဲ့တယ်။ ပါတီရဲ့ ရပ်တည်မှုကိုက သိုသိုသိပ်သိပ်ရှိတယ်။ သင့်တော်သလို သုံးသပ်ဆင်ခြင် တယ်။ သူတို့က ဆန့်ကျင်ဘက် အဖွဲ့ အစည်းတချို့ကို ချေမှုန်းဖို့လည်း ကူညီနိုင်တယ်။ ဒါ့အပြင် လှုပ်ရှားမှုတွေနဲ့ ရင့်ကျက်လာတဲ့အခါမှာ သူတို့ ကိုယ်တိုင် စွန့်ခွာသွားတာလည်း ဖြစ်နိုင်တယ်။ ဒီနိုင်ငံအတွင်းမှာ အတိုက်အခံ ဖိုက်တာဟောင်းတွေထဲမှ အားပေးထောက်ခံမှုမျိုးရှိပေမဲ့ အကန့်အသတ်နဲ့ နည်းနည်းကျဉ်းကျဉ်းပဲ ရခဲ့တယ်။

၁၉၅၄ ခုနှစ် ဂျီနီဗာ ငြိမ်းချမ်းရေး ကွန်ဖရင့် သဘောတူညီမှု သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းချက်တွေကြောင့် တိုက်ပွဲတွေ ရပ်တန့်သွားချိန် Sar လည်း အနားရပြီး ဗီယက်နမ်ကနေ ကမ္ဘောဒီးယားကို နောက်တစ်ခေါက် ပြန်ရောက် လာခဲ့တယ်။ ၁၉၅၄ ခုနှစ် ဂျီနီဗာငြိမ်းချမ်းရေး ကွန်ဖရင့်အရ ကမ္ဘောဒီးယား နိုင်ငံလည်း လွတ်လပ်ရေးရခဲ့ပြီးနောက် လက်ဝဲ၊ လက်ယာယိမ်း ပါတီတွေက အစိုးရသစ်ဖွဲ့ဖို့ ပါဝါလွန်ဆွဲပွဲတွေနဲ့ အပြိုင်အဆိုင် လှုပ်ရှားခဲ့ကြတယ်။ ခမာဘုရင် Sihanouk က ပါတီတွေရဲ့ တစ်ဖွဲ့နဲ့တစ်ဖွဲ့ အငြင်း ပွားမှုတွေကို ဖြေရှင်းဖို့ လုပ်ခဲ့ရတယ်။ အစွန်းရောက် နိုင်ငံရေးအဖွဲ့ တွေကို ရဲနဲ့ စစ်တပ် အင်အားသုံးပြီး ထိန်းချုပ်နှိမ်နင်းဖို့ လုပ်ခဲ့တာပေါ့။ ၁၉၅၅ ခုနှစ်အတွင်း ကမ္ဘောဒီးယားမှာ လက်ဝဲယိမ်း အများစုက ဦးဆောင်ပြီး အဘက်ဘက်က ယိုယွင်းနေတဲ့ ရွေးကောက်ပွဲကို ကျင်းပခဲ့တယ်။ ပြဿနာတွေက အရမ်း ရှုပ်ထွေးနေတာပါ။ ဖန္ဒမ်းပင်ကို ပြန်ရောက်လာတဲ့ Sar က မြေပေါ်မြေ အောက်လက်ဝဲယိမ်းပါတီတွေနဲ့ မြေအောက်ဆိုရှယ်လစ် လှုပ်ရှားမှုတွေအ ကြား ညှိနှိုင်းဆက်ဆံပေးသူ ဖြစ်လာခဲ့တယ်။

အိမ်ထောင်ကျပြီ

၁၉၅၆ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၁၄ ရက်နေ့က Khieu Ponnary နဲ့ သူ

လက်ထပ်ခဲ့တယ်။ သူမက Lycee Sisowath အလယ်တန်း ကျောင်းကို ပြန်လာပြီး ဆရာမတစ်ယောက် ဖြစ်လာခဲ့တယ်။ အဲဒီအချိန် အတွင်း Sar က Chamraon Vichea ကောလိပ်မှာ ပြင်သစ်စာပေနဲ့ သမိုင်းကို သင်ယူခဲ့တယ်။

ဂျီနီဇာ သဘောတူညီချက်ရပြီးနောက် လက်နက်ဖျက်သိမ်း တာတွေ၊ လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့ လျှော့ချတာတွေ အများအပြား လုပ်ခဲ့ ရတာ ရှိတယ်။ Sihanouk ရဲ့ ဖိအားပေးမှုကို ယှဉ်ပြိုင်ဖို့အတွက် အတိုက်အခံ တွေက အင်အားမလုံလောက်ဘူးလို့ ခံစားခဲ့ရတယ်။ အစိုးရရဲ့ စနစ်တွေအရ ဘယ်အတိုက်အခံမဆို အမြစ်ပါမကျန် ဖယ်ရှားခံရတာ ထုံးစံပဲ။ Sihanouk အစိုးရကို ဖြုတ်ချလိုက်တာက သူတို့အတွက် အကျိုးအမြတ် ရှိနိုင်သလား ဆိုတာကိုလည်း ရှင်းရှင်းလင်းလင်း မသိနိုင်ကြဘူး။ ၁၉၅၀ နှောင်းပိုင်းနှစ် တွေအတွင်းမှာ တောင်ဗီယက်နမ် ကွန်မြူနစ်တွေက လက်နက်အသုံးပြု တာမျိုးကို ပြန်စဖို့ အားထုတ်လာကြတယ်။ တောင်ဗီယက်နမ်ရဲ့မြို့တော် ဆိုင်ဂုံမှာပေါ့။ ဒါကြောင့် မြောက်ဗီယက်နမ်က သူတို့ အကူအညီရဖို့ ရှာကြ တယ်။ ကမ္ဘောဒီးယားနဲ့ လာအို ကွန်မြူနစ်ပါတီတွေကို ပြန်ပြီး အသက် သွင်းတဲ့ ပုံစံနဲ့ပေါ့။ လာအိုက အနောက်တိုင်းအစိုးရလိုလားပြီး အမေရိကန်ရဲ့ အထောက်အပံ့ အများအပြား ရရှိထားတယ်။

ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံအတွင်းက အခြေအနေကတော့ ရှုပ်ယှက်ခတ် နေတယ်။ သူ့ရဲ့ အနောက်တိုင်း ရပ်တည်ချက် ဆန့်ကျင်မှုတွေက ပိုပြီး ရှုပ်ထွေးစေခဲ့တာပေါ့။ ပီကင်းနဲ့ ဟန့်ရှင်း (မြောက်ဗီယက်နမ် မြို့တော်)တို့က Sihanouk ကို ထောက်ခံထားကြတယ်။ သူက ကမ္ဘောဒီးယား နိုင်ငံအတွင်း ကွန်မြူနစ်ဆန့်ကျင်သူဖြစ်နေပေမဲ့ သူ့ရဲ့ နိုင်ငံခြားရေး ပေါ်လစီက ကွန်မြူ နစ်လိုလားတယ်လို့ ပြောနိုင်တဲ့အတွက်ကြောင့်ပဲ။ အဲဒီ အတောအတွင်း ကမ္ဘောဒီးယားမှာ သူ့ကို အကူအညီပေးမယ်လို့ ကမ်းလှမ်းနိုင်တာပေါ့။ တကယ်လို့ သူတို့က ကွန်မြူနစ်တွေလို့ လူပုံအလယ်မှာ ပွင့်ပွင့်လင်းလင်း လုပ်ပြခဲ့မယ်ဆိုရင် ဖိစီးနှိပ်စက်မှုနဲ့ သူတို့ကိုယ်သူတို့ ထိတွေ့စေတာမျိုး ဖြစ်လာမယ်။ တရုတ်နဲ့ မြောက်ဗီယက်နမ်က Sihanouk အတွက် ငွေကြေး အပါအဝင် စောင့်ရှောက်မှုတွေ ကောင်းကောင်းထောက်ပံ့ခဲ့သလို ၁၉၉၀

နှစ်များ အထိ စောင့်ရှောက်သွားဖို့ ရှိတယ်။ ကျင်းထဲကျပ်ထဲ အခြေအနေမှာ ဒေသခံ ကွန်မြူနစ်တွေအတွက် ဖန်တီးပေးနိုင်အောင်ပေါ့။ ဒီပြဿနာတွေကို ပိုပေါ့ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရင်းနဲ့ နောက်တော့ ပါတီခေါင်းဆောင် ဖြစ်လာခဲ့ တယ်။

ဗဟိုကော်မတီ အတွင်းရေးမှူးဖြစ်လာပြီ

၁၉၆၀ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလအတွင်း ဟန့်ရှင်းမှာ ညီလာခံတစ်ခု ကျင်းပခဲ့ပြီး အမေရိကန်တွေကို ဖြုတ်ပစ်ဖို့ ဆုံးဖြတ်ချက်ချခဲ့တယ်။ တောင် ဗီယက်နမ်မှာ စစ်ရေးအကြံပေးအဖြစ် အမေရိကန်တွေ အများကြီးရှိနေတယ်။ နောက်ဆက်တွဲအဖြစ် ကမ္ဘောဒီးယား ကွန်မြူနစ်တွေက ဖန္ဒမ်းပင်ရထားဘူ တာရုံရှိ အဆောက်အအုံတစ်လုံးမှာ ညီလာခံအသေးလေး ပြုလုပ်ခဲ့တယ်။ ကမ္ဘောဒီးယားကွန်မြူနစ်တွေရဲ့ ပထမဆုံး ညီလာခံဖြစ်ပြီး ပိုပေါ့ရဲ့ လူယုံ တော်တွေ၊ သစ္စာခံတွေ တက်ရောက်ခဲ့တယ်။ ၁၉၅၁ ခုနှစ်တုန်းက အစော ပိုင်းတစ်ကြိမ် ကျင်းပခဲ့တာတော့ရှိတယ်။

၁၉၆၂ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလမှာ ကမ္ဘောဒီးယားအစိုးရက အစွန်း ရောက် လက်ဝဲယိမ်း Pracheachon ပါတီရဲ့ ခေါင်းဆောင်အများအပြား ကို ဖမ်းဆီးခဲ့တယ်။ ပါလီမန် ရွေးကောက်ပွဲကြီး မတိုင်ခင်မှာပေါ့။ ခမာ ပြည်သူ့တော်လှန်ရေး ပါတီလိုလည်း လူသိများကြတယ်။ ပါလီမန် ရွေး ကောက်ပွဲကြီးက ဇွန်လမှာ ကျင်းပဖို့ စီစဉ်ထားတာပါ။ သူတို့ရဲ့ သတင်းစာ တွေနဲ့ အခြား ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေမှုတွေကို ပိတ်သိမ်းပစ်ခဲ့တယ်။ ဒီစီမံချက်က ကမ္ဘောဒီးယားအတွင်းမှာရှိတဲ့ မည်သည့်တရားဝင်ဆိုရှယ်လစ် နိုင်ငံရေး လှုပ်ရှားမှုကိုမဆို လက်တွေ့ကျကျ အဆုံးသတ်ဖို့ ရည်ရွယ်ပြီး လုပ်ဆောင် တာပါ။ ၁၉၆၂ ခုနှစ် ဇူလိုင်လအတွင်းရောက်တော့ မြေအောက်ကွန်မြူနစ် ပါတီ အတွင်းရေးမှူး Tou Samouth ကို ဖမ်းသွားပြီး အချုပ်ခန်းအတွင်းမှာ သတ်ပစ်ခဲ့တယ်။ ဒီတော့ Sar အတွက် လှုပ်ရှားရေး ခေါင်းဆောင်ဖြစ်ဖို့ လမ်းပွင့်လာတာပေါ့။

၁၉၆၃ ခုနှစ်မှာ ပါတီအစည်းအဝေးလုပ်တော့ ၁၈ ယောက် လောက် တက်ရောက်ခဲ့တယ်။ ပါတီရဲ့ ဗဟိုကော်မတီ အတွင်းရေးမှူး

အဖြစ် Sar ကို ရွေးချယ်ခဲ့ကြတယ်။ အဲဒီနှစ် မတ်လမှာ ဘုရင် Sihanouk အတွက် ရဲတပ်ဖွဲ့က သံသယရှိသူ လက်ဝဲယမ်းစာရင်းကို ထုတ်ပြန်ရာမှာ သူ့နာမည်ပါဝင်ခဲ့လို့ ပုန်းရှောင်ခဲ့ရတယ်။ ဗီယက်နမ် နယ်စပ်ဘက်ကို ထွက်ပြေးခဲ့ရသလို တောင်ဗီယက်နမ်နဲ့ တိုက်ခိုက်တဲ့ ဗီယက်နမ်အဖွဲ့တွေနဲ့ အဆက်အသွယ် လုပ်ခဲ့တယ်။ ၁၉၆၄ ခုနှစ် အစောပိုင်းကာလအတွင်းမှာ Sar က ကမ္ဘောဒီးယား ဆိုရှယ်လစ်တွေကို အကူအညီပေးဖို့ ဗီယက်နမ် တွေကို သိမ်းသွင်းစည်းရုံးခဲ့တယ်။ သူတို့ရဲ့ ကိုယ်ပိုင် အခြေစိုက်စခန်းတွေ တည်ထောင်နိုင်ဖို့ အကူအညီ လိုအပ်နေတာပါ။

အဲဒီနှစ် နှောင်းပိုင်းမှာ ပါတီ ဗဟိုကော်မတီ အစည်းအဝေးလုပ်ခဲ့ တယ်။ လက်နက်တပ်ဆင်ပြီး အပြင်းအထန် တိုက်ခိုက်တော့မယ်လို့ တရား ဝင်ကြေညာချက် ထုတ်ပြန်ခဲ့တယ်။ အစွန်းရောက် ကမ္ဘောဒီးယားတွေ ဖြစ်တာနဲ့အညီ “ကိုယ့်အားကိုယ်ကိုး” တဲ့စိတ်ကို အလေးထားပြီး ဆောင်ရွက် ရမယ်လို့ ဆိုခဲ့တယ်။ နယ်စပ်စခန်းတွေအတွင်းမှာ ခမာနီရဲ့ အတွေးအမြင် စနစ်က တဖြည်းဖြည်း ဖွံ့ဖြိုးလာခဲ့တယ်။ ပါတီက မာတ်စ်ဝါဒကို စွန့်ပစ် လိုက်တယ်။ ကျေးလက်တောနယ်က တောင်သူလယ်သမားဆင်းရဲသား တွေက ပစ္စည်းမဲ့ လူတန်းစားတွေဖြစ်ပြီး တော်လှန်ရေးရဲ့ အသက်သွေးကြော လို့ အတိအလင်း ကြေညာခဲ့တယ်။ ဗဟိုကော်မတီ အဖွဲ့ဝင်တွေက မြေရှင် ပဒေသရာဇ်စနစ်အတွင်း တောင်သူလယ်သမား ဆင်းရဲသားပြည်သူအဖြစ် ကြီးပြင်းလာခဲ့ကြသူတွေ ဖြစ်တယ်။

ပိုပေါ့ရဲ့ ဆရာဟောင်း Tou Samouth နဲ့ ပတ်သက်ပြီး မျက်မြင် သက်သေတွေ ပေါ်လာခဲ့တယ်။ ၁၉၆၂ ခုနှစ် ဇူလိုင်လအတွင်းမှာ ပျောက် သွားတုန်းက Sieu Heng က Tou Samouth ကို ရဲတွေဆီ လွှဲအပ်ခဲ့ တယ်လို့ မျက်မြင်သက်သေနှစ်ဦးက နောက်ပိုင်းမှာ အတည်ပြုပေးခဲ့တယ်။ ဘာမဆို အမှန်တရား ရှိတယ်လေ။

အကြွင်းမဲ့ အာဏာပိုင်စိုးရေးအတွက် ခြေလှမ်းများ
၁၉၆၅ ခုနှစ်အတွင်းမှာ Sihanouk က ဖိနှိပ်မှုတွေ နောက်ထပ် တစ်သုတ်ပြီးတစ်သုတ် ပြုလုပ်ခဲ့ပြီးနောက် Sar ရဲ့ လက်အောက်မှာ ခမာနီ

လှုပ်ရှားမှုကြီးက တစ်ဟုန်ထိုး ကြီးထွားလာခဲ့တယ်။ ဆရာ၊ ဆရာမ များစွာနဲ့ ကျောင်းသား၊ ကျောင်းသူတွေက ကျေးလက်ဒေသတွေမှာ ပူးပေါင်းဖို့အတွက် မြို့ပြတွေကိုစွန့်ပြီး ထွက်လာခဲ့ကြတယ်။

၁၉၆၅ ခုနှစ် ဧပြီလအတွင်းမှာ Sar က မြောက်ဗီယက်နမ်ဆီ ထွက်သွားခဲ့တယ်။ ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံအတွင်း အစိုးရဆန့်ကျင်မှုတွေ၊ ထကြွပုန်ကန်မှုတွေအတွက် ထောက်ခံမှုပိုရအောင် သွားခဲ့တာလည်း ဖြစ်တယ်။ မြောက်ဗီယက်နမ်ကတော့ ကမ္ဘောဒီးယားအစိုးရနဲ့ စေ့စပ် ဆွေးနွေးပွဲတွေ ပြုလုပ်နေဆဲကာလအတွင်း မည်သည့်ပုန်ကန်မှုကိုမှ အားပေးကူညီမှာ မဟုတ်ဘူးလို့ ငြင်းဆိုချေပခဲ့တယ်။ တောင်ဗီယက်နမ်နဲ့ သူတို့ရဲ့ စစ်ပွဲအတွင်း ကမ္ဘောဒီးယားနယ်မြေတွေ၊ ကမ္ဘောဒီးယားဆိပ်ကမ်းတွေကို အသုံးပြုခွင့် ပေးမယ်လို့ Sihanouk က ကတိပေးခဲ့ ပြန်တယ်။

၁၉၆၆ ခုနှစ်မှာ Sar က ပါတီကို ကမ်ပူးချား ကွန်မြူနစ် ပါတီလို့ အမည်ပြောင်းခဲ့တယ်။ ခမာ ကွန်မြူနစ်ပါတီလို့လည်း လူသိများကြတယ်။ အောက်ခြေပါတီအဆင့်တွေက ဆုံးဖြတ်ချက်နဲ့ ပတ်သက်တဲ့ သတင်းအချက်အလက်တွေ မရဘူး။ ကွပ်ကဲရေးဇုန်တွေ တည်ဆောက်ဖို့၊ နယ်ပယ်အသီးသီးမှာ အစိုးရကို ပုန်ကန်ဖို့အတွက် အသင့်ပြင်ထားနိုင်အောင် ဆုံးဖြတ်ချက်တွေ ချတယ်။ ၁၉၆၆ ခုနှစ် အစောပိုင်းအတွင်း စပါးဈေးနှုန်းနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ကျေးလက်ဒေသတွေမှာ တောင်သူလယ်သမား ဆင်းရဲသားတွေနဲ့ အစိုးရတို့အကြား ပေါက်ကွဲမှုတွေ၊ တိုက်ပွဲတွေ ရုတ်တရက် ဖြစ်ပွားလာကြတယ်။ ပုန်ကန်မှုတွေ၊ တိုက်ခိုက်မှုတွေ ကျူးလွန်တဲ့အတွက် ခမာနီတွေ အဖမ်းခံရတယ်။

Sar က ၁၉၆၆ ခုနှစ်အတွင်းမှာ တရုတ်သို့ သွားရောက်ခဲ့သလို ယဉ်ကျေးမှုတော်လှန်ရေး အစပျိုးနေချိန်လည်း ဖြစ်တယ်။ ပြောရရင်တော့ မြောက်ဗီယက်နမ်တွေက သူ့ကို တရုတ်သို့ သွားခွင့်ပြုခဲ့တာလည်းပါတယ်။ ဗီယက်နမ်တွေက ကမ္ဘောဒီးယား ကွန်မြူနစ်ပါတီကို Sihanouk နဲ့အတူ အလုပ်တွဲလုပ်စေချင်တယ်။ Sihanouk ကို အပြန်အလှန် သဘောအရ အကူအညီပေးတာပါ။ ဘာပဲဖြစ်ဖြစ် ဒီစိတ်ကူးကတော့ Sar ကို ရွံမုန်းစရာ ကောင်းတဲ့ မကောင်းဆိုးဝါးဖြစ်အောင် လုပ်နေတယ်ဆိုတာ ရှင်းပါတယ်။

တရုတ်ကို ကြည့်ရတာတော့ ခြယ်လှယ်တာ နည်းနေသလိုပဲ။ တရုတ်
 တော်လှန်ရေးရဲ့ အောင်မြင်မှု အတိုင်း အတာအရ Sar က အလွန် အထင်
 ကြီးလာစရာ ရှိတယ်။ တရုတ်က အလွန်အလွန် အင်အားကြီးလာအောင်
 စနစ်တကျ စုစည်းတာမျိုးပေါ့။ ဥက္ကဋ္ဌမော်ရဲ့ အတွေးအခေါ်များ "The
 Quotations of Chairman Mao" စာအုပ်ကို အနောက်ကမ္ဘာကပါ
 အထူးစိတ်ဝင်စားကြပြီး "Little Red Book" လို့လည်း လူသိများကြ
 တယ်။ အဲဒီ အိတ်စောင် အရွယ်အစားစာအုပ်က သမိုင်းမှာ အုပ်ရေ သန်း
 ၂၀၀ အထိ ရိုက်နှိပ်ခဲ့ရလောက်အောင် အောင်မြင်ခဲ့တယ်။ တစ်ဖက်မှာလည်း
 Sar က ရုံးခွဲ ၁၀၀ ကို အခြေပြုပြီး ဗီယက်နမ်နဲ့ ကမ္ဘောဒီးယားအကြား
 မိုတိုင်းစနစ်ပုံစံ ရွှေ့ပြောင်းလှုပ်ရှားခဲ့တယ်။ တပ်နဲ့ ပတ်သက်တဲ့ အခြေ
 အနေ အရပ်ရပ်ကို အားကိုးစိတ်ချရအောင် စီစဉ်ခဲ့တာလည်း ဖြစ်တယ်။
 Sihanouk က မြောက်နဲ့တောင် ဗီယက်နမ်တိုက်ပွဲ အရှိန်တက်နေစဉ်
 အတွင်း အမေရိကန် ဆန့်ကျင်ရေးကို ပိုပြီး တိုးမြှင့်ခဲ့တယ်။

၁၉၆၆ ခုနှစ် ရွှေ့ကောက်ပွဲကာလအတွင်း ကမ္ဘောဒီးယားမှာ အမျိုး
 သားညီလာခံတစ်ရပ်ကို ထပ်မံကျင်းပခဲ့တယ်။ အဲဒီအချိန်တုန်းက Sihan-
 ouk က ဒီလိုကိစ္စတွေမှာ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်တာ၊ နှောင့်ယှက်တာမျိုး
 မလုပ်သေးဘူး။ အဲဒီ အမျိုးသားညီလာခံက လက်ယာယိမ်းတွေနဲ့ ဟန်ချက်
 ညီအောင် ထိန်းညှိထားတယ်ဆိုပေမဲ့ ကွန်မြူနစ် အနည်းငယ် ရွေးချယ်ခံ
 ခဲ့ရတယ်။ အဲဒီညီလာခံရဲ့ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် ဝန်ကြီးချုပ် Lon Nol က တာဝန်ယူ
 ခဲ့တယ်။ Lon Nol က ကမ္ဘောဒီးယားဝန်ကြီးချုပ်အဖြစ် နှစ်ကြိမ် (၁၉၆၆-
 ၆၇၊ ၁၉၆၉-၇၁) တာဝန်ယူခဲ့သူပေါ့။ သူက ကွန်မြူနစ်တွေအတွက်
 မကောင်းတဲ့နိမိတ်တွေ ရင့်သန်စေခဲ့တယ်။ ၁၉၇၀ ခုနှစ်မှာ Sihanouk
 ကို ဆန့်ကျင်ပြီး စစ်တပ်အာဏာသိမ်းတာကို ဦးဆောင်ခဲ့သူပေါ့။

ကမ္ဘောဒီးယား ကွန်မြူနစ်တွေက အခု သူတို့ရဲ့ ဌာနချုပ်ကို အရှေ့
 မြောက်ပိုင်းရှိ Ratanakiri စီရင်စုဆီ ရွှေ့ပြောင်းခဲ့ကြတယ်။ ကုန်းတွင်းပိုင်း
 အရမ်းကျတဲ့ဒေသကိုပေါ့။ အမေရိကန်ရဲ့ မကြာခဏ အငိုက်ဖမ်း ဝုံးကြံချမှု
 တွေ တိုးလာတဲ့အတွက် ရှောင်ရှားဖို့ လုပ်ခဲ့တာပါ။ အမေရိကန်နဲ့ တောင်ဗီ
 ယက်နမ်တွေက နယ်စပ်မှာ မြေပြင်ထိုးစစ်လုပ်ခဲ့ကြတယ်။ ရုံးခွဲ ၁၀၀

အခြေပြုတဲ့ နေရာလည်း ဖြစ်တယ်။ အဲဒီ Ratanakiri ဧရိယာဝန်းကျင်မှာ ကိုယ်ပိုင်ဘာသာစကား ပြောဆိုကြတဲ့ မျိုးနွယ်စုတွေ နေထိုင်နေတုန်းပဲ။ ဟိုးရှေးရှေးကတည်းက စိုက်ပျိုးမွေးမြူရေးလုပ်ငန်းနဲ့ အသက်မွေးခဲ့ကြသူ တွေပေါ့။ သူတို့က ငွေကြေး အသုံးမပြုဘူး။ အဲဒီ မျိုးနွယ်စုရဲ့ လူ့အဖွဲ့ အစည်းပုံစံမှာ အခြားသွင်ပြင် လက္ခဏာတွေလည်းရှိနေပြီး ကွန်မြူနစ်တွေကို ဆွဲဆောင်နိုင်ခဲ့တယ်။

အဲဒီနေရာမှာ လူမှုရေး မမျှတတာတွေ မရှိဘူး။ အဲဒီ လူမျိုးစုက နိုင်ငံရေး အတွေးအမြင်စနစ် မရှိတော့ သူတို့အတွက် အကောင်းဆုံး ဖြစ်မယ့် အရာကို ပြောင်းလဲနိုင်တာလည်း ဖြစ်မယ်။ ဖွဲ့စည်းပင်အစိုးရကို သူတို့က သဘောမကျတော့ ကွန်မြူနစ်တွေ အကြိုက်တွေ့စရာ ဖြစ်လာတာပေါ့။ အရင်းအမြစ်တွေ တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးစေဖို့အတွက်ဆိုပြီး "စီးပွားရေး အမြတ် ထုတ်ဝါဒ" က သူတို့ရဲ့ ပိုင်နက်တွေကို လျော့ပါးအောင် လုပ်ခဲ့တယ်။

ပုန်ကန်ထကြွခြင်း

၁၉၆၇ ခုနှစ် အစောပိုင်းကာလမတိုင်ခင် Sar က တစ်နိုင်ငံလုံး ပုန်ကန်ထကြွမှုတွေ အစပျိုးဖို့ ဆုံးဖြတ်ခဲ့တယ်။ မြောက်ဗီယက်နမ် ကတော့ လေးနက်တဲ့ မည်သည့်နည်းလမ်းနဲ့မှ အကူအညီမပေးဘူးလို့ ငြင်းဆိုနေဆဲ ပါပဲ။ ၁၉၆၇ ခုနှစ်အတွင်း ကမ္ဘောဒီးယား အနောက်မြောက်ပိုင်း Battambang စီရင်စုရှိ Samlaut မှာ ထကြွသောင်းကျန်းမှုတွေ ရုတ်တရက် ပေါ်ပေါက်ခဲ့တယ်။ အဲဒီ အုံကြွမှုကြီးက ၁၉၆၇ ဧပြီ ၂ ရက်ကနေ ၁၉၆၈ ဧပြီ ၈ ရက်နေ့အထိ ကြာမြင့်ခဲ့တယ်။ ဆင်းရဲသားတောင်သူလယ်သမား တွေက ဗီယက်နမ်တွေဆီ စပါးတွေ တိုက်ရိုက်ရောင်းချခဲ့တယ်။ အခွန် ဆောင်စရာ မလိုဘူး။

Lon Nol က စစ်သားတွေစေလွှတ်ပြီး အခွန် အတင်းအကျပ် ကောက်ခိုင်းခဲ့တယ်။ လူနစ်ယောက်ကို သတ်ပစ်ခဲ့တယ်။ Lon Nol က စစ်ကူတွေ အများကြီး ပို့ပေးခဲ့ပြီး ရက်ရက်စက်စက် တုံ့ပြန်လိုက် တာပါ။ တောင်သူလယ်သမားတွေ စစ်ကြောရေးစခန်းမှာ အစစ်ခံရသလို မညာမတာ အရိုက်ခံခဲ့ရတယ်။ ပြည်သူ့စစ်တွေနဲ့ တိုက်ပွဲတစ်ခုအတွင်းမှာ ကွန်မြူနစ်

၁၀၀၀ ကျော်ကို သတ်ပစ်ခဲ့တယ်။ သူတို့ရဲ့ ဦးခေါင်းတွေကို သိမ်းဆည်းပြီး ရေတွက် အတည်ပြုစေတယ်။

ဖွမ်းပင်မှာ Sihanouk က လက်ဝဲယိမ်းတွေကို ဝိုင်းထား တယ်။ ဆူပူအုံကြွမှုဖြစ်အောင် လုပ်တဲ့သူတွေလို့ သံသယဝင်ခဲ့တယ်။ အမျိုးသား ညီလာခံမှာ ပါဝင်တဲ့ ကွန်မြူနစ်တွေလည်း ထွက်ပြေးခဲ့ရတယ်။ နိမ်နင်းခံ ရလို့ တောင်သူလယ်သမား အုံကြွမှုကြီး ပြီးသွားပေမဲ့ Sihanouk က ဖိနှိပ်မှုတွေ ဆက်လုပ်ခဲ့တယ်။ အဲဒီ ပုန်ကန်မှုမှာ ဗီယက်နမ်တွေရဲ့ လက်ချက် ပါဝင်မယ်လို့လည်း မယုံသင်္ကာဖြစ်ခဲ့တယ်။ ဒါ့အပြင် ဥက္ကဋ္ဌမော်ရဲ့ "Little Red Book" စာအုပ်ကလည်း ပြင်သစ်မှာ စတင်ဖြန့်နေပြီ။ အစိုးရဆန့် ကျင်ရေး လှုပ်ရှားမှုတွေကို ကြိုတင်ဟန့်တားဖို့အတွက် Sihanouk က သံသယ ရှိသူတွေကို ကွပ်မျက်ဖို့ သူ့ရဲ့ ရဲတပ်ဖွဲ့ကို အမိန့်ပေးခဲ့တယ်။ အဲဒီလို လုပ်တဲ့အတွက် အမျိုးသားညီလာခံက တော်လှန်လိုတဲ့ နောက်ဆုံး အဖွဲ့ဝင်တွေ အပါအဝင် ကျောင်းသားတွေ၊ ဆရာ၊ ဆရာမတွေဟာ တစ်ချိန် တည်းလိုလို အစုလိုက်၊ အပြုံလိုက် ထပ်မံ ထွက်ခွာခဲ့ကြတယ်။ အဲဒီ အဖြစ် အပျက်တွေက ကွန်မြူနစ်တွေကို အကြီးအကျယ် စိတ်ပူစေခဲ့တယ်။

Sihanouk ကို ဆန့်ကျင်ဖို့ အပြင်ဘက်မှာ အခွင့်အရေးကောင်း တွေ မရနိုင်တော့ဘူးလို့ ခံစားခဲ့ရတာပေါ့။ Sihanouk က ဖိနှိပ်မှုတွေကို ပိုလုပ်တယ်။ ဖိအားပေးတယ်။ ပြောရရင် သူ့ ဩဇာကြီးအောင် တည် ဆောက်နေတာပဲ ဖြစ်တယ်။ အဲဒီအချိန် ၁၉၆၇ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလမှာ Sar က ရုံးခွဲ ၁၀၀ ကနေ ခြေကျင်ခရီးထွက်ခဲ့တယ်။ နှစ်ပတ်ကြာမြင့်တဲ့ ခရီးကြမ်းကနေ ကမ္ဘာ့ဒီမိုကရေစီ အရှေ့မြောက်ပိုင်းရှိ Ratanakiri စီရင်စုကို ရောက်ဖို့ လအနည်းငယ် ကြာခဲ့သလို တရစ်ဝဲဝဲ ဖြစ်နေခဲ့ပြီး ငှက်ဖျားမိခဲ့ တယ်။

ကမ္ဘာ့ဒီမိုကရေစီ ကွန်မြူနစ်ပါတီရဲ့ အခြေအနေက အခုအချိန်မှာ သေရေးရှင်ရေး ဖြစ်နေပြီ။ မြို့ပေါ် အခြေစိုက်စခန်းတွေ ဆုံးရှုံးခဲ့ရတယ်။ စစ်တိုက်ဖို့အတွက် လက်နက်မရှိဘူး၊ နိုင်ငံရေးအရလည်း အားနည်းနေ တယ်။ ဒီတော့ ဘယ်လိုလုပ်ကြမလဲ။

ခမာနီတွေရဲ့ ထိုးစစ်

၁၉၆၈ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ၁၈ ရက်နေ့မှာတော့ Battambang တောင်ပိုင်းရှိ စစ်တပ်အခြေစိုက်စခန်းကို စီးနင်းတိုက်ခိုက်ခြင်းနဲ့ ပုန်ကန်ထကြွမှု စတင်ခဲ့တယ်။ အဲဒီ Battambang ဧရိယာမှာ ဆူပူအုံကြွမှုတွေ အကြီးအကျယ်ဖြစ်နေတာ နှစ်နှစ်လောက်ရှိပြီ။ စစ်တပ်က တိုက်ခိုက်မောင်းထုတ်နေတဲ့ကြားက စီးနင်းမှု ဖြစ်ခဲ့တာပါ။ ခမာနီတွေက လက်နက်တွေ သိမ်းသွားပြီး ကမ္ဘောဒီးယား ရွာတွေကနေ ရဲတွေကို မောင်းထုတ်တယ်။

၁၉၆၈ ခုနှစ် နွေရာသီမှာ Sar က ပါတီခေါင်းဆောင် အဖြစ်ကနေ အတွင်းအပြင် အရေးပါသူ၊ အာဏာရသူအဖြစ် စတင် ကူးပြောင်းတယ်။ ခမာနီ လှုပ်ရှားမှုတွေမှာ အကြွင်းမဲ့ အာဏာပိုင်စိုးရေး အတွက်ပေါ့။ အဲဒီမတိုင်ခင် သူက အများပိုင်ဖြစ်နေတာတွေကို တခြား ခေါင်းဆောင်တွေနဲ့ ခွဲဝေခဲ့တယ်။ အခု သူက သူ့ရဲ့ကိုယ်ပိုင် အတွင်းကျကျ အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့ကို ဖွဲ့စည်းလိုက်သလို ကိုယ်ရေးအရာရှိနဲ့ သက်တော်စောင့်တွေ ရှိလာပြီဖြစ်တယ်။ အတွင်းစည်း သဘောပေါ့။ အပြင်လူတွေကိုတော့ သူနဲ့ အချိန်ကြာကြာ အနီးကပ်နေခွင့်မပြုဘူး။ ပြောရရင်တော့ သူ့လက်ထောက်က ဆင့်ခေါ်ပြီး သူ့ရှေ့မှောက် တင်သွင်းတာမျိုးပေါ့။

Sihanouk က ၁၉၆၈ ခုနှစ်အတွင်း အရမ်းတက်ကြွတဲ့ ကွန်မြူနစ်

အင်အားစုတွေကို ရှာဖွေဖို့ ဖိအားပေးခဲ့ပြန်တယ်။ နိုင်ငံရေးပါတီ အချင်းချင်း အပြန်အလှန် ပုတ်ခတ်မှုတွေ အများကြီး ဖြစ်လာခဲ့တယ်။ ဒါပေမဲ့ အများ အားဖြင့် အတိုက်အခံဖိုက်တာ ရာနဲ့ချီ ပါဝင်တာထက် ဆယ်ဂဏန်းလောက် ပဲ ပါဝင်တာပါ။ အဖွဲ့ငယ်လေးတွေက တော်လှန်ရေး တပ်မတော် အခိုင်အမာ ဖွဲ့စည်းဖို့ စဉ်းစားခဲ့ကြတယ်။ Sihanouk က အမေရိကန်တွေကို ပြန်ပြီး မျက်နှာချိုသွေးခဲ့တယ်။

တယ်သူ ဗုံးကြဲခိုင်းသလဲ

၁၉၆၈ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလနဲ့ ဖေဖော်ဝါရီလအတွင်း တောင် ဗီယက် နမ်မှာ Tet Offensive စစ်ပွဲကျရှုံးတာကလည်း တစ်စိတ် တစ်ဒေသ အားဖြင့် ဖြစ်နိုင်တာပေါ့။ ဗီယက်နမ် ကွန်မြူနစ်ပြောက်ကျား အင်အားစုတွေ ရဲ့ အခြေအနေကိုလည်း ကြည့်နေရသေးတယ်။ အသည်းအသန် တိုက်ပွဲ တွေ ဖြစ်ပြီးတဲ့နောက် ဗီယက်ကောင်းတွေ အများအပြား သေကျပြုန်းတီး ခဲ့တယ်။ ဗီယက်နမ် ဝရမ်းပြေးအင်အားစုတွေကို ကမ္ဘောဒီးယားနယ်စပ် တစ်လျှောက် အမြစ်ပါမကျန်အောင် အဆုံးထိလုပ်ဖို့ အမေရိကန်က တုံ့ပြန် ထားတာရှိတယ်။ ဒီပြဿနာက Sar ကို ခြိမ်းခြောက်နေပြီ။ စိုးရိမ်စရာတွေက များသည်ထက်များလာတယ်။ ဒီတော့ သူ့ကို ဖမ်းဆီးမယ့် အစီအစဉ်တွေနဲ့ လွတ်အောင် ထုံးစံအတိုင်း ရှောင်ရှားရပြန်တာပေါ့။

၁၉၆၉ ခုနှစ်အတွင်း Sihanouk က အမေရိကန်နဲ့ သံတမန် ဆက်ဆံရေးကို အပြည့်အဝ ပြန်စခဲ့တယ်။ သူ့အစိုးရကို အင်အားကြီး အမေရိကန်ရဲ့ အကူအညီနဲ့ ထောက်ခံကန်ထားပေးမယ်လို့ မျှော်လင့်ခဲ့တာ ပေါ့။ ဒါပေမဲ့ အမေရိကန်တွေက ကမ္ဘောဒီးယားအတွင်းရှိ မြောက်ဗီယက် နမ် အခြေစိုက်စခန်းတွေကို ဗုံးကြဲဖို့ပဲ ပိုပြီးစိတ်ဝင်စားခဲ့တယ်။ အဲ့ဒီလို ဗုံးကြဲတိုက်ခိုက်မှုတွေက ဗီယက်နမ်တွေကို နယ်စပ်ကနေ ထွက်ပြေးစေ သလို ကမ္ဘောဒီးယားထဲကို ပိုပြီး ဝင်လာတာတွေ ရှိတယ်။ အမေရိကန်တွေ ဗုံးကြဲ တဲ့ကိစ္စမှာ Sihanouk က တရားဝင် ခွင့်ပြုခဲ့တာလားဆိုတာ ကလည်း ရှင်းရှင်းလင်းလင်း မသိရဘူး။ သူ့အစိုးရအတွက် ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ယုံကြည်မှုနည်းတာကြောင့် အမေရိကန်နဲ့ ပြန်ပေါင်းထုပ်ကြတယ်။ နောက်

ဆုံး ဒီရလဒ်ပဲ ပြနေတယ်လို့ ကမ္ဘောဒီးယားသား တော်တော် များများကတော့ ဒီလိုပဲ တွေးမိကြမှာပေါ့။

Sihanouk နဲ့ မြောက်ဗီယက်နမ် နှစ်ဖွဲ့ စလုံးက ကမ္ဘောဒီးယား အတွင်းမှာ ဗီယက်နမ်တွေ မရှိဘူးလို့ ဟန်ဆောင်ခဲ့ကြတယ်။ အမေရိကန် တွေက သူတို့ကို ဗုံးသာကြဲနေတာ အခုထိ သူတို့ရဲ့ ကိုယ်ပိုင် လူဦးရေကို မသိဘူး။ ဆိုလိုတာက အဲဒီကာလမှာ Sihanouk နဲ့ မြောက်ဗီယက်နမ်က မဟာမိတ်သဘော ဆက်နွယ်နေတာတွေ ရှိတယ်။ ကမ္ဘောဒီးယား အစိုးရက ဓမာနီယူနစ်တွေကို တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြတယ်။ အဲဒီလို တိုက်ခိုက်မှုတွေကို ဗီယက် နမ်က မကြာမကြာ ဦးဆောင်ခဲ့ကြတာ မဟုတ်လား။

ဝါဒဖြန့်ချိမှု မဟာဗျူဟာ

တာပဲဖြစ်ဖြစ် လှုပ်ရှားမှုတွေကို ခန့်မှန်းကြည့်ရာမှာ ပင်တိုင် အဖွဲ့ဝင် ၂၀၀ ထက်ပိုပြီး ပါဝင်မှု မရှိဘူးလို့ ဆိုကြတယ်။ ဒါပေမဲ့ အချက်အချာကျတဲ့ လှုပ်ရှားမှုတွေမှာတော့ ရွာတွေက အကြိမ်ပေါင်းများစွာ ထောက်ပံ့ အားပေးခဲ့ ကြတယ်။ အဲဒီ အတောအတွင်းမှာ လက်နက်တွေကို နည်းနည်းပါးပါးပဲ တပ်ဆင်ပေးနိုင်ခဲ့တယ်။ ကမ္ဘောဒီးယားရဲ့ ဒေသ ၁၉ ခုမှာ ဒေသ ၁၂ ခုက ထကြွ ပုန်ကန်မှုစစ်ဆင်ရေးတွေ လုပ်နေ တုန်းပဲ။ ၁၉၆၉ ခုနှစ်အတွင်းမှာ Sar က ပါတီကွန်ဖရင့် ခေါ်ခဲ့တယ်။ ပါတီရဲ့ ဝါဒဖြန့်ချိမှု မဟာဗျူဟာကို ပြောင်းလဲဖို့ ဆုံးဖြတ်ခဲ့တယ်။ ၁၉၆၉ ခုနှစ်မတိုင်ခင်က အတိုက်အခံ Siha- nouk က အဲဒီဝါဒ ဖြန့်ချိမှုဗျူဟာကို အဓိက အာရုံစိုက်ခဲ့တာပါ။ ၁၉၆၉ ခုနှစ်အတွင်း ကမ္ဘောဒီးယားက ပြိုင်ဘက် လက်ယာယိမ်းပါတီတွေနဲ့ ပတ် သက်ပြီး ဝါဒဖြန့်ချိမှုဗျူဟာကို အာရုံစိုက် အသုံးချဖို့၊ အကွက်ရွှေ့ဖို့ ပါတီက ဆုံးဖြတ်ချက်ချခဲ့တယ်။ သူတို့ စွပ်စွဲထားတဲ့ အမေရိကန် လိုလားမှု သဘော ထားတွေလည်း ပါတာပေါ့။

ပြည်သူလူထုကြားမှာ ပါတီက Sihanouk ဆန့်ကျင်ရေး ထုတ်ပြန် ချက်တွေ ရပ်စဲဖို့ ပြုလုပ်နေစဉ်အတွင်း ပါတီရဲ့ အတွင်းရေးမှာတော့ Siha- nouk နဲ့ ပတ်သက်တဲ့ အမြင်တွေကို အပြောင်းအလဲ မလုပ်ခဲ့ဘူး။ ၁၉၇၀ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ကမ္ဘောဒီးယားရဲ့ အဖြစ်အပျက်တွေက Sar နဲ့ ဓမာနီတို့

အတွက် အာဏာရဖို့ လမ်းကြောင်းပွင့်သွားခဲ့တယ်။ Sar က နိုင်ငံကနေ ထွက်ခွာသွားစဉ်အတွင်း Sihanouk က မြို့တော်မှာ ဗီယက်နမ်ဆန့်ကျင်ရေးဆန္ဒပြပွဲတွေလုပ်ဖို့ အစိုးရကို အမိန့်ပေးခဲ့တယ်။ ဆန္ဒပြပွဲတွေက လျင်လျင်မြန်မြန်ပဲ ပျံ့နှံ့သွားတယ်။ ထိန်းမနိုင် သိမ်းမရ ဖြစ်ကုန်ကြတာပေါ့။ ဗီယက်နမ် မြောက်နဲ့တောင် နှစ်ခုစလုံးက သံရုံးတွေလည်း ဖျက်ဆီးခံရတယ်။ ဆန္ဒပြပွဲလုပ်ဖို့ အမိန့်ပေးခဲ့တဲ့ Sihanouk က ပါရီကနေ ရောက်လာတဲ့သူတွေကိုလည်း လူသိရှင်ကြား စွပ်စွဲစွတ်ချခဲ့တယ်။ လှုံ့ဆော်မှုအတွက် ကမ္ဘောဒီးယားအတွင်းရှိ အမည်မသိတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်းကိုလည်း အပြစ်တင်ခဲ့တယ်။

စစ်တပ် အာဏာသိမ်းလိုက်ခြင်း

ကမ္ဘောဒီးယားအတွင်းရှိ Sihanouk ရဲ့ နောက်လိုက်တွေက အဲ့ဒီအဖြစ်အပျက်တွေကို လျှို့ဝှက်စစ်ဆင်ရေးအဖြစ် ပုန်းလျှိုးကွယ်လျှိုး လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြတာတွေ ရှိတယ်။ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေအရ အမြင့်ဆုံး နေရာကနေ Sihanouk ကို ဖယ်ရှားသင့်တယ်လို့လည်း အစိုးရကို သိမ်းသွင်းစည်းရုံးခဲ့တယ်။ Lon Nol က အစိုးရအဖွဲ့ကို အခု လွှဲပြောင်းယူလိုက်ပြီ။ အမျိုးသားညီလာခံက မဲပေးပြီး Sihanouk ကို ဖယ်ရှားလိုက်ထယ်။ စစ်တပ်အာဏာသိမ်းလိုက်တာပေါ့။ အဲ့ဒီ ၁၉၇၀ ခုနှစ် မတ်လ ၁၉ ရက်နေ့ တုန်းက နှစ်ပတ်လည် အားလပ်ရက်အဖြစ် Sihanouk က ပြင်သစ်ကို ရောက်နေချိန်အတွင်း အခုလို လုပ်လိုက်တာပါ။

ကမ္ဘောဒီးယား ဆိပ်ကမ်းတွေကို ပိတ်ပစ်ခဲ့တယ်။ အဲ့ဒီ ဆိပ်ကမ်းတွေကနေ မြောက်ဗီယက်နမ်ကို လက်နက်တွေ ပို့ဆောင်နေကြတာပါ။ မြောက်ဗီယက်နမ်တွေကိုလည်း ကမ္ဘောဒီးယားကနေ ထွက်သွားဖို့ တောင်းဆိုခဲ့ကြတယ်။ Lon Nol က ကွန်မြူနစ် အင်အားစုတွေကို သဲကြီးမဲကြီး တိုက်ခိုက်ခဲ့ပြီး ဖြစ်တယ်။ ဗီယက်နမ် အင်အားစုတွေကို နိုင်ငံထဲကနေ ထွက်သွားဖို့ အမိန့်ပေးခဲ့တာပဲ ရှိတယ်။ မထိရောက်ဘူး။ ဒါနဲ့ ပတ်သက်ပြီး Sar က အံ့ဩစရာကောင်းတဲ့ တိုးတက်ပြောင်းလဲမှုလို့ မြင်ခဲ့တယ်။

အာဏာသိမ်းလိုက်တဲ့အတွက် Sihanouk က အခု တရုတ်မှာ

ပြည်နှင့်ဒဏ်ခံနေရတာပေါ့။ ဗီယက်နမ်တွေကတော့ အလုပ်တွဲလုပ်ဖို့ ဆက်ပြီး တိုက်တွန်းခဲ့တယ်။ လူမျိုးရေးနဲ့ ပတ်သက်ပြီး သဘောထားပြင်းထန်တဲ့ ပါတီအတွက် ပြယုဂ်တစ်ခုအဖြစ် အနည်းဆုံးတော့ သူ့ကို သုံးလို့ရသေးတယ်လို့ မြင်ကြတယ်။ ဒီတော့ အထောက်အပံ့တွေ စုဆောင်းဖို့လုပ်တယ်။ တချို့ကျေးလက်ဒေသတွေမှာ သူ့ရဲ့ ဩဇာအာဏာ ဆက်ရှိနေတုန်းပဲ။ မြောက်ဗီယက်နမ်တွေက တရုတ်မှာ Sihanouk နဲ့ တွေ့ဆုံဆွေးနွေးဖို့ ဝန်ကြီးချုပ် Phan Van Dong ကို စေလွှတ်ခဲ့တယ်။ မြောက်ဗီယက်နမ်က ကမ္ဘောဒီးယားမှာ နိုင်ငံရေး အပြောင်းအလဲဖြစ်စေဖို့ တုံ့ပြန်လိုက်တာပဲ ဖြစ်တယ်။

တစ်ဖက်မှာလည်း Sar က မြောက်ဗီယက်နမ်နဲ့ စစ်တပ်ချင်း ပူးပေါင်းခဲ့တဲ့အပြင် ဩဇာကြီးအောင်လုပ်ဖို့ ကြိုးစားလာခဲ့တယ်။ မြောက်ဗီယက်နမ်က Sar နဲ့ မဟာမိတ်ပြုလုပ်ပြီး သူတို့ရဲ့ ရပ်တည်ချက်ကို ပြောင်းပြန်လှန်ပစ်လိုက်တာပါ။ အစိုးရကို ဆန့်ကျင်သူတွေအတွက် အလိုရှိတဲ့ အရင်းအမြစ်အားလုံးကို ဘာမဆိုပေးမယ်လို့ ကမ်းလှမ်းလိုက်တယ်။ Lon Nol က ခမာနီတွေကို တရားဝင် စစ်ကြေညာထားတယ်။ ဒါပေမဲ့ Sarက တော့ မစိုးရိမ်ဘူး။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ မြောက်ဗီယက်နမ်မှာ ကမ္ဘောဒီးယားသား ရာနဲ့ချီ လေ့ကျင့်ပေးနိုင်ခဲ့တာကိုး။

တစ်ချိန်တည်းလိုလိုမှာပဲ ပေကျင်းကို Sar နဲ့ Sihanouk တို့ ရောက်ခဲ့ကြပေမဲ့ ဗီယက်နမ်နဲ့ တရုတ်ခေါင်းဆောင်တွေက အဲ့ဒီ နှစ်ယောက် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးဖို့ ခွင့်မပြုခဲ့ဘူး။ Sar ရောက်နေတယ်ဆိုတဲ့ သတင်းကိုလည်း Sihanouk ကို ဘာမှ မသိစေခဲ့ဘူး။ ခဏအတွင်း မှာပဲ Sihanouk က ရေဒီယိုကနေ ကမ္ဘောဒီးယားပြည်သူတွေထံ မေတ္တာရပ်ခံ တောင်းပန်ခဲ့တယ်။ အစိုးရကို ဆန့်ကျင်နိုင်မလား၊ ခမာနီတွေကို ကူညီထောက်ခံနိုင်မလားလို့ တောင်းဆိုခဲ့တယ်။ ခန့်မှန်းလို့ မရအောင် ရှုပ်ယှက်ခတ်နေတဲ့ နိုင်ငံရေးလှည့်ကွက်တွေထဲမှာ ဗီယက်နမ်က ပြောက်ကျားစစ်အတွက် ကမ္ဘောဒီးယားသားတွေကို လေ့ကျင့်ပေးတယ်။ အဲ့ဒီ ရာနဲ့ချီတဲ့ လူတွေအားလုံးက ချွေးတပ်ဆွဲထားတာ ဖြစ်တယ်။ အာဏာသိမ်းလိုက်ပြီးနောက် လူပေါင်းများစွာထွက်ပြေးခဲ့ကြသလို အရေအတွက်က ပိုပြီးပိုပြီး တိုးလာခဲ့တယ်။

ခမာသမ္မတနိုင်ငံ

၁၉၇၀ ခုနှစ် နွေဦးရာသီမှာ တောင်ဗီယက်နမ်နဲ့ အမေရိကန်တွေက Lon Nol ရဲ့ အင်အားစုကို ထောက်ပံ့ဖို့ ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံထဲ ချင်းနင်းဝင်ရောက်လာခဲ့တယ်။ ကမ္ဘောဒီးယား လူငယ်ပေါင်းများစွာက ကိုယ့်ဆန္ဒနဲ့ ကိုယ် စစ်တပ်ထဲဝင်လာကြတယ်။ Lon Nol ရဲ့ တပ်တွေက ဗီယက်နမ်တွေကို မောင်းထုတ်မယ်လို့ ကြေညာထားတာကိုး။ ၁၉၇၀ ခုနှစ် မေလအတွင်းမှာ Sar က ကမ္ဘောဒီးယားသို့ အပြီးပြန်လာပြီး ပုန်ကန်ထကြွမှုတွေနဲ့ လိုရာရောက်အောင် လုပ်တော့တာပဲ။ မြောက်ဗီယက်နမ်တပ်တွေက ကမ္ဘောဒီးယားစစ်တပ်ကို ထိုးစစ်ဆင်နွှဲခဲ့တယ်။ မြောက်ဗီယက်နမ်တပ်တွေက ကမ္ဘောဒီးယားအရှေ့ပိုင်းရှိ မဟာဗျူဟာကျတဲ့ ဒေသတွေကို လျင်လျင်မြန်မြန်ပဲ စီးနင်းခဲ့တယ်။ သူတို့ရဲ့တပ်တွေ မရပ်သိမ်းခင် ဖွမ်းပင်နဲ့ ၂၅ ကီလိုမီတာအတွင်းအထိ ရောက်လာခဲ့ ကြတာပါ။ အဲဒီတိုက်ပွဲအတွင်းမှာ ခမာနီနဲ့ Sar တို့က အရေးမပါတဲ့ ဇာတ်ကောင်အဖြစ်သာ ပါဝင်ခဲ့ကြတာပေါ့။

၁၉၇၀ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလမှာ Lon Nol က ခမာ သမ္မတနိုင်ငံလို့ တရားဝင် ကြေညာခဲ့တယ်။ အဲဒီအချိန်မှာ Sar က ဗဟိုကော်မတီကို တိုင်တည်ပြီး ပြတ်သားတဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ထုတ်ပြန်ခဲ့တယ်။ အခြေအနေတွေကို လွတ်လပ်ပြီး အထူးပိုင်နိုင်တဲ့ ကိုယ်ပိုင်မူနဲ့ ဖြေရှင်းမယ်တဲ့။ တခြား မည်သည့်နိုင်ငံရဲ့ ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုမှမပါဘဲ ကမ္ဘောဒီးယားဟာ ကိုယ့်အနာဂတ်ကို လွတ်လွတ်လပ်လပ် ဆုံးဖြတ်နိုင်ရမယ်ဆိုပြီး ကြေညာခဲ့တာပါ။ ၁၉၅၀ နှစ်များအတွင်းက ကမ္ဘောဒီးယား ဆိုရှယ်လစ်လှုပ်ရှားမှုတွေမှာ ဗီယက်မင်းကြောင့် သစ္စာဖောက်မှုတွေ ရှိခဲ့တယ်လို့လည်း အဲဒီကြေညာချက်မှာ ပြန်လည်ဖော်ပြခဲ့တယ်။ ဗီယက်နမ်ဆန့်ကျင်ရေးပေါ်လစီရဲ့ ပထမဆုံး ထုတ်ပြန်ချက်ဖြစ်ပြီး ပိုပေါ့အစိုးရအာဏာသိမ်းတဲ့ နောက်ဆုံးနှစ်များအတွင်းမှာ အဓိကအရေးပါတဲ့ အခန်းကဏ္ဍ ဖြစ်လာမယ်တဲ့။

ခမာနီတွေ ရှေ့တိုးလာပြီ

Duch လို့ လူသိများတဲ့ ခမာနီခေါင်းဆောင် Kaing Guek Eav က Lon Nol စစ်အာဏာသိမ်းနိုင်အောင် အမေရိကန်က ကူညီ

ခဲ့တယ်။ ဒီအဖြစ်အပျက်တွေက ခမာနီတွေရဲ့ ဩဇာကို တက်စေတယ်တဲ့။ ဒါပေမဲ့ အမေရိကန် သံတမန် Timothy M. Carney က သဘောမတူဘူး။ Sihanouk ထံက ထောက်ပံ့မှုနဲ့ စစ်ကာလအတွင်း Sar အောင်ပွဲရနေတာလို့ ပြတ်ပြတ်သားသား ပြောခဲ့တယ်။ မြောက်ဗီယက်နမ် တွေဆီကနေ စစ်ရေးအကူအညီ အများကြီးရနေတာလည်းပါတယ်။ အစိုးရရဲ့ အကျင့်ပျက်ခြစားမှုတွေ ရှိနေတယ်။ ဟိုးလေးတကျော်ဖြစ်ခဲ့တဲ့ Watergate ကိစ္စ ဖြစ်ပြီး တဲ့နောက်ပိုင်း အမေရိကန်က လေကြောင်းအကူအညီ ဖြတ်တောက်လိုက်တယ်။ ကမ္ဘောဒီးယား ဆိုရှယ်လစ်တွေ ခေါင်းမာတာလည်း ပါတယ်။

၁၉၇၁ ခုနှစ် တစ်လျှောက်လုံး ဗီယက်နမ် (မြောက်ဗီယက်နမ်နဲ့ ဗီယက်ကောင်း)က ကမ္ဘောဒီးယား အစိုးရကို တိုက်ပွဲတွေ အဆက်မပြတ် ဆင်နွှဲခဲ့တယ်။ အဲဒီကာလအတွင်း Sar နဲ့ ခမာနီတို့က ပြည်ပအကူအညီ တပ်ဖွဲ့တွေကို အသုံးပြုတာလည်း ရှိမှာပေါ့။ Sar က တပ်သားသစ်တွေကို ရသလောက် စုစည်းဖို့ ညွှန်ကြားခဲ့တယ်။ အခြေအနေအရပ်ရပ်ကို အသစ်စီးရယူနိုင်အောင် စီစဉ်ခဲ့တယ်။ တပ်သားသစ်တွေကို အရင်က လုပ်နိုင်တာထက်ပိုပြီး အဆင့်တန်းမြင့်မြင့် လေ့ကျင့်စေတယ်။ ဒါ့အပြင် Sar က ခမာနီအဖွဲ့အစည်း အရင်းအမြစ်အားလုံးကို နိုင်ငံရေး ပညာရပ်တွေ သင်ပေးတယ်။ အယူဝါဒ သွတ်သွင်းတာတွေလည်း ပြုလုပ်ခဲ့တယ်။

အဲဒီအချိန်တုန်းက ခမာနီတပ်ထဲကို ဝင်တဲ့အခါ ဘယ်သူ့ကိုမဆို နောက်ခံအကြောင်းရင်းတွေ ရှုမစိုက်ဘဲ လက်ခံခဲ့တာရှိတယ်။ Sar က ပါတီဝင်တွေအတွက် လိုအပ်ချက်တွေကို အထူးတိုးမြှင့် ဖြည့်ဆည်းပေးခဲ့တယ်။ ကျောင်းသားတွေနဲ့ ဆင်းရဲသား လယ်သမားတွေကိုတော့ ပါတီက ပယ်ချခဲ့တယ်။ ပါတီဝင်တွေအတွက် လူသစ်စုဆောင်းတဲ့အခါမှာတော့ ဆင်းရဲသားလယ်သမား ကျောထောက်နောက်ခံနဲ့ ကင်းရမယ်တဲ့။ အဲဒီကန့်သတ်ချက်က အထင်နဲ့အမြင် တခြားစီ ဖြစ်နေတော့တာပေါ့။ Sar အပါအဝင် ပါတီ စီနီယာခေါင်းဆောင် အားလုံးနီးပါးက ကျောင်းသားနဲ့ ဆင်းရဲသား တောင်သူလယ်သမား နောက်ကြောင်းရာဇဝင်နဲ့ လာကြသူတွေမဟုတ်လား။ ဒါ့အပြင် သူတို့က ပညာတတ် မူလ လူဟောင်းပါတီဝင်တွေနဲ့ ပညာမတတ် ဆင်းရဲသား တောင်သူလယ်သမား ပါတီဝင် အသစ်တွေအကြား ဉာဏ်သုံးပြီး

အုပ်စုခွဲပစ်လိုက်တယ်။

1972 ခုနှစ် ဧပြီလ Sar က ကမ္ဘာ့အေးချမ်းရေးအဖွဲ့ချုပ် အတွင်းက သောင်းကျန်းသူတွေနဲ့ မြောက်ဗီယက်နမ်တို့ ထိန်းချုပ်ထားတဲ့ နယ်မြေတွေဆီ အလည်အပတ် သွားရောက်ခဲ့တယ်။ ပင်တိုင် ခမာနီ တပ်သား ၃၅,၀၀၀ ကို အရန်အင်အား ၁၀၀,၀၀၀ ဝန်းကျင်က အသွင်ယူ ပုံဖော်ပြီး ဝန်းရံထောက်ပံ့ ပေးနေတာကို သူ တွေ့ခဲ့တယ်။ တရုတ်က လက်နက်အတွက် တစ်နှစ်ကို ဒေါ်လာ ၅ သန်း ပံ့ပိုးပေးခဲ့တယ်။ ကမ္ဘာ့အေးချမ်းရေးအဖွဲ့ချုပ် ရှိ ရော်ဘာ ခြံတွေဆီကနေ ပါတီအတွက် အမှီအခိုကင်းတဲ့ ဝင်ငွေရရှိဖို့ Sar က စီစဉ်ခဲ့ တယ်။ ဒီတော့ အလုပ်သမားတွေကို ဖိအားပေးခိုင်းတော့တာပေါ့။ ၁၉၇၂ ခုနှစ် မေလအတွင်း ဗဟိုကော်မတီ အစည်းအဝေးပွဲ ကျင်းပပြီးတဲ့နောက် ပါတီက Sar ရဲ့ ညွှန်ကြားမှုအောက်ကို ကျရောက်သွားခဲ့တယ်။ Sar က သူတို့ ထိန်းချုပ်ထားတဲ့ နယ်ပယ်တွေနဲ့ လိုက်ဖက်မယ့် စည်းမျဉ်းအသစ်တွေ ကို အတင်းအကျပ် စတင် ပြဋ္ဌာန်းတယ်။

လူနည်းစု Chams မျိုးနွယ်တွေကို ကမ္ဘာ့အေးချမ်းရေးအဖွဲ့ချုပ် ထုံးတမ်း စဉ်လာနဲ့ ကိုက်ညီအောင် ဝတ်ဆင်နေထိုင်ဖို့ ဖိအားပေးခဲ့တယ်။ အဲဒီမူဝါဒ အရ Chams တွေကို ကျောက်မျက်ရတနာ မဝတ်ဆင်ရဘူးလို့ တားမြစ် လိုက်တယ်။ လူဦးရေနွန်းထားလည်း ပါဝင်ပတ်သက်နေတာပေါ့။ မြေယာပိုင် ဆိုင်မှု ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးပုံစံကိုလည်း Sar က တာဝန်ယူလိုက်သေးတယ်။ အခြေခံစနစ်အရ မြေယာဥယျာဉ်ခြံမြေအကွက်တွေက တူညီတဲ့ အရွယ်အ စား ဖြစ်ရမယ်တဲ့။ ပုဂ္ဂလိက သယ်ယူ ပို့ဆောင်ရေးအားလုံးကို ပါတီက သိမ်းယူလိုက်တယ်။

ကျေးလက်တောရွာအနံ့ ထိန်းချုပ်လိုက်ခြင်း

၁၉၇၂ ခုနှစ် မူဝါဒတွေက အများပြည်သူရဲ့ လွတ်လပ်နေတဲ့ ဧရိယာတွေကို လျော့ချပြီး ဆင်းရဲသား တောင်သူလယ်သမားတွေ တန်းတူ ညီမျှရစေမယ်လို့ ရည်ရွယ်ခဲ့တယ်။ ယေဘုယျအားဖြင့် ဒီမူဝါဒက အဲဒီအချိန် မှာ ဆင်းရဲသား တောင်သူလယ်သမားတွေကို အလေးထားရာရောက်ခဲ့ တယ်။ မြို့ကနေ ကျေးလက်ဒေသကို ထွက်ပြေးတဲ့ ဒုက္ခသည်တွေအတွက်

တော့ မသင့်လျော်ဘူး။ ၁၉၇၂ ခုနှစ်အတွင်းမှာ မြောက် ဗီယက်နမ်တပ်
 တွေက ကမ္ဘောဒီးယားအစိုးရကို ဖိအားပေး တိုက်ခိုက် နေရာကနေ စတင်
 ရုပ်သိမ်းခဲ့တယ်။ Sar က ၁၉၇၃ ခုနှစ် မေလအတွင်းမှာ ဥပဒေသစ်တွေ
 ထုတ်ပြန်ခဲ့တယ်။ ဆင်းရဲသား တောင်သူလယ်သမား ကျေးရွာတွေကို ပြန်
 လည် ဖွဲ့စည်းခဲ့တယ်။ သမဝါယမ ဖက်စပ်အဖြစ် လုပ်ငန်းစဉ် စတင်တယ်။
 မြေနဲ့အိမ်ရာ အဆောက်အအုံ ပူးတွဲပိုင်ဆိုင်မှုတွေ ဖြစ်လာသလို တစ်ဦးချင်း
 လက်ဝယ်ထားရှိမှုတွေကို ပိတ်ပစ်တယ်။

၁၉၇၃ ခုနှစ်အတွင်း ခမာနီတွေ ရှေ့တိုးလာခဲ့တယ်။ ဖန္ဒမ်းပင်ရဲ့
 မြို့စွန့်မြို့ဖျား ဆင်ခြေပုံးနေရာတွေအထိ သူတို့ ရောက်လာခဲ့တယ်။ အဲဒီ
 နောက် Sar က မိုးရာသီ အထွတ်အထိပ်ရောက်နေတဲ့ ကာလအတွင်း မြို့
 ကို သိမ်းယူပြီလို့ ကြေညာခဲ့တယ်။ အချည်းနှီး တိုက်ခိုက်မှုတွေလုပ်ဖို့ အမိန့်
 ပေးခဲ့တယ်။ ပြည်သူတွေက ခမာနီတပ်တွေအကြားမှာ အဓိပ္ပာယ်မဲ့ နေခဲ့ရ
 တယ်။ ၁၉၇၃ ခုနှစ်အလယ်လောက်မှာ ခမာနီက Sar ရဲ့ ထိန်းချုပ်မှု
 အောက်ကို ကျရောက်သွားတယ်။ နိုင်ငံရဲ့ နှစ်ပုံသုံးပုံ အားလုံးနီးပါးနဲ့
 လူဦးရေတစ်ဝက်လောက်က Sar ရဲ့အမိန့်အောက်ကို ရောက်သွားခဲ့ပြီ။ ဒီ
 အခြေအနေကို အကြာကြီး မထိန်းနိုင်တော့ဘူးဆိုတာ မြောက်ဗီယက်နမ်က
 သဘောပေါက်ခဲ့တယ်။ ဒီတော့ ဂျူနီယာ လက်တွဲဖော်ဆိုတာထက် တန်းတူ
 ရည်တူ ခေါင်းဆောင်တစ်ယောက်အဖြစ် Sar ကို ပိုပိုသာသာလေး စတင်
 သဘောထားလာရပြီပေါ့။

နိဂုံး

အမိန့်တွေ ညည်းပန်းနှိပ်စက်မှုတွေ

ဒီလိုနဲ့ ၁၉၇၃ ခုနှစ်အကုန်မှာ မြောက်ဗီယက်နမ်တွေက အမေရိကန်တွေနဲ့ အပစ်အခတ်ရပ်စဲဖို့ သဘောတူခဲ့တယ်။ စည်းကမ်းချက်အရ ဗီယက်နမ်တွေကို ကမ္ဘောဒီးယား နယ်မြေထဲကနေ ပြန်လည် ရပ်သိမ်းခဲ့တယ်။ ဒါက Sar ကို ရိုက်ချိုးလိုက်သလို ဖြစ်သွားတယ်။ Lon Nol ရဲ့ ထိုးစစ်မှာ Sar ကို အကာအကွယ်မဲ့စေတယ်။ Sar က ခမာနီကွန်မြူနစ်ပါတီရဲ့ အတွင်းရေးမှူးချုပ်ဖြစ်သလို ခမာနီပြောက်ကျား ခေါင်းဆောင်တစ်ဦးလည်း ဖြစ်တယ်။ အဲဒီ ပါတီအဖွဲ့အစည်းက အလေ့အကျင့်နဲ့ ပတ်သက်ရင် လုံလောက်မှုမရှိသလို နိုင်ငံရဲ့ နယ်ပယ်တွေကို ထိန်းချုပ်နိုင်ဖို့အတွက် အုပ်ချုပ်ရေးအပိုင်းမှာလည်း ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု မရှိဘူး။ စစ်မက်ရေးရာအရ အကောင်းဆုံးစီမံခန့်ခွဲဖို့ မနီးစပ်ဘူး။ ပြောရရင် ဗီယက်နမ်တွေလို လည်လည်ပတ်ပတ်နဲ့ ကျွမ်းကျင်မှု မရှိဘူးဆိုတာပဲ။ ကေဒါတွေကို အပူတပြင်း လေ့ကျင့်ပေးခဲ့တာတော့ ဟုတ်တာ ပေါ့။ မာတ်စ်ဝါဒနဲ့ဆိုင်တဲ့ အခြေခံ သဘောတရားတွေ၊ ပစ္စည်းမဲ့ လူတန်းစားရဲ့ မွေးရာပါ စီမံနိုင်တဲ့ အရည်အချင်းတွေကို ကမန်းကတန်း သင်ရတာ အမှန်ပဲ။ ဆွေးနွေးအဖြေရှာဖို့၊ ငြင်းကြန်ကြဲဖို့ အခန်းမရှိတော့ အလွတ်ကျက်တဲ့နည်းနဲ့ သင်ကြားပေးခဲ့ရတာတွေ ရှိမှာပေါ့။

ဒီနည်းနဲ့ ကွန်မြူနစ် အယူဝါဒဖြန့်တားက ရိုးရိုးအအိုင်လွန်းတယ်။ ကျစ်လျစ်ခိုင်မာတဲ့ အဖွဲ့အစည်းကို ဦးဆောင်ဖို့၊ မာကျော တောင့်တင်းတဲ့ ပါတီကို ဦးဆောင်ဖို့ဆိုရင် မည်သည့် သဘောတရားကို မဆို နေရာမရွေး မေးခွန်းထုတ်နိုင်ရမယ်။ သက်ဆိုင်မှုရှိတဲ့ ဘယ်အရာကို မဆို ပြန်လည်

ပြင်ဆင်ရေးဝါဒနဲ့ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုရမယ်။ ကံအကြောင်းမလှတဲ့ စောဒက တက်သူ၊ မေးခွန်းထုတ်သူအတွက် သေဒဏ်ပေးဖို့ လုံလောက်တဲ့ ကိစ္စတွေ လည်း အများကြီးရှိမှာပဲ။ ဗီယက်နမ်တပ်တွေ ဆုတ်ခွာနေစဉ်အတွင်း ဗီယက် နမ်နယ်မြေမှာ လေ့ကျင့်နေတဲ့ ကမ္ဘောဒီးယားသားတွေကြားမှာ သံသယဝင် လာပြီး သစ္စာစောင့်သိသူတွေကို သဘောထားကွဲစေခဲ့တယ်။ ရာထူးလျှော့ချ တာတွေ၊ ကွပ်မျက်တာတွေ အများကြီး ဖြစ်ခဲ့တယ်။

ဗီယက်နမ်တွေနဲ့ အတူထွက်သွားဖို့ ရွေးချယ်ခဲ့တဲ့ လူတွေက အများ ကြီးပဲ။ ဓမာနီတွေက ဗီယက်နမ်ရဲ့ လက်နက်ကြီးတွေကို သိမ်းဆည်းဖို့ ရင်ဆိုင်တိုက်ခိုက်ခဲ့တယ်။ ကွန်မြူနစ်ထိန်းချုပ်ရာ နယ်မြေအတွင်းက စုပေါင်း စိုက်ပျိုးတဲ့ နိုင်ငံပိုင်လယ်ယာတွေက အခြေခိုင်နေပြီ။ စစ်ပွဲတွေကလည်း နေရာအနှံ့ ပြင်းထန်နေပြီ။ ပြည်သူတွေကို အနက်ရောင်ယူနီဖောင်း အတင်း အကျပ် ဝတ်ခိုင်းခဲ့တယ်။ ဆင်းရဲသား လယ်သမားတွေရဲ့ အနက်ရောင် တူညီဝတ်စုံပေါ့။ လူငယ်တွေကို ကွန်မြူနစ် အဖွဲ့ထဲ မောင်းသွင်းခဲ့တယ်။ ကမ္ဘောဒီးယား ပြည်သူတွေအတွက် ထိတ်လန့်တုန်လှုပ်စရာ ဒုက္ခတွေ၊ ကြောက်မက်ဖွယ် ရာဇဝတ်မှုတွေက တသိကြီး ဖြစ်လာခဲ့ရပြီ။

အကြမ်းဖက် ပြိုခွင်းရမယ်

ဒီလို အခြေအနေမှာ Sar က ရှေ့ဆက်ကြိုရမယ့် စစ်ပွဲတွေအတွက် ရေရှည် စစ်ရေးအမြင်ရှိရမယ်လို့ အခိုင်အမာ ဆုံးဖြတ်ဆောင်ရွက်လာခဲ့တယ်။ ၁၉၇၃ ခုနှစ်အတွင်း အမေရိကန်ရဲ့ ဗုံးကြဲ တိုက်ခိုက်မှုက ကွန်မြူနစ်တွေရဲ့ စစ်ရေးကို ချညှိနဲ့စေခဲ့တယ် မဟုတ်လား။ အလဲလဲ အပြိုပြို ဖြစ်ခဲ့ရတာတွေ ရှိတယ်။ ဒီတော့ Sar ကလည်း ကိုယ့်ဘက်က လုပ်စရာရှိတာတွေ လုပ်လာရ ပြီပေါ့။ ပထမဆုံးအနေနဲ့ ပြင်ပထောက်ပံ့မှု ရင်းမြစ်တွေနဲ့ မြို့တော်ကို အဆက်ဖြတ်ပစ်ဖို့ ဆုံးဖြတ်ခဲ့တယ်။ မြို့ကို အစောင့်အရှောက် အောက်မှာ ထားတယ်။ ဒုတိယအနေနဲ့ ဓမာနီစည်းကို ကျော်ပြီး မြို့အပြင်ဘက်ထွက်ဖို့ ကြိုးစားတဲ့သူတွေကို မရရအောင် ထိန်းချုပ်ရမယ်လို့ Sar က အတင်းအ ကျပ် ခိုင်းစေတယ်။ အစိုးရရုံး အဖွဲ့ လူဟောင်းတွေအပြင် ပညာရေးနဲ့ ပတ်သက်တဲ့ ဘယ်သူ့ကိုမဆို တသိတတန်းကြီး သုတ်သင်ဖို့ အမိန့်ပေးခဲ့တယ်။

ခမာနီကြီးစိုးတဲ့ ဧရိယာထဲမှာ အကျဉ်းသားသစ်တွေထားဖို့ အဆောက်အအုံတွေ ဆောက်လုပ်တယ်။ လူနည်းစု Chams တွေက သူတို့ရဲ့ ယဉ်ကျေးမှုကို ဖျက်ဆီးတာတွေရပ်ဖို့ တောင်းဆိုကြတယ်။ ယုန်ကန်ထကြွဖို့ ကြိုးစားတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဆူပူထကြွမှုက ခပ်မြန်မြန်ပဲ နှိမ်နင်းခံရတယ်။ Sar က ဆူပူမှုအတွင်း ပါဝင်ပတ်သက်သူတွေနဲ့ ရင်ဆိုင်တဲ့အခါ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက် ဖြစ်ရမယ်လို့ ညွှန်ကြား ခဲ့တယ်။ နိုင်ငံရဲ့ အများပြည်သူတွေကို ဒုက္ခအမျိုးမျိုးမပေးခင်ကတည်းက လူနည်းစု Chams တွေနဲ့ ရင်ဆိုင်တဲ့အခါ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ရမယ်ဆိုတဲ့ ပေါ်လစီအသစ်ကို Sar က အရင်စမ်းသပ်အသုံးပြုခဲ့ပြီး ဖြစ်တယ်။ ဒါ့အပြင် ခမာနီတွေက မြို့တွင်း ဧရိယာကနေ စွန့်ခွာခိုင်းတဲ့ ပေါ်လစီကိုလည်း သုံးခဲ့ပြန်တယ်။ ကျေးလက်တောရွာတွေဆီ အတင်းအဓမ္မ ပြောင်းရွှေ့စေခဲ့တယ်။ ၁၉၇၁ ခုနှစ်အတွင်း တုန်းကလည်း ကမ္ဘောဒီးယား အရှေ့ပိုင်းရှိ Kratie မြို့ကို သိမ်းပိုက်ချိန် တုန်းက Sar နဲ့ တခြား ပါတီဝင်တွေက အဲဒီမြို့တွင်း ဧရိယာမှာ ဆိုရှယ်လစ်ဝါဒကို ခါထုတ်ခဲ့တယ်။ အဲဒါအားသင့်လောက်တဲ့ မြန်နှုန်းနဲ့ ရှင်းထုတ်ခဲ့ကြတာပါ။ နည်းလမ်းဟောင်းကြီးတွေဆီ ပြန်ပို့ခဲ့တယ်။ အမျိုးမျိုးသော စိတ်ကူးစိတ်သန်းနဲ့ အမိန့်တွေပေးပြီး မြို့ကို ပြန်လည် ဖန်တီးကြတယ်။ ပါတီရဲ့ ပုံရိပ်ဖြစ်အောင် လုပ်တယ်။ ဒါပေမဲ့ အလုပ်မဖြစ်ဘူး။

၁၉၇၃ ခုနှစ်အတွင်းက အခြေအနေတွေကို အားမလို အားမရ ဖြစ်ပြီး Sar က ခံစားချက်ပြင်းပြင်းနဲ့ အခုလို မောင်းထုတ်နေတာ ဖြစ်မယ်။ တစ်ခုတည်းသော ဖြေရှင်းနည်းအဖြစ် မြို့ရဲ့ လူဦးရေအားလုံးကို ကျေးလက်တောရွာက လယ်ကွင်းတွေဆီ ပို့ပစ်လိုက်တာပဲ။ ဒီလိုလုပ် တာက ခုန့်စားမှု အမြောက်အမြားကို ဖြစ်စေတယ်ဆိုရင်တောင် ဒါက ထိန်းချုပ်မှုတွေ ဆက်လုပ်ဖို့အတွက် အရင်းအနှီးပြုတာတဲ့။ "တော်လှန်ရေး ဦးတည်ချက်က ဘာလဲ" လို့ ရေးသားခဲ့တယ်။ မကြာခင်မှာပဲ Sar က အလားတူ အကြောင်းပြချက်တွေနဲ့ Kampong Cham စီရင်စုက ပြည်သူ ၁၅,၀၀၀ ကို ပြောင်းရွှေ့ဖို့ အမိန့်ထုတ်ခဲ့တယ်။

၁၉၇၅ ခုနှစ် ဧပြီလ အစောပိုင်းမှာ Sar က လူ့အဖွဲ့များကို နှိမ်နင်းဖို့ အမိန့်ထုတ်ခဲ့တယ်။

မလိုလားတဲ့သူတွေကို ဖယ်ရှားသုတ်သင်ပစ်

၁၉၇၄ ခုနှစ်အတွင်း ဗိယက်နမ်ကနေ အမေရိကန်တွေ အပြီးသတ် ထွက်ခွာချိန်မှာ ကွန်မြူနစ်တွေက ပြန်ပြီး အကဲခမ်းလာကြတယ်။ ထင်ရာခိုင်း စွတ်လုပ်တတ်တဲ့ အတိုက်အခံတွေ တိုးလာတယ်။ လေကြောင်းထောက်ပံ့ ရေးနဲ့ မဲခေါင်မြစ်ဝှမ်း ဒေသတွေကလွဲလို့ အစိုးရတပ်တွေရဲ့ ထောက်ပံ့ရေး လမ်းကြောင်းကို ပိတ်ဆို့ဖြတ်တောက်နိုင်ခဲ့တယ်။ ၁၉၇၄ ခုနှစ်အတွင်း ခမာနီ တွေက Oudong မြို့တော်ကြီးဆီ ပြောင်းရွှေ့ခဲ့တယ်။ မြို့ထဲက လူတွေကို ဖယ်ခိုင်းပြီးတော့ပေါ့။ ကမ္ဘောဒီးယားရဲ့ စစ်မှန်တဲ့ အစိုးရလို့ နိုင်ငံပေါင်း ၆၃ နိုင်ငံက အသိအမှတ်ပြုသွားအောင် Sar နဲ့ ခမာနီတွေက အားထုတ်ခဲ့ကြ တယ်။ ကမ္ဘာနဲ့အဝန်းက သူတို့ကို မှတ်မိသွားအောင်ပေါ့။ ကုလသမဂ္ဂမှာ ကမ္ဘောဒီးယားအတွက် နေရာတစ်နေရာပေးဖို့ လှုပ်လှုပ်ရှားရှား ဖြစ်လာကြ တယ်။ ခမာနီတွေ သုံးမဲ ရတယ်လို့ ဆိုကြပါစို့။

၁၉၇၄ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလမှာ Sar က ပါတီဗဟိုကော်မတီ အစည်းအဝေး လုပ်ခဲ့ပြန်တယ်။ စစ်တပ်နဲ့ ပတ်သက်တဲ့ စည်းရုံးလှုံ့ဆော်မှု တွေက နောက်ဆုံးအပိုင်းကို ရောက်နေပြီလား။ နိုင်ငံရဲ့ ဆိုရှယ်လစ်ဝါဒ ပြောင်းလဲခြင်း ဖြစ်စဉ်တွေကို ပါတီအနေနဲ့ တသိတတန်းကြီး ပုံဖော်ဖို့ Sar က ဆုံးဖြတ်ခဲ့တယ်။ ပထမဆုံးလုပ်တာက အဓိကကျတဲ့ မြို့နေ လူဦးရေ ကို ကျေးလက်တောရွာတွေဆီ ပြောင်းရွှေ့စေတယ်။ ဒုတိယလုပ်တာက လည်ပတ်နေတဲ့ငွေတွေကို ရုပ်စံပစ်လိုက်ပြီး ခပ်မြန်မြန်ပဲ ရုပ်သိမ်းလိုက် တယ်။ နောက်ဆုံး ဆုံးဖြတ်ချက်က Sar ရဲ့ ပထမ ဦးစားပေးဖြစ်တဲ့ မလို လားသူတွေကို ဖယ်ရှားသုတ်သင်ပစ်တဲ့နည်းလမ်းကို ပါတီက လက်သင့်ခံရ မယ်ဆိုတာပဲ။ ၁၉၇၄ ခုနှစ်အတွင်း Sar က ပါတီရဲ့ ထိပ်တန်းခေါင်းဆောင် တစ်ဦးဖြစ်တဲ့ Prasith ကို သုတ်သင် ပစ်ခဲ့တယ်။ တောထဲခေါ်သွားပြီး ဘာခုခံခွင့်မှမပေးဘဲ ပစ်သတ်ခဲ့တယ်။ Sar က အလွန် စိုးရိမ်စရာကောင်းတဲ့ လူတန်းစား တိုက်ပွဲကြီးဖြစ်လာ တော့မယ်ဆိုပြီး ဖြေရှင်းချက်ပေးခဲ့တယ်။ ပါတီရဲ့ ရန်သူတော်တွေနဲ့ ရင်ဆိုင်ဖို့ဆိုရင် အားကောင်းမောင်းသန် ရပ်တည် နိုင်ရမယ်တဲ့။

နံပါတ်တစ် အစ်ကိုကြီး

နောက်ဆုံးမှာတော့ ကွန်မြူနစ်တွေရဲ့ သဲကြီးမဲကြီး တိုက်ခိုက်မှုတွေက ၁၉၇၅ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလမှာ စတင်လာခဲ့တယ်။ တစ်ပြိုင်နက် ဆိုသလိုပဲ ပေကျင်းသတင်းစာရင်းလင်းပွဲမှာ Sihanouk က Sar ရဲ့ အောင်ပွဲခံ ရန် သူ့သေစာရင်းကို ဂုဏ်ယူမော်ကြွားခဲ့တယ်။ အဲဒီ သေစာရင်းမှာ မူလခုနစ်ဦးကနေ ၂၃ ဦးအထိ တိုးလာခဲ့တယ်။ ရဲတပ်ဖွဲ့နဲ့ စစ်တပ်မှာ ခေါင်းဆောင်ပိုင်း နေရာယူထားတဲ့ အစိုးရစီနီယာ အကြီးအကဲ အားလုံးရဲ့ နာမည်တွေ ပါဝင်တာပေါ့။ ဗီယက်နမ်နဲ့ ကမ္ဘောဒီးယားတွေကြား ပြိုင်ဆိုင်မှုက သိသာပေါ်လွင်လာတယ်။ ပြိုင်ဘက်တွေဆိုတာ ရှင်းရှင်းကြီး ဖြစ်သွားတာပေါ့။ မြောက်ဗီယက်နမ်က အင်ဒိုချိုင်းနားမှာ ပြိုင်ဘက် ဆိုရှယ်လစ်နိုင်ငံ ဖြစ်နေသလို ခမာနီတွေ ဖနွမ်းပင်ကို မသိမ်းခင်ကတည်းက သူတို့က ဆိုင်ဂုံကိုသိမ်းဖို့ အခိုင်အမာ ဆုံးဖြတ်ထားပြီးဖြစ်တယ်။ တရုတ်ထံမှ သင်္ဘောနဲ့ပို့တဲ့ လက်နက်တွေကလည်း ကြန့်ကြာနောက်ကျကုန်ပြီ။

ကမ်းပူးချားရဲ့ ခေါင်းဆောင်

၁၉၇၅ ခုနှစ် ဧပြီလ အစောပိုင်းမှာ Lon Nol ထွက်ပြေးခဲ့ရသလို အမေရိကန်သံအမတ်နဲ့ တခြား နိုင်ငံခြားသားတွေကိုလည်း လေယာဉ်နဲ့

ရွှေထုတ်ခဲ့ရတယ်။ ဧပြီလ ၁၇ ရက်နေ့မှာတော့ ကွန်မြူနစ်တပ်တွေက ဖွဲ့ခမ်းပင်မြို့ထဲကို ဝင်လာကြပြီ။ ဦးဆောင်မှု အသစ်နဲ့အတူ အမြင့်ဆုံး အမျိုးသားကောင်စီအဖြစ် အစိုးရ ဖွဲ့စည်းခဲ့တယ်။ ပြင်သစ်မှာ Sar နဲ့အတူ ပညာသင်ဖူးတဲ့ စစ်သားတစ်ဦးလည်းဖြစ်ခဲ့တဲ့ ကမ္ဘောဒီးယား နိုင်ငံရေးသမား Sak Sutsakhan က ဦးဆောင်ပြီး စီစဉ်ခဲ့တယ်။ ခမာနီ လက်ထောက်အတွင်းရေးမှူး Nuon Chea နဲ့ ညီအစ်ကိုဝမ်းကွဲတော်သူလည်း ဖြစ်တယ်။ Sar က အဲဒီ အမြင့်ဆုံး အမျိုးသားကောင်စီမှာ အောင်ပွဲခံပြီးနောက် ရရှိတဲ့ သေစာရင်းထဲမှာ လူတိုင်းရဲ့ နာမည် ထပ်ဖြည့်နိုင်တယ်ဆိုပြီး တုံ့ပြန်ခဲ့တယ်။ ဧပြီ ၁၇ ရက်နေ့မှာ အတိုက်အခံ အစိုးရ ပြိုလဲသွားတယ်။ အပြီးအပြတ် ရုံးနိမ့်သွားခဲ့တယ်။

နိုင်ငံရဲ့ ဥပဒေအရ အပ်နှင်းတာ မဟုတ်ပေမဲ့ ဖွဲ့ခမ်းပင်ကို သိမ်းပိုက်ပြီး Sar က ခေါင်းဆောင်ဖြစ်နေပြီ။ “နံပါတ်တစ် အစ်ကိုကြီး” Brother Number One လို့ သူက ခံယူခဲ့တယ်။ “ပိုပေါ့” ဆိုတဲ့ နာမည်ဝှက်၊ နာမည်လွှဲကိုလည်း ရွေးချယ်ခဲ့တယ်။ နိုင်ငံသားတွေနဲ့ ဒုက္ခသည်တွေကို ရန်သူတွေလို သဘောထားရမယ်ဆိုပြီး အယူဝါဒ သွတ်သွင်းခဲ့ကြတယ်။ ၂၄ နာရီအတွင်း မြို့ကနေ ပြောင်းရွှေ့ရမယ်လို့ အမိန့်ထုတ်ခဲ့တယ်။ တစ်ပတ်အတွင်း အပြီးစွန့်ခွာရမယ်တဲ့။ ထွက်ပြေးလာသူအားလုံးကို ဘယ်အရပ်ဒေသဆီသွားရမယ်ဆိုပြီး အကြံပေးခဲ့တယ်လို့ ထင်ရတာပဲ။ စားစရာလည်း ပေးတယ်လို့ ယူဆရတာပဲ။ မေးခွန်းတွေကိုတော့ မသိချင်ယောင်ဆောင်နေခဲ့တာပေါ့။ သောင်းနဲ့ချီတဲ့ အစုလိုက်၊ အပြုံလိုက် ထွက်ခွာမှုမှာ ပိုပေါ့ရဲ့အစ်ကို အကြီးဆုံး Saloth Chhay လည်း ပါသွားခဲ့တယ်။ အစာရေစာ ငတ်ပြတ်ပြီး သေရင်သေ၊ အနာရောဂါဖြစ်ပြီး သေရင်သေ တစ်ခုခုပဲ။

အဲဒီလူတွေက နိုင်ငံအနှံ့ ခြေဦးတည့်ရာ လျှောက်သွားခဲ့ရတယ်။ တခြား မြို့တွေကိုလည်း ကွန်မြူနစ်တွေက ဒီပုံစံအတိုင်း သိမ်းယူပြီး မောင်းထုတ်ကြတယ်။ စုစုပေါင်း ကမ္ဘောဒီးယားပြည်သူ နှစ်သန်းက မြို့ပြတွေကို ကျောခိုင်းခဲ့ရတာပေါ့။ ငွေကြေး၊ ပုဂ္ဂလိက စီးပွားရေး လုပ်ငန်းတွေ၊ ပုဂ္ဂလိက အိမ်ရာအဆောက်အအုံတွေအားလုံး ဖျက်သိမ်းခံခဲ့ရတယ်။ ပိုပေါ့ အောင်ပွဲခံပြီး မကြာခင်မှာပဲ တရုတ်က နည်းပညာ အကူအညီပေးမယ်လို့ ကမ်းလှမ်း

ခဲ့တယ်။ နိုင်ငံပြန်လည်တည်ဆောက်နိုင်အောင် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အထောက်အပံ့တွေ အများကြီး ကူညီသွားမယ်တဲ့။ ဓမာနီတွေက တရုတ်က ဖိအားပေးပြီးနောက် Sihanouk တစ်ယောက် ကမ္ဘောဒီးယားကို ပြန်ရောက်လာခဲ့တယ်။ ၁၉၇၆ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ၅ ရက်နေ့မှာ ကမ္ဘောဒီးယားက ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသစ်တစ်ရပ်ကို သဘောတူ လက်ခံခဲ့ရတယ်။ နိုင်ငံရဲ့ အမည်ကိုလည်း “ဒီမိုကရက်တစ် ကမ်ပူးချား” လို့ တရားဝင် ပြောင်းလဲခဲ့တယ်။

အခြားတစ်ဖက်မှာ မြောက်နဲ့တောင် ဗီယက်နမ်တို့ ပေါင်းစည်းပြီး နိုင်ငံ ပြန်လည်ထူထောင်ရေး လုပ်နေကြသလို ဗီယက်နမ်တွေက ဖန္ဒမ်းပင်ကို သံအမတ်သစ်တစ်ဦး စေလွှတ်ခဲ့တယ်။ ထိုင်း ပင်လယ်ကွေ့အတွင်းက ကျွန်းတွေနဲ့ပတ်သက်တဲ့ တိုက်ပွဲတွေ အပါအဝင် အတွေ့တွေ ကျေရာကျေကြောင်း စေ့စပ်ညှိနှိုင်းတဲ့ သဘောပေါ့။ ကမ္ဘောဒီးယားက အဲဒီနေရာမှာ ကမ်းလှန်ရေနံ ရှာဖွေဖို့ လုပ်ခဲ့တယ်။ ကွန်မြူနစ်တွေရဲ့ အဓိကအလုပ်က အစိုးရဖွဲ့ဖို့ ဖြစ်တယ်။ အပြင်ပန်းအရ သူတို့က တော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်း နောက်မှာ ရှိနေသလိုပဲ။ အဲဒီ တော်လှန်ရေး အဖွဲ့အစည်းဆိုတာကလည်း လူမျိုးရေးနဲ့ ပတ်သက်ပြီး သဘောထားပြင်းထန်တဲ့ နိုင်ငံရေးပါတီ အစိတ်အပိုင်းကို ညွှန်းတာပါ။ ရွေးကောက်ခံကိုယ်စားလှယ်တို့ရဲ့ အကြီးအကဲဆိုတာကလည်း သီအိုရီထဲမှာရှိနေဆဲလို့ သဘောရတယ်။

ဝန်ကြီးချုပ် ပိုပေါ့

ပိုပေါ့အပါအဝင် စိနီယာကွန်မြူနစ်တွေ အားလုံးကတော့ တော်လှန်ရေးဆိုတဲ့ နာမည်တွေကိုပဲ အသုံးပြုခဲ့ကြတယ်။ လျှို့ဝှက်ယဉ်ကျေးမှု ဖွံ့ဖြိုးတာကို လိုချင်တယ်။ နောင်တရနေရင်တောင်မှ မသိစေနဲ့၊ မမြင်စေနဲ့ တဲ့။ ပါတီရဲ့ အကြွင်းအကျန် နေ့ရက်တွေကတော့ ဖိစီးမှုနဲ့ သွားနေခဲ့တယ်။ ပိုပေါ့ရဲ့ အနီးကပ် လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက် ၁၁ ဦးကို ဝန်ကြီးဌာနတွေမှာ ခွဲဝေနေရာ ချခဲ့တယ်။ သူတို့ရဲ့ ဓနိနစ်ယောက်လည်း ပါလိုက်သေးတယ်။ သူ့အစိုးရ မပြုတ်ကျခင် ငါးယောက်ကို သုတ်သင်ပစ်လိုက်တယ်။ ၁၉၇၆ ခုနှစ် ဧပြီလ အတွင်းမှာ ပိုပေါ့ရဲ့ နာမည်က ပထမဆုံးအကြိမ် လူသိရှင်ကြား ဖြစ်လာခဲ့တယ်။ ပြည်သူ့သဘောထားကို ထင်ဟပ်တဲ့ ညီလာခံကြီး ကျင်းပဖို့အတွက်

ရွေးကောက်ပွဲ မဲဆွယ်ကာလ အတွင်းမှာပေါ့။
 ကိုယ်စားလှယ်တွေပါဝင်တဲ့ ညီလာခံကြီးကို ဧပြီလ ၁၁ မှ ၁၃ ရက်နေ့အထိ ကျင်းပခဲ့တယ်။ ပထမဆုံး မျက်နှာစုံညီ အစည်းအဝေးပွဲကြီးပေါ့။ အစိုးရသစ် ရွေးချယ်ပွဲမှာ ပိုပေါ့က ဝန်ကြီးချုပ် ဖြစ်လာခဲ့တယ်။ သူ့အရင်တာဝန်ယူသွားတဲ့ Khieu Samphan က အမြဲတမ်း ပါတီကော်မတီ အကြီးအကဲဖြစ်သွားတယ်။ Sihanouk ကတော့ အစိုးရအဖွဲ့မှာ နေရာမရဘဲ အကျဉ်းချခံရတယ်။ Sihanouk ကို ထောက်ခံမှုတွေ အများကြီးပေးခဲ့တဲ့ တရုတ်ဝန်ကြီးချုပ် Zhou Enlai ကွယ်လွန်ပြီးတဲ့နောက် အခုလို နေရာပျောက်တော့တာပါပဲ။ Sihanouk ဟာ ၁၉၇၈ ခုနှစ်အထိ နန်းတော်အတွင်းရှိ သူ့နေအိမ်မှာ အကျယ်ချုပ် နေခဲ့ရတယ်။ သူ့ အသတ်မခံရဘူးဆိုတော့ သူက တော်လှန်ရေးထဲမှာ ပါဝင်ခဲ့သူလို့ ယူဆရတော့မှာပေါ့။

အစိုးရသစ်ကို ဗီယက်နမ်တို့က စိုးမိုးခြယ်လှယ်နေတယ်ဆိုပြီး ပြဿနာတက်လာတယ်။ တော်လှန်ရေးကာလအတွင်း ကမ္ဘောဒီးယားသားတွေကို ဗီယက်နမ်တို့က ထိန်းချုပ်ညွှန်ကြားခဲ့တယ်ဆိုပြီး မကျေမချမ်း ပြစ်မှုတွေ များလာခဲ့တယ်။ ပိုပေါ့နဲ့ သူ့အစိုးရက အရှေ့တောင် အာရှ ကွန်မြူနစ်မဟုတ်တဲ့ နိုင်ငံတွေရဲ့ အယူအဆသဘောထားကို တောင်းခံခဲ့တယ်။ ဘားမား (ယခု မြန်မာ)၊ မလေးရှား၊ ထိုင်း စတဲ့ အရှေ့တောင်အာရှ နိုင်ငံတွေက သူ့ပေါ်လစီကို သဘောတူနိုင်သလားဆိုတဲ့ ပုံစံမျိုးနဲ့ပေါ့။ အဲဒီနိုင်ငံတွေကိုယ်တိုင်ကလည်း ကွန်မြူနစ်စနစ် တစ်ဟုန်ထိုး မြင့်တက်နေတာတွေ ရှိတယ်။ ကမ္ဘောဒီးယားကတော့ ဗီယက်နမ်ကို ထိန်းချုပ်ဟန့်တားဖို့ အကူအညီများရမလားဆိုပြီး မျှော်လင့်ချက်နဲ့ပေါ့။ အမေရိကန်နဲ့ အခြားတစ်နေရာရာမှာ ဒိုမိုကရေစီဆိုရီ ဆင့်ကဲ ဖြစ်ပွားခြင်းအကြောင်း ပြောနေလေမဲ့ နိုင်ငံတွေကတော့ ကွန်မြူနစ်နဲ့ ဆိုရှယ်လစ်စနစ်ဆီ ကူးပြောင်းကုန်ကြပြီ။

လေးနှစ် စီမံကိန်း

၁၉၇၆ ခုနှစ် သြဂုတ်လအတွင်းမှာ ပိုပေါ့က သူ့ရဲ့ လေးနှစ်စီမံကိန်းကို ထုတ်ပြောခဲ့တယ်။ ပြည်သူပိုင် စိုက်ပျိုးမွေးမြူရေး၊ နိုင်ငံပိုင် စက်မှုလုပ်ငန်း၊ ခေတ်မီငွေကြေးစနစ်တွေ လုပ်မယ်တဲ့။ စိုက်ပျိုးမွေးမြူရေး ပို့ကုန်

လုပ်ငန်းတွေ တိုးချဲ့ပြီး စီးပွားရေး အဆောက်အအုံ တည်ဆောက်မယ်ဆိုပဲ။
အစီအစဉ်တွေ ရေးဆွဲပေးမဲ့ လက်တွေ့ဘဝနဲ့ ကင်းကွာနေတာပေါ့။ ပြည်တွင်း
စစ်အပြီး နိုင်ငံအတွင်းက လက်ရှိအနေအထားနဲ့တော့ ဘာမှ ဆီလျော်မှု
မရှိဘူး။ ကမ်းပူးချားလို့ လူတိုင်းက ခေါ်နေရပေမဲ့ အကြမ်းဖျင်းတောင် ဘာ
မှန်းမသိကြဘူး။ ပိုပေါ့ရဲ့ ရည်မှန်းချက်က နိုင်ငံအတွက် စိုက်ပျိုးမွေးမြူ
ရေးခြံတွေ ၇၀ မှ ၈၀ ရာခိုင်နှုန်းအထိ ပိုင်ဆိုင်ရေးပဲ ဖြစ်တယ်။

ငါးနှစ်မှ ၁၀ နှစ်အတွင်း လူနဲ့ တိရစ္ဆာန်ရဲ့ နေရာမှာ စက်တွေ
အစားထိုးဖို့လည်း ရည်ရွယ်တယ်။ ၁၅ နှစ်မှ ၂၀ အတွင်း စက်မှုလယ်
ယာမြေကို အခြေခံပြီး မော်ဒန်စက်မှုလုပ်ငန်း တည်ဆောက်ဖို့ ဖြစ်တယ်။
စက်ရုံမီးခိုးခေါင်းတိုင်တွေ စိတ်ကူးထဲမှာ ပေါ်လာတယ်။ ဒီလိုဆိုရင် ကွန်မြူ
နစ်အစဉ်အလာသမားတွေက နှစ်လိုစရာကောင်းပြီပေါ့။ အဲဒီအတိုင်း လုပ်
လိုက်စမ်းပါ။ မြော်မြင်မှု ရှိလိုက်စမ်းပါ။ ကမ္ဘောဒီးယား မှာက အကြီးစား
စက်မှုလုပ်ငန်းတွေ လုပ်ဖို့အတွက် ကျောက်မီးသွေးနဲ့ သံမဏိ အပါအဝင်
လိုအပ်တဲ့ အရင်းအမြစ်တွေ အရမ်း အားနည်းနေတယ်။ အကြီးစား စက်မှု
လုပ်ငန်းတွေ လုပ်ဖို့အတွက် အသေးစားစက်မှုလက်မှု လုပ်ငန်းတွေကို အခြေ
ကျအောင် လုပ်ရမယ်။ ဖြတ်သန်း ရဦးမယ်။ အစိုးရမှာ အသေးစား စက်မှု
လက်မှုလုပ်ငန်းအတွက် ဘာလိုအပ်တယ်ဆိုတာမျိုးကိုလည်း လက်တွေ့
စဉ်းစားနိုင်စွမ်း မရှိကြဘူး။ စီမံကိန်းတစ်စိတ်တစ်ဒေသအဖြစ် စပါးအထွက်
နှုန်း သုံးဆတိုးရမယ်တဲ့။ ကျေးလက်ဒေသက လယ်ကွက်တွေမှာ ရုပ်ပိုင်းကြံ
ခိုင်မှုအပြည့်နဲ့ တကယ် အလုပ်လုပ်နိုင်တဲ့ အလုပ်ကြမ်းသမားတွေ အသင့်ပြင်
ထားရမယ်။

လယ်ကွက်တွေကို ဆည်မြောင်းစနစ်နဲ့ ရေနုတ်မြောင်းတွေ၊ တမံ
တွေနဲ့ ရေသွင်းစိုက်ပျိုးမယ်။ ပကတိ မူလအတိုင်းရှိတဲ့ တောထဲမှာ ရွာတွေကို
တည်ဆောက်ရမယ်။ ၁၉၇၅ ခုနှစ် ဧပြီလ ၁၇ ရက်နေ့က ဖန္ဒမ်းပင်ကနေ
ထွက်ပြေးလာတဲ့သူတွေက ဖြည့်စွမ်းပေးကြမယ်။ ခက်တာက လူတွေ ထောင်
နဲ့ချီ သေဆုံးခဲ့တာပဲ။ ပို့ကုန်တောင်းဆိုချက်တွေ ရှိပေမဲ့ ထုတ်လုပ်မှုက
စီမံကိန်း ချထားတာထက် အများကြီး နိမ့်ကျခဲ့တယ်။ ကာကွယ်ရေး အသုံး
စရိတ်တိုးလာတဲ့အတွက် အလုပ်မဖြစ်တာလည်း ပါတာပေါ့။ ကောက်ပဲ

...လူတွေက အလွန်အမင်း ပြောဆိုလေ့ရှိတာကို ကျွန်ုပ်တို့က သိရတယ်။
...လူတွေက အလွန်အမင်း ပြောဆိုလေ့ရှိတာကို ကျွန်ုပ်တို့က သိရတယ်။
...လူတွေက အလွန်အမင်း ပြောဆိုလေ့ရှိတာကို ကျွန်ုပ်တို့က သိရတယ်။
...လူတွေက အလွန်အမင်း ပြောဆိုလေ့ရှိတာကို ကျွန်ုပ်တို့က သိရတယ်။
...လူတွေက အလွန်အမင်း ပြောဆိုလေ့ရှိတာကို ကျွန်ုပ်တို့က သိရတယ်။
...လူတွေက အလွန်အမင်း ပြောဆိုလေ့ရှိတာကို ကျွန်ုပ်တို့က သိရတယ်။
...လူတွေက အလွန်အမင်း ပြောဆိုလေ့ရှိတာကို ကျွန်ုပ်တို့က သိရတယ်။
...လူတွေက အလွန်အမင်း ပြောဆိုလေ့ရှိတာကို ကျွန်ုပ်တို့က သိရတယ်။
...လူတွေက အလွန်အမင်း ပြောဆိုလေ့ရှိတာကို ကျွန်ုပ်တို့က သိရတယ်။
...လူတွေက အလွန်အမင်း ပြောဆိုလေ့ရှိတာကို ကျွန်ုပ်တို့က သိရတယ်။

ကျည်ဆန်တွေကို အလဟဿ မဖြုန်းပစ်နဲ့

...လူတွေက အလွန်အမင်း ပြောဆိုလေ့ရှိတာကို ကျွန်ုပ်တို့က သိရတယ်။

ပိုပေါ့က စီးပွားရေးကောင်းအောင် လုပ်ချင်ပေမဲ့ ပြည်ပဆက်ဆံရေးက ပြတ်တောက်နေတယ်။ သူ့ ပေါ်လစီက စိုက်ပျိုးမွေးမြူရေး ထုတ်ကုန်ကို များနိုင်သလောက် များအောင်လုပ်ကြရမယ်တဲ့။ စက်မှုလုပ်ငန်းတွေမှာ ပြည်ပနိုင်ငံတွေရဲ့ စိုးမိုးခြယ်လှယ်မှုကို ရှောင်ရှားရမယ်တဲ့။ တခြားနိုင်ငံတွေဆီကနေ ပစ္စည်းကောင်းတွေ ဝယ်ယူတင်သွင်းတာမျိုးကိုလည်း မလုပ်ရဘူးတဲ့။ ပြည်သူ့ဆန္ဒကို အလေးမထားတဲ့ ခမာနီတွေက သူတို့ရဲ့ နိုင်ငံရေးအယူအဆကိုပဲ ဆက်ပြီး အကောင်အထည်ဖော်ခဲ့တယ်။ ဖန္ဒမ်းပင် အပါအဝင် အခြားသိမ်းပိုက်ထားတဲ့ အဓိက မြို့တွေကနေ အပြီးသတ် စွန့်ခွာကြဖို့ အမိန့်ပေးခဲ့တယ်။ အမေရိကန်က ဗုံးကြဲမယ်လို့ ခြိမ်းခြောက်နေတာကြောင့် ဘေးလွတ်ရာကို ပြောင်းကြရွှေ့ကြဖို့ ညွှန်ကြားခဲ့တယ်။ ဗုံးကြဲမယ့် အစီအစဉ်က လာမယ့် ရက်အနည်းငယ်ထက် နောက်ကျဖို့ မရှိဘူးဆိုပဲ။ အနောက်မီဒီယာတွေက ဒီအဖြစ်အပျက်တွေကို "စစ်အကျဉ်းသားတွေအတွက် သေမင်းဆီ ချီတက်တဲ့ခရီး" လို့ ဖော်ပြခဲ့ကြတယ်။ ခမာနီရဲ့ ပေါ်လစီက ငတ်မွတ်ခြင်းကပ်ဆိုးကို ဖြစ်ပေါ်စေပြီး လူတွေ ထောင်သောင်းချီ သေဆုံးကြမယ်လို့ အမေရိကန် အရင်းအမြစ်တွေက ကြိုတင်ဟောကိန်းထုတ်ခဲ့ကြတယ်။

ဖန္ဒမ်းပင်ကနေ ပြည်သူတွေကို နှင်ထုတ်တဲ့ပုံစံကတော့ ပြိုင်ဘက်

ချောအောင် ချောက်ချားစရာကောင်းတယ်။ ပထမအဆင့် ဆောင်ရွက်နေဆဲ အတိုင်းအတာအတွင်းမှာ အလွှာတစ်ခုလုံးကို မျိုးဖြုတ်ဖို့အတွက် တမင် သက်သက် ရည်ရွယ်ကြံစည်ခဲ့တယ်။ “ပထမဆုံး စစ်ဆင်ရေးက ၁၉၆၈ ခုနှစ်အတွင်း မြို့ပြ ဧရိယာတွေကနေ စွန့်ခွာခိုင်းတာပဲ။ ကမ္ဘောဒီးယားရဲ့ အရှေ့မြောက်ပိုင်း အစွန်အဖျားကျရာဒေသ Ratanakiria စီရင်စု အတွင်း မှာပေါ့။ ခမာနီပိုင်နက်တွေအတွင်းကို ပိုပြီး နက်နက်ရှိုင်းရှိုင်း ရောက်လာ အောင် ရည်ရွယ်ခဲ့တယ်။ ဒါမှ သူတို့ကို ဒီထက် လွယ်လွယ် ကူကူ ထိန်းချုပ် နိုင်မယ်။ ၁၉၇၁ ခုနှစ်ကနေ ၁၉၇၃ ခုနှစ်အတွင်းမှာ လှုံ့ဆော်မှု အရင်းခံ အကြောင်းအရာတွေက ပြောင်းသွားခဲ့တယ်။ ပိုပေါ့နဲ့ တခြား စီနီယာ ခေါင်း ဆောင်တွေက မြို့ပြ ကမ္ဘောဒီးယားသားတွေ စွဲကိုင်ထားတဲ့ ရှေးဟောင်း အရင်းရှင်ဝါဒအပေါ် မချင့်မရဲ ဖြစ်ခဲ့တယ်။ ကုန်သွယ်မှုနဲ့ စီးပွားရေး အလှေ အထတွေကို အနှောင့်အယှက်ပေးခဲ့တယ်။ အစိုးရက ကျေးလက်တောရွာဆီ စွန့်ခွာစေတဲ့ ပြောင်းရွှေ့ရေးပေါ်လစီကို လက်ခံတယ်။ အမိန့်ပေးပြီး ပြဿနာ ဖြေရှင်းတဲ့ပုံစံကို အပိုင်ကိုင်ထားတယ်”လို့ ပိုပေါ့က ပြောဆိုခဲ့တာ ရှိတယ်။ ကမ္ဘောဒီးယားကို ခမာနီတို့ လွှဲယူလိုက်တဲ့ ၁၉၇၅ ခုနှစ် ဧပြီလကို Year Zero လို့ အမည်ပေးခဲ့ကြတယ်။

လူတန်းစား အလွှာ သုံးခု

၁၉၇၆ ခုနှစ်အတွင်းမှာ ပိုပေါ့ရဲ့ အစိုးရက လူတန်းစားအလွှာ သုံးခု ခွဲလိုက်တယ်။ လူ့အခွင့်အရေး အပြည့်အဝရရှိမယ့် လူတန်းစား၊ ဌာနမှာ ခန့်ဖို့ အဆိုပြုခံရတဲ့ ကိုယ်စားလှယ်လောင်း အလုပ်လျှောက်နိုင်တဲ့ လူတန်းစား၊ မြို့ပြတွေကနေ ပြောင်းရွှေ့လာပြီးနောက် ရွာတွေမှာ နေရာ ချထားခံရတဲ့ လူတန်းစားဆိုပြီး ခွဲလိုက်တာပေါ့။ မြို့က ပြောင်းလာပြီး မိသားစုတွေ စုပေါင်းနေထိုင်ရတဲ့ အဲဒီလူတန်းစားက ဒေသန္တရ အုပ်ချုပ်ရေး ယန္တရားမှာ အနိမ့်ဆုံးအဆင့်မှာရှိပြီး ဖျက်ဆီးခြင်းခံလိုက်ရတဲ့ အခြေအနေ တစ်ရပ်ရဲ့ အမှတ်သညာလည်း ဖြစ်တယ်။ အစာရေစာ ငတ်ပြတ်နေတဲ့သူ တွေအတွက် သူတို့ နေ့စဉ်ရတဲ့ ဆန်ပြုတ်ခွဲတမ်း ပန်းကန်လုံး အရေအတွက် ကို လျှော့ချခံရတယ်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ မဲပေးခွင့်အရ ၁၈ နှစ်နဲ့အထက်

ကမ္ဘောဒီးယားသားအားလုံး မဲပေးခွင့်ရှိတယ် ဆိုပေမဲ့ “လူသစ်” တွေလို့ ခွပ်ခွဲ ခံထားရတဲ့ လူတွေကတော့ ၁၉၇၆ ခုနှစ် မတ်လ ၂၀ ရက်နေ့ ရွေးကောက်ပွဲ အတွက် မဲဆန္ဒနယ်မရှိဘူး။

ခမာနီ ဦးဆောင်သူတွေကတော့ အစိုးရ ထိန်းချုပ်ထားတဲ့ ရေဒီယို အစီအစဉ်ကနေ ကြွားလုံးထုတ်ခဲ့တယ်။ ဆိုရှယ်လစ်ဝါဒနဲ့အတူ လယ်ယာ ဥယျာဉ်ခြံမြေဆိုင်ရာ ဥပဒေသစ်တွေကြောင့် လူတစ်သန်း ဒါမှမဟုတ် နှစ် သန်းအတွက်ပဲ တည်ဆောက်ပေးဖို့ လိုတော့တယ်လို့ ကိုယ်ရည်သွေးခဲ့ တယ်။ လက်တွေ့ ၁၀နဲ့ မအပ်စပ်တဲ့ စိတ်ကူးယဉ်ဆန်ဆန် ပြောခဲ့ကြတာ ပေါ့။ တခြားသူတွေအတွက် သူတို့ရဲ့ ဟိုးဟိုးကျော်တဲ့ ဆိုရိုးစကားကတော့ “ခင်ဗျားကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်နေလို့ ဘာအကျိုးအမြတ်မှ မရှိဘူး။ ခင်ဗျား ကို ဝီဝီနီချုပ်လိုက်ရင် ဘာနစ်နာမှုမှ မရှိဘူး” တဲ့။

အသစ်ပေါ်ထွက်လာတဲ့ သောင်းနဲ့ချီတဲ့ ပြည်သူတွေ၊ နောက်ပိုင်းမြို့ က ပြောင်းလာပြီး ရွာတွေမှာ နေရာချထားခံရတဲ့ လူတန်းစားတွေက သူတို့ရဲ့ ကိုယ်ပိုင်သင်္ချိုင်းကို သူတို့ကိုယ်တိုင် လက်ထိတ်တန်းလန်း၊ ခြေချင်းတန်း လန်းနဲ့ တူးခဲ့ရတယ်။ အဲဒီနောက် ခမာနီစစ်သားတွေက သူတို့ကို မြေမြှုပ် သင်္ဂြိုဟ်လိုက်တယ်။ အကျဉ်းထောင်မှာ မျိုးဖြုတ်သတ်ဖို့ ခမာနီရဲ့ ညွှန်ကြား ချက်အမိန့်က “ကျည်ဆန်တွေကို အလဟဿ မဖြုန်းပစ်နဲ့” တဲ့။ တောင်လိုပုံ နေတဲ့ သင်္ချိုင်းမြေပုံတွေက လူသတ်ကွင်းဖြစ်တဲ့ အကြောင်းကို မကြာခဏ ရည်ညွှန်းဖော်ပြနေသလိုပဲပေါ့။

ခမာနီတွေက ဘာသာရေး၊ လူမျိုးစုနောက်ကြောင်း ရာဇဝင်နဲ့ လူ တွေကို အတန်းအစား သတ်မှတ်ခဲ့တယ်။ ကိုးကွယ်မှုဘာသာ၊ အယူဝါဒ အားလုံးကို ပိတ်ပင်ခဲ့တယ်။ လူနည်းစုတွေကို အဖွဲ့လေးတွေနဲ့ လူစုကွဲအောင် လုပ်တယ်။ သူတို့ရဲ့ ဘာသာစကားနဲ့ မလေ့ထုံးတမ်းကို တားမြစ်တယ်။ အထူးသဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဘုန်းကြီးတွေ၊ အစ္စလာမ်ဘာသာဝင်တွေ၊ ခရစ်ယာန် ဘာသာဝင်တွေ၊ အနောက်တိုင်း ပညာရေးနဲ့ ပတ်သက်တာတွေ၊ ပညာတတ် လူတန်းစားတွေ၊ အနောက်နိုင်ငံတွေနဲ့ အဆက်အသွယ်ရှိသူတွေ၊ ဗီယက်နမ် နဲ့ ဆက်ဆံသူတွေ၊ မသန်မစွမ်း ဖြစ်နေတဲ့ ဒုက္ခိတတွေ၊ တရုတ်၊ လာအို၊ ဗီယက်နမ်မျိုးနွယ်တွေကို ပစ်မှတ်ထားခဲ့တယ်။ ခမာနီတွေက အစားအစာနဲ့

အရင်းအမြစ်တွေ၊ ဆေးရုံနဲ့ ဆေးဝါးတွေ၊ စာသင်ကျောင်းတွေ အကုန်လုံး ဖျက်ဆီးပစ်ခဲ့တယ်။

စစ်ကြောရေးစခန်း

ပိုပေါ့က Tuol Sleng စစ်ကြောရေးစခန်းကို ဖွင့်ခဲ့တယ်။ Security Prison 21 (S-21) လို့လည်း နာမည်သို့နဲ့ ကျော်စောခဲ့တယ်။ ယခင် အထက်တန်းကျောင်းဟောင်းနေရာကိုယူပြီး ရက်စက်မှုအပေါင်း သရဖူဆောင်းတဲ့ လုပ်ရပ်တွေကို လုပ်ခဲ့တယ်။ အခုတော့ ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံ ဗန္ဓမ်းပင်မြို့က ပြတိုက်ကြီးပေါ့။ လူမျိုးတုံး သတ်ဖြတ်မှုကြီးရဲ့ သမိုင်းမှတ်တမ်းတွေ လေ့လာနိုင်တယ်။ သူ့ရဲ့ ဩဇာအာဏာ ကြီးစိုးနေတဲ့နှစ်များ အတွင်းမှာ အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီး၊ ကလေးငယ် ၂၀,၀၀၀ ကျော်ကို အဲဒီစစ်ကြောရေးစခန်းမှာ သေဆုံးစေခဲ့တယ်။ အသက်ရှင်လွတ်မြောက်တာ မရှိသလောက်ပဲ။ အဲဒီ စစ်ကြောရေးစခန်းက အစိုးရရဲ့ စိတ်ဖောက်ပြန်မှုကို အထင်အရှားမြင်နိုင်တဲ့ သင်္ကေတဖြစ်တယ်။

မိမိကို တခြားလူက ရန်ပြုမှာကို ကြောင့်ကြလွန်းတဲ့ စိတ်ဖောက်ပြန်မှုကို ဆိုလိုတယ်။ တစ်ပါးသူအပေါ်မှာ ယုံမှားသံသယတွေ လွန်ကဲနေသူတွေပေါ့။ CIA၊ ဆိုဗီယက်ယူနီယံနဲ့ ဗီယက်နမ်တို့အကြားမှာ အဲဒီ စစ်ကြောရေးစခန်းက ဖြောင့်ချက်နဲ့ ပတ်သက်တဲ့ အသေးစိတ် အချက်အလက်တွေကို ချိတ်ဆက်တာမျိုး ရှိနိုင်တယ်။ ကွင်းဆက်ရှာတာပေါ့။ အကျဉ်းသားတွေထံက လိုရင်လိုသလို ဆွဲထုတ်ထားတဲ့ ဖြောင့်ချက်တွေအရ ပိုပေါ့ရဲ့ဘဝကို အများကြီး သရုပ်ဖော်နိုင်တယ်။ ပိုပေါ့ရဲ့ သူငယ်ချင်းဟောင်းကြီးတွေတောင်မှ သုတ်သင်ခြင်းကနေ ကင်းလွတ်ခွင့်မရခဲ့ဘူး။ သူတို့ကြုံရတဲ့ အခြေအနေကို လုံးလုံးအံ့အားသင့်ခဲ့တယ်ဆိုတာကို သူတို့ရဲ့ ဖြောင့်ချက်တွေက သက်သေခံနေတယ်။ စစ်ကြောရေးစခန်းမှာ သွေးပျက်ဖွယ် အပြစ်ပေးမှုတွေ လုပ်ခဲ့တယ်။ နိုင်ငံတော် သစ္စာဖောက်မှုဆိုပြီး အပြစ်ရှိကြောင်း ဝန်ခံချက်ပေးရတယ်။ ဒါက အပြစ်ကင်းတဲ့ ဖြောင့်ချက်လို့ မှတ်ယူနိုင်တယ်။ ဝန်ခံချက်တွေက ဖမ်းဆီးမှုတွေ အများကြီး ဖြစ်စေတယ်။ အဲဒီနောက် ဝန်ခံချက်တွေ ပိုများလာမယ်။ ပါတီရဲ့ ဦးဆောင်မှုအတွင်းမှာ သူတစ်ပါးကို မယုံကြည်တဲ့

စိတ်ဖောက်ပြန်မှုတွေ ပိုတိုးလာခဲ့တာပေါ့။

အစိုးရ ပြုလဲခြင်း

၁၉၇၆ ခုနှစ်အတွင်း ဗီယက်နမ်နဲ့ အပြန်အလှန် တိုက်ခိုက်နေစဉ် အတွင်း နိုင်ငံနှစ်နိုင်ငံစလုံးရဲ့ နယ်စပ်တွေမှာ အငိုက်ဖမ်း စီးနင်းတိုက်ခိုက်မှုတွေ၊ ရာဇဝတ်မှုတွေ တရိပ်ရိပ် တိုးလာခဲ့တယ်။ ကမ်းပူးချားတွေက သူတို့ တဖြည်းဖြည်း အားပျော့လာတယ်ဆိုတာကို သတိမပြုမိဘူး။ သူတို့ရဲ့စစ်တပ် အစွမ်းက ဘယ်ကိစ္စမဆို အလှမ်းပိုကျယ်အောင် ကြံစည်အားထုတ်နေရင်းနဲ့ အားပျော့လာတယ်။ ၁၉၇၆ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၉ ရက်နေ့က ပေကျင်းမှာ မော်စီတုံး ကွယ်လွန်ခဲ့တယ်။ အသက် ၈၂ နှစ်အရွယ်မှာပေါ့။ ဥက္ကဋ္ဌမော်သေဆုံးပြီးတဲ့နောက် ကမ်းပူးချားအတွက် တရုတ်က စစ်ရေးအကူအညီ တိုးမြှင့်ထောက်ပံ့မယ်လို့ ကတိပေးခဲ့တယ်။ တရုတ်ကိုယ်တိုင်က ဗီယက်နမ်နဲ့ ဆက်ဆံရေးယိုယွင်းဆိုးရွားလာခဲ့တယ်။

၁၉၇၇ ခုနှစ် အစောပိုင်းကာလ အတွင်းမှာပေါ့။ ဒီလိုနဲ့ ဆက်ပြီး စခန်းသွားရာကနေ ကမ်းပူးချားတွေက ဗီယက်နမ်နိုင်ငံအတွင်းမှာပဲ ဗီယက်နမ်လူမျိုးစုတွေကို လိုက်ဖမ်းပြီး သတ်ပစ်တာတွေလည်း ရှိတယ်။ ၁၉၇၇ ခုနှစ် ဇွန်လအတွင်းမှာ ဗီယက်နမ်က အပစ်အခတ် ရပ်စဲဖို့ အဆိုပြုလာခဲ့တယ်။ ဒါပေမဲ့ ကမ်းပူးချားတွေက စိတ်မဝင်စားဘူး။ ဗီယက်နမ်တွေရဲ့ သစ္စာဖောက်အဖြစ် သိမ်းသွင်းတဲ့လုပ်ရပ်နဲ့ ပူးသတ်တဲ့ ကြံစည်မှုတွေကို ပိုသွက်စိုးရိမ်လာခဲ့တယ်။ ဩဂုတ်နဲ့ စက်တင်ဘာလမှာ ဗီယက်နမ် ပိုင်နက် အတွင်းကို အမြောက်တွေနဲ့ပစ်ပြီး အရှိန်မြှင့်ခဲ့တယ်။ ဗီယက်နမ် အရပ်သားတွေ အစုလိုက်၊ အပြုံလိုက် အသတ်ခံရတယ်။ သူတို့ရဲ့ နွား၊ ဝက် စတဲ့ ခြံမွေးတိရစ္ဆာန်တွေကို ရသလောက်ယူတယ်။ တရုတ်က ဖိအားပေးတာကြောင့် ၁၉၇၇ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၂၇ ရက်နေ့မှာ ကမ်းပူးချား ကွန်မြူနစ်ပါတီရဲ့ ရပ်တည်မှုကို နောက်ဆုံးတော့ ပိုပေါ့က တရားဝင် ကြေညာခဲ့တယ်။ (ကမ်းပူးချား ကွန်မြူနစ်ပါတီကို ၁၉၅၁ ခုနှစ်မှာစတင်တည်ထောင်ခဲ့ပြီး ၁၉၈၁ ခုနှစ်မှာ တရားဝင်ဖျက် သိမ်းခဲ့တယ်။ အနီနဲ့ အဝါရောင် အမှတ်တံဆိပ် အသုံးပြုခဲ့တယ်။)

ဗီယက်နမ်တွေက အကျဉ်းသား အမြောက်အမြားကို ခေါ်ပြီး တပ်တွေ ပြန်ရုပ်သိမ်းခဲ့တယ်။ သာမန် အရပ်သားတွေရဲ့ဘဝက ဓမာနီရဲ့ လက်အောက်မှာ နှစ်သက်စရာ တစ်ကွက်မှမရှိဘဲ ကုန်လွန်ခဲ့ရတာပါ။ ဗီယက်နမ်ဘက်က အပစ်အခတ်ရပ်စဲနိုင်မယ်လို့ သေချာသလောက်နီးပါး တွက်ထားပေမဲ့ ဖြစ်မလာဘူး။ အဲဒီအစား တိုက်ပွဲတွေသာ ပိုဖြစ်လာတယ်။ တရုတ်ကလည်း ဓမာနီတွေကို ဆက်ပြီး ကူညီနေတုန်းပဲ။ ဗီယက်နမ်တွေက နိုင်ငံရေး ပဋိပက္ခစစ်ပွဲတွေအရ နှိုင်းဆစဉ်းစားမှုတွေ စလုပ်လာခဲ့တယ်။ ပိုပေါ့ရဲ့ အစိုးရနေရာကို အစားထိုးဖို့ စဉ်းစားလာတာပါ။ အသစ်လဲမယ်တဲ့။ ဒီတော့ ပိုပေါ့က ဗီယက်နမ်တွေရဲ့ ဝါဒဖြန့်ချိမှု ထုတ်ပြန်ချက်တွေကို ဆန့်ကျင်ပြီး နိုင်ငံကိုလမ်းစဖွင့်ပေးတဲ့နည်းနဲ့ တုံ့ပြန်ခဲ့တယ်။

ပိုပေါ့က ဝတ်စားဆင်ယင်မှုနဲ့ ပတ်သက်တဲ့ သူ့ရဲ့ ကန့်သတ်ချက်အချို့ကို လျှော့ချပေးခဲ့တယ်။ ကျောင်းတွေ ဒီထက် ဖွင့်ပေးခဲ့တယ်။ ကမ်းပူးချား တော်လှန်ရေးအောင်မြင်မှုရဲ့ သက်သေအဖြစ် နိုင်ငံခြား ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့တွေကို ဖိတ်ခေါ်ခဲ့တယ်။ ဗီယက်နမ် ဒါမှမဟုတ် CIA အတွက် အလုပ်လုပ်ပေးတယ်လို့ စွပ်စွဲခံရတာနဲ့ ပတ်သက်ပြီး လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်ရဖို့ စဉ်းစားနေတာလား။ ဒါတွေ ဘာတစ်ခုမှ မဟုတ်ပါဘူး ဆိုနေပေမဲ့ ကမ္ဘာဒီးယား အရှေ့ခြမ်းက တပ်တွေကို ကူညီခဲ့တယ်။ ဗီယက်နမ်တပ်တွေ ရုပ်သိမ်းသွားပြီးတဲ့နောက် ဝမ်းမြောက်ကြောင်း ပြောခဲ့တာရှိပေမဲ့ ဗီယက်နမ်တွေကို ဝင်ခွင့်ပေးခဲ့တယ်လို့ အသံထွက်တာလည်း ရှိတယ်။ သူတို့ အခု သုတ်သင်ကွပ်မျက်ပစ်ခဲ့တာ လူတစ်သိန်းလောက်ရှိပြီပေါ့။

၁၉၇၈ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၂၄ ရက်နေ့မှာ ဗီယက်နမ်က ကမ်းပူးချားတွေကို ပြန်ပြီး ထိုးစစ်ဆင်ခဲ့တယ်။ အဲဒီအချိန်တုန်းက တပ်ရင်း ၁၄ ခုစလုံး အိတ်သွန်ဖာမှောက် အင်အားအလုံးအရင်းနဲ့ တိုက်ခိုက်ခဲ့တာ ဖြစ်တယ်။ ၁၉၇၉ ခုနှစ်အတွင်း တရုတ်က ဗီယက်နမ်ကို ကျူးကျော်ဝင်ရောက်တာတွေ လုပ်ခဲ့တယ်။ ဓမာနီတပ်က စစ်သားတွေကို တောလမ်းတစ်လျှောက် ဖြန့်ကျက်နေရာချခဲ့ပေမဲ့ ၁၉၇၉ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ၂ ရက်နေ့မှာ ကွန်မန်ဒို အထူးတပ်ဖွဲ့ဝင်တွေက ဖန္ဒမ်းပင်ကို ရောက်လာကြပြီး Sihanouk ကို ဖမ်းဆီးဖို့ ကြိုးစားခဲ့တယ်။ ပိုပေါ့က ဒီသတင်းကို သိုးသိုးသန့်သန့်

ဖြစ်တယ်။ ဘယ်လိုပဲ ဖြစ်နေပါစေ ဒါက လူမျိုးရေးနဲ့ ပတ်သက်ပြီး သဘောထားပြင်းထန်တဲ့ နိုင်ငံရေးပါတီအဖြစ် နောက်ဆုံး အချိန်အထိ ရုပ်ဖျက်ထားတာတွေ ရှိခဲ့တယ်။

လူမြင်ကွင်းကနေ ပိုပေါ့ ပျောက်ကွယ်သွားပြီးနောက် ဂျာနယ်လစ်တစ်ယောက်ကို အင်တာဗျူးတစ်ခုလုပ်ဖို့ နောက်ဆုံး ခွင့်ပြုခဲ့တာက ၁၉၇၉ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလအတွင်းမှာ ဖြစ်တယ်။ ဒါပေမဲ့ သူ့စစ်သားတွေက ကမ်ပူးချားထဲကို ပုံမှန် စိမ့်ဝင်နေတုန်းပဲ။ ဗီယက်နမ်တွေနဲ့ တိုက်ခိုက်နေတုန်းပဲ။ နိုင်ငံရဲ့နေရာအနှံ့အပြားမှာ အလျဉ်းသင့်သလို မိုင်းတွေ ဖြန့်ကြဲထားခဲ့တယ်။ ဒီတော့ ထောင်ပေါင်းများစွာ ဒဏ်ရာရကုန်တာပေါ့။ ၁၉၉၀ နှစ်များထဲထိ မိုင်းနင်းမိတဲ့ဒဏ်ရာစာရင်းကို ဆက်ပြီးကောက်နေရတုန်းပဲ ဖြစ်တယ်။ ဗီယက်နမ်တို့ ထောက်ခံထားတဲ့ အစိုးရကလည်း ဆက်ပြီး အာဏာရနေဆဲပဲ။

ကုလသမဂ္ဂရဲ့ ကြီးကြပ်မှုအောက်က ရွေးကောက်ပွဲ

၁၉၈၅ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလအတွင်းမှာ ဗီယက်နမ်တွေက အဓိက ထိုးစစ် စတင်ခဲ့ပြန်တယ်။ ဓမာနီတွေနဲ့ အခြား သောင်းကျန်းသူအဖွဲ့တွေကို ဦးနှင်းတိုက်ခိုက်ခဲ့တယ်။ ဓမာနီ ဌာနချုပ်ရှိရာ Phnom Malai နဲ့ ပိုင်လင် အနီးအနား အခြေစိုက်စခန်းတွေ လုံးဝ ပျက်စီးကုန်တယ်။ ထိုင်းနိုင်ငံဘက်ကို ပိုပေါ့ ထွက်ပြေးခဲ့တယ်။ ၁၉၈၅ ခုနှစ်အတွင်းမှာ သူက ပါတီကနေ တရားဝင် နုတ်ထွက်ခဲ့ပြီးပြီ။ ဒါပေမဲ့ ဓမာနီခေါင်းဆောင်အဖြစ် ဆက်ရှိနေပြီး ဗီယက်နမ်ဆန့်ကျင်တဲ့အဖွဲ့နဲ့ မဟာမိတ်ပြုခဲ့တယ်။ ၁၉၈၆ ခုနှစ်မှာ ဒုတိယ ဇနီး Mea Son က သမီးလေး မွေးပေးတယ်။ မကြာပါဘူး ပိုပေါ့က ကင်ဆာရောဂါကုသဖို့အတွက် တရုတ်နိုင်ငံဆီ ရွှေ့ခဲ့ရပြန်တယ်။ အဲ့ဒီမှာ ၁၉၈၈ ခုနှစ်အထိ နေခဲ့တယ်။ ၁၉၈၈ ခုနှစ်မှာ ဗီယက်နမ်တွေ ပြန်ရုပ်သိမ်းပြီး ၁၉၈၉ ခုနှစ်မှာတော့ တပ်တွေအားလုံး ဆုတ်ခွာပြီးစီးခဲ့တယ်။

၁၉၉၁ ခုနှစ်အတွင်း ပါရီမြို့မှာ ကုလသမဂ္ဂရဲ့ ကြီးကြပ်မှုအောက်မှာ ကြားဖြတ်အစိုးရအတွက် သဘောတူလက်မှတ်ထိုးခဲ့ကြတယ်။ နောက်ဆုံးတော့ ၁၉၉၅ ခုနှစ် မေလထဲမှာ ကုလသမဂ္ဂရဲ့ ကြီးကြပ်မှုအောက်မှာပဲ

ရွေးကောက်ပွဲ ကျင်းပခဲ့တယ်။ တော်တော်လေးကို ပြုလုနီးပါး ယိုင်တိုင် တိုင်ဖြစ်နေတဲ့ ယာယီညွန့်ပေါင်းအစိုးရက အာဏာရခဲ့တယ်။ Sihanouk ပါဝင်တဲ့ ယာယီညွန့်ပေါင်း အစိုးရပေါ့။ အဲဒီနှစ်ရဲ့ စက်တင်ဘာလအတွင်း ဘုရင်စနစ်နဲ့ အုပ်ချုပ်တဲ့နိုင်ငံမှာ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေသစ်ကို ပြန်ပြီး ထူထောင်ခဲ့တယ်။ ယာယီညွန့်ပေါင်း အစိုးရကို နောက်တော့ Sihanouk ရဲ့ သားဖြစ်သူ Ranariddh နဲ့ Hun Sen တို့က ပူးတွဲခေါင်းဆောင်ခဲ့တယ်။ (Norodom Ranariddh က ဘုရင် Sihanouk ရဲ့ ဒုတိယမြောက်သား ဖြစ်တယ်။ ကမ္ဘောဒီးယားမင်းသား၊ နိုင်ငံရေးသမား၊ ဥပဒေပညာရှင် အစရှိ သဖြင့် ဖြတ်သန်း ခဲ့တယ်။ ၁၉၄၄ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီ ၂ ရက်နေ့က ဖန္ဒမ်းပင်မှာ မွေးပြီး ၂၀၁၅ မှာ အသက် ၇၁ နှစ်ရှိနေပြီ။)

အဲဒီ အပြောင်းအလဲဖြစ်စဉ်တွေ အားလုံးအတွင်းမှာ ဒီမိုကရက် တစ်ကမ်းပူးချား (DK) ကိုယ်စားလှယ်တွေက ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ခဲ့တယ်။ ခမာနီတွေကလည်း လိုက်လျောမှုတချို့နဲ့ အလျှော့ပေးမယ်လို့ သဘော တူညီခဲ့ကြတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဒီနေရာမှာ လူသိရှင်ကြားသတ်ဖြတ်တာနဲ့ ပြန်ပေး ဆွဲတဲ့ လုပ်ရပ်တချို့ ရှိနေတုန်းပဲ။ မကြာသေးတဲ့နှစ်တွေအတွင်းမှာ အနောက် တိုင်းသားတချို့တောင် အဲဒီဖြစ်စဉ်တွေထဲ ပါသွားခဲ့သေးတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဒီကိစ္စတွေနဲ့ ပတ်သက်ပြီး တာဝန်ရှိတယ်လို့ မှတ်ယူဖို့ကြတော့လည်း ခက်နေ ပြန်ရော။ ကမ္ဘောဒီးယားရဲ့ အခြေအနေက ဥပဒေမဲ့ဖြစ်ရပ်တွေ ကျူးလွန်ဖို့ အတွက် တော်တော်လေးကို အခွင့်အရေးပေးထားကြတာကိုး။ ပိုပေါ့က ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံအတွင်းမှာ အခြေစိုက် စခန်းသစ် ပြန်ဖွင့်နေပြီလို့တောင် ထိုင်းမျိုးနွယ်စုတွေက အတိအကျ ပြောဆိုနေကြတယ်။

တော်လှန်ရေးအမြင်နဲ့ လုပ်ခဲ့တယ်ဆိုပဲ

အလွန်နည်းပါးတဲ့ ကမ္ဘောဒီးယားသား အချို့ကတော့ ပိုပေါ့ ပြန်ပြီး အာဏာရတာမျိုးကို မြင်ချင်ကြလိမ့်မယ်။ အဘက်ဘက်က မြဲကြည့်လိုက်ရင် ပိုပေါ့နဲ့ပတ်သက်ပြီး ဘာတစ်ခုမျှား တွေးစရာရှိလို့လဲ။ ပိုပေါ့က သူ့ရဲ့ အစောပိုင်းနှစ်များကို နန်းတွင်းလို ဝန်းကျင်မျိုးမှာ တစ်ချိန်က ရှားရှားပါးပါး အချိန်ဖြုန်းခဲ့တာရှိမယ်။ သာမန်ရိုးရိုး ကမ္ဘောဒီးယားသားတစ်ယောက်ရဲ့

ဘဝမျိုးကနေ အဆက်ပြတ်သွားခဲ့တယ်။ သူက နောက်တော့ အရည်အချင်း ထက် ကံပိုကောင်းသွားတယ်လို့ ဒီလိုပဲ မြင်တယ်။ ကမ္ဘာ့ဒီးယားနဲ့ ငြင်ဆစ် နိုင်ငံတွေမှာ သူ့ရဲ့ တစ်နိုင်ငံတည်းသား အများစုထက် ပညာသင်ကြားခွင့် ရခဲ့တော့ အချိန်ကြာကြာလေး စိမ့်နိုင်ခဲ့တာပေါ့။

တကယ် ဉာဏ်ကောင်းသူ ပညာတတ်တစ်ယောက် လုံးဝမဟုတ် ပေမဲ့ အောက်ခြေလူတန်းစားတွေအတွက် အရေးကြီးတဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်တွေ ချမှတ်နိုင်တဲ့ အထက်တန်းလွှာ အနည်းငယ်နဲ့ တစ်လျှောက်လုံး ပတ်သက် ခဲ့တယ်။ သာမန်ကျောင်းဆရာ တစ်ယောက်အဖြစ် နှစ်အနည်းငယ် ဖြတ် သန်းပြီးတဲ့နောက် တောထဲကို ဝင်သွားခဲ့ပြီး နောက်တစ်ကြိမ် အဆက်အ သွယ်ပြတ်သွားခဲ့ပြန်တယ်။ သူ့နံနားမှာ တပည့်ရင်းတွေ ပတ်လည်ပိုင်းနေ ခဲ့တယ်။ ဒါက စည်းရုံးရေးကောင်းတာမျိုးနဲ့ သွားဆင် တယ်။ ဆက်သွယ်နီး နှယ်မှုတွေ မရှိဘဲနဲ့လည်း ဘယ်က ဘယ်လိုဆိုပြီး အတွေးအခေါ်နဲ့ ပတ်သက် ရင် အကြံပေးနိုင်တယ်။ ဆွေးနွေးနိုင်တာတွေ ရှိတယ်။ ပြောရရင် မျက်မြင် ကိုယ်တွေ့ မကြုံရတဲ့ ကိစ္စမျိုးတွေမှာတောင် ဆွေးနွေးနိုင်တာမျိုးကို ဆိုလိုတာ ပါ။ သူ အာဏာရချိန်မှာ ပြည်သူနဲ့ သူ့ကိုယ်သူ အဆက်ပြတ်အောင် လုပ်ခဲ့ တယ်။ လျှို့ဝှက်မှုတွေ လွှမ်းခြုံပြီး နောက်ကွယ်ကနေခဲ့တယ်။ တစ်ဖက်သား အပေါ်မှာလည်း သံသယလွန်ကဲခဲ့တယ်။

အာဏာရချိန်အတွင်း လုံးလုံးလျားလျား တစ်ယူသန်တဲ့ ပုံစံမျိုးနဲ့ အတင်းအကျပ် လုပ်ခိုင်းတယ်။ သူ့စိတ်ကူးတွေကို အမိန့်နဲ့ပုံဖော်ဖို့ ကြိုးစားခဲ့ တာပါ။ သူ့ပေါ်လစီရဲ့ အကျိုးဆက်ကတော့ အလွန်ကြောက်စရာကောင်းတဲ့ ကပ်ဘေးကြီးကို ရုတ်တရက် ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့တာပါပဲ။ အထူးသဖြင့် ဒါက သူ့ကို ကူးစက်ထိခိုက်မယ်လို့ မြင်ပုံမရဘူး။ သူ့ကြောင့် လူတစ်သန်းကျော် လက်တွေ့ သေဆုံးတာ သေချာခဲ့ရုံသာမက ကျန်ရစ်သူတွေရဲ့ ရုပ်ပိုင်း၊ စိတ်ပိုင်း အတွင်း၊ အပြင် ဒဏ်ရာတွေကို ကုစားဖို့ မလွယ်ဘူး။ သူက တော်လှန်ရေးအမြင်နဲ့ ဒါကို လုပ်ခဲ့တာတဲ့။

အဘက်ဘက်က မြဲကြည့်လိုက်ရင် ဒါက လိုအပ်တဲ့အတိုင်းအမှား ကို ထောက်ပြရမှာပဲ။ သူ့ရဲ့ စွန်းထင်းနေတဲ့ အခန်းကဏ္ဍတွေကို အပြောင်း အလဲလုပ်ဖို့ သူ့မှာ ဘာအကြောင်းပြချက်မှ မရှိဘူး။ ပိုပေါ့ရဲ့ ဇာတ်ကြောင်း

အသွေတစ်ခုကို စိတ်မကောင်းတဲ့ပုံစံနဲ့ စိုက်ကြည့်နေခဲ့တယ်။ သူ့ဘဝ ဇာတ်
ကြောင်းကို လိုလိုလားလား ရင်ဖွင့်ချင်တဲ့ပုံစံလည်း ပေါ်လွင်နေခဲ့တယ်။
လူသားမဆန်တဲ့လုပ်ရပ်တွေ လုပ်ခဲ့ပေမဲ့ အခု သူက ကမ္ဘောဒီးယားကို
အနောက်ဘက်ခြမ်းနဲ့ ပြန်ပြီး သင့်မြတ်တာ၊ ဆက်နွယ်တာမျိုးကိုလည်း
ဆန္ဒရှိနေပုံပါ။

“ကျွန်တော် သေသွားတဲ့အခါ ကမ္ဘောဒီးယားကို ကမ္ဘောဒီးယား
အဖြစ်ပဲ ဆက်ပြီး တည်ရှိစေချင်တာက ကျွန်တော့်ရဲ့ တစ်ခုတည်းသော
ဆန္ဒပဲ ဖြစ်တယ်။ အနောက်ခြမ်းနဲ့ ဆက်နွယ်ရမှာတွေ ရှိတယ်” လို့ ပိုပေါ့က
ဆိုခဲ့တယ်။ အာဏာရှင်အဖြစ် သူ တာဝန်ယူထားစဉ်တုန်းက မျက်မှောက်
ခေတ်ကာလရဲ့ အဆိုးရွားဆုံး လူသတ်တဲ့စနစ်ကြီးကို ပုံဖော်ခဲ့သူ တစ်
ယောက်က ပြောနေတာပါ။ “ဒါက ကွန်မြူနစ်ဝါဒ ပြီးဆုံးတာ ဖြစ်မယ်။
ဒါကို အလေးထား အရေးစိုက်တာမျိုး ကျွန်တော် ဖြစ်စေချင်တယ်။ ကမ္ဘော
ဒီးယားက အနောက်ခြမ်းနဲ့ ပတ်သက်မှုရှိနိုင်တယ်လို့ ကျွန်တော် ပြောတဲ့
အချိန် ကျွန်တော်ဆိုလိုတာက တကယ်လို့ ခင်ဗျားက အနောက်ခြမ်းနဲ့
ပြန်ပေါင်းထုပ်ခွဲရင် အနည်းဆုံးတော့ ဒါက ဖက်ဆစ်အစိုးရ မဖြစ်နိုင်
ဘူး” တဲ့။

ဒါက ထူးဆန်းတဲ့ အစိမ်းသက်သက်အပြောအဆိုလို့ မြင်ကောင်း
မြင်နေကြမှာပေါ့။ ၁၉၇၅ ခုနှစ်အတွင်း အာဏာကို လက်မလွှတ်တမ်း
အသုံးချခဲ့တဲ့ လူတစ်ယောက်ဆီကနေ လာတဲ့ စကားလုံးတွေဆိုတော့ ဘယ်
လိုမှ အကျွမ်းတဝင် မဖြစ်နိုင်တာမျိုး ရှိနေကြမယ်။ အမေရိကန် ကျော
ထောက်နောက်ခံ အစိုးရကို အနိုင်ရခဲ့သူ၊ ကမ္ဘောဒီးယားကို ကွန်မြူနစ်စနစ်နဲ့
အတင်းအကျပ်ပြောင်းလဲဖို့လုပ်ခဲ့သူ၊ လက်တွေ့ဘဝနဲ့ ဘယ်လိုမှ မအပ်စပ်တဲ့
လယ်ယာဥယျာဉ်ခြံမြေ ဥပဒေတွေ ပြဋ္ဌာန်းပြီး ပြဿနာရှာခဲ့သူတစ်ယောက်
က ဒီလို ဆိုလာခဲ့တယ်။ ဒါပေမဲ့ ပိုပေါ့ရဲ့ လက်ရှိအနေအထားက အရင်လို
မဟုတ်တော့ဘူး။ သူ့ကိုယ်တိုင် သူတစ်ပါးရဲ့ ဖမ်းဆီးခံအကျဉ်းသားဖြစ်
နေပြီး ၁၉၉၇ ခုနှစ် အောက်တို ဘာလ ၁၆ ရက်နေ့မှာ သူ့ကို အင်တာဗျူး
လုပ်ခွင့်ပေးခဲ့တယ်။ ယေဘုယျအားဖြင့် အနောက်ဘက်ခြမ်းကို လက်လှမ်းဖို့
တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း ဦးတည် ကြိုးစားချက်လည်း ဖြစ်တယ်။ အထူးသဖြင့်

အမေရိကန်ပေါ့။

Far Eastern Economic Review နဲ့ The Wall Street Journal တို့မှာ အင်တာဗျူးဖြစ်စဉ်တွေကို အားလုံးက စိတ်ဝင်စားခဲ့ကြတယ်။ အပြင်လူတွေအတွက် အားထုတ်ချက်ဖြစ်ပြီး လက်တွေ့ မကျနိုင်တာတွေ ရှိတယ်။ သားသတ်သမားလို့ သိကြတဲ့ နံပါတ် ၅ အစ်ကိုကြီး ခမာနီ စီနီယာ Ta Mok က အဲဒီအချိန်တုန်းက အသက် ၇၁ နှစ်အရွယ်ရှိပြီး ခမာနီ အကြွင်းအကျန်ကို ဦးဆောင်နေတာပေါ့။ နင်းမိုင်းတစ်လုံးကြောင့် ခြေတစ်ဖက်ပြတ်သွားတဲ့ ပြောက်ကျားခေါင်းဆောင် Ta Mok တစ်ယောက် စိုးရိမ်ကြောင့်ကြနေတာတွေ ရှိတယ်။ ဟန်ဆန်ရဲ့ ဖန္တမ်းပင်အစိုးရကိုရင်ဆိုင်ဖို့ သူတို့ အသည်းအသန် ရုန်းကန်နေရတဲ့အတွက် အကူအညီ လိုအပ်နေတယ်ဆိုတာ ရှင်းပါတယ်။ ဒီတော့ ပိုပေါ့ကို အသုံးပြုတာပေါ့။

ကုလသမဂ္ဂ ကြီးကြပ်မှုနဲ့ ကျင်းပတဲ့ ၁၉၉၃ ရွေးကောက်ပွဲမှာ Ta Mok တို့ ရှုံးနိမ့်ပြီးနောက်ပိုင်း ဟန်ဆန်က ယာယီညွှန်ပေါင်း အစိုးရမှာ ပါဝင်ဖို့ သူ့ကို ဖိအားပေးခဲ့တယ်။ Ta Mok က “လူသားချင်းစာနာမှု ကင်းမဲ့ပြီး ရာဇဝတ်မှုတွေကို ပိုပေါ့ကျူးလွန်ခဲ့တယ်ဆိုတာ ရှင်းပါတယ်။ အမေရိကန်တွေ ခန့်မှန်းသလို သန်းနဲ့ချီ သေဆုံးတယ် ဆိုတာကိုတော့ ကျွန်တော် သဘောမတူဘူး။ ဒါပေမဲ့ သောင်းနဲ့ချီ သေဆုံးခဲ့တယ်ဆိုတာ တော့ အမှန်ပဲ” လို့ သီးသန့် အင်တာဗျူးမှာ ဆိုခဲ့တယ်။

ကိုယ့်ဘာသာကိုယ် ကာကွယ်တာမျိုးပဲရှိတယ်

ဒါ့အပြင် Ta Mok က “ကမ္ဘောဒီးယားပြည်သူတွေအနေနဲ့ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ နိုင်ငံရေး ကြွေးကြော်သံဆောင်ပုဒ်အသစ် ကြားရတဲ့ အချိန်မှာ ကျွန်တော်တို့ ရုန်းကန်ဖြေရှင်းနေရတာတွေအတွက် ငွေကြေးအကူအညီ သေချာပေါက်ပေးပို့ကြပါလိမ့်မယ်” လို့ အတိအလင်းထုတ်ပြောခဲ့တယ်။ နံရံတွေ ကာရံထားတဲ့ အစည်းအဝေးခန်းမထဲက တော်လှန်ရေးကြွေးကြော်သံ ဆောင်ပုဒ်အသစ်ကို ညွှန်ပြလိုက်သေးတယ်။ လောလောလတ်လတ် ရေးဆွဲထားပုံရတယ်။ အဲဒီဆောင်ပုဒ်ထဲမှာ “ဗီယက်နမ် ရန်သူတော်တွေရဲ့ လူမျိုးရေး မျိုးဖြုတ်သတ်ဖြတ်မှုတွေ အရေးနိမ့်စေရမယ်”၊ “ပိုပေါ့နဲ့ သူ့ရဲ့ လူမျိုး

တို့သတ်ဖြတ်တဲ့အဖွဲ့ ကျဆုံးပါစေ"။ "ကမ္ဘောဒီးယားသားတွေက ကမ္ဘောဒီးယားသားတွေကို မသတ်ဘူး"ဆိုတာ တွေပါတယ်။

သူ့ဆရာဟောင်းနဲ့ ပတ်သက်ပြီး စက်ဆုပ်ရွံရှာတဲ့ပုံစံနဲ့ Ta Mok က ထုတ်ပြောနေစဉ်အတွင်း ၁၉၇၅-၇၉ ခုနှစ်မှာ ဓမာနိဥပဒေတွေနဲ့ ကမ္ဘောဒီးယားလူမျိုးတွေကို အမြောက်အမြား သတ်ဖြတ်ခဲ့တာတွေအတွက် ပိုပေါ့ကို အပြစ်တင်ခဲ့တယ်။ သူ့ရဲ့ လူ့ဟောင်းတွေက အခုချိန်မှာ သူ့ဘက်ပြန်လှည့်ပြီး တိုက်ခိုက်နေတာကို ပိုပေါ့က ကိုယ့်ဘာသာကိုယ် ထူးထူးဆန်းဆန်း အားရကျေနပ်နေတယ်လို့ ထင်ရတယ်။ ဇူလိုင်လအတွင်းတုန်းက စီရင်မှုမှာ ပိုပေါ့ကို တစ်သက်တစ်ကျွန်းပြစ်ဒဏ်ကျခံစေတဲ့။ "ကျွန်တော်တို့ရဲ့ ကိုယ့်လူမျိုးကို သတ်ဖြတ်မှုနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ကျွန်တော်တို့မှာ ပေးစရာ ဘာအကြောင်းပြချက်မှ မရှိဘူး"လို့ ပိုပေါ့က စွပ်စွဲခံရတာတွေကို ပယ်ချခဲ့တယ်။ ပိုပေါ့က ဘယ်သူ့ကိုမှ သတ်ဖြတ်ဖို့ မကြံစည်ခဲ့ဘူးတဲ့။ ဘယ်တုန်းကမှ မရည်ရွယ်ခဲ့ဘူးတဲ့။ နိုင်ငံရေးပြိုင်ဘက်တွေကို သတ်ဖို့ အမိန့်ပေးခဲ့တာနဲ့ ပတ်သက်ပြီး "ကျွန်တော်တို့မှာ တခြား ရွေးချယ်စရာ မရှိဘူး။ ဖြစ်ရိုးဖြစ်စဉ်အလျောက် ကျွန် တော်တို့ကိုယ့်ဘာသာကိုယ် ကာကွယ်တာမျိုးပဲ ရှိတယ်။ သန်းနဲ့ချီ အများကြီး သေဆုံးကြတယ်လို့ ပြောကြတယ်။ နောက်ထပ် ခင်ဗျားသိရမှာက အဲ့ဒီနေရာမှာ ဗီယက်နမ်အေးဂျင့်တွေ ရှိနေတယ်။ အဲ့ဒီမှာ ဆန်ရှိပေမဲ့ သူတို့က နေထိုင်တဲ့သူတွေကို ဆန်စပါး မပေးခဲ့ဘူး"လို့ ပိုပေါ့က ထပ်တလဲလဲ ရှင်းပြပြန်ပါတယ်။

၁၉၉၇ ခုနှစ် ဇွန်လမှာ တစ်လျှောက်လုံး လက်တွဲခဲ့တဲ့ ညာလက်ရုံး Son Sen ကို ကွပ်မျက်ဖို့ ပိုပေါ့က အမိန့်ပေးခဲ့တယ်။ အစိုးရနဲ့ ကျေအေးဖို့ ကြံစည်အားထုတ်တယ်လို့ စွပ်စွဲပြီး Son Sen ရဲ့ မြေးတွေအပါအဝင် မိသားစု ၁၁ ယောက်စလုံးကို သတ်ပစ်ခဲ့တာပါ။ "တခြားလူတွေ၊ ကလေးတွေ၊ ငယ်ရွယ်သူတွေကိုသတ်ဖို့ ကျွန်တော် အမိန့်မပေးခဲ့ဘူးဆိုတာ ခင်ဗျား သိပါတယ်။ Son Sen နဲ့ သူ့မိသားစု အတွက် ကျွန်တော် စိတ်မကောင်းဖြစ်မိတာ အမှန်ပဲ။ ကျွန်တော်တို့ အစီအစဉ်ထဲမှာ၊ အလုပ်လုပ်ရာမှာ အမှားတစ်ခု ဖြစ်သွားတာပါ"လို့ ပိုပေါ့က တုံ့ပြန်ခဲ့တယ်။ "ဒါပေမဲ့ ပြည်သူတွေ ဒုက္ခရောက်အောင် ဖြစ်ခဲ့တာတော့ ရှိမှာပေါ့"တဲ့။ ဗီယက်နမ်

တွေရဲ့ နယ်ချဲ့ဝါဒထဲကနေ တိုင်းပြည် လွတ်မြောက်ဖို့ သူ့ရဲ့ဦးဆောင်မှုနဲ့ ကယ်တင်ခဲ့တယ်လို့ မလျှော့တမ်း အခိုင်အမာ ပြောဆိုခဲ့တယ်။

“ကျွန်တော်တို့ အပြင်းအထန် အားထုတ်မှုမလုပ်ခဲ့ရင် ၁၉၇၅ ခုနှစ်ကတည်းက ကမ္ဘောဒီးယားကို ဗီယက်နမ်တွေက သိမ်းပိုက်မျှီချသွား လိမ့်မယ်” လို့ ပိုပေါ့က ထပ်တလဲလဲ ပြောဆိုလာတော့တာပဲ။ အနည်းဆုံး ၁၉၇၀ ခုနှစ်ထဲက ဗီယက်နမ်တွေကို သူ သံသယ ရှိခဲ့တယ်။ မယုံတော့ ဘူးလို့ ထုတ်ပြောလာခဲ့တယ်။ အဲဒီအချိန်တုန်းက သူက ဗီယက်နမ် ခေါင်း ဆောင်တွေနဲ့ တွေ့ဆုံခဲ့တာပေါ့။ သူက “ကျွန်တော့်ကို မျက်နှာချိုသွေးဖို့ ကြိုးစားခဲ့ကြသေးတယ်။ ဒါပေမဲ့ ကမ္ဘောဒီးယားကို မျှီချဖို့ အမိန့်ပေး ထားသလို သူတို့က ကျွန်တော့်ကို လုပ်ကြံဖို့ ဆန္ဒရှိနေကြတာ။ သူတို့က ကျွန်တော်တို့ကို မတိုက်ခိုက်ဖို့ တောင်းဆိုခဲ့တယ်။ ဆိုင်ဂုံကျသွားတဲ့ အချိန် အထိ သူတို့ကို စောင့်ဖို့ပြောတယ်။ အဲဒီနောက် သူတို့က ကျွန်တော်တို့ကို လွတ်မြောက်စေမယ်တဲ့။ သူတို့က ကျွန်တော်တို့ရဲ့ အုပ်ချုပ်သူတွေကို အလိုရှိနေတယ်ဆိုတာ သိလိုက်တယ်” လို့ ရှင်းပြခဲ့တယ်။ “၁၉၇၅ ခုနှစ် မေလတုန်းက ကျွန်တော့်ရဲ့ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးကို ထိုင်းနိုင်ငံဆီ လွှတ် လိုက်တယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ အရှေ့ဘက်ကလူတွေက လူရိုင်းတွေလို အရမ်းရိုင်းစိုင်းနေပြီဆိုတာ ကျွန်တော် သဘောပေါက်တယ်။ အနောက်ဘက် နဲ့ ကျွန်တော် ဘာကြောင့် မိတ်ဆွေဖွဲ့ချင်သလဲဆိုတော့ ဗီယက်နမ်တွေက ကျွန်တော့်ကို အမျက်ခြောင်းခြောင်း ဒေါသထွက်နေလို့ပဲ” လို့ ပိုပေါ့က ဆိုခဲ့ တယ်။

ဒါက ဗီယက်နမ်တွေနဲ့ ပတ်သက်လာရင် သူ့ရဲ့ အစွဲအလမ်း ကြီးတာကို ဖော်ပြနေတာပဲ။ အဓိက ဆိုလိုရင်းကို ထပ်တလဲလဲပြောဖို့ ကြိုး စားနေခဲ့တယ်။ သူ့ရဲ့ တရားလွန်တဲ့ အုပ်ချုပ်မှုနဲ့ ပတ်သက်ပြီး တရား မျှတတယ်လို့ သူ့ကိုယ်သူ ပြောနေသလိုပဲ။ “အရာရာကို ကျွန်တော်လုပ်ခဲ့ တယ်။ နိုင်ငံနဲ့ ပြည်သူအတွက်၊ ကမ္ဘောဒီးယားမှာရှိတဲ့ လူမျိုးစုတွေ အတွက် ပံ့ပိုးနိုင်အောင် လုပ်ခဲ့တာချည်းပဲ ဖြစ်တယ်။ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ လှုပ်ရှားမှုမှာ အမှားတွေ လုပ်ခဲ့တယ်ဆိုတာက ကမ္ဘာပေါ်က တခြား လှုပ်ရှားမှု အားလုံးနဲ့ တူပြီး အကြိုက်တွေ့စရာ ကောင်းပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့က ငယ်ပါသေး

တယ်။ ဘာပဲဖြစ်ဖြစ် ကျွန်တော်တို့ အပြင်းအထန် မရုန်းကန်ခဲ့ဘူးဆိုရင် ကမ္ဘောဒီးယားဆိုတာလည်း ဒီနေ့ ရှိမှာမဟုတ် ဘူး"တဲ့။

အောက်စီဂျင်နဲ့ အသက်ရှူခဲ့ရတယ်

S-21 အကျဉ်းထောင်က လူသတ်မှုတွေကို ဗီယက်နမ်တွေက မမှန်မကန် ဖန်တီးပြီး စွပ်စွဲပြောဆိုခဲ့တာလို့ တုံ့ပြန်ခဲ့တယ်။ အနည်းဆုံး ကမ္ဘောဒီးယား ၁၆,၀၀၀ လောက်ကို အပြစ်ရှိတယ်လို့ အတင်းဝန်ခံ ခိုင်း တယ်။ ညဉ့်ပန်းနှိပ်စက်ပြီး လက်မှတ်ထိုးခိုင်းတယ်။ နိုင်ငံတော် သစ္စာ ဖောက်မှုနဲ့ ကွပ်မျက်တယ်။ အာဏာမရှိတော့တဲ့နောက်ပိုင်း S-21 အကျဉ်း ထောင်နဲ့ပတ်သက်ပြီး အမေရိကန်ရုပ်သံလိုင်းမှ လွှင့်ထုတ်ပြောဆိုတာကို သူ ပုန်းအောင်းနေတဲ့ တောထဲကနေ ပထမဆုံး ကြားခဲ့ရတယ်လို့ ပိုပေါ့က ဆိုခဲ့တယ်။ " Tuol Sleng ၊ Tuol Sleng ၊ Tuol Sleng ဆိုတဲ့ အကြောင်းတွေကို လူတွေပြောနေကြတယ်။ ဒါပေမဲ့ ကျွန်တော်တို့က ပုံတွေ ကို ကြည့်လိုက်တဲ့အခါကျတော့ သူတို့က အားလုံးအတူတူပဲ ဖြစ်နေကြ တယ်"လို့ ပိုပေါ့က ရှင်းပြတယ်။ ဦးခေါင်း ခွံတွေ ခင်းကျင်းပြသထားတာကို ရည်ညွှန်းပြောဆိုခဲ့တာပါ။

"ခင်ဗျားအနေနဲ့ အဲဒါတွေကို အနီးကပ်ကြည့်လိုက်ရင် ကမ္ဘောဒီး ယားပြည်သူတွေရဲ့ ဦးခေါင်းတွေထက် သူတို့က အရွယ်အစား သေးတယ်" လို့ ပိုပေါ့က သူ့ဘက်က မှန်တဲ့အကြောင်း ရဲရဲကြီး ပြောဆို နေတုန်းပဲ။ ၁၈ နှစ်အတွင်းမှာ ပထမဆုံးအကြိမ် ပြည့်ပြည့်စုံစုံ အင်တာဗျူး လုပ်ခဲ့တာ ဖြစ်ပြီး အင်တာဗျူးတဲ့ အချိန်အတွင်းမှာလည်း ပိုပေါ့က မကြာခဏဆိုသလို စိတ်တိုတဲ့ပုံစံနဲ့ မခံမရပ်နိုင်အောင် ဖြစ်နေခဲ့တယ်။ မကျေနပ်တဲ့ပုံစံနဲ့ ကြား ဖြတ်ဝင်ပြောဖို့လုပ်တယ်။ ဒါပေမဲ့ သူက လူကြီးလူကောင်းတစ်ယောက်ရဲ့ အမူအရာနဲ့ ပြောပုံဆိုပုံမျိုးဖြစ်အောင် ထိန်းနေခဲ့တယ်။ သူ့အသံက ဘယ် တော့မှ အကျယ်ကြီး မြင့်တက်မလာဘူး။ ကြည့်ရတာတော့ မကြာခဏ ကျွဲမြီးတိုနေပုံရတယ်။ သူ့နိုင်ငံနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ထိပ်တိုက်ပြောဆိုတဲ့ အခါမျိုးမှာ၊ လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်မှု စွဲချက်တွေနဲ့ ရင်ဆိုင်ပြောဆိုတဲ့အခါမျိုးမှာ သူ့ကိုယ်သူ ကာကွယ်ဖို့ ကြိုးစားရင်း စိတ်တိုနေခဲ့တယ်။

စကားပြောတဲ့ သူ့ပုံစံက တက်တက်ကြွကြွ ရှိတယ်။ သူ ကျွန်ုပ်တို့
 ရေးနဲ့ သူ့ မိသားစု ဘဝအကြောင်းကို ပြန်ပြီးပြောပြတဲ့အချိန်မှာ စိတ်ထက်
 သန်လွန်းတယ်လို့ ထင်ရတယ်။ သူ့ရဲ့ ကိုယ်ပိုင်ဒုက္ခတွေအတွက် ကရုဏာ
 နဲ့ စာနာမှုတို့ကိုရရှိ တောင်းခံခဲ့တယ်။ “အပြင်ပန်းကနေ ခင်ဗျား ကျွန်တော့်
 ကို ကြည့်စမ်းပါ။ ကျွန်တော် ဘယ်လောက် ထိခိုက်ခံစားရတယ်ဆိုတာ
 ခင်ဗျား မသိဘူး။ တကယ်လို့ ခင်ဗျားက ကျွန်တော့်ကို လက်ခံတယ်၊
 ထည့်တွက်ပေးတယ်ဆိုရင် ကျွန်တော် စိတ်ဆင်းရဲရတာတွေ၊ နာမကျန်းဖြစ်
 တာတွေကို ခင်ဗျားသိအောင် ကျွန်တော် ပြောလိုက်ချင်သေးတယ်” လို့ ပိုမို
 က ဆိုခဲ့တယ်။

သူက ကျန်းမာရေးမကောင်းလို့ ဒုက္ခရောက်ခဲ့တဲ့အကြောင်းကို
 တသိကြီး ပြန်ပြောပြခဲ့တယ်။ နှလုံးရောဂါဖောက်လို့ အလွန်အမင်း ဒုက္ခ
 ရောက်ခဲ့တာ အပါအဝင် လူသူမရွေး မသိနိုင်တဲ့ အဖြစ်အပျက်တွေပေါ့။
 သူ့အိပ်ရာမှာ အောက်စီဂျင်ဘူးထားပြီး အသက်ရှူကိရိယာ အကူအညီနဲ့
 ခဲခဲယဉ်းယဉ်း အသက်ရှူခဲ့ရတယ်။ ၁၉၉၅ ခုနှစ် နှောင်းပိုင်းမှာ လေသင်
 တုန်းဖြတ်ပြီး နာတာရှည်ရောဂါသည်တစ်ယောက် ဖြစ်ခဲ့တယ်။ သူ့ရဲ့
 ဘယ်ဘက်မျက်လုံးကွယ်သွားသလို သူ့ခန္ဓာကိုယ် ဘယ်ဘက်ခြမ်းက
 အကြောသေသွားခဲ့တယ်တဲ့။ “တစ်ညတော့ ၂ နာရီ ဝန်းကျင်လောက်မှာ
 ကျွန်တော် နိုးလာပြီး ရေချိုးခန်းထဲ သွားခဲ့တယ်။ ကျွန်တော့် ဘယ်ဘက်
 မျက်လုံးက ကွယ်သလိုဖြစ်နေပြီး မမြင်ရဘူး။ မစိုးရိမ်ရဘူးလို့ ကျွန်တော်
 တွေးလိုက်သေးတယ်။ ဒါပေမဲ့ ကျွန်တော့် မျက်လုံးက ဘာမှ မမြင်ရတော့
 ဘူး။ ဘာမှ မလုပ်နိုင်တော့ဘူး။ အခု ကျွန်တော့် ဘယ်ဘက်ခြမ်းက
 ကျွန်တော့်ခေါင်းကနေ ကျွန်တော့်ခြေမအထိ ဘာမှ လုပ်လို့မရဘူး။ ကျွန်
 တော့် ဘယ်ဘက်မျက်လုံးက ၉၅ ရာခိုင်နှုန်း ကန်းသွားပြီ။ ဒါကြောင့်
 ကျွန်တော် လမ်းလျှောက်ရင် ပုံမှန်မဖြစ်တော့တာပဲ” လို့ ပိုမိုက ရင်ဖွင့်
 တယ်။

အင်တာဗျူးက ၂ နာရီနီးပါးဖြစ်လာတော့ ပိုမိုက ခြောက်
 ကပ်လာတဲ့ သူ့နှုတ်ခမ်းကို မကြာခဏဆိုသလို လျှာနဲ့လျက်တယ်။ ဖန်ခွက်
 ထဲ ရေငုံပြီး နည်းနည်းချင်း တစ်ငုံစီသောက်တယ်။ “ကျွန်တော် သေလို့

ဖြစ်တာ နှစ်ကြိမ်၊ သုံးကြိမ်လောက် ရှိသွားပြီ”လို့ ပိုပေါ့က ရှင်းပြခဲ့တယ်။ သူ့ကို အထူးသဖြင့် ဉာဏ်ကောင်းသူ မဟုတ်ဘူး၊ ထက်မြက်သူ မဟုတ်ဘူး လို့ ရေးကြတာနဲ့ ပတ်သက်ပြီး၊ ပညာရေးနဲ့ ပတ်သက်ပြီး သူက မကျေမနပ်နဲ့ တုံ့ပြန်ခဲ့သေးတယ်။

“ဒါတွေက လုံးဝ မမှန်ကန်ဘူး၊ မတိကျဘူး၊ ကျွန်တော်က ခပ်ညံ့ညံ့ ကျောင်းသားမဟုတ်ဘူး၊ ကျွန်တော့်မှာ ပုံမှန်စံနှုန်းရှိတယ်။ ပြင်သစ်မှာ ကျွန်တော် ကျောင်းသွားတက်တုန်းက ၁၉၄၉ ခုနှစ်ကနေ ၁၉၅၃ ခုနှစ်အထိ ရေဒီယိုသတ္တိကြွမှုနဲ့ ပတ်သက်တာ၊ ကြိုးမဲ့ကြေးနန်း ပိုင်ယာလက်နဲ့ ပတ်သက်တဲ့ ပညာရပ်တွေ ဆည်းပူးသင်ကြားခဲ့တယ်။ ပြင်သစ်ကွန်မြူနစ်ပါတီနဲ့ ပူးပေါင်းခဲ့တယ်။ ကျွန်တော့်ရဲ့ ပညာသင်ဆုကို ဆက်ထိန်းနိုင်လောက်တဲ့ အထိ ပညာရပ်တွေကို လုံလုံလောက်လောက် သင်ယူခဲ့တယ်။ စာအုပ်တွေ ဖတ်ပြီး ကျွန်တော် အနားယူတယ်”လို့ ပိုပေါ့က ဆိုခဲ့တယ်။

ဒါအပြင် သူက ၁၉၂၅ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလမှာ မွေးလို့ အခု သူ့အသက်က ၇၂ နှစ်ရှိပြီလို့ ဆိုခဲ့တယ်။ ပြင်သစ်မှာ ပညာသင်ဆုရဖို့အတွက် သူ့အသက်ကို လိမ်ပြောခဲ့တာတဲ့။ အဲဒီတုန်းကပေးခဲ့တဲ့ ခုနှစ်အရဆိုရင် ၆၉ နှစ်လို့ ယူဆနိုင်တာပေါ့။ သူ့အပေါ် အစောပိုင်း ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုရှိသူတွေထဲမှာ “ဂန္ဓီ”ပါဝင်တယ်လို့ ဆိုခဲ့သေးတယ်။ ကွန်မြူနစ်ဝါဒ အစဉ်အလာတွေ သင်ကြားပေးတဲ့ ကျောင်းတွေဆီက လာတယ်ဆိုတာ လုံးဝပဲလို့ သူက ပြောခဲ့တယ်။ အဲဒီနေရာတွေဆီက လွှမ်းမိုးမှုက အနည်းအကျဉ်းပဲ ရှိတယ်တဲ့။ အခုတော့ ကမ္ဘောဒီးယားမြောက်ပိုင်းက ကြောက်မက်ဖွယ် တောနက်ထဲမှာ သူ့ရဲ့ သေအံ့ဆဲဆဲ နေ့ရက်တွေကို ဖြတ်သန်းနေရတယ်။

သမီးလေးနဲ့ ရေဒီယို

သူ့ နေ့ရက်တွေက မျှော်လင့်ချက် မရှိတော့ဘူးလို့ ဆိုလိုက်တယ်။ သူ့စာအုပ်တွေ အသိမ်းခံလိုက်ရတယ်။ မီးထဲ ပါသွားတာလည်း ရှိမှာ ပေါ့။ သူက အိပ်ရာထဲကနေ ထွက်ခဲ့တယ်။ “အခု ကျွန်တော့်မှာ လုပ်စရာ ဘာမှ မရှိဘူး”လို့ ဆိုတယ်။ တဲလေးထဲမှာ ခြင်တွေက သူ့ကို တောက်လျှောက် ဒုက္ခပေးနေတာတဲ့။ သူ့ ရေဒီယိုနဲ့ အသက် ၁၂ နှစ် အရွယ် သူ့သမီးလေးနဲ့

အတူ သူ့ကိုယ်သူ နှစ်သိမ့်ပြီး နေနေရတယ်။ အဲဒီသမီးလေးက ၁၉၈၀ ပြည့်နှစ်များအတွင်း ခမာနီအတွက် အထမ်း သမားလုပ်ပေးရတဲ့ အမျိုးသမီး တစ်ယောက်နဲ့ လက်ထပ်ပြီး မွေးခဲ့တာပါ။ သူက မနက်တိုင်း ရေဒီယို နားထောင်တယ်။ လျှို့ဝှက်လှုပ်ထွက်တဲ့ ဒီမိုကရက်တစ် ကမ်ပူးများ ရေဒီယို လိုင်းနဲ့ VOA လိုင်းတွေကို နားထောင်လေ့ရှိတယ်။ “မနက်တိုင်း ကျွန်တော် ရေဒီယို နားထောင်တယ်။ VOA အစီအစဉ်ပေါ့။ ဒါပေမဲ့ မနက်ပိုင်းဆိုရင် သူတို့ သတင်းများများ မလွင့်ဘူး။ ညနေခင်း သတင်းတွေကတော့ ကောင်း တယ်။ ညတိုင်း VOA အစီအစဉ်ကို ကျွန်တော် နားထောင်ချင်ပေမဲ့ တစ်ခါ တလေ ကျွန်တော် အိပ်ပျော်သွားတယ်” လို့ ရှင်းပြခဲ့တယ်။

“ကျွန်တော် နည်းနည်း ငြီးငွေ့စိတ်ကုန်နေပေမဲ့ ဒါကို ကျွန် တော် အသုံးပြုတတ်နေပြီ။ ခင်ဗျား သိတဲ့အတိုင်း ကျွန်တော် သမီးနဲ့ မိန်းမက မနက်ခင်းတွေမှာ ကျွန်တော်နဲ့လာပြီး နောက်ထပ် မကျီစယ်နိုင်တော့ဘူး။ ကျွန်တော် အိပ်ရာနိုးပေမဲ့ အိပ်ရာထဲက ထွက်မှထွက်နိုင်ဘဲ။ ကျွန်တော့် မိန်းမက ဥယျာဉ်ခြံလုပ်ငန်းတွေနဲ့ အချုပ်အလုပ်လုပ်ငန်းတွေနဲ့ သူ လုပ်စရာ ရှိတာ လုပ်နေတဲ့အချိန်တွေမှာ ကျွန်တော် အိပ်ရာထဲမှာ ဒီအတိုင်း လှဲနေလိုက် တာပဲ။ ကျွန်တော့် သမီးကလည်း သစ်တွေ လိုက်ကောက်တယ်။ မီးဖိုချောင် မှာ အလုပ်လုပ်တယ်။ ဒါပေမဲ့ ကျွန်တော်တို့ ညစာအတူတူ စားကြတယ်။ စားပွဲခုံအသေးလေးနဲ့ အတူတူ ညစာစားကြတာပေါ့” လို့ သူ့ရဲ့ အထီးကျန်မှု ကို သနားလာအောင် ပြောခဲ့တယ်။

၁၂ နှစ်အရွယ် တစ်ဦးတည်းသော သမီးလေးနဲ့ ပတ်သက်ပြီး “သူက တကယ်တော်တဲ့ သမီးလေးပါ။ လူမှုရေးလည်း သိတတ်တယ်။ တခြားလူတွေနဲ့ တော်တော်လေးကို ပေါင်းသင်းတတ်တယ်” လို့ ကြင်နာ တတ်တဲ့ ဖခင်တစ်ယောက်ရဲ့ လေသံနဲ့ ဆိုခဲ့တယ်။ ဒါပေမဲ့ သူ့သမီးလေးက တခြားလူတွေလို ကျောင်းစာကောင်းကောင်း လုပ်ခွင့်မရခဲ့ဘူးလို့ ပိုပေါ့က ဆိုခဲ့တယ်။ ဒါနဲ့ ပတ်သက်ပြီး “သူက ကျွန်တော်နဲ့ တူတယ်။ သူ အရွယ် ရောက်လာတဲ့အခါမှာ ပိုပေါ့ရဲ့ သမီးလို့ပြောပြီး သူ ဂုဏ်ယူနေမှာလား၊ ဒါတော့ ကျွန်တော် မသိဘူး။ ဒါက သမိုင်းကို ချင့်ချိန်ဆင်ခြင်ပေါ့” လို့ တုံ့ပြန်ခဲ့တယ်။

အဲဒီနောက် ပိုပေါ့က ဆွဲဆောင်မှုရှိတဲ့အပြုံးနဲ့ တောင်းပန်စကား ပြောလာတယ်။ တဲအိမ်လေးဆီပြန်ပြီး သူ လှဲဖို့လိုအပ်နေပြီတဲ့။ “ကျွန်တော် အရမ်း အရမ်းကို မောပန်းနေပါပြီ”လို့ ဆိုခဲ့တယ်။ ကိုယ့်ကိုယ် ကိုယ် ရပ်တည်နိုင်ဖို့ သူ့ ခြေထောက်တွေက အကူအညီ လိုအပ်နေခဲ့တယ်။ တောလမ်းလေးအတိုင်း လျှောက်ဖို့ အကူအညီ ယူခဲ့ရတယ်။ ခဏရပ်လိုက်ပြီး ရစ်သီရစ်သီလုပ်နေတဲ့ ရဲဘော်တွေကို စကားစမြည်ပြောလို့ ရမလားဆိုပြီး ကမ်းလှမ်းလိုက်တယ်။ မျက်နှာထားကတော့ တင်းတင်းပဲ။ အဲဒီနောက် ယဉ်ကျေးသူတစ်ယောက်ရဲ့ ခွဲခွာနီး နှုတ်ဆက်ပုံမျိုးနဲ့ သူ့လက်တွေကို တစ်ပြိုင်တည်းမြှောက်ဖို့ နောက်တစ်ကြိမ် လုပ်ခဲ့တယ်။ ကုန်တင်ကားပေါ် မတက်ခင် သူ့ကို ဖမ်းထားတဲ့ သူတွေထဲက တစ်ယောက်ဘက်ကို လှည့်ပြီး “ငါတိုင်းပြည်အတွက် ငါ လုပ်ခဲ့တာတွေ အားလုံး မင်း သိစေချင်တယ်”လို့ တိုးတိုးလေး ပြောခဲ့တယ်။

ကျွန်တော်က ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်တဲ့ပုံစံ ပေါက်နေလို့လား

ဒါ့အပြင် Saloth Sar ခေါ် ပိုပေါ့က သူ့နဲ့တွေ့တဲ့ သတင်းသမားတွေကို “ဗီယက်နမ်တွေ လက်ချက်”လို့ အမြဲ ပြောခဲ့တယ်။ ဝါဒဖြန့်ချိမှု လှိုင်းလုံးတွေကြားထဲမှာ နောက်ဆုံး မြေစာပင်ဖြစ်တာကတော့ ပြည်သူ လူထုပါပဲ။ ပိုပေါ့က “လူတွေကို သတ်ဖို့ အတိုက်အခိုက် လှုပ်ရှားမှုတွေနဲ့ ကျွန်တော် မပူးပေါင်းခဲ့ဘူး။ နိုင်ငံနဲ့ လူမျိုးကို သတ်တဲ့ဖြစ်ရပ်တွေမှာ ကျွန်တော် မပါဝင်ခဲ့ဘူး။ အခုပဲ ကျွန်တော့်ကို ကြည့်လေ။ ကျွန်တော်က ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်တဲ့ပုံစံ ပေါက်နေလို့လား၊ ကျွန်တော် လိပ်ပြာသန့်တယ်။ ကျွန်တော့်နိုင်ငံအတွက် ကျွန်တော် လုပ်သမျှ အရာအားလုံးနဲ့ပတ်သက်ပြီး ခင်ဗျားကို ကျွန်တော် သိစေချင်တယ်။ ကျွန်တော်က တော်တော်ကို ရိုးရိုးကုပ်ကုပ် နေတတ်သူပါ။ ကျွန်တော်က ခေါင်းဆောင်တစ်ဦးလို့ ပြည်သူကို ကြွားဝါတာမျိုး မပြောချင်ဘူး”လို့ ဆိုခဲ့တယ်။

၁၉၇၈ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၂၂ ရက်နေ့တုန်းက Elizabeth Becker နဲ့ အင်တာဗျူးမှာ ပိုပေါ့က “ကျွန်တော် လုပ်ခဲ့တာ အားလုံးက ကျွန်တော့် နိုင်ငံအတွက်ပဲ။ ကျွန်တော်တို့ ငြိမ်းချမ်းရေးတစ်ခုပဲ လိုချင်တယ်။”

လူမြင်ကွင်းကနေ ပိုပေါ့ ပျောက်ကွယ်သွားတိုင်း ပိုပေါ့ သေသွား
တာလား။ အသက်ရှင်နေဆဲလားဆိုတဲ့ မေးခွန်းတွေ ထွက်ပေါ်လာတတ်
တယ်။ လွန်ခဲ့တဲ့နှစ်တွေကတည်းက ခမာနီခေါင်းဆောင် ကျဆုံးပြီဆိုတဲ့
သတင်းမျိုးက ပုံမှန်ဆိုသလို ရုတ်တရက် ထွက်ပေါ်နေကြပဲ။ ၁၉၉၆ ခုနှစ်
ဇွန်လတုန်းကလည်း ဒီသတင်းမျိုးထွက်ပေါ်ခဲ့တယ်။ ဒါပေမဲ့ ကမ္ဘောဒီး
ယားမှာ အလွန် အတွေ့အကြုံများပြီး ဆက်စပ် ဆင်ခြင်နိုင်တဲ့ အထူးကျွမ်း
ကျင်သူတွေကတော့ သူတို့ မသိဘူးလို့ ပြောကြတယ်။ ပြောက်ကျားအဖွဲ့
အစည်းဆိုတာ သိုသိပ်ပြီး နားလည်ဖို့ မဖြစ်နိုင်တာတွေ ရှိတယ်။ ပိုပေါ့က
အမည်ခံနဲ့ ဆက်ပြီး ဦးဆောင်နေတယ်ဆိုတာမျိုးပေါ့။ ဝါရှင်တန်က တာဝန်
ရှိသူတစ်ဦးက “သူ (ပိုပေါ့)က လနဲ့ချီ၊ နှစ်နဲ့ချီပြီး ပျောက်နေတယ်လို့
ကျွန်တော် မြင်ထားတယ်။ ဒီလိုဆိုတော့ ဒီသတင်းမျိုး ထွက်ပေါ်လာတာ
ပဲ”လို့ မှတ်ချက်ပေးဖူးတယ်။ အားလုံးက ဘာတစ်ခုမှ မရှင်းဘူး။ ဘာမှန်း
မသိကြဘူးလို့လည်း ဆိုခဲ့ကြတယ်။ ပိုပေါ့ ပျောက်သွားတဲ့ အချိန်တွေဆိုရင်
ခမာနီတွေက ဝရန်းသုန်းကားဖြစ်နေတဲ့ ပြည်နယ်တစ်ခုကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ
ဖူးတယ်။ ဒီတော့ ခေါင်းဆောင် သေသွားပြီဆိုတဲ့ ထင်ကြေးပေးမှုတွေ အမြဲ
လိုလို မြင့်တက်ခဲ့ကြတာပေါ့။

ခမာနီသောင်းကျန်းသူတွေ အချင်းချင်း သတ်ပုတ်နေပြီ

လူမြင်ကွင်းကနေ ပိုပေါ့ ပျောက်ကွယ်သွားတိုင်း ပိုပေါ့ သေသွား
တာလား။ အသက်ရှင်နေဆဲလားဆိုတဲ့ မေးခွန်းတွေ ထွက်ပေါ်လာတတ်
တယ်။ လွန်ခဲ့တဲ့နှစ်တွေကတည်းက ခမာနီခေါင်းဆောင် ကျဆုံးပြီဆိုတဲ့
သတင်းမျိုးက ပုံမှန်ဆိုသလို ရုတ်တရက် ထွက်ပေါ်နေကြပဲ။ ၁၉၉၆ ခုနှစ်
ဇွန်လတုန်းကလည်း ဒီသတင်းမျိုးထွက်ပေါ်ခဲ့တယ်။ ဒါပေမဲ့ ကမ္ဘောဒီး
ယားမှာ အလွန် အတွေ့အကြုံများပြီး ဆက်စပ် ဆင်ခြင်နိုင်တဲ့ အထူးကျွမ်း
ကျင်သူတွေကတော့ သူတို့ မသိဘူးလို့ ပြောကြတယ်။ ပြောက်ကျားအဖွဲ့
အစည်းဆိုတာ သိုသိပ်ပြီး နားလည်ဖို့ မဖြစ်နိုင်တာတွေ ရှိတယ်။ ပိုပေါ့က
အမည်ခံနဲ့ ဆက်ပြီး ဦးဆောင်နေတယ်ဆိုတာမျိုးပေါ့။ ဝါရှင်တန်က တာဝန်
ရှိသူတစ်ဦးက “သူ (ပိုပေါ့)က လနဲ့ချီ၊ နှစ်နဲ့ချီပြီး ပျောက်နေတယ်လို့
ကျွန်တော် မြင်ထားတယ်။ ဒီလိုဆိုတော့ ဒီသတင်းမျိုး ထွက်ပေါ်လာတာ
ပဲ”လို့ မှတ်ချက်ပေးဖူးတယ်။ အားလုံးက ဘာတစ်ခုမှ မရှင်းဘူး။ ဘာမှန်း
မသိကြဘူးလို့လည်း ဆိုခဲ့ကြတယ်။ ပိုပေါ့ ပျောက်သွားတဲ့ အချိန်တွေဆိုရင်
ခမာနီတွေက ဝရန်းသုန်းကားဖြစ်နေတဲ့ ပြည်နယ်တစ်ခုကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ
ဖူးတယ်။ ဒီတော့ ခေါင်းဆောင် သေသွားပြီဆိုတဲ့ ထင်ကြေးပေးမှုတွေ အမြဲ
လိုလို မြင့်တက်ခဲ့ကြတာပေါ့။

၁၉၉၆ ခုနှစ် ဇွန်လတုန်းက ပိုပေါ့ ပျောက်သွားတော့ သိပ် မကြာ

ပါဘူး။ လျှို့ဝှက် ရေဒီယို သတင်းဌာနတစ်ခုမှာ စိတ်ဝမ်းကွဲတဲ့ လက္ခဏာတွေ ရှင်းရှင်းကြီး ထွက်ပေါ်လာခဲ့ဖူးတယ်။ ခမာနီကို တည်ထောင်သူ တစ်ဦးဖြစ်ပြီး ပိုပေါ့ရဲ့ အနီးကပ် ကွန်မြူနစ် ပါတီဝင် ရဲဘော် Ieng Sary က ရေဒီယို အစီအစဉ်မှာ ဆိုခဲ့တာပါ။ “မစင်တုံးတစ်ခုထက် ဘာမှမပိုဘူး” လို့ ပြတ်ပြတ်သားသား ပြောခဲ့တယ်။ သစ္စာဖောက်တစ်ယောက်၊ အလွဲသုံးစားလုပ်သူတစ်ယောက်လို့ ရည်ညွှန်းခဲ့တယ်။ “ကိုယ်တိုင် ဇာတိရုပ်ဖော်သူ၊ နိုင်ငံရဲ့ ရန်သူတစ်ယောက်” လို့လည်း ဆိုခဲ့သေးတယ်။ ပြောရရင် ၁၉၉၆ ခုနှစ် နှစ်လယ်ကာလလောက်ကတည်း က စိတ်ဝမ်းကွဲခဲ့တာပါ။

အဲဒီတုန်းက ဖခမ်းပင်မှာ ကမ္ဘောဒီးယား ဒုဝန်ကြီးချုပ် Hun Sen က လက်ဦးမှရယူဖို့ ကြိုးပမ်းခဲ့တာတွေ ရှိတယ်။ သူ့အစိုးရနဲ့ တွဲလျက်သား အခိုင်အမာ ပြောဆိုခဲ့တာတွေ ရှိတယ်။ Sok Pheap နဲ့ Mit Chean ဆိုတဲ့ ခမာနီတိုက်ပွဲဝင် အဓိကခေါင်းဆောင်နှစ်ဦးဟာ အင်အား ၃,၀၀၀ နဲ့အတူ စွန့်ခွာ ဘက်ပြောင်းဖို့ အသင့်ပြင်ထားတယ် ဆိုပဲ။ အကြမ်းအားဖြင့် ခမာနီ တိုက်ခိုက်ရေးအင်အား တစ်ဝက်လောက် ရှိတယ်တဲ့။ အဲဒီအချိန် တုန်းက ကမ္ဘောဒီးယား တာဝန်ရှိသူတစ်ဦးက “ခမာနီတွေ ဇာတ်မသိမ်းသေးပါဘူး။ ဒါပေမဲ့ ဇာတ်လမ်းဆုံးဖို့ အစပျိုးနေပြီ” လို့ အလေးအနက် ပြောခဲ့ဖူးတယ်။

ဟန်ဆန်ဆိုတာက ၁၉၇၇ ခုနှစ်မှာ ခမာနီကနေ ဘက်ပြောင်းခဲ့တဲ့ ပြောက်ကျားစစ်ခေါင်းဆောင်ဟောင်းတစ်ဦးလည်း ဖြစ်တယ်။ ဒီတော့ တွေးစရာ ဖြစ်ရတာပေါ့။ Ieng Sary ကလည်း ပုတ်ခတ်ထားတယ် ဆိုတော့ အာဏာလုနေကြတာ သေချာတယ်။ Ieng Sary ဆိုတာက ၁၉၇၉ ခုနှစ်အတွင်းတုန်းက မျက်ကွယ်ရောက်နေချိန် ပိုပေါ့နဲ့အတူ သေဒဏ်ကျခံဖို့ စီရင်ချက် ချခံရတယ်။ ဗိုလ်ချုပ်အဆင့်ရှိ ဝရမ်းပြေး ခမာနီ အရာရှိ နှစ်ယောက်နဲ့ ဆွေးနွေးခဲ့တယ်။ အဲဒီ အရာရှိနှစ်ယောက်က အစိုးရဘက်ကို ကူးလာပြီလို့လည်း ကြွားလုံးထုတ်လိုက်သေးတယ်။

ခမာနီတွေ စစ်ရေးမကျွမ်းကျင်ဘူး စိတ်သစ်လူသစ် ဖြစ်သွားတယ်ဆိုတဲ့ ဗိုလ်ချုပ်နှစ်ယောက်နဲ့ ပတ်

သက်ရင် စိတ်ထဲမှာ လုံးဝ မရှင်းလင်းဘူး။ ဒါပေမဲ့ ကမ္ဘောဒီးယား အနောက်
 မြောက်ပိုင်းမှာ ခမာနီတွေရဲ့ ပါဝါအာဏာက အလွန်အမင်း ဆုတ်ယုတ်
 လာတော့ သူတို့ရဲ့စစ်သည်တွေ ဖွဲ့ထွက်ကုန်တာဖြစ်မယ်။ Phnom Malai
 ရှိ Sok Pheap ရဲ့ နယ်နိမိတ် ၄၅၀ က တောင်တန်းဒေရီယာဖြစ်ပြီး ထိုင်း
 ဘက်ဝင်ဖို့တော့ လွယ်တယ်။ ကမ္ဘောဒီးယားရဲ့ မြို့တွေနဲ့ ထိုင်းနယ်စပ်
 အကြားမှာ အဓိကလမ်းမကြီးရှိပြီး အလှမ်းမီတဲ့ အကွာအဝေးအတွင်းမှာ
 ရှိနေတာပေါ့။ Mit Chean ရဲ့ နယ်နိမိတ် ၄၁၅ ကတော့ ပိုင်လင်စီရင်စုမှာ
 အခြေပြုတယ်။ အကျိုးအမြတ်များတဲ့ သစ်ထုတ်လုပ်မှုတွေရဲ့ အချက်အချာ
 နေရာအဖြစ် ထိန်းချုပ်ခဲ့တယ်။ ကျောက်မျက်လုပ်ကွက်တွေ၊ တွင်းတွေကို
 လည်း ခမာနီကပဲ ထိန်းထားခဲ့တယ်။

၁၉၈၀ နှစ်များအတွင်း တရုတ်ရဲ့ အကူအညီ လျော့ကျသွားက
 တည်းက ခမာနီတွေ ထောက်ပံ့ပေးထားတာပါ။ ဗန်ကောက်ရှိ အနောက်
 တိုင်း ဆန်းစစ်သူတစ်ယောက်က “အဲဒီဒေရီယာ နှစ်ခုစလုံးက အရမ်း အရေး
 ပါတဲ့ နေရာတွေဖြစ်ပြီး ခမာနီတွေအတွက် ကျန်ခဲ့တယ်” လို့ ဆိုခဲ့တယ်။
 ခမာနီတို့ ခြိမ်းခြောက်ဖိအားပေးခဲ့တဲ့ လေးနှစ်စီမံကိန်း မှာတော့ ပိုင်လင်နဲ့
 Phnom Malai ဒေသတွေတော့မပါဘူး။ အနောက် တိုင်း လူမှုဆက်ဆံ
 ရေး ကျွမ်းကျင်သူသံတမန်တစ်ဦးက “သူတို့က ဥပဒေတစ်ခု ထုတ်နေမယ့်
 အစား၊ အမိန့်နဲ့ ခြိမ်းခြောက်နေမယ့်အစား စစ်တပ်ရဲ့ ခြိမ်းခြောက်မှုကို
 ရပ်စဲလိမ့်မယ်” လို့ ဆိုခဲ့ဖူးတယ်။ ခမာနီ တွေရဲ့ စိတ်ဓာတ်ပိုင်းမှာ မကျေမချမ်း
 ဖြစ်နေတယ်ဆိုတာကို Ieng Sary ရဲ့ ဂုဏ်သိက္ခာ မရှိမှုက ပြသနေတယ်။
 ပီကင်း (ပေကျင်းရဲ့ နာမည်ဟောင်း)ထံမှရတဲ့ ထောက်ပံ့ငွေ ဒေါ်လာ ၁၀
 သန်းကို သူ့အိတ်ကပ်ထဲ ထည့်လိုက်တယ်ဆိုပြီး လျှို့ဝှက်တဲ့ ရေဒီယိုလိုင်းမှာ
 တဖျစ်တောက်တောက်နဲ့ ပြောနေကြတယ်။

ကျောက်မျက်ရတနာနဲ့ ထိုင်းနယ်စပ်တစ်လျှောက်ရှိ သစ်ထုတ်
 လုပ်ငန်းတွေဆီကနေရတဲ့ အခွန်ဝင်ငွေက ကန်ဒေါ်လာ ၁၆ သန်းရှိတယ်
 ဆိုပဲ။ မှန်၊ မမှန်တော့ မသိဘူး။ အရာရှိတွေက သူတို့ရာထူးရှိနေစဉ် အတွင်း
 သူတို့ကိုယ်ကျိုးအတွက် ဒေါ်လာ သန်းနှင့်ချီ ရယူခဲ့ကြတယ်။ အဖွဲ့အစည်း
 အတွင်းက အခြားအဆင့်တွေ၊ တပ်သားတွေကတော့ နေရာ ကျဉ်းကျဉ်း

လေးထဲမှာ နေရတယ်။ ပစ္စည်းအနည်းငယ်နဲ့ နှစ်သိမ့်ထား ခဲ့တယ်။ ခွဲခြားထားတယ်။ ဒီတော့ မကျေနပ်မှုတွေက ပုံမှန် ဖြစ်ပေါ်နေတာပေါ့။ နှစ်တွေကြာလာလေ ခမာနီတွေ တသီတတန်းကြီး ထွက်ပြေးကြလို့ အားလျော့လာခဲ့တယ်။

ဒါက ခမာနီတွေရဲ့ တိုက်ရည်ခိုက်ရည်နဲ့ တက်ကြွမှုကို အဓိက အားနည်းစေခဲ့တဲ့ အချက်လည်းဖြစ်တယ်။ ဩစတြေးလျရှိ Monash တက္ကသိုလ်က ကမ္ဘာ့ဒီယာအရေး ကျွမ်းကျင်သူ David Chandler က "သူတို့က ပြည်သူတွေကို အထိတ်တလန့်ဖြစ်အောင်လုပ်တယ်။ ဒါပေမဲ့ သူတို့ရဲ့ စစ်မက်ရေးရာကတော့ အချိန်အကြာကြီး ခံဖို့အတွက် အရာရောက်တာဆိုလို့ ဘာမှမရှိဘူး" လို့ သုံးသပ်ခဲ့ဖူးတယ်။ "နိုင်ငံရေး အရ သူတို့က လုံးဝကို ချွတ်မြဲကျနေတယ်" လို့လည်း မှတ်ချက်ချခဲ့ဖူးတယ်။

ခမာနီတွေ ကျရှုံးတာနဲ့ ပတ်သက်ပြီး အောင်ပွဲခံဖို့တော့ အရမ်းစောလွန်းနေပါသေးတယ်။ ဒါပေမဲ့ ၁၉၉၀ နှောင်းပိုင်းရောက်လာလေ အခြေအနေတွေက အပြောင်းအလဲ အရမ်းမြန်ခဲ့တယ်။ တစ်ဖက်မှာတော့ ၁၉၉၈ ရွေးကောက်ပွဲအတွက် ဒီနေရာမှာ ဘာအာမခံချက်မှ မရှိသေးဘူး။ ၁၉၉၈ ခုနှစ်မှာ ကဏ္ဍသစ်တစ်ရပ် ဖွင့်ပေးလိမ့်မယ်လို့ မျှော်လင့်ကြသူတွေရှိတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဘာတစ်ခုမှ စိတ်ချရတာ မရှိဘူး။ ဘုရားအစိုးရရဲ့ အရာရှိဟောင်းတစ်ဦးဖြစ်တဲ့ Richard Solomon က "ဓာတ်ပုံတွေမှာ ပိုပေါ့ မပါတော့ရင်တောင်မှ ကမ္ဘာ့ဒီယာမှာ ဒီမိုကရေစီလုပ်ငန်းစဉ် တွေနဲ့ ပတ်သက်ပြီး အာမခံချက် မရှိဘူး" လို့ သတိပေးခဲ့ဖူးတယ်။

ပိုပေါ့က သူ့ဘဝတစ်လျှောက်လုံး အဖမ်းအဆီးက လွတ်အောင် တောထဲ ဝင်ပြေးပြီး ပုန်းရှောင်နေခဲ့တာတော့ မှန်တယ်။ ဒါပေမဲ့ အခု အခြေအနေကတော့ သူ့သဘောနဲ့ ပျောက်သွားတာ မဟုတ်ဘူး။ သူ့နယ်မြေဖြစ်တဲ့ မြောက်ပိုင်းစွန်းကို ထွက်ပြေးရာမှာ ၁၉၉၇ ခုနှစ် ဇွန်လ ၁၉ ရက်နေ့က Ta Mok က သူ့ကို ဖမ်းဆီးသွားတာပဲ ဖြစ်တယ်။ ပွင့်ပွင့်လင်းလင်းပြောရရင် အရင် အခြေအနေတွေနဲ့ လုံးဝ မတူတော့ဘူး။ သူ ရင်ဖွင့်ထားသလို သူ့မှာ သမီးလေးနဲ့ ရေဒီယိုလေးပဲ ရှိတော့တယ်။

၁၀ နာရီ ၁၅ မိနစ်

အချိန်၊ နာရီတွေက တရွေ့ရွေ့ သွားနေဆဲပဲ။ ဒီလိုနဲ့ ဖန္တမ်းပင်ကို ဓမာနီတို့ သိမ်းယူတာ ၂၃ နှစ်ပြည့် နှစ်ပတ်လည်နေ့မတိုင်ခင် နှစ်ရက်အလို ၁၉၉၈ ခုနှစ် ဧပြီလ ၁၅ ရက် ညဘက်မှာတော့ အဖြစ်အပျက်တစ်ခု ဖြစ်ပေါ်ခဲ့တယ်။ ပိုပေါ့ သေသွားပြီတဲ့။

အဲဒီညက ပိုပေါ့ နားထောင်နေကျ VOA က အသံလွှင့်ရာမှာ ဓမာနီတွေဟာ ပိုပေါ့ကို နိုင်ငံတကာခုံရုံးထံ လွှဲပြောင်းပေးဖို့ သဘောတူလိုက်ပြီလို့ ကြေညာနေတယ်။ ဘာကြောင့် ဘယ်လို သေဆုံးသွားတယ် ဆိုတာနဲ့ ပတ်သက်ပြီး အမျိုးမျိုး ပြောနေကြတယ်။ အဲဒီညက သူ့ မိန်းမကို လှမ်းခေါ်တယ်။ တခြားတစ်နေရာကိုရွှေ့ဖို့ စောင့်ဆိုင်းနေစဉ်အတွင်း သူ့ အိပ်ရာထဲမှာ သေဆုံးသွားခဲ့တယ်။ Ta Mok က အဆိပ်ခတ် လိုက်တာလို့ လည်း ဆိုနေကြတယ်။ Ta Mok ကတော့ ပိုပေါ့ နှလုံးခုန်ရပ်ပြီး သေဆုံးသွားတာလို့ အခိုင်အမာ ဆိုခဲ့တယ်။ ဘာပဲပြောပြော အားလုံး လှုပ်လှုပ်ရှားရှား ဖြစ်သွားကြတာပေါ့။ Ta Mok က “ကား အလာကို သူ့ထိုင်ခုံပေါ်မှာ သူ ထိုင်စောင့်နေခဲ့တာပေါ့။ ဒါပေမဲ့ သူ အရမ်း မောပန်းနေတယ်၊ သူ့ မိန်းမက အနားယူမလားလို့ မေးခဲ့တယ်။ သူက သူ့အိပ်ရာပေါ်မှာ လှဲချခဲ့တယ်။ အမောဖောက်နေတာ၊ ပင့်သက်ရှိက်နေတာ၊ ဟောဟဲလိုက်နေတာ

သူ့မိန်းမ ကြားရတယ်။ သေခါနီးဆဲဆဲ အသံတွေပေါ့။ သူ့မိန်းမက သူ့ကို ထိလိုက်တဲ့အချိန် သူက အသက်ထွက်သွားနှင့်ပြီ။ မနေ့ညက ၁၀ နာရီ ၁၅ မိနစ်မှာပေါ့” လို့ သတင်းသမားတွေကို ရှင်းပြခဲ့တယ်။

လူသတ်ကွင်းထဲမှာ ပြည်သူတွေကို မချီမဆုံ သေပွဲဝင်ဖို့ အမိန့် ပေးခဲ့တဲ့ အာဏာရှင်ခေါင်းဆောင်တစ်ယောက် သေသွားပြီ။ လူမျိုးတုံး သတ်ဖြတ်မှု စွဲချက်နဲ့ နိုင်ငံတကာခုံရုံးမှာ အရေးယူမခံရခင် နှလုံးရောဂါက သူ့ကို အရင်ခေါ်သွားပြီ။ ဧပြီလ ၁၇ ရက်နေ့တုန်းက Ta Mok က “ပိုပေါ့ သေသွားပုံက သင်္ဘောသီးမှည့်တစ်လုံးနဲ့ ဆင်တယ်။ ဘယ်သူမှ သူ့ကို မသတ်ဘူး။ ဘယ်သူမှ သူ့ကို အဆိပ်မခတ်ဘူး။ အခု သူက အဆုံးသတ်သွားပြီ။ သူ့မှာ ဘာကြော အာဏာမှ မရှိဘူး။ သူ့မှာ မှန်တာ၊ တရားနည်းလမ်းကျတာ ဘာတစ်ခုမှမရှိဘူး။ သူက နွားချေးသာသာပါ။ နွားချေးကမှ သူ့ထက် အများကြီး အသုံးတည့်တယ်။ နွားချေးကို မြေကြွေ အတွက် ကျွန်တော်တို့ သုံးလို့ရတယ်” ဆိုပြီး မှတ်ချက်ပေးခဲ့တယ်။

ကမ္ဘာ့အဖွဲ့ ရုပ်သံနဲ့ သတင်းစာတွေမှာ သူ့အလောင်းက ရိုးရိုး သစ်သားခုတ်ပေါ်မှာ လဲလျောင်းနေတယ်။ ရာစုနှစ်ရဲ့ အလွန် ကြောက်စရာ အကောင်းဆုံး ဧရာမ ဘီလူးသရဲတွေထဲက တစ်ယောက်ကို တစ်မျိုး လှည့်စားပြီး စီရင်လိုက်တယ်လို့ အသိတရားရမိတယ်။ ပုံလျက်သား ကျသွားပြီ။

ငြိမ်သက် နှုတ်ဆိုတို

ဦးခေါင်းခွဲတွေ၊ အရိုးတွေကို တစ်ပုံတစ်ခေါင်းကြီး စုပြုံပုံထားတဲ့ ပုံရိပ်တွေ၊ အကျဉ်းသားတွေကို သံခုတ်ပေါ်မှာ လက်ထိတ်ခြေချင်းခတ်ပြီး မတရားညှဉ်းပန်း နှိပ်စက်ခဲ့တာတွေ အစရှိသဖြင့် သွေးပျက်စရာ ကောင်း လွန်းပါတယ်။ ငှက်ဖျားရောဂါနဲ့ အငတ်ဘေးကပ်ဆိုက်မှုက ဒုက္ခသည်တွေ ကို ကောင်းကောင်းနှိပ်စက်ပြီး တဆတ်ဆတ်တုန်ယင်နေကြတယ်။ ပိန်ချုံး ချည်နဲ့ပြီး မြင်ရတာ ကျောချမ်းစရာကြီးပါ။ ကွန်မြူနစ်ဝါဒီ တစ်ယောက်ရဲ့ ပြောင်းလဲရေးလမ်းစဉ်က သွေးထွက်သံယိုအဖြစ်တွေကို ဆင့်ကဲဆင့်ကဲ ဖြစ်စေခဲ့တယ်။ ဒါမျိုးကို ဘယ်သူမှ စိတ်ကူးကြည့်လို့ရမှာ မဟုတ်ဘူး။

အများကြီး ဆိုးလွန်းပါတယ်။ အခုတော့ မတရားမှု တွေကို အများကြီး စိမ့်ဖန်တီးခဲ့သူတစ်ယောက်ဟာ ဝေဒနာခံစားရင်း အိပ်ရာပေါ်မှာ လဲလျောင်း အနားယူသွားခဲ့ပြီ။ သူ့ခေါင်းပေါ်မှာ ခရမ်းရောင်စက္ကူပန်းတွေနဲ့။ သူ့ဇနီးနဲ့ သမီးက နံဘေးမှာ ငြိမ်သက် မတ်တတ်ရပ်လျက်၊ နှုတ်ဆိတ်လျက်။

သူ့ဘဝတစ်လျှောက်လုံးက နားလည်ရခက်ခဲ့တယ်။ သို့သိပ်ခဲ့တယ်။ အဖမ်းရခက်ခဲ့တယ်။ အခု ပိုပေါ့က သေခြင်းတရားဆီ မိုးကြောင်မိုးဝှက်နဲ့ ခြေချော်ကျခဲ့ပြီ။ သူ့လျှို့ဝှက်ချက်တွေကို ဆုံးခန်း တိုင်တဲ့အထိ ထိန်းသွားတယ်။ သူ မသေခင်နေ့ရက်အချို့မှာ သူ့ ဆံပင်ကို နက်မှောင်အောင် ဘာကြောင့် အရောင်ဆိုးခဲ့တယ်ဆိုတာနဲ့ ပတ်သက်ပြီး လက်သင့်ခံနိုင်အောင် ဘယ်သူမှ မရှင်းပြနိုင်ဘူး။ ဒီနေရာမှာ ပရိယာယ်လှည့်စားမှု အချို့ ရှိနေတာလားဆိုတာ အခုတောင် မေးခွန်းထုတ်ရမလို့ပဲ။ ပိုပေါ့က အမည်မဖော်လိုတဲ့ ရွာလေးတစ်ရွာရဲ့ အနီး အနားမှာ ရုပ်ဖျက်နေဖို့။ သူ့ဘဝကို အရိုးထုတ်သွားဖို့ ရွေးချယ်ခဲ့တယ်ဆိုပြီး ခမာနီခေါင်းဆောင်ဟောင်းတစ်ဦးက ထုတ်ပြောခဲ့တယ်။ ဒါပေမဲ့ ဘာကြောင့် ဘယ်လိုဆိုတာ ကျွန်တော်တို့ ဘယ်တော့မှ သိနိုင်မှာမဟုတ်ဘူး။ သူ့ဘဝမှာ သူ လုပ်ဆောင်ခဲ့တဲ့ ဘယ်အရာကိုမဆို အကြောင်းပြ ဖြေရှင်းတာမျိုး ဘယ်တုန်းကမှ မလုပ်ခဲ့ဘူး။

သူ့ရဲ့ သေဆုံးပုံ၊ အချိန်ကိုက် နိဂုံးချုပ်ပုံက တစ်မူထူးတယ်။ ဖြစ်ရပ်တိုင်းနီးပါးက မယုံနိုင်စရာပဲ။ တွေးစရာတချို့ အချိန်တိုင်းလိုလို ရှိနေတာပေါ့။ လွန်ခဲ့တဲ့ နှစ်ပတ်အကြာက အမေရိကန် သမ္မတ ဘီလ်ကလင်တန်က သူ့ရဲ့ လုံခြုံရေး အကြံပေးတွေကို ပြောခဲ့တယ်။ ပိုပေါ့ကို ဖမ်းဆီးဖို့အတွက် အစီအစဉ်တွေ စနစ်တကျ ရေးဆွဲရမယ်။ နိုင်ငံတကာ ခုံရုံးတင်ပြီး တရားစီရင်ဖို့ လုပ်ရမယ်လို့ ညွှန်ကြားခဲ့တယ်။ ပိုပေါ့ရဲ့ ကိုယ်ပိုင် ခမာနီ ရဲဘော်ရဲဘက်တွေက ပြီးခဲ့တဲ့ အပတ်တုန်းကပဲ ပိုပေါ့ကို လွှဲပြောင်းပေးမယ်လို့ ဆိုခဲ့တယ်။ သူတို့က ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ကယ်တင်ဖို့၊ အာမခံချက်ရဖို့အတွက် ကြိမ်ကြဲရာ အကွက်ဆင်တာ၊ လမ်းစဖွင့်တာမျိုး လုပ်လာကြတာပါ။ ပြီးခဲ့တဲ့လက အစိုးရစစ်သားတွေက သူတို့ရဲ့ နောက်ဆုံး အမာခံနယ်မြေ တောနက်ကြီးကို သိမ်းပိုက်လိုက် တယ်။ အဲ့ဒီနယ်မြေ ဆုံးရှုံးပြီးနောက် တွယ်မိတွယ်ရာ ကြံစည်တာလည်း ဖြစ်မယ်။

ဒါပေမဲ့ ၇၂-၇၃ နှစ်အရွယ် လူတစ်ယောက်ရဲ့ ကျန်းမာရေးက ချွတ်ယွင်းလာပြီ။ အားနည်းနေပြီ။ ၁၉၉၅ ခုနှစ်တုန်းက လေသင်တန်း ဖြတ်ပြီး သူ့ဘယ်ဘက်ခြမ်းက အကြောသေသွားတယ်။ နှလုံးရောဂါ အတွက် ဆေးကုသမှု ခံယူရတယ်။ နှစ်နဲ့ချီ စွဲကပ်နေတဲ့ ငှက်ဖျား ရောဂါက လည်း သူ့ကို ဒုက္ခပေးနေတာပါ။ နာတာရှည်ရောဂါပေါ့။ အစိုးရရဲ့ အမြောက်ကျည်ဆန်တွေကို ရှောင်ရှားရင်း ထိုင်းနယ်စပ်အနီး စိတ်ချရတဲ့ အိမ်တွေကြားထဲမှာ သီတင်းသုံးပတ် လှုပ်ရှားခဲ့ရတယ်။ အစိုးရတပ်တွေက အတင်း ထိုးစစ်ဆင်တယ်။ ခမာနို ပြည်ပြေးတွေ၊ ဘက်ပြောင်းတွေကလည်း အနီးကပ်ကူညီခဲ့တယ်။ တိုက်ခိုက်ဖို့ ဝိုင်းလာတယ်။ ဇာတ်သိမ်းဖို့ နီးလာ ပြီဆိုတာ ပိုပေါ့ သဘောပေါက်တယ်။

သူ ဘယ်လို သေသွားတာလဲ

ကြာသပတေးနေ့ အစောပိုင်းမှာ ထိုင်းရေဒီယိုက ပိုပေါ့ သေဆုံးပြီ လို့ ထုတ်ပြန်အသိပေးပြီးနောက် ချက်ချင်းဆိုသလိုပဲ ပိုပေါ့နဲ့ ပတ်သက် ပြီး ထင်မြင်ချက်ပေးကြတာ ပြည့်နှက်နေတာပဲ။ ဖန္ဒမ်းပင် အစိုးရကတော့ ဒီကိစ္စကို သံသယဖြစ်စရာလို့ သဘောထားတယ်။ အထူးသဖြင့် အချက် အလက်တွေကို ဂရုစိုက်ခဲ့တယ်။ စိန်နီယာ အကြံပေး Prak Sokhon က “ပိုပေါ့ တကယ်သေတာ ဟုတ်၊ မဟုတ် မေးနေကြတယ်”လို့ ဒုတိယ ဝန်ကြီး ချုပ် ဟန်ဆန်ကို ပြောခဲ့တယ်။ လူတွေမေးနေတဲ့ အဓိက မေးခွန်းကတော့ “သူ ဘယ်လို သေသွားတာလဲ” တဲ့။ အစိုးရထိပ်တန်း အရာရှိကြီးတွေက ဖန္ဒမ်းပင်မှာ သောကြာနေ့ မနက်ပိုင်း အရေးပေါ် အစည်းအဝေး ခေါ်ခဲ့တယ်။ သေဆုံးတဲ့အကြောင်းရင်းကို ခိုင်ခိုင်မာမာ စူးစမ်းစိစစ်နိုင်ဖို့အတွက် အလောင်းကို ခွဲစိတ်စစ်ဆေးမှုတစ်ရပ်ပြုလုပ်ဖို့ ဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြတယ်။ လွတ် လပ်မှုရှိရှိ၊ အချုပ်အခြယ်ကင်းကင်းနဲ့ ခွဲစိတ် စုံစမ်းဖို့လုပ်နေတာပါ။

အစိုးရ ပြောရေးဆိုခွင့်ရှိသူ Khieu Kanharith က “အစိုးရ အနေနဲ့ အလောင်းကို ကမ္ဘောဒီးယား ကျွမ်းကျင်သူတွေထံ လွှဲပြောင်းပေး အပ်ဖို့ တောင်းဆိုမေတ္တာရပ်ခံပါတယ်။ ဒါမှမဟုတ် လွတ်လပ်တဲ့ နိုင်ငံ တကာ ကျွမ်းကျင်သူတွေထံ လွှဲပေးဖို့ တောင်းပန်ပါတယ်။ ဒါက ထိုင်း

စစ်တပ်ရဲ့ အလုပ်မဟုတ်ပါဘူး”လို့ ပြောခဲ့တယ်။ ထိုင်းစစ်တပ်က ဓမာနီ
 တွေကို နှစ် ၂၀ နီးပါး တိတ်တိတ်ပုန်း ထောက်ပံ့ခဲ့တာတွေ ရှိတယ်။ ဒါ
 ကို သတိမပြုမိတာတွေ အများကြီးပဲ။ သူတို့ရဲ့ ဂျာနယ်လစ်တွေက
 အလောင်းကိုကြည့်ဖို့ နယ်စပ်မျဉ်းကို ဖြတ်ကျော်ပြီး သွားခဲ့ကြတယ်။ မိုင်
 ရာနဲ့ချီ နည်းနည်းတော့ ဝေးတာပေါ့။ ဒါပေမဲ့ ကျွမ်းကျင် အတတ်ပညာရှင်
 ပါရဂူတွေနဲ့ ခွဲစိတ်မယ့် အစီအစဉ် မပါဘူးလို့ ပြောကြတယ်။ ဂျာနယ်လစ်
 တွေက အလောင်းကို မြင်ပြီးနောက် ပြင်ပ ဒဏ်ရာအနာတရ မတွေ့ဘူးလို့
 ဆိုတယ်။ သောကြာနေ့မှာ Ta Mok က ဓမာနီခေါင်းဆောင်အဖြစ်
 လွှဲပြောင်းတာဝန်ယူလိုက်တယ်။ တကယ်တော့ သူက မနှစ်ကတည်းက
 ဩဇာကြီးသူတစ်ယောက်ဖြစ်အောင် အသည်းအသန် အားထုတ်ခဲ့တာပါ။

တောကြီးမျက်မည်းထဲမှာ မသေခင် ပိုပေါ့ နောင်တရနေသလား
 ဆိုတာ စဉ်းစားစရာတောင် မလိုဘူး။ ကျူးလွန်ခဲ့တဲ့ ပြစ်မှုတွေအတွက်
 သူ့ကို ဘာမှ စစ်ဆေးခွင့် မရလိုက်လို့ အားမလို၊ အားမရ ဖြစ်နေသူ
 တွေလည်း အများကြီးပဲ။ ဦးခေါင်းခွံတွေ တောင်လိုပုံနေတာ၊ ကောင်းကင်
 ဆီ ထိုးထွက်နေတာ သူ့ကို ပြရမယ်။ သူ့သားကောင်တွေရဲ့ သွေးတွေက
 သူ့ကိုယ်ပေါ်မှာ ရွံရွံစိုနေတယ်။ မိဘမဲ့ကလေးတွေရဲ့ မျက်ရည်တွေက
 မြစ်တွေလိုစီးနေတယ်။ သူ့ကို သက်ရှိထင်ရှား နောက်ဆုံးတွေ့ခဲ့ရတဲ့
 အနောက်တိုင်း သတင်းထောက်တစ်ဦးကို သူ နောက်ဆုံး ပြောခဲ့တဲ့ စကားက
 “အရာရာကို ငါ လုပ်ခဲ့တယ်၊ ငါ့နိုင်ငံအတွက် ငါ လုပ်ခဲ့တယ်” ဆိုတာပဲ။
 အခုတော့ Dangrek တောင်တန်းအတွင်းမှာရှိတဲ့ အခန်း နှစ်ခန်းပါ
 တဲအိမ်လေးအတွင်းမှာ သေသွားပြီ။ သူ့ဇနီးသည် Mea Son ရဲ့ တရားဝင်
 ပြောဆိုပုံကတော့ သူမ ခြင်ထောင်ထောင်ဖို့ ရောက်သွားတဲ့ အခါကျမှ
 သိရတာတဲ့။ ပိုပေါ့ဟာ မူးဝေတဲ့ဝေဒနာကြောင့် ညည်းတွားခဲ့တယ်တဲ့။ သူမရဲ့
 မျက်စိရှေ့မှောက်မှာပဲ သေဆုံးသွားတယ်တဲ့။ အသတ်ခံရတာလား၊ သဘာဝ
 အလျောက် သေသွားတာလားဆိုပြီး ယူဆချက်တွေ ကွဲပြားနေတာပေါ့။

ပြီးခဲ့တဲ့တစ်ပတ်က အမေရိကန် စီနီယာအရာရှိတစ်ဦးက “ပိုပေါ့
 ကို သူတို့ရဖို့၊ လက်ဆင့်ကမ်းဖို့ အလွန်နီးစပ်နေပြီ”လို့ ပြောသွားခဲ့တယ်။
 ပိုပေါ့ကို မလိုလားတဲ့ ကမ္ဘောဒီးယားစာရင်းမှာ အရွယ်ရောက်သူ အားလုံး

နီးပါး ပါဝင်နေတာပေါ့။ ပူးပေါင်းကြံစည်သူ စာရင်းကို ကြည့်ရင်လည်း ကာလရှည် ပါဝင်ပတ်သက်နေသူတွေရှိတယ်။ အဲဒီအထဲမှာ ဟန်ဆန်လို အရေးပါတဲ့သူတွေ အများကြီး ပါဝင်နေတယ်။

အလောင်းနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ဘာမေးခွန်းမှ မမေးပါဘူးလို့ ဂျာနယ် လစ်တွေက ကတိပေးခဲ့ရသလို သူတို့ရောက်လာတော့ ဒဏ်ရာဒဏ်ချက် မတွေ့ရပေမဲ့ တောရဲ့အပူချိန်ကြောင့် အနံ့ထွက်နေပြီ။ အလောင်းကို မပုပ် မသိုးအောင် မော်မယ်ဒီဟိုက်ဇာတ်တွေ အသုံးပြုထားတယ်။ အလောင်းကို မွေ့ရာပေါ်မှာ ပက်လက်လှန်ထားတယ်။ ကမ္ဘာ့ဒီမိုကရေစီတော်လှန်ရေးအဖွဲ့ချုပ် ပစ်ချက်တွေက အနားမှာ တာဝန်ပေးခဲ့တဲ့ ပတ်ပတ်လည် ဝိုင်းနေတယ်။ အမေရိကန် အရာရှိတွေက နိုင်ငံတကာ ကျွမ်းကျင်သူတွေနဲ့ စစ်ဆေးခွင့်ပေးဖို့ တောင်းဆိုနေတုန်းမှာပဲ စနေနေ့ မနက်ပိုင်း ဓမာနီ ပိုင်နက် Anlong Veng မှာ မီးသင်္ဂြိုဟ်ခဲ့တယ်။ ပိုပေါ့ သေဆုံးတဲ့ အိမ်အနီးအနားက အမှိုက်သရိုက် တွေ၊ သစ်တိုသစ်စတွေ၊ တာယာတွေကို စုပုံပြီး မီးရှို့ခဲ့တာပါ။ ဓမာနီနဲ့ ထိုင်းစစ်တပ်သတင်းတွေ အဆိုအရ သိရတာဖြစ်ပြီး အဲဒီ မီးသင်္ဂြိုဟ်တဲ့ အချိန်မှာ မျက်မြင်သက်သေအဖြစ် ဂျာနယ်လစ်တွေကို လာခွင့်မပေးခဲ့ဘူး။ ဒါပေမဲ့ ထိုင်းနယ်စပ်အခြမ်းက ကြည့်ရင်တော့ အနက်ရောင်မီးခိုးတွေ ထိုင်း ထိုင်းမှိုင်းမှိုင်း အုပ်မှိုင်းနေတာ မြင်နိုင်တယ်။

ထိုင်းအရာရှိတစ်ဦးက "ပိုပေါ့က ဒုက္ခပေးသူအဖြစ် အသက်ရှင် ခဲ့တယ်။ သေသွားတာတောင် သူက ကြီးကြီးမားမား ဒုက္ခပေးသူ ဖြစ်နေ ဆဲ"လို့ ဆိုခဲ့တယ်။ ထိုင်းလူမျိုးတွေကိုပါ ပိုပေါ့က နှိပ်စက်ခဲ့တာတွေ ရှိ တယ်။ ထိုင်းနယ်စပ်အကြားမှာ သတင်းစကားတွေက အမျိုးမျိုး ပျံ့နှံ့နေသ လို ဘန်ကောက်နဲ့ ဖန္ဒမ်းပင်မှာလည်း ပိုပေါ့ရဲ့ ပိညာဉ်မဲ့ ခန္ဓာအကြောင်း ပဲ ပြောနေကြတယ်။ အဖြေမရသေးတဲ့ မေးခွန်းကိုပဲ ဆက်မေးနေကြတယ်။ "ဘာကြောင့် သူ ဒီလိုလုပ်တာလဲ"၊ "ရာစုနှစ်ရဲ့ လူ မဆန်ဆုံး ကြမ်းကြုတ်မှု သရဖူဆောင်းတဲ့ ပိုပေါ့ကို ဘာနဲ့ ဖိအားပေးလှုံ့ဆော်မှာလဲ"၊ "ဒီလူနဲ့ ပတ် သက်ပြီး ဘယ်လို နားလည်ရမလဲ" စတဲ့ မေးခွန်းတွေ ကြီးစိုးခဲ့တာပေါ့။ မြို့က လူတွေကို မောင်းထုတ်တယ်။ ကျောင်းတွေ အပြီးပိတ်တယ်။ ပိုက်ဆံ တွေ ဖျက်သိမ်းတယ်။ ဗုဒ္ဓဘာသာ ဘုန်းကြီးကျောင်းတွေ ပိတ်ပစ်တယ်။

တစ်နိုင်ငံလုံး အနက်ရောင်ဝတ်စုံ ဝတ်ခိုင်းတယ်။ ကွန်မြူနစ်ဝါဒကို ချက်ချင်း အတင်းအကျပ် ပြောင်းခိုင်း တာကို ဘယ်သူမှ မေးခွန်းမထုတ်ရဲခဲ့ဘူး။ မေးခွန်းထုတ်တဲ့သူတွေရဲ့ ဦးခေါင်းနောက်ဘက်ကို ပေါက်ပြားတစ်လက်နဲ့ ပွင့်ထွက်အောင် ထိုးရိုက် ပြီး သတ်ပစ်ခဲ့တယ်။

“သတ်ဖြတ်ရမယ့်အကြောင်းရင်း ဘာမှမရှိဘူး။ သူတို့ ညွှန်ကြားချက်နဲ့ အံ့မဝင်ဘူးဆိုပြီး လူတွေကို ရှင်းပစ်တယ်”လို့ လန်ဒန်တက္ကသိုလ်ရှိ အရှေ့တိုင်းနဲ့ အာဖရိက သင်တန်းကျောင်းက ကမ္ဘောဒီးယားသမိုင်းအကြောင်း ပို့ချသူ Stephen Heder က မှတ်ချက်ပေးခဲ့တယ်။ “သတ်ဖြတ်တာက နည်းဗျူဟာ မြောက်နေပြီ။ သူတို့လုပ်ရပ်ကို သူတို့ ဂရုမစိုက်ဘူး။ အကျွမ်းတဝင်မရှိတဲ့ နည်းလမ်းကို သူတို့ မလုပ်နိုင်ရင်လည်း သူတို့ အရေးမစိုက်ဘူး။ သူတို့ ဖြစ်ချင်တာကိုပဲ လုပ်တယ်။ ဒါက လူ့ကျင့်ဝတ်မဟုတ်ဘူး”တဲ့။

ပိုပေါ့ သေဆုံးရတဲ့ အကြောင်းရင်းကို အငြင်းပွားနေကြတယ်။ ဆရာဝန် ညွှန်ကြားတာထက် ဆေးချိန်လွန်ခဲ့တာဆိုပြီး ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် သတ်သေတဲ့ပုံစံမျိုး သံသယဝင်ကြတယ်။ အဲဒီနေရာကို ရောက်ရှိနေတဲ့ ဂျာနယ်လစ် Nate Thayer ကတော့ ပိုပေါ့ဟာ သူ့ကိုယ်သူ သတ်သေတာ ဖြစ်နိုင်တယ်လို့ ယူဆတယ်။ Ta Mok က သူ့ကို အမေရိကန်ထံ လွှဲပြောင်းပေးဖို့ စီစဉ်နေတယ်ဆိုတာ ပိုပေါ့ သိလိုက်ချိန်မှာ အခုလို ဖြစ်တာပဲတဲ့။ စိတ်ငြိမ်ဆေးနဲ့ ငှက်ဖျားလိုရောဂါမျိုးအတွက် သောက်တဲ့၊ ဘေးထွက်ဆိုးကျိုးများတဲ့ ဆေးတွေကို ရောစပ်ပြီးသောက်တာ ပမာဏ များသွားတဲ့ အတွက် မရှူနိုင်၊ မကယ်နိုင်ဖြစ်ပြီး ပိုပေါ့ သေဆုံးတာ ဖြစ်မယ်လို့ Nate Thayer က ကောက်ချက်ချခဲ့တယ်။ Ta Mok က ပိုပေါ့ကို ဘယ်သူမှ အဆိပ်မခတ်ဘူးလို့ အခိုင်အမာ ပြောဆိုနေတာက ဒီထင်မြင်ချက်နဲ့ အံ့ကိုက်အောင် တွန်းအားပေးနေသလို ဖြစ်နေတယ်။ သူနဲ့အတူတူ ဖြတ်သန်းခဲ့တဲ့ လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်တွေရဲ့ သတင်းရင်းမြစ် အချို့ကလည်း ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် သတ်လိုက်တာလို့ ဒီနည်းအတိုင်း ထွက်ဆိုထားတာ ရှိတယ်။

ပြင်သစ်ကဗျာတွေကို နှစ်သက်သူ

ဘာပဲဖြစ်ဖြစ် ပိုပေါ့ သေဆုံးသွားတာကြောင့် သူ့ရဲ့ ကွန်မြူနစ် ပါတီဝင် ရဲဘော်ဟောင်းတချို့ အသက်ရှူပေါက်ရသွားတာရှိမယ်။ ဒါပေမဲ့ လူမျိုးတုံး သတ်ဖြတ်မှုကနေ လွတ်မြောက်ခဲ့တဲ့သူတွေကတော့ တုန်လှုပ် ချောက်ချားနေတုန်းပါပဲ။ “ပိုပေါ့ သေသွားပြီလို့ ကျွန်မ အကြိမ်ကြိမ် ကြားခဲ့ ပြီးပါပြီ။ ပိုပေါ့ကို မမ်းထားတယ်ဆိုတာမျိုးပေါ့” လို့ In Sambath က ဆိုခဲ့တယ်။ ဖန္ဒမ်းပင်မှာ သစ်သီးရောင်းချနေသူဖြစ်ပြီး သူမရဲ့ ခင်ပွန်းနဲ့ ကလေး ၁၀ ယောက်က ခမာနီတွေရဲ့ သားသတ်ကွင်းထဲမှာ အသက် ဆုံးရှုံး ခဲ့ရတယ်။ “သူ မသေခင် သူ့ကို စွဲချက်တင်စေချင်တယ်” တဲ့။ ဘာသာရေး လိုက်စားတဲ့ အဘိုးကြီး Same Soth က ဒုတိယ အကောင်းဆုံး နည်းလမ်း အဖြစ် ပိုပေါ့ရဲ့ အလောင်းကိုလည်း ကြိုးစားရှာကြတာပေါ့လို့ အကြံပေးခဲ့ တယ်။ “အမေရိကန်ကတော့ သူ့ ခန္ဓာကိုယ်ကြီးကို တရားရုံးရောက်အောင် ပို့မယ်။ တရားစွဲမယ်။ သူ့ ခန္ဓာကိုယ်ကို လူတိုင်း မြင်နိုင်အောင် ထုတ်ထားပေး မယ်။ ကမ္ဘာဒီးယား ပြည်သူတွေကတော့ သူ လုပ်ခဲ့တာတွေနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ရေရှည်မခံစားချင်ကြတာလည်း ဖြစ်ပါလိမ့်မယ်” လို့ တိုက်တွန်းခဲ့တယ်။

အမေရိကန် အရာရှိတစ်ဦးက “ပိုပေါ့ သေဆုံးတာနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ပတ်ဝန်းကျင် အခြေအနေတွေအရ ပေါ်လွင်တဲ့ အကြောင်းတစ်ခုတော့ ဆက်

ပြီး ရှိနေမှာပဲ။ ဒါနဲ့ တောခေါင်ခေါင်ထဲမှာ ခမာနီရဲ့ အခရာဖြစ်သူတွေ ဆက်ပြီးကျန်နေဦးမှာ သေချာသလောက်ပဲ။ အပြစ်ရှိသူတွေကို ဖမ်းဆီး ရုံးတင်တာတွေ လုပ်ရဦးမယ်" လို့ ဆိုခဲ့တယ်။ အရှေ့တောင်အာရှက စစ်ပွဲ တွေနဲ့ ပတ်သက်တဲ့ ဖြစ်ရပ်တွေကို အမေရိကန်အများစုက စိတ်ထဲမှာ ရေရှည် စွဲလမ်းတာမျိုး မရှိရင်တောင်မှ မဖွယ်မရာအဖြစ်ဆို တချို့ကို ရုံးတင် တရားစွဲဖို့အတွက် သူတို့ နိုးကြားမှုရှိနေဦးမှာပဲ။ ပြောရရင် ၁၉၇၇ ခုနှစ် မတိုင်ခင်အထိ န်ပါတ်တစ်အစ်ကိုကြီးဆိုတဲ့ ပိုပေါ့ ဘာလဲဆိုတာကို ပြင်ပ ကမ္ဘာက ဘာမှသေချာမသိကြဘူး။ ပိုပေါ့ကလည်း ပြင်ပ ကမ္ဘာတစ်ခုဖန်တီး ပြီး နေခဲ့တာကိုး။ သူတစ်ပါးကို မယုံကြည်တာက အဓိကပဲ။

ပိုပေါ့က ၁၉၇၆ ခုနှစ် ဧပြီလတုန်းက ဝန်ကြီးချုပ်ရာထူးကို ရယူ လိုက်တာပဲရှိတယ်။ ဓာတ်ပုံရိုက်တာတွေ ဘယ်တော့မှ မလုပ်ဘူး။ လူမြင် ကွင်းထဲ မထွက်ဘူး။ သူ့ရဲ့ညီအစ်ကို မောင်နှမအရင်းတွေ အပါအဝင် ကမ္ဘောဒီးယားပြည်သူတွေက ၁၉၇၈ ခုနှစ် မတိုင်ခင်အထိ ပိုပေါ့ကို ကျောင်း ဆရာဟောင်း တစ်ယောက်အဖြစ်ပဲ သိခဲ့ကြတယ်။ ပြင်သစ် ကွန်မြူနစ် ပါတီထဲ ရောက်သွားတာက သူ့ကို အကြီးအကျယ် ပြောင်းလဲစေခဲ့တာ ဖြစ်မယ်။ စင်ကြယ်မှု၊ သန့်စင်မှု၊ အပြစ်ကင်းမှု၊ ရိုးသားမှုနဲ့ ရှေးရိုးစွဲ အတွေး အခေါ်၊ စတာလင်ရဲ့ အာဏာပိုင်နဲ့ နိုင်ငံရေး နှီးနှယ်မှု ပေါ်လစီအထမြောက် ရေးတို့က အဲဒီနှစ်များအတွင်း ကျော်ကြား ခဲ့တာပေါ့။ David Chan- dler ရဲ့ "Brother Number One" အတ္ထုပ္ပတ္တိမှာ သူ့ကောင်းကွက်တွေပါ တယ်။ Chandlerက ပိုပေါ့နဲ့ ပတ်သက်ပြီး "ကျလောက်အောင် စကားပြော ကောင်းတယ်။ ဒါပေမဲ့ ရိုးရိုးစင်းစင်းရှိတယ်။ တည်ကြည်ဖြောင့်မတ်တယ်။ လူဆန်တယ်။ လူစိတ် ရှိတယ်။ မိတ်ဆွေလို ဖော်ဖော်ရွေရွေ သဘောထား တယ်။ အတိုင်းအတာတစ်ရပ်တော့ ရှိမှာပေါ့။ အေးအေးဆေးဆေးနဲ့ လေး စားမှုရှိတယ်" လို့ ဖော်ပြခဲ့တယ်။

ပြီးခဲ့တဲ့ နှစ်များအတွင်းမှာ သူနဲ့တွေ့ဖူးတဲ့ အနောက်တိုင်းသား အနည်းငယ်ကို ကျလောက်အောင် ဆက်ဆံခဲ့တာပေါ့။ ရည်ရည်မွန်မွန်နဲ့ စိတ်အေးလက်အေး ဆက်ဆံတယ်။ ရှက်သလိုလို ရှိုးတိုးရှန်တန်ဖြစ်တဲ့ အပြုံးမျိုးလည်းပါတယ်။ အသံကလည်း နူးညံ့တယ်။ ယုံကြည်မှု ဖြည့်ဝ

နေတဲ့ ပုံစံမျိုး။ သူ့ပုံက မြင်ရတာ အလွန် လူကြီးလူကောင်းဆန်နေ တာပေါ့။ သူ့ရဲ့ ကျောင်းသားဟောင်းတွေကလည်း သူတို့ဆရာကို သိမ်သိမ်မွေ့မွေ့ စကားပြောတတ်သူလို အမှတ်ရနေကြတယ်။ ပြင်သစ် ကဗျာတွေ နှစ်သက် သလို အာဂုံဆောင် ရွတ်ပြနိုင်သူလည်း ဖြစ်တယ်။ အထူးသဖြင့် သူ့အကြိုက် ဆုံး ပြင်သစ်ကဗျာဆရာ Paul Verlaine နဲ့ ပတ်သက်ပြီးတော့ပေါ့။

ပြင်သစ်ဘုန်းကြီး Francois Ponchaud က ၁၉၆၅ ခုနှစ် ကတည်းက ကမ္ဘောဒီးယားမှာ နေထိုင်ခဲ့သလို သူ့ရဲ့ ပထမဆုံးစာအုပ် Cambodia: Year Zero မှာ ခမာနီတွေရဲ့ ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်တဲ့ လုပ်ရပ်ကို ကမ္ဘာသိအောင် သတိပေး ရေးသားခဲ့တယ်။ ၁၉၇၇ ခုနှစ် အတွင်း မှာ ပိုပေါ့ရဲ့ ရေဒီယိုမိန့်ခွန်းကို ကြားခဲ့ဖူးတယ်။ “ဒီလူက စကား ဘယ်လို ပြောရမယ်ဆိုတာ သိတဲ့လူလို့ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ပြောခဲ့တာ ငါမှတ်မိနေတယ်။ ဒေါသနဲ့ အော်ဟစ် မပြောဘူး။ ညင်သာတယ်။ အသံအတိုးအကျယ်၊ အနှိမ့် အမြင့်ကောင်းကောင်း ပြောင်းနိုင်တယ်။ ကမ္ဘော ဒီးယားတွေအတွက် အရမ်း အလေးထားတဲ့ပုံစံနဲ့ အဟောအပြောကောင်း တယ်”လို့ ပြင်သစ်ဘုန်းကြီးက ဆိုခဲ့တယ်။ ဒါပေမဲ့ ၁၉၇၅ ခုနှစ် ဧပြီလ ၁၇ ရက် ကွန်မြူနစ်ဝါဒီတွေ အောင်ပွဲခံတဲ့ အချိန်မှာတော့ ခမာနီရဲ့ မျက်နှာဖုံးကွာကျပြီး သူတို့ရဲ့ တကယ့် ဇာတိရုပ်ဘွင်းဘွင်းကြီး ပေါ်လာတယ်။

လူဖမ်းပွဲ၊ သုတ်သင်ပွဲ

ဖန္ဒမ်းပင်ရှိ ဆေးရုံတွေမှာ စက်သေနတ်တွေ ကိုင်ဆောင်စေ့ယမ်း နေတဲ့ ဆယ်ကျော်သက်စစ်သားတွေ ဖြန့်စားကြီး ရောက်လာကြတယ်။ ခက်ထန်တဲ့ မျက်နှာထားတွေနဲ့ပေါ့။ လူနာတွေကို လမ်းပေါ်ထွက်ဖို့ အမိန့်ပေးခဲ့တယ်။ အဲ့ဒီလူအုပ်ကြီးကို ကျေးလက်ဒေသတွေဆီ မောင်းထုတ် ခဲ့တာ အားလုံး အသိပဲ။ လမ်းဘေးမှာ ဖျားနာပြီး သေဆုံးကျန်ရစ် ကြတယ်။ ဘဏ်တွေကို ဒိုင်းနမိုက်နဲ့ ဖောက်ခွဲလိုက်တော့ ပိုက်ဆံတွေ မိုးလိုရွာချတယ်။ ဒါပေမဲ့ အဲ့ဒီပိုက်ဆံတွေက ဖျက်သိမ်းထားခံရပြီးပြီ။ စစ်တပ်အရာရှိတွေ၊ ဆရာ ဆရာမတွေ၊ ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းတွေ အပါအဝင် ဘယ်သူ့ကိုမဆို အလွတ်မပေးဘူး။ လူဖမ်းပွဲပေါ့။ မထင်ရင် မထင်သလို ရှင်းပစ်တယ်။

Shawcross က “ကိုယ်ဝန်ပျက်ကျလို့ ကလေးတွေကို ခြေဆံလက်ဆံကနေ အသည်းအသန် ဆွဲထုတ်ရတယ်။ ခွဲမွေးရတဲ့ ကိုယ်ဝန်ဆောင် မိန်းမတွေရှိတယ်။ ယောက်ျားနဲ့ မိန်းမတွေက သူတို့ ဦးခေါင်းပေါ်ရုံလေး သံထဲမှာ အမြှုပ်ခံရတယ်။ သေဖို့အရေး အညှဉ်းခံရပြီး သေမင်းကို ဖြည်းဖြည်းချင်း ဆောင့်နေရတယ်” လို့ ရေးခဲ့တယ်။ ကျန်းမာရေး၊ ပညာရေး၊ ယဉ်ကျေးမှု အစရှိသဖြင့် တော်လှန်ပြောင်းလဲလိုတဲ့ အရိပ်လက္ခဏာရှိသူ ဘယ်သူ့ကိုမဆို ရှင်းပစ်တာပေါ့။ မျက်မှန်တပ်ထားတဲ့သူတွေလည်း ကံဆိုးမိုးမှောင် ကျတော့တာပဲ။ ထမင်းစားခန်းမတွေနဲ့ ပုံဆိုးပန်းဆိုး အဆောက်အအုံတွေထဲမှာ မိသားစုဘဝတွေ ကုန်ဆုံးခဲ့ရတယ်။ အိမ်လွမ်း နာကျနေတဲ့ ကလေးတွေက တပ်ရင်းတွေမှာ စစ်မှုထမ်းရပြီး တပ်ကနေ ထွက်ပြေးရင် အသတ်ခံရတယ်။ သတင်းပေးတွေလိုလည်း စွပ်စွဲပြီး တန်းစီခိုင်းတယ်။ နောက်စေ့ကို ရိုက်ခွဲတယ်။ အဲ့ဒီနောက် တွင်းကြီးထဲကို ထွန်စက်နဲ့ ဖိနင်းတိုက်ချပစ်လိုက်တာပဲ။

ညနေဆိုရင် အဲ့ဒီနေရာမှာထိုင်ပြီး နေဝင်တာကို စောင့်ကြည့်တယ်

ပိုပေါ့ရဲ့ ကိုယ်ရဲတော် ခေါင်းဆောင်တစ်ဦးဖြစ်ပြီး ၁၉၉၄ ခုနှစ် မတိုင်ခင်က ကမ္ဘောဒီးယား အနောက်မြောက်ပိုင်းရှိ Phnom Chhat မှာ နေထိုင်ခဲ့တဲ့ Mit Sim က “လူတွေက သူ (ပိုပေါ့)ကို အလွန်ကြင်နာတတ်သူ ညာညာတာတာရှိသူလို့ သိရှိထားကြတယ်။ ဆင်းရဲနွမ်းပါးတဲ့ လူတွေကို ကျွန်တော် ဆိုလိုတာပါ” လို့ ထုတ်ပြောခဲ့တယ်။ နောက်ဆုံး ကျသွားတဲ့ နယ်မြေကို သွားကြည့်တဲ့ ခရီးစဉ်မှာ Sim က ဦးဆောင်လမ်းပြခဲ့တယ်။ ပိုပေါ့ရဲ့ အကြွင်းအကျန် အိမ်ကိုရောက်ဖို့ ကုန်းတက်အတိုင်း သွားရသလို မိုင်းတွင်းတစ်ခုကို ဖြတ်သန်းရတယ်။ ဈေးကမ်းပါးအစွန်းဘက်ရှိ ကျောက်တုံးကြီးတစ်တုံးကို ညွှန်ပြပြီး “အဲ့ဒီနေရာက ညနေဆိုရင် ပိုပေါ့ သွားသွားထိုင်တတ်တဲ့ နေရာပေါ့။ သူ စိတ်မချမ်းသာတဲ့ အခါ ကျွန်တော့်ကို ရေဒီယိုနဲ့ လှမ်းခေါ်တယ်။ အဲ့ဒီအခါ သူနဲ့အတူ ကျွန်တော် သွားထိုင်ပေးခဲ့တယ်။ တန်ဖိုးကြီးတဲ့ ဂျင်ဆင်းလက်ဖက်ရည်ကို သူ သောက်တယ်။ ထိုင်း ဝိစကီတစ်လုံးကိုလည်း သူ ဆောင်ထားတတ်တယ်။

ဆင်းရဲသားတွေအတွက် နိုင်ငံကို တိုးတက် ဖွံ့ဖြိုးအောင် လုပ်မယ့်အကြောင်း သူ ပြောခဲ့တယ်။ သူတို့ပိုင်ဆိုင်တဲ့ ဒီမြေ၊ ဒီရေမှာ သေချာပေါက် ဘယ်လို လုပ်နိုင်သလဲဆိုတဲ့ အကြောင်းတွေပေါ့”လို့ Sim က ပြန်ပြောပြတယ်။

Sim က ပိုပေါ့နဲ့ ရင်းရင်းနှီးနှီး စကားပြောခွင့် ရခဲ့သူပေါ့။ စကားပြောတဲ့အခါ အရသာတွေ ကြပုံရတယ်။ ညနေခင်းဆို ကျောက်တုံးပေါ်မှာ ထိုင်ပြီး နေဝင်တာကို စောင့်ကြည့်တယ်။ နိုင်ငံအတွက် ဖန်တီးမယ့် သူ့အစီအစဉ်တွေ ချမှတ်ခဲ့တယ်။ ပျက်စီးရာ ပျက်စီးကြောင်းတွေတော့ သူ အများကြီး လုပ်ခဲ့ပြီးပြီပေါ့။ ပိုပေါ့ရဲ့ အပြုအမူတွေက ကိုယ့်ကိုယ် ကိုယ် ယုံကြည်မှုနည်းပါးတဲ့ ရင်းမြစ်ကို ရှာနေပုံလို့ မြင်ရတယ်။ စိတ်ရင်းကို ဖုံးကွယ်တာ၊ ဟန်ဆောင်တာတွေ၊ ရှေ့နောက် အမြီးအမောက် မတည့်တာတွေ၊ လိမ်ညာလှည့်ဖြားတာတွေ အစရှိသဖြင့် အများကြီးပေါ့။

ရှေးက ဆင်းရဲတဲ့နိုင်ငံတွေမှာ တောင်သူလယ်သမားတစ်ယောက်က ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ယုံကြည်မှု နည်းပါးတာကို လုံးလုံးလျားလျား ပြောင်းလဲဖို့ လုပ်ရာမှာ စိတ်စွမ်းအားနဲ့ ပတ်သက်ရင် ဉာဏ်အလေ့အကျင့် မရှိကြဘူး။ နိုင်ငံတစ်ခုလုံးရဲ့ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ယုံကြည်မှု နည်းပါး တာက ပိုဆိုးစေတာလည်း ဖြစ်ပါတယ်။ အင်အားကြီး အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံ တွေဖြစ်တဲ့ ဗီယက်နမ်နဲ့ ထိုင်းတို့က ရာစုနှစ်တော်တော်များများကို ခြိမ်းခြောက်ခဲ့တယ်။ အစွန်းရောက်တဲ့ ပြုမူပြောဆိုမှု ပုံစံတစ်ခုက သူတို့ကို စုပေါင်းပြီး မီးလောင်ရာ လေပင့်ခဲ့ကြတယ်။ အစွန်းမရောက်သူတွေ အတွက် တစ်နေရာစာတောင် နေရာမရှိဘူး။ အခြေခံ လူတန်းစားတွေ၊ သာမန်အရပ်သားတွေကို လူသားဆန်ဆန် ဆက်ဆံဖို့အတွက် ဆွေးနွေးတာ၊ အပေးအယူလုပ်တာ၊ သိမ်သိမ်မွေ့မွေ့ ကိုင်တွယ်တာမျိုး မရှိဘူး။

အဲဒီနေရာမှာ ကမ္ဘာဒီးယားသားတစ်ယောက်က “ခင်ဗျားက တက်ကြွတယ်ဆိုရင် ကိုယ့်အပူကို ကိုယ်ရှာသလို ဖြစ်မယ်။ ဒုက္ခရှာသလိုပဲ။ ခင်ဗျားက ပျော့ညံ့တယ်။ စိတ်ဓာတ် မခိုင်မာဘူးဆိုရင် ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် သနားရာရောက်တယ်”လို့ ဆိုခဲ့တယ်။ ဘာပဲဖြစ်ဖြစ် ဒီရက်ပိုင်းတော့ ခမာနီတို့ လမ်းဆုံးရောက်သွားခဲ့ပြီ။ အခု အားနည်းသွားပြီ။ တစ်စစ ပြိုကွဲသွားတဲ့ ပြောက်ကျားတပ်တွေက ထိုင်းနယ်စပ်ရှိ တောကြီးထဲကို ဖြန့်ပြီး

ဝင်ရောက်သွားကြတယ်။ Anlong Veng မြို့ မြောက်ပိုင်းကို ဒီလ အစောပိုင်းကတည်းက စွန့်ခွာခဲ့တယ်။ ကမ္ဘောဒီးယား အစိုးရစစ်သား တွေက ရှေ့တိုးလာတယ်။

လူအိုကြီး သေသွားပြီးနောက်

ဒီလိုနဲ့ ပိုပေါ့သေဆုံးပြီးနောက် အချိန်ကြာလေလေ၊ နှစ်တွေကြာ လေလေ ဖန္ဒမ်းပင်မှာ သူ့ရဲ့ပြိုင်ဘက်တွေ၊ ရန်သူတွေက လူသိရှင်ကြား စွပ်စွဲ ချွတ်ချွတ်ကြတယ်။ “ဗီယက်နမ်တွေရဲ့ စက်ဆုပ်ဖွယ်ကောင်းတဲ့ ရုပ်သေး ရုပ်တွေ” လို့ Maoist ကေဒါတွေက ဆိုခဲ့တယ်။ အသက် ၁၂ နှစ်အရွယ် ကတည်းက ဓမာနီ စစ်သားဖြစ်ခဲ့တဲ့ Kiet Sokhoun က “ဓမာနီတွေရဲ့ အတွေးအမြင်စနစ် သဘောထားက အဆုံးသတ်သွားပြီ” လို့ ဆိုခဲ့တယ်။ သူက အသက် ၃၀ ကျော်လာပြီးနောက် Anlong Veng မြို့ရဲ့တောင်ဘက် ကီလိုမီတာ ၅၀ အကွာရှိ O Bai Tap ကို ထွက်ပြေးခဲ့တယ်။ စစ်တိုက် ရတာ ခြေကုန်လက်ပန်းကျပြီးနောက် သူ့ ရွာသို့ ပြန်ဖို့သာ ဆန္ဒရှိခဲ့သလို လယ်သမားတစ်ယောက်အဖြစ် ရပ်တည်မယ်ပေါ့။ “ပိုပေါ့က အရာရာ အား လုံးနဲ့ဆိုင်တယ်၊ ပူးပေါင်းရမယ်လို့ ပြောခဲ့တယ်။ ဒါပေမဲ့ အခု နိဂုံးချုပ် သွားပါပြီ။ သူ ပိုင်တယ်ဆိုတဲ့ ရေမြေကို တစ်ယောက်ချင်းစီ အသီးသီး ရသွားပါပြီ” လို့ သူက ဆိုခဲ့တယ်။ ဓဏလောက် ဆိုင်းပြီးမှ “အေးအေးချမ်း ချမ်းလည်း ဖြစ်သွားတာပေါ့” လို့ ပြောခဲ့တယ်။

ပိုပေါ့ သေဆုံးတာက ကမ္ဘောဒီးယားကို ငြိမ်းချမ်းရေးရဖို့ အထောက် အကူ ဖြစ်မှာလား။ ဖန္ဒမ်းပင်မှာ ပိုပေါ့ရဲ့လက်ချက်နဲ့ နေအိမ် အကျယ်ချုပ် နေခဲ့ရတဲ့ ဘုရင် Sihanouk က ပိုပေါ့သေဆုံးတဲ့ ပြီးခဲ့တဲ့ အပတ်ကပဲ မြောက်ပိုင်းရှိ Siem Reap မြို့မှာ “ကမ္ဘောဒီးယား လွတ်မြောက်ပြီ” လို့ ဆိုခဲ့တယ်။ သေချာပေါက်ဖြစ်လာမယ့် အမြင်မျိုးနဲ့ ဆိုခဲ့တာပါ။ “သူ သေ သွားပြီ၊ အခု ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံ အေးချမ်းသွားလိမ့်မယ်၊ ပိုပေါ့ထံက ကျွန် တော်တို့ လွတ်မြောက်ခဲ့ပြီ။ ဒါ ကောင်းတယ်” လို့ မှတ်ချက်ပေးခဲ့တယ်။

လူအိုကြီးတစ်ယောက်ကတော့ သေသွားပြီ။ အကောင်းမြင်သူတွေ ရှိသလို ယုံကြည်မှု ကင်းမဲ့နေတဲ့လူတွေလည်း အများကြီး ရှိနေတယ်။

နိုင်ငံအတွင်းမှာ ထိထိရောက်ရောက် အရာထင်တဲ့ အဓိကလုပ်ရပ်တစ်ခုကို လုပ်ဖို့ ဘာအာဏာမှ မည်မည်ရရ မပိုင်ဘူးတော့လည်း သံသယရှိနေတာ ပေါ့။ ဖန္ဒမ်းပင်မှာ ပိုပေါ့ သေသွားတဲ့ သတင်းတွေနဲ့ ပတ်သက်ပြီး တိုးတိုး တိတ်တိတ် တုံ့ပြန်ကြတယ်။ အခုထိ မပြောရဲ့၊ မဆိုရဲ့ လေသံနဲ့ပေါ့။ Chan ဆိုတဲ့ မော်တော်ဆိုင်ကယ် တက္ကစီသမားတစ်ယောက်က “ဒါ ဘာမှ မဟုတ် သေးဘူး” လို့ ဆိုခဲ့တယ်။ ပြီးခဲ့တဲ့အပတ်က ကမ္ဘောဒီးယား နှစ်သစ်ကူး ပွဲတော်မှာ လမ်းပေါ်ထွက်ခဲ့တဲ့ ပြည်သူတွေထဲကတစ်ယောက်ပါ။ “ဆိုလို တာက သူတော့ သေသွားပြီ၊ သူ လုပ်ခဲ့တဲ့ အလုပ်တွေအတွက် ပြစ်ဒဏ် မခတ်နိုင်တော့ဘူး။ သူက အခြား အပြစ်ရှိတဲ့ လူပေါင်းများစွာထဲက တစ် ယောက်ပဲရှိသေးတယ်။ အဲဒီလူတွေကို ဘယ်လိုလုပ်ကြမှာလဲ” လို့ ဆိုခဲ့တယ်။

ခမာနီတွေရဲ့ ကျွန်ုပ်တို့ ရာဇဝတ်မှုတွေကို ခြေရာခံစောင့်ကြည့်ဖို့ ဘယ်သူကမှ မလုပ်ကြဘူးလား။ ကုလသမဂ္ဂကတော့ ဒီကိစ္စကို အလျှော့ ပေးမှာ မဟုတ်ဘူးလို့ ဆိုခဲ့တယ်။ အသက်မသေဘဲ ကျန်ခဲ့တဲ့ ခမာနီ ခေါင်း ဆောင်တွေရဲ့ ပြစ်မှုတွေကို စုံစမ်းစစ်ဆေးဖို့ ဒီဇွေမှာ စုံစမ်းရေး အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့ စေလွှတ်မယ်တဲ့။ ကမ္ဘောဒီးယားအရေးဆောင်ရွက်သူ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ သံတမန် Thomas Hammarberg က “အခု ပိုပေါ့ သေသွား ပေမဲ့ အရှိန်အဟုန်နဲ့ ဆောင်ရွက်နေတာတွေကို လျှော့ချမှာမဟုတ်ဘူး။ ကျွန်တော် တက်တက်ကြွကြွ ဆောင်ရွက်နေပါတယ်” လို့ ကမ္ဘောဒီးယား ဒေးလီမှာ ဆိုခဲ့တယ်။ နိဂုံးချုပ်လိုက်တော့ ပိုပေါ့က တုန်လှုပ်မှုကင်းခဲ့တယ်။ သွေးအေးတယ်။ သူ့ရဲ့ ပွင့်ထွက်မှုတွေကိုလည်း မထိခိုက်ပြီဖြစ်တယ်။ တင်းခံခဲ့ တယ်လို့ စိစစ်တွေ့ရှိခဲ့တယ်။ လူမဆန်တဲ့ အစွန်းရောက် လုပ်ရပ်တွေနဲ့ ရင်ဆိုင်ရတဲ့အခါ ပိုပေါ့က မတုန်လှုပ်ခဲ့ဘူး။

“အသက်ရှင်သန်ရေး အတတ်ပညာ”နဲ့ ပတ်သက်ရင် ပိုပေါ့က သိုသိုသိပ်သိပ်နဲ့ ပြင်ဆင်ခဲ့တယ်။ ဖန်တီးခဲ့တယ်။ ပိုပေါ့ရဲ့ Brother Number One အတ္ထုပ္ပတ္တိစာအုပ်ကို ရေးသားနေတုန်းက အမေရိကန် သမိုင်းပညာရှင် David Chandler က “အပြင်ဘက်ကအတိုင်း ကျွန်တော် သတိပြုမိတာတွေ၊ စောင့်ကြည့်လေ့လာခဲ့တာတွေကို ရေးခဲ့တယ်” လို့ စိတ် မအေးတဲ့လေသံနဲ့ မကြာခဏ ပြောလေ့ရှိတယ်။ ပိုပေါ့ ချန်ထားခဲ့တာတွေက

... နှင့် နှစ်ပတ်လည်ခန့် ကြား ကြားမှာ မိသားစုမှ ခွဲခွာပြီး နေထိုင်ရင်း အခက်အခဲများ ရှိခဲ့ရပါသည်။ အထူးသဖြင့် အခက်အခဲများ ရှိခဲ့ရပါသည်။ အထူးသဖြင့် အခက်အခဲများ ရှိခဲ့ရပါသည်။ အထူးသဖြင့် အခက်အခဲများ ရှိခဲ့ရပါသည်။

၆၅၅ ဇာတ်လမ်းသုံးပုဒ်

ပိုပေါ့ရဲ့ လူမဆန်တဲ့ စနစ်အောက်မှာ အသက်ရှင်ကျန်ခဲ့တဲ့ ဖြစ်စဉ်တွေကို နားထောင်ကြည့်စေချင်တယ်။ ၁၉၄၂ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၂၇ ရက်နေ့က ကမ္ဘောဒီးယားမှာမွေးပြီး အသက် ၆၅ နှစ်အရွယ် ၂၀၀၈ ခုနှစ် မတ်လ ၃၀ နယူးဂျာဆီမှာ ကွယ်လွန်ခဲ့တဲ့ ကမ္ဘောဒီးယား နာမည်ကျော် ကျားနယ်လစ်ဇာတ်ပုံသမား Dith Pran ရဲ့ Children of Cambodia's Killing Fields ထဲမှာ ပါဝင်ခဲ့တာတွေက ဘာတွေ ဖြစ်ပျက်ခဲ့တယ်၊ ကြုံခဲ့ရတယ်ဆိုတာကို ဖော်ပြနေတယ်။

Teeda Butt Mam ဆိုတဲ့သူက "ကျွန်တော်တို့ကို ငိုခွင့်တောင် မပေးဘူး။ ကျွန်တော်တို့ ချစ်ရတဲ့တစ်ယောက်ကို သူတို့ ခေါ်ထုတ်သွားတဲ့ အချိန်မှာ ဘာခံစားချက်မှ ဖော်ပြပိုင်ခွင့် မရကြဘူး။ ဘယ်လောက် ပူဆွေးသောကရောက်ရောက်ပေါ့။ တကယ်လို့ လူတစ်ယောက်က နွားထီးကို ထိန်းကျောင်းဖို့ တာဝန်ပေးထားတာ ပျက်ကွက်ပြီဆိုရင် အဲ့ဒီလူ အသတ်ခံရပြီ။ အမျိုးသမီးတစ်ယောက်က အလုပ်မလုပ်နိုင် တော့ဘူး။ အလွန်အမင်း အားအင်ကုန်ခန်းနေပြီဆိုရင် အသတ်ခံရပြီ။ လူသားဘဝ ကျည်ဆန်တစ်

ထောင့်လောက်တောင် တန်ဖိုးမရှိဘူး။ သူတို့က ကျွန်တောတို့ ကုပ်ပိုးကို တုတ်ကြီးကြီးနဲ့ ရိုက်တယ်။ ကျွန်တော်တို့ကို အတင်းတွန်းလှဲပြီး အသက်မရှူနိုင်အောင် လုပ်တယ်။ ရာနဲ့ချီတဲ့ တခြားခန္ဓာကိုယ်တွေနဲ့အတူ မြေကျင်း အနက်ကြီးထဲကို ပစ်ချပြီး ကျွန် တော်တို့ကို သေအောင်လုပ်တယ်”

“ကျွန်တော် ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် သတ်သေဖို့တောင် ဆုံးဖြတ် ခဲ့တယ်။ ဒါပေမဲ့ ကျွန်တော် မလုပ်နိုင်ခဲ့ဘူး။ တကယ်လို့ ကျွန်တော် လုပ်ခဲ့ရင် ရန်သူ့ တပ်ကလို့ ကျွန်တော့်ကို တံဆိပ်ကပ်လိမ့်မယ်။ ကျွန် တော့် မိသားစုကိုလည်း ရန်သူနဲ့ ဆက်သွယ်တဲ့သူတွေအဖြစ် သတ်ပစ်ကြမယ်။ ကျွန်တော် အကြီး အကျယ် စိတ်ပူတာက ကျွန်တော် သေမှာ ကြောက်နေလို့ မဟုတ်ဘူး။ သူ တို့ ကျွန်တော့်ကို မသတ်ခင် ကျွန်တော့်ကို ဘယ်လောက်အထိ နာကျင်ဒုက္ခ ရောက်အောင် လုပ်မလဲဆိုတာကို ကြောက်တာပါ။ အားလုံးက အစာရေစာ တော်ပြတ်နေပြီး သေအံ့ဆဲဆဲ ဖြစ်နေကြတယ်။ အနာရောဂါတွေနဲ့ ကူတွယ် ရာမဲ့နေကြတယ်။ အဲ့ဒီလိုဖြစ်နေစဉ်အတွင်းမှာ ခမာနီတွေက အထက်တန်း လွှာအသစ်တစ်ခု ဖန်တီးပြီး နေကြတယ်။ ရွှေတွေ၊ ရတနာတွေ၊ ရေမွှေးတွေ၊ အဖိုးတန် နာရီတွေ၊ အနောက်တိုင်း ဆေးဝါးတွေ၊ ကားတွေ၊ မော်တော်ဆိုင် ကယ်တွေ၊ စက်ဘီး တွေ၊ ပိုးချည်တွေနဲ့ တခြား အကောင်းစားပစ္စည်းတွေ သုံးစွဲနေတာပေါ့” လို့ ရင်ဖွင့်ခဲ့တယ်။

Roeyun Sam ဆိုတဲ့သူကလည်း “သူတို့ရဲ့ ဆန်ဂိုဒေါင်မှာ ကျွန်တော်တို့ မိသားစုကို ထားတယ်။ ကျွန်တော်တို့ကို အပြင်ပေး မထွက်ရင် ကျွန်တော်တို့ နေကို ဘယ်တော့မှ မမြင်ရဘူး။ အဲ့ဒီနေရာက ပြတင်းပေါက် မရှိဘူး။ သစ်သားနဲ့ ဝါးတွေနဲ့ ဆောက်ထားတယ်။ အခန်းကို နွားချေးတွေနဲ့ သုတ်ထားတယ်။ အထဲမှာ ကင်းမြီးကောက်တွေ၊ ပင့်ကူတွေ အများကြီး ရှိတယ်။ မျက်နှာကြက်ကနေ အဲ့ဒီအကောင်တွေ ဆင်းလာပြီး ကျွန်တော့် မိသားစုကို ကိုက်ကြတယ်”

“တစ်ခါတော့ တောဘဲတစ်ကောင်ကို ကျွန်တော် တွေ့လိုက်ရ တယ်။ ဘဲဥတွေ ရှိမှာပဲလို့လည်း သိလိုက်တယ်။ အဲ့ဒီဘဲထွက်သွားတော့ ကျွန်တော် ရေထဲကို ခုန်ဆင်းခဲ့တယ်။ ဘဲက ကျွန်တော့်ထက် မြန်တော့ ကျွန်တော် မမိလိုက်ဘူး။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ ကျွန်တော်က အားအင်

ချဉ်နဲ့နေသလို ပိန်ခြောက်နေတာပဲ။ ရေကလည်း ရင်တတ်လောက် မြင့်
 တယ်။ အဲဒီနေရာမှာ ဘဲဥတွေလိုက်ရှာတော့ ကျွန်တော် ထင်သလိုပဲ ရှာတွေ့
 တာပေါ့။ လူဦးခေါင်းခွဲတစ်ခုရဲ့ အလယ်ထဲမှာ ရှိနေတာပါ။ ကောက်လိုက်၊
 ရှာလိုက်နဲ့ ဘဲဥသုံးလုံးထက်မနည်း ကျွန်တော် ရှာတွေ့ခဲ့တယ်။ ဘဲဥတစ်လုံး
 က သွားတွေပြည့်နက်နေတဲ့ ပါးစပ်ထဲမှာ အရမ်းညပ်နေတယ်။ အဲဒီလူသေ
 က ဒီဘဲဥကို စားချင်နေမှာပဲလို့ ကျွန်တော် တွေးမိလိုက်သေးတယ်။ ဘဲဥကို
 ကျွန်တော် ယူလိုက်ပြီးမှ ကျွန်တော် ပြန်ထည့်ပေးလိုက်တယ်။ လူသေကို
 ကျွန်တော်က ငါ့စိတ်ထဲမှာ မင်းကို မစဉ်းစားမိလိုက်ဘူးလို့ ပြောခဲ့တယ်။
 အဲဒီရေကန်ငယ် တာရီးပေါ်မှာ ဦးခေါင်းခွဲနဲ့ ဘဲဥကို ကျွန်တော် ထားလိုက်
 တယ်။ ဘဲဥတွေ ဒီထက် ပိုရမလားလို့ ကျွန်တော် လိုက်ရှာခဲ့တယ်။ ရေကန်နဲ့
 အောက်ခြေမှာ သစ်သားအပိုင်းအစတွေ ရှိနေတယ်လို့ ကျွန်တော် ခံစားရ
 တယ်။ ရေအောက်ကို ကျွန်တော်ရောက်သွားတော့ လက်တစ်ဆုပ်စာ အရိုးစု
 ဖြူဖြူတွေကို ကျွန်တော် ရလိုက်တယ်” လို့ ထုတ်ပြောခဲ့တယ်။

Ratha Duong ဆိုတဲ့သူက “စစ်သားတွေက ကျွန်တော့်ကို
 အကျဉ်းထောင်ထဲ ထိုးထည့်တယ်။ ကြည့်ရတာ လှောင်အိမ်ကြီးတစ်ခု လိုပဲ။
 ကျွန်တော့် လှောင်အိမ်ဆေးနားမှာ မိန်းကလေးတစ်ယောက် ဝမ်းနည်းတကြီး
 ငိုနေတာ ကျွန်တော် ကြားခဲ့ရတယ်။ သွေးနဲ့တွေ ဆိုးဆိုးဝါးဝါး နံစော်နေတာ
 ပေါ့။ မနက်မိုးလင်းတော့ သူမကို မငိုဖို့ ကျွန်တော် ပြောခဲ့တယ်။ မိန်းမပျိုတစ်
 ယောက်ရဲ့ အားနည်းနုံးချဉ်နေတဲ့အသံကို ကျွန်တော်တို့ ကြားခဲ့ရတယ်။
 ကျွန်တော်က သူမ စားဖို့ ဆန်ပြုတ်တစ်ခွက်ပေးလိုက်တယ်”

“အဲဒီ ဆန်ပြုတ်ခွက်ကို သူမ လက်နဲ့ပိုက်ထားတာပေါ့။ ဒါပေမဲ့
 အဲဒီမိန်းကလေးက မစားဘဲ သူမ ဆံပင်တွေအပေါ် ဆန်ပြုတ်တွေ သွန်ချ
 လိုက်တယ်။ ဆန်ပြုတ်တွေက သူမ ဆံပင်ထဲကို တစက်စက် စီးကျကုန်
 တာပေါ့။ အဲဒီ ဆန်ပြုတ်တွေကို သူမက လျှာနဲ့လျက်ပြီး စားဖို့ ကြိုးစားရင်းနဲ့
 စုန်းမတစ်ယောက်လို ရယ်မောတော့တာပဲ။ အဲဒီ အချိန်မှာ မိန်းကလေးရဲ့
 ခန္ဓာကိုယ်က တုန်ခါနေတယ်ဆိုတာ ကျွန်တော် မြင်ခဲ့ရတယ်။ သူမ ပါးစပ်ကို
 ဖွင့်ထားပြီး သူမ မျက်လုံးတွေက ကျွန်တော့်ကို စိုက်ကြည့်နေတယ်။ ကျွန်
 တော့်မှာမည် ခေါ်ရင်းနဲ့ သူမ သေသွားတယ်။ ကျွန်တော့်မှာ ငိုဖို့ မျက်ရည်မရှိ

မျက်လုံးတွေက မီးတောက်နေသလို
နာကျင် ပူလောင်နေတယ်

S-21 အကျဉ်းထောင်ကနေ အလွန် ကံကောင်းပြီး အသက်ရှင် ကျန်ရစ်သူဆိုလို့ ရှစ်ယောက်၊ ၁၂ ယောက်လောက်ပဲရှိတယ်လို့ ဆိုကြတယ်။ အဲဒီအထဲမှာ Chum Mey ဆိုတဲ့ စက်ပြင်ဆရာတစ်ဦးလည်း ပါဝင်ခဲ့ တယ်။ သူက ၁၉၃၀ ပြည့်နှစ်မှာမွေးတဲ့ ကမ္ဘောဒီးယားသားဖြစ်ပြီး ၂၀၁၅ ခုနှစ်မှာ အသက် ၈၄-၈၅ နှစ်ရှိနေပြီ။ သူက ခမာနီ သေမင်းတမန်စခန်းမှာ နှိပ်စက်ခံရပြီး အကြောက်တရားတွေနဲ့ နေခဲ့ရတာပေါ့။ အဲဒီအကျဉ်း ထောင်မှာ နိုင်ငံတော်သစ္စာဖောက်ဆိုပြီး လူတွေ သောင်းနဲ့ချီ အသတ်ခံရ တယ်။ စာရင်းဇယားတွေက အမျိုးမျိုးဖော်ပြနေပေမဲ့ လူဦးရေ ၂၀,၀၀၀ လောက်ရှိတယ်လို့ ယုံကြည်ထားကြတယ်။ နှိပ်စက်ခံရတဲ့ ကာလတွေမှာ သူ့ရဲ့ ကိုယ်ဝန်ဆောင်မိန်းမနဲ့ ဗိုက်ထဲက ကလေးကို စိတ်ကူးထဲမှာထည့်ပြီး အားတင်းထားခဲ့ရတာပေါ့။

သူက ပိုပေါ့ရဲ့ စစ်သားတွေအတွက် စက်ပြင်ပေးရာမှာ လုပ်ရည် ကိုင်ရည် အရမ်းကောင်းတဲ့အတွက် အခွင့်အရေးရပြီး ရုမ်းသာပေးထား တာပါ။ ဝီယက်နမ် ကျူးကျော်သူတွေနောက်ကို ခမာနီ ထောင်မှူးတွေ လိုက်တော့ သူလည်း ထွက်ပြေးခဲ့တာပေါ့။ စီရင်စု နယ်ပယ်တွေဆီ သေနတ်

ကိုထောက်ပြီး ချီတက်ခဲ့ရတယ်။ သူ့ကို S-21 အကျဉ်းထောင်ဆီ ပို့ပြီး တုံ့နောက် သူ့ဇနီးနဲ့ လသားအရွယ် သားလေးတို့နဲ့ ပြန်ပြီး ပက်ပင်းဆုံဖို့ အခွင့်အရေးရခဲ့တာ ဖြစ်တယ်။ တသီးတသန့်ဖြစ်နေတဲ့ ရွာငယ် လေးတစ်ရွာ ဆီရောက်ဖို့ တခြား အကျဉ်းသားအဖွဲ့တစ်ဖွဲ့နဲ့အတူ နှစ်ရက် ကြာအောင် သွားခဲ့ကြတယ်။ ဒုတိယညနေခင်းရောက်တော့ ဘုရားတစ်ဆူအနားမှာ မိသားစုအလိုက် အနားယူနေခဲ့တယ်။ အစောင့်စစ်သားတွေက စပါးခင်းဆီ လမ်းလျှောက်သွားဖို့ သူတို့ကို အမိန့်ပေးခဲ့တယ်။ သူတို့ရဲ့ AK-47 လူသတ် လက်နက်တွေ ရုတ်တရက် မွေ့နှောက် မပစ်ခတ်ခင်မှာပေါ့။

“ပထမဆုံး ကျွန်တော့်မိန်းမကို သူတို့ပစ်တယ်။ တခြား မိန်းမတွေနဲ့ အတူ သူက ရှေ့ကနေ လျှောက်သွားတာကိုး။ သူက ကျေးဇူးပြုပြီး ပြေးတော့၊ အခု သူတို့ ငါ့ကိုသတ်နေကြပြီလို့ ကျွန်တော့်ဆီ စူးစူးဝါးဝါး အော်ပြောခဲ့ တယ်။ ကျွန်တော့်သားရဲ့ ငိုသံကို ကျွန်တော် ကြားတယ်။ အဲဒီနောက် သူတို့က ထပ်ပြီး ပစ်ပြန်တယ်။ ကလေးကို သတ်နေတာကိုး။ ကျွန်တော် အိပ်တဲ့အခါ သူတို့ရဲ့မျက်နှာတွေကို ကျွန်တော် မြင်နေတုန်းပဲ။ နေ့တိုင်း သူတို့အကြောင်းကို ကျွန်တော် တွေးနေဆဲပဲ”လို့ Chum Mey က ရင်ဖွင့်ခဲ့ တယ်။

၂၀၀၃ ခုနှစ်မှာ ဖိနှိမ်ပင်ဇာတိ ဒါရိုက်တာ Rithy Panh ရိုက်ကူး တဲ့ S-21: The Khmer Rouge Killing Machine မှတ်တမ်း ဇာတ်ကားမှာ သူ့ကို ကမ္ဘောဒီးယား အနုပညာရှင် Vann Nath နဲ့အတူ ယှဉ်တွဲပြီး မြင်ခဲ့ရတယ်။ အကျဉ်းသားဟောင်းတွေနဲ့ သူတို့ ပြန်ဆုံကြတယ်။ နေရာဟောင်းဆီ အလည်တစ်ပတ် ပြန်ရောက်ခဲ့တယ်။ အဲဒီနေရာဟောင်းက အခုတော့ ပြတိုက်ဖြစ်နေပြီ။ သူတို့ကို ဖမ်းဆီးခဲ့တဲ့ သူတွေနဲ့လည်း ပြန်ဆုံကြ တယ်။ သူတို့ကို ဖမ်းဆီးနှိပ်စက်စဉ်က အစောင့်အကြပ်တွေ၊ မေးမြန်းစစ် ဆေးသူတွေ၊ ဆရာဝန်တစ်ယောက်၊ ဓာတ်ပုံသမားတစ်ယောက်တို့နဲ့ ပြန်တွေ့ ကြတာပေါ့။ အဲဒီ လူတွေက ၁၉၇၅ ခုနှစ်မှ ၁၉၇၉ ခုနှစ်အထိ ဓမာနီ ကြီး စိုးစဉ်ကာလ အတွင်းတုန်းက ဆယ်ကျော်သက်အရွယ်မျှသာ ရှိခဲ့ကြတယ်။

အကျဉ်းသားဟောင်း အဘိုးကြီးနှစ်ယောက်နဲ့တွေ့ဖို့ သူတို့ ရောက် လာခဲ့ကြတယ်။ အရင်တုန်းကပုံစံနဲ့ လုံးဝဆန့်ကျင်ဘက်ပေါ့။ ပုံတူပန်းချီရေး

ဆွဲတဲ့ Vann Nath ကလည်း ဆံပင်တွေ တစ်ခေါင်းလုံး ဖြူဖွေးနေပြီ။ အစောင့်တွေနဲ့ မေးမြန်းစစ်ဆေးသူတွေက ပြတိုက်ကိုလာပြီး အကျဉ်းသားတွေကို သူတို့ နေ့စဉ်နေ့တိုင်း ဘယ်လိုဆက်ဆံခဲ့တယ်ဆိုတာ ပြန်ပြီး သရုပ်ပြကြတယ်။ အကျဉ်းထောင်ရဲ့ အသေးစိတ် မှတ်တမ်းအချက်အလက်တွေကို သူတို့လှန်လှောကြည့်ခဲ့တယ်။ ဓာတ်ပုံတွေကို ကြည့်တော့ သူတို့ ပြန်ပြီး သတိရကုန်ကြတာပေါ့။ ၂၀၀၉ ခုနှစ် ဇွန်လ ၃၀ ရက်နေ့က ပြုလုပ်တဲ့ တရားစီရင်ရေးခုံရုံးကို Chum Mey တက်ရောက်ခဲ့တယ်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၉ ရက်နေ့တုန်းက BBC ရဲ့ The Mekong River with Sue Perkins ရုပ်သံအစီအစဉ်မှာ သူ့ကို မြင်ခဲ့ရတယ်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ် မတ်လတုန်းက Tuol Sleng ပြတိုက်မှာ သူ့ရဲ့ Survivor for visitors စာအုပ်ကို လက်မှတ်ထိုးပေးခဲ့တယ်။

Tuol Sleng ပြတိုက်ကို အလည်လာတဲ့သူတွေက နံရံတွေမှာ ကပ်ထားတဲ့ ဓာတ်ပုံတွေကို စိတ်ဝင်တစား လေ့လာနေကြတယ်။ Chum Mey က ဓာတ်ပုံထဲက ဆယ်ကျော်သက် ယောက်ျားလေးတွေနဲ့ မိန်းကလေးတွေ အတူတူရုပ်နေတဲ့ အတန်းကို ညင်ညင်သာသာ ညွှန်ပြပြီး “ငယ်ရွယ်သူတွေ” လို့ ဆိုခဲ့တယ်။ အဖြစ်အပျက်ဟောင်းတွေကို ခြေရာကောက်နေတာပါ။ သူတို့ရဲ့မျက်နှာတွေက သူတို့ ဘယ်လောက် နာကျင်ခံစားရတယ်ဆိုတာကို ပြောနေကြတယ်။ သူတို့ရဲ့မျက်နှာတွေကို နေ့တိုင်း ထပ်တလဲလဲ ပြန်ကြည့်ရလောက်အောင် ဖမ်းစားထားသလို သူတို့ရဲ့ ဓာတ်ကြောင်းတွေကို သူတို့ကိုယ်တိုင် ပြောပြနေကြတယ်။ Chum Mey ကို ၁၉၇၈ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၂၈ ရက်နေ့က ရုတ်တရက် ဖမ်းပြီး S-21 အကျဉ်းထောင်ကို တိုက်ရိုက်ပို့ခဲ့တယ်။ ဘာကြောင့်ဆိုတာ အဲဒီစက်ပြင်ဆရာက အခုထိ မသိသေးဘူး။ “အဲဒီအချိန်တုန်းကဆိုရင် အသက်ဆက်ရှင်ဖို့ထက် သေဖို့ ကျွန်တော် ဆုတောင်းခဲ့တယ်” တဲ့။

“ကျွန်တော့် မျက်စိကို အဝတ်နဲ့ ပိတ်စည်းတယ်၊ ကျွန်တော့် လက်တွေကို နောက်ပြန်ချည်နှောင်တယ်၊ ကျွန်တော့်မိသားစုကို ချမ်းသာပေးဖို့ ကျွန်တော့်ကို လာဖမ်းတဲ့သူတွေကို အသနားခံခဲ့တယ်။ ဓမာနီ အုပ်ချုပ်သူတွေက မင်းတို့အားလုံးကို ရိုက်ခွဲရလိမ့်မယ်တဲ့။ အဲဒီလို

စိတ်ဆိုးမာန်ဆိုး တရားရှူးရှူးပြောတဲ့အသံကို ကျွန်တော့်နားမှာ ကြားနေတုန်းပဲ”
 လို့ Chum Mey က ဆိုခဲ့တယ်။ ခန္ဓာကိုယ် အရွယ်အစားတိုင်းတာတို့၊
 ဓာတ်ပုံရိုက်တာတို့ လုပ်ခဲ့တယ်။ အကျဉ်းသားတွေကို ပြောင်တလင်းခါ
 အောင် အားလုံးချွတ်ပစ်ပြီး ကန့်ထားတဲ့ အခန်းကျဉ်းထဲက ကြမ်းပြင်ပေါ်မှာ
 ထိပ်တုံးခတ်တယ်။ သံခြေချင်း၊ လက်ထိတ်ခတ်တယ်။ ထိုင်လို့ရရုံ အခြေ
 အနေမျိုးတွေနဲ့ ချည်နှောင်ထားတယ်။

“မျှော်လင့်ချက် မရှိဘူး၊ စိတ်ရှုပ်နေလို့ ကျွန်တော် ငိုခဲ့တယ်” လို့
 လည်း ရင်ဖွင့်ခဲ့တယ်။ ၁၂ ရက်အတွင်း အခန်းကျဉ်းထဲကနေ တစ်နေ့တည်း
 ကို သုံးကြိမ်ဆွဲထုတ်ခံရတယ်။ စစ်ကြောရေးအခန်း တစ်ခန်းမှာ နှိပ်စက်
 တယ်။ အဲဒီလိုအခန်းတွေ အဲဒီထောင်မှာ အများကြီး ရှိတယ်။ အစောင့်နှစ်
 ယောက်က ဝိုင်ယာကြိုးတွေ၊ ကြေးနန်းကြိုးတွေ ပတ်ထားတဲ့တုတ်နဲ့ သူ့ကို
 လွှဲရိုက်ခဲ့တယ်။ နောက်ဆုံးတော့ ခြေသည်းတွေကို ဆွဲဖြုတ်ဖို့ လုပ်တော့
 တာပဲ။ Chum Mey က သူ့ခြေထောက် တွေကို ငုံ့ကြည့်ပြီး အစောင့်က
 သူ့ခြေသည်းကို ဘယ်လိုဆောင့်ဆွဲခဲ့တယ်ဆိုတာကို ရှင်းပြတယ်။ “ခြေ
 သည်းဆောင့်ဆွဲတဲ့ နာကျင်မှုကို ခံနိုင်ရည်ရှိအောင် ကျွန်တော် ကြိုးစားခဲ့ပေမဲ့
 လျှပ်စစ်နဲ့ ရှော့တိုက်တဲ့အခါမှာတော့ ကျွန်တော် ကြောက်သွားတယ်” လို့
 သူ့ဦးခေါင်းဘေးကို ပုတ်ရင်းနဲ့ Chum Mey က ဆိုခဲ့တယ်။

နားထဲကို လျှပ်ခေါင်းတွေ တပ်ခဲ့တာကြောင့် Chum Mey ရဲ့
 နားတစ်ဖက်က နားပင်းသွားပြီ။ သူ့ခေါင်းလှုပ်ရှားလိုက်တိုင်း ရေလောင်း
 ချသံတွေကို ကြားနေရတယ်တဲ့။ “ကျွန်တော့် မျက်လုံးတွေက မီးတောက်နေ
 သလို နာကျင်ပူလောင်နေတယ်။ ကျွန်တော့်ခေါင်းက စက် သေနတ်ပစ်
 သလို ခံစားနေရတယ်။ သူတို့ ကြားချင်တာကို ဘာမဆို ကျွန်တော် စပြောဖို့
 လုပ်ခဲ့တာပဲ။ အခု ဘာက မှန်ပြီး ဘာက မှားယွင်းနေတယ်ဆိုတာ ကျွန်တော်
 မသိတော့ဘူး” လို့ Chum Mey က ဆိုခဲ့တယ်။ စားပွဲခုံမှာ သူ့ကို ထိုင်ခိုင်း
 ပြီး မေးမြန်းသူနှစ်ယောက်က သူ့ရဲ့ဖြောင့်ချက်ကို လက်နှိပ်စက်နဲ့ ရိုက်ခဲ့
 တယ်။

စားပွဲခုံရဲ့အရှေ့မှာ ကွပ်ပျစ်အလွတ်တစ်လုံးရှိပြီး လေးလံတဲ့ သံခြေ
 ချင်းတွေ ရှိတယ်။ မျက်နှာကြက်တွေအပေါ်မှာ သွေးတွေ ခြောက်နေတယ်။

နံရံပေါ်က တတ်ပုံတစ်ပုံမှာ လည်ပင်းအဖြတ်ခံထားရတဲ့ ပိန်ချုံးချည်နဲ့နေတဲ့ လူတစ်ယောက် အိပ်ရာပေါ် လဲကျနေတယ်။ ပြည်ပ အစိုးရတွေအတွက်၊ CIA အတွက်၊ KGB အတွက် သူလျှိုလုပ်တယ်။ နိုင်ငံတော်ကို သစ္စာ ဖောက်တယ်ဆိုပြီး အတင်းဝန်ခံခိုင်းတယ်။ ဖြောင့်ချက်တွေကို လက်နှိပ်စက်နဲ့ မှတ်တမ်းတင်ပြီး ကွပ်မျက်ပစ်တော့တာပဲ။ ပြတိုက်အစောင့်တစ်ယောက်က "အစိုးရက သံသယလွန်ကဲမှုတွေ ပေါက်ပွားခဲ့တယ်။ မွေးဖွားပေးတယ်။ ဘယ်သူ့ကိုမှ မယုံဘူး၊ စစ်သားတွေ ကလည်း သူတို့ ဘာလုပ်ရမယ်ဆိုတာ အများကြီး သိလာတယ်။ အဲဒီ နောက် သူတို့ကိုယ်တိုင် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက် တာတွေ၊ သတ်ဖြတ်တာတွေ လုပ်လာကြတယ်"လို့ ရှင်းပြခဲ့တယ်။

ပုံတူပန်းချီ ရေးဆွဲသူ

S-21 အကျဉ်းထောင်ကနေ ရှားရှားပါးပါး အသက်ရှင်ကျန်ရစ် သူ Bou Meng က ပုံတူပန်းချီ ရေးဆွဲသူတစ်ယောက်ဖြစ်တယ်။ Bou Meng က "ညတိုင်း ကျွန်တော် လကိုပဲ ရှာကြည့်ခဲ့တယ်။ အဆောက်အအုံ အနံ့ လူတွေရဲ့ ငိုသံတွေ၊ သက်ပြင်းချသံတွေပဲ ကျွန်တော် ကြားခဲ့တယ်။ "အမေရေ...ကယ်ပါ၊ အမေရေ...ကယ်ပါ" ဆိုတဲ့ လူတွေရဲ့ အားကိုးတကြီး ခေါ်သံတွေပဲ ကျွန်တော် ကြားခဲ့ရတယ်။ ညဘက်ဆိုရင် အကျဉ်းသားတွေကို လော်ရီကားနဲ့ လူသတ်ကွင်းဆီ ခေါ်သွားကြတယ်။ ညတိုင်းပဲ ငါ့အလှည့် ဘယ်တော့ရောက်လာမလဲဆိုပြီး ကြောက်နေခဲ့ရတာပေါ့။ ဒါပေမဲ့ ညသန်း ခေါင်နဲ့ နံနက် ၁ နာရီရောက်သွားပြီဆိုရင် ကျွန်တော် နောက်တစ်နေ့ အသက်ရှင်ခွင့်ရှိပြီလို့ သဘောပေါက်လိုက်တယ်"လို့ ရင်ဖွင့်ခဲ့တယ်။

စိတ်လှုပ်ရှားလွန်းတဲ့ ဇာတ်ကြောင်းပြောသူအဖြစ် Bou Meng က Tuol Sleng ပြတိုက်ဆီ အလည်လာရင်း သူ ဘယ်လို တွန်းဖယ်ခံရ တယ်။ မျက်စိကို အဝတ်နဲ့ ပိတ်စည်းခံရတယ်ဆိုတာ သရုပ်ပြခဲ့တယ်။ သူ့ကို အုတ်နဲ့ကန်ထားတဲ့ အခန်းကျဉ်းထဲမှာ ကြမ်းပြင်ပေါ် ပုံကျအောင် သူ့ကို သံကြိုးတွေ ချည်ထားတယ်။ "ကျွန်တော့် အခြေအနေကို ခင်ဗျား မြင်ကြည့်လို့ ရတယ်မဟုတ်လား"လို့ ကြမ်းတမ်းတဲ့ ကွန်ကရစ်ကြမ်းပြင် မှာ ထိုင်ချရင်း Bou Meng က မကြာသေးခင်က ကြုံတွေ့ခဲ့ရတဲ့ ပုံစံနဲ့

ပြောခဲ့တယ်။ ခဲယမ်းမီးကျောက်တွေထည့်တဲ့ သတ္တုသေတ္တာကို မလိုက်ပြီး ဒါကို အိမ်သာအဖြစ် အသုံးပြုခဲ့ရတယ်လို့ ဆိုတယ်။ ဘာကြောင့် သူတို့ကို ရွေးပြီး ဖမ်းတယ်ဆိုတာ နားမလည်ခဲ့ဘူး။ သူတို့ လုံးဝ မသိတဲ့အမှုတွေ အတွက် ဘာကြောင့် နှိပ်စက်ခံရတယ်ဆိုတာ သဘောမပေါက်ဘူးတဲ့။

Bou Meng ဟာ အစတုန်းက ခမာနီကို အားပေးသူ တစ်ယောက် ဖြစ်ခဲ့သေးတယ်။ ပန်းချီနဲ့ အသက်မွေးတယ်။ အစောပိုင်း ဝါဒဖြန့်ချိရေး ပိုစတာ အချို့ကို သူ ရေးဆွဲခဲ့တယ်။ ၁၉၇၇ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၁၆ ရက်နေ့မှာ သူနဲ့ သူ့ဇနီး အဖမ်းခံရတယ်။ သူ့ရဲ့ မျက်လုံးတွေမှာ မျက်ရည် တွေ ပြည့်လျှံနေပြီ။ သူ့မိန်းမနာမည် နောက်ဆုံးအလုံးကို ထပ်တလဲလဲ ရေရွတ်ရင်း ခြေဟန်လက်ဟန်နဲ့ ရှင်းပြနေခဲ့တယ်။ သူ့ရဲ့ ခေါက်ပိုက်ဆံအိတ်ထဲမှာ အကျဉ်းကျစဉ် ပုံတူပွားထားတဲ့ သူ့ မိန်းမ Ma Yoeyun ရဲ့ ပုံသေးသေးလေး ရှိတယ်။ သူ့မိန်းမကတော့ အသက်မရှင်ခဲ့ဘူး။

တစ်ခါတလေ အိမ်မှာ ကျွန်တော်ထိုင်ပြီး ဓာတ်ပုံကို ကြည့်နေမိတယ်။ အရာရာကို လောလောလတ်လတ် ပြန်ပြီး မြင်နေရတုန်းပဲ။ ဆင်းရဲဒုက္ခတွေကို သူ ကြုံကြုံခံနိုင်ခဲ့မယ်လို့ ကျွန်တော် ထင်တယ်။ ဘယ်လိုနည်းနဲ့များ ဒီလောက်အကြာကြီး သူ အသက်ရှင်ခဲ့သလဲဆိုတာ ကျွန်တော် သိချင်မိတယ်။ တွေးနေမိတယ်”လို့ Bou Meng က ဆိုခဲ့တယ်။ သူက အိမ်ထောင်နှစ်ကြိမ် ပြုခဲ့တယ်။ ဒါပေမဲ့ သူ့မှတ်ဉာဏ်ထဲက အကြွင်းအကျန်တွေကို ရေငုံနှုတ်ပိတ်နေခဲ့တယ်။ “ကျွန်တော် သူ့ကို မေ့လျော့လိမ့်မယ်လို့ ထင်ခဲ့ပေမဲ့ ကျွန်တော် မမေ့နိုင်ခဲ့ဘူး။ သတိမရဘဲ မနေနိုင်ခဲ့ဘူး”လို့ ဆိုခဲ့တယ်။

သူမက သူ့ထံ အလည်လာတယ်။ အိပ်မက်ဆိုတာထက် စိတ်အာရုံထဲမှာ ထင်မြင်နေခဲ့တာပါ။ သူမကို သူ နောက်ဆုံး တွေ့ခဲ့ချိန် တုန်းက သူမ အသက် ၂၈ နှစ်အရွယ်ပဲ ရှိသေးတယ်။ သူမ မရှိတဲ့ နေ့ရက်တွေမှာ သူက အိုသွားခဲ့ပြီ။ ၂၀၁၅ မှာ အသက် ၇၄ နှစ်ရှိနေပြီ။ တစ်ခါတစ်ရံ အသတ်ခံရတဲ့ တခြားဝိညာဉ်တွေနဲ့အတူ သူမ ပေါ်လာခဲ့တယ်လို့ Bou Meng က ထုတ်ပြောခဲ့တယ်။ အမှောင်ထဲမှာ ဝိညာဉ်တစ်သိုက် အတူတူ ရပ်နေကြတယ်။ ငါတို့အတွက် တရားမျှတမှုကို ရှာပေးနိုင်တာဆိုလို့ Bou Meng မင်း တစ်ယောက်ပဲရှိတော့တယ်လို့ သူမက ပြောခဲ့တယ်။

ဓာတ်ပုံထဲမှာ ကြောက်လန့်တကြားနဲ့ သူမ အော်ဟစ်နေတဲ့ပုံ၊ အစုလိုက်၊ အပြုံလိုက် သေနေတဲ့သင်္ချိုင်း မြေပုံအပေါ်မှာ ခါးကိုင်းနေတဲ့ပုံ၊ သူမလည်မျိုလှီးဖြတ်ခံထားရတဲ့ပုံတွေ မြင်ရတာ အသည်းနှာစရာ ကောင်းလွန်းပါတယ်။ ညဘက်ဆို လူသတ်ဖို့အတွက် ဆယ်ကျော်သက် အရွယ်ပဲရှိသေးတဲ့ လက်မရွံ့ပါးကွက်သားအဖွဲ့က အသင့်စောင့်နေကြတယ်။ မြေကျင်းကြီးကို ဘယ်လောက်အထိ အကျယ်ကြီးတူးရမလဲဆိုပြီး ပြောကြဆိုကြရင်း စောင့်ဆိုင်းနေတာပေါ့။ အားလုံးကို အမှတ်ရနေတဲ့ Bou Meng က သူ့အသက်ကို ပုံတူပန်းချီရေးဆွဲတတ်တာက ကယ်တင်ခဲ့တယ်လို့ ဆိုတယ်။ အဲ့ဒီတုန်းက အကျဉ်းထောင် အကြီးအကဲအဖြစ် တာဝန်ယူထားတဲ့ Duch က (Deuch လို့လည်း သိကြတယ်) ပန်းချီဆရာတစ်ယောက် ရှာနေပြီး သူ့ကို တွေ့တော့ ပိုပေါ့ရဲ့ အဖြူ၊ အမည်း ဓာတ်ပုံတစ်ပုံကို ကူးယူ ရေးဆွဲခိုင်းခဲ့တယ်။ ကောင်းရင်ကောင်း၊ မကောင်းရင် သတ်ပစ်မယ်လို့လည်း သူ့ကို ခြိမ်းခြောက်ခဲ့တယ်။ အဲ့ဒီ အကျယ် ၁.၅ မီတာ၊ အမြင့် ၁.၈ မီတာရှိတဲ့ ပုံတူပန်းချီကားကို သုံးလနဲ့ အပြီးရေးဆွဲခဲ့ရတယ်။ သူ ရေးဆွဲတာကိုကြိုက်ပြီး ပိုပေါ့က လီနင်၊ မော်စီတုံးအစရှိသဖြင့် ပုံတူပန်းချီကားကြီးတွေ ရေးဆွဲခိုင်းတော့တာပါပဲ။

ပိုပေါ့ပုံတစ်ချို့ကို ကောင်းကောင်း ရေးဆွဲပေးခဲ့ရတယ်။ ပုံထွက်ကောင်းမှ သူ့အသက်က မြဲနေမှာမဟုတ်လား။ ဗီယက်နမ်ခေါင်းဆောင်ကြီး ဟိုချီမင်းရဲ့ပုံတူကို ရေးဆွဲခဲ့ရတယ်လို့လည်း ဆိုတယ်။ မှန်တိုင်း အကြီးအကျယ်ကျနေတုန်း အမိုးပေါ်မှာ ခိုကိုးရာမဲ့နေခဲ့တယ်။ သောင်တင် နေတာပေါ့။ “ဒီပုံတွေ ဘာကြောင့် လိုအပ်တယ်၊ ဘာကြောင့် ရေးဆွဲခိုင်းတယ်ဆိုတာ ကျွန်တော်မသိဘူး။ ကျွန်တော် ပြန်လည် မမေးရဲဘူး” လို့ ဆိုခဲ့တယ်။ တရားခွင် ဝင်းထဲကခုမှာ ထိုင်နေတဲ့ Bou Meng က “အဲ့ဒီနေရာမှာ ဘာတွေ ဖြစ်ပျက်ခဲ့သလဲဆိုတာကို သက်သေအထောက်အထားနဲ့ပြရမယ်။ ဒါ အရေးကြီးတယ်၊ ကမ္ဘာအနှံ့က လူတွေကို ကျွန် တော် ဖြစ်စေချင်တဲ့ ဆန္ဒရှိတယ်။ အိမ်ပြန်ပြီး သူတို့သူငယ်ချင်းတွေ၊ မိသားစုတွေကို ခမာပြည်သူတွေ လူမျိုးတုံး အသတ်ခံရတဲ့အကြောင်း ပြောပြပေးဖို့ပါပဲ” လို့ ဆိုခဲ့တယ်။ အဲ့ဒီတရားခွင်မှာ “သေကံမရောက် သက်မပျောက်ကျန်ရစ်သူ” လို့ ကပ်ထား

တယ်။ အခုဆိုရင် Bou Mengနဲ့ Chum Mey တို့ နှစ်ယောက်စလုံးက နောက်အိမ်ထောင်နဲ့ မိသားစု အသစ်တွေ ပိုင်ဆိုင်ထားကြတယ်။ Chum Mey ရဲ့ မြေးတွေက အကျဉ်းထောင်ဝင်းထဲမှာ လမ်းလျှောက်လိုက်၊ ပြေးလိုက်နဲ့ပေါ့။

သားကောင်တွေအတွက် တရားမျှတအောင် လုပ်ပေးပါ

S-21 အကျဉ်းထောင်က အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူ Vann Nathက လူ့အခွင့်အရေး လှုပ်ရှားပြောင်းလဲရေး ဝါဒီတစ်ယောက်ဖြစ်သလို ပန်းချီဆရာ၊ စာရေးဆရာတစ်ယောက်လည်းဖြစ်တယ်။ နိုင်ငံ ၂၂ နိုင်ငံက စာရေးဆရာများအဖွဲ့ရဲ့ အဖွဲ့ဝင်တစ်ယောက်ဖြစ်သလို ဂုဏ်သတင်းကြီးတဲ့ Lillian Hellman/Hammett ဆုကိုလည်း ရခဲ့တယ်။ ၁၉၉၅ ခုနှစ် ကတည်းက ဒီဆုကို ရှစ်ယောက်မြောက်ရရှိတဲ့ ကမ္ဘောဒီးယားသားလည်း ဖြစ်ခဲ့တယ်။ သူ့ကို ၁၉၄၆ ခုနှစ်မှာ မွေးတယ်ဆိုပေမဲ့ ပြောရရင် သူ့ကို မွေးတဲ့နှစ်နဲ့ နေ့ရက်ကို သေချာမသိဘူး။ ဆင်းရဲသား ကမ္ဘောဒီးယားသားတွေအတွက် ကျေးလက်တောရွာတွေမှာ မွေးစာရင်း အတိအကျ မရှိဘူး။ သူ့မိဘတွေက ကွဲနေကြတယ်။ သူ့မှာ ညီအစ်ကိုနှစ်ယောက်နဲ့ အစ်မတစ်ယောက်ရှိတယ်။

အဲဒီခေတ်၊ အဲဒီကာလမှာ ကမ္ဘောဒီးယားပြည်သူတွေ ဆင်းရဲ တွင်းနက်သလို ခေါက်ဆွဲရောင်းပြီး အသက်မွေးရတယ်။ သူတို့မိသားစုက ဆင်းရဲတာကြောင့် Vann Nath က ပညာရေးကို မည်မည်ရရ သင်ကြားခွင့် မရခဲ့ဘူး။ အသက် ၁၄/၁၅ နှစ်တုန်းက စက်ရုံမှာ အလုပ်လုပ်တော့ တစ်လကို ၅၀၀/၆၀၀ ပဲရတယ်။ Wat Sophee ဘုရားမှာ ပညာသင်စဉ် ကတည်းက ပန်းချီဆွဲတာကို စိတ်ဝင်စားခဲ့တယ်။ “ဘုရားကို ကျွန်တော် ရောက်သွားတဲ့အခါမှာ ပန်းချီရေးဆွဲဖို့ ကျွန်တော် အရမ်းစိတ်ဝင်စားခဲ့တယ်။ ဘုရားကျောင်းရဲ့ နံရံတွေအပေါ် ပန်းချီဆွဲနေတဲ့ လူတွေကို ကျွန်တော် မြင်ခဲ့တယ်” လို့ ဆိုတယ်။ ပန်းချီရေးဆွဲပြီး အသုံးစရိတ် ရှာရမယ့်အစား အသက် ၁၇ နှစ်ကနေ ၂၁ နှစ်အတွင်းမှာ သူက ဘုန်းကြီးဝတ်ခဲ့ပြီး ကျောင်းမှာ လိုအပ်တာ ကူညီရတာပေါ့။ “မိသားစု တိုင်းမှာ သားတစ်ယောက်ရှိမယ်၊ သားတွေထဲကတစ်ယောက်က ဘုန်းကြီး ဝတ်နဲ့ အလုပ်အကျွေး ပြုကြတယ်။”

ကျရာတာဝန်ထမ်းဆောင်တယ်။ ကမ္ဘောဒီးယား မိသားစုတွေအတွက် သား
ယောက်ျားလေးမရှိဘဲ ဘုန်းကြီးမဝတ်နိုင်ဘူးဆိုရင် ဒါ ညံ့တယ်။ မကောင်း
ဘူးလို့ ယူဆခဲ့တယ်” လို့ Nath က ရှင်းပြခဲ့တယ်။

သူ့အစ်မ သေသွားတဲ့အချိန်မှာ Nath က ဘုန်းကြီးဘဝက
ထွက်ပြီး မိသားစုအတွက် အလုပ်လုပ်ပြီး ကူညီခဲ့တယ်။ ၁၉၆၅ ခုနှစ်
အတွင်း ပုဂ္ဂလိက ပန်းချီကျောင်းမှာတက်ဖို့ စာရင်းပေးခဲ့ပြီးပြီ။ “အဲဒီကျောင်း
က ကျွန်တော်အိမ်နဲ့ ဝေးတယ်။ စက်ဘီးတစ်စီး ဝယ်ဖို့ကျတော့လည်း ကျွန်
တော် မတတ်နိုင်ဘူး။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ ကျွန်တော်တို့ မိသားစုဘဝက
အရမ်းခက်ခဲကြမ်းတမ်းတယ်။ ကျွန်တော်တို့ တစ်မိသားစုလုံးကို ကျွန်တော်
အမေတစ်ယောက်တည်းကပဲ အလုပ်လုပ်ပြီး ထောက်ပံ့ထားတာ။ သူ
အသက်ကြီးသည်ထက် ကြီးလာပြီ။ ပန်းချီ ကျောင်းတက်ဖို့အတွက် ကျွန်
တော် ငွေသွင်းရတယ်” လို့ ဆိုခဲ့တယ်။ နောက်ပိုင်းကျတော့ ပန်းချီကျောင်း
တက်ရင်း အဲဒီကျောင်းမှာပဲ အလုပ် ပြန်ဝင်တော့ သင်ကြားစရိတ်အတွက်
ဖလှယ်တဲ့သဘောဖြစ်သွားတယ်။ နှစ်နှစ်လောက်ကြာပြီးတဲ့နောက် သူ့
ကိုယ်ပိုင် ပန်းချီရေးဆွဲတဲ့လုပ်ငန်းကနေ အကျိုးအမြတ် ဖြစ်ထွန်းလာခဲ့တယ်။
ခမာနီအစိုးရရဲ့ အုပ်ချုပ်မှုအောက်မှာ အသက်ရှင်နေရတာပေါ့။

Battambang စီရင်စုက သူ့အိမ် အဝန်းအဝိုင်းထဲက စပါးခင်း
ထဲမှာ ဒေသခံတွေနဲ့ အလုပ်လုပ်နေရင်း ၁၉၇၈ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ၇
ရက်နေ့မှာ သူ့အဖမ်းခံရတယ်။ ခမာနီတွေက သူ့ကို Wat Kandal ဆီ
ခေါ်သွားတယ်။ ဗုဒ္ဓဘုရားကျောင်းကို ပြည်သူတွေ ဖမ်းဆီးတဲ့နေရာ အဖြစ်
အသုံးပြုထားကြတယ်။ သူတို့က သူ့ကို ခမာနီ အဖွဲ့အစည်းရဲ့ ကျင့်ဝတ်
စည်းကမ်းတွေ ချိုးဖောက်တဲ့စွဲချက်နဲ့ ဖမ်းဆီးတာလို့ ပြောခဲ့တယ်။ ဘာ
အဓိပ္ပာယ်လည်းတော့ သူ့ နားမလည်ခဲ့ဘူး။ တစ်ပတ်လောက်ကြာတော့
သူ့ကို S-21 အကျဉ်းထောင်ကို ပို့လိုက်တယ်။ သူ့က ခမာနီတွေရဲ့ သား
ကောင်တွေအတွက် တရားမျှတအောင် လုပ်ပေးဖို့ အမှန်ကို အမှန်တိုင်း
ထောက်ခံပြောဆိုခဲ့တယ်။ သူ့စာတွေထဲမှာ အဲဒီ အကြောင်းကို ရှင်းရှင်း
လင်းလင်း မြင်အောင်ရေးခဲ့တယ်။ သူ့ရဲ့ ၁၉၉၈ ကမ္ဘောဒီးယား အကျဉ်းသား
တစ်ယောက်ရဲ့ ကိုယ်တွေ့မှတ်တမ်း စာပန်းချီ က S-21 အကျဉ်းထောင်

ပိုပေါ့ရဲ့ သံယောဇဉ်များ

ပိုပေါ့ ကွယ်လွန်တော့ သူ့ရဲ့ ဒုတိယဇနီး Mea Son က အသက် ၄၀ နှစ်၊ တစ်ဦးတည်းသော သမီးလေး Mea Sith က ၁၂ နှစ်နဲ့ ကျန်ခဲ့ တယ်။ ၂၀၀၂ ခုနှစ် အထက်တန်းကျောင်း စတက်တော့ သူမ နာမည်ကို Sar Patchata လို့ ပြောင်းလိုက်တယ်။ သူ့အဖေ ပိုပေါ့ရဲ့ နာမည်အစစ်က Saloth Sar ဖြစ်နေတာကိုး။ ထိုင်း-ကမ္ဘောဒီးယား နယ်စပ်က သတင်းစာ ရှင်းလင်းပွဲမှာ သူတို့သားအမိနဲ့ ပိုပေါ့ရဲ့ နောက်ဆုံးထောင်မှူး Non Nou တို့ ရှိနေတယ်။ အသုဘ မချခင်မှာပေါ့။

သားအမိနှစ်ယောက်စလုံးက ရှုပ်အင်္ကျီပြောင်ကို ဆင်တူဝတ်ထား ပြီး အစိမ်းရောင် ပလတ်စတစ်ကြိုးသိုင်း ညှပ်ဖိနပ်ကိုယ်စီနဲ့။ သမီးဖြစ်သူက သူမရဲ့ အုပ်နေတဲ့ဆံပင်ရှည် အစွန်းအဖျားတွေကြားကနေ စုရုံးစုရုံးဖြစ်နေတဲ့ သတင်းထောက်တွေကို တစ်ခါတစ်ရံ စိုက်ကြည့်လေ့ရှိပေမဲ့ အများအားဖြင့် မြေပြင်ကိုပဲ သူမ စိုက်ကြည့်နေတာ များပါတယ်။ မိခင်ရဲ့လက်ကို ဆုပ်ကိုင် ထားတယ်။ ဓာတ်ပုံသမားတွေက သူတို့ကို ကမန်းကတန်း ဓာတ်ပုံရိုက်နေ ချိန်မှာ အပြင်ပန်းအားဖြင့် သူတို့သားအမိက ဘာခံစားမှုမှ မပြခဲ့ဘူး။ နောက် တော့ အနှေးနဲ့ အမြန်ဆိုသလို သမီးဖြစ်သူကို ဆုပ်ကိုင်ထားရာကနေ စိတ် ရှုပ်တဲ့ပုံစံနဲ့ လှည့်ထွက်ခဲ့တယ်။ ဒေါသထွက်နေသလား မသိဘူး။ ထိုင်း

စစ်သားတွေနဲ့ ခမာနီ ပြောခွင့်ရတစ်ယောက်က ပတ်ဝန်းကျင် အခြေအနေကို ငြိမ်သက်အောင် ကြားဝင်ပြောဆိုနေတာ တွေ့ရတယ်။ အင်တာဗျူးကတော့ ဆက်လုပ်နေဆဲပဲ။

“သူက ကျွန်မအတွက်တော့ ခင်ပွန်းကောင်းတစ်ဦးပါ။ အမြဲ ကြင် နာတတ်တယ်။ ကလေးတွေကို ပညာသင်ပေးဖို့ အကောင်းဆုံး ဖြစ်အောင် သူ ကြိုးစားခဲ့တယ်။ သစ္စာဖောက်တွေဖြစ်ဖို့ မဟုတ်ဘူး။ ၁၉၈၅ ခုနှစ်မှာ ကျွန်မတို့ လက်ထပ်ခဲ့တယ်။ အဲဒီတုန်းက သူက အသက် ၆၀၊ ကျွန်မက ၂၇ နှစ်၊ အသက်ကွာခြားပေမဲ့ ကျွန်မတို့ အိမ်ထောင်ရေးက ပျော်ရွှင်စရာ ကောင်းတယ်။ သူ သေသွားတာ ကျွန်မ အရမ်း ဝမ်းနည်းတယ်။ ရှေ့ရေးက ဘာဖြစ်မလဲ ကျွန်မ မသိဘူး”လို့ Mea Son က ဂျာနယ်လစ် Nate Thayer ကို ရင်ဖွင့်ခဲ့တယ်။ “ပြီးခဲ့တဲ့ သီတင်းပတ် အနည်းငယ်တုန်းက သူက ကျွန်မကို ပြောတယ်။ သူ့အဖေက ၇၃ နှစ်အရွယ်မှာ သေသွားတယ်။ သူက အခု ၇၃ နှစ် ရှိပြီ။ သူ့အချိန်က သိပ်မကျန်တော့ဘူးတဲ့။ သူ သေဖို့ အသင့်ဖြစ်နေတဲ့ ပုံစံမျိုးနဲ့ ကျွန်မကို ပြောခဲ့တယ်။ ကျွန်မက နိုင်ငံရေးအကြောင်း လုံးဝ နားမလည်ပါဘူး။ ဒါတွေကို သမိုင်းက အကဲဖြတ်သွားမယ်၊ ကျွန်မ ဒါပဲ ပြောစရာရှိတယ်”တဲ့။ ပိုပေါ့မျက်နှာကို ကြင်ကြင်နာနာ ပွတ်သပ်နေပြီး မျက်ရည်တွေ ပြည့်လျှံနေတယ်။ သူ့မ နှုတ်ခမ်းတွေက တုန်ယင်နေတာပေါ့။

ဖော်တာကျည်တွေကြားက မိန်းကလေး

Nate Thayer က ပိုပေါ့နဲ့ အတူး အင်တာဗျူးခွင့် ရခဲ့သလို ပိုပေါ့ရဲ့ မိသားစု အခြေအနေကို ဖော်ပြခွင့်ရဖို့ အမြဲတမ်း ကြိုးစားနေခဲ့ သူပေါ့။ အခုတော့ ပိုပေါ့ရဲ့ တစ်ဦးတည်းသောသမီးလေး Sar Patchata က အသက် ၂၆ နှစ်အရွယ်ရှိနေပြီ။ ၂၀၁၄ ခုနှစ် မတ်လတုန်းက Sy Vicheka နဲ့ လက်ထပ်ခဲ့တယ်။ သူမရဲ့ ဘဝတစ်ခုလုံးက ပုန်းလျှိုး ကွယ်လျှိုးနဲ့ ဖြတ်သန်းခဲ့ရတာ များတယ်။

ပထမပိုင်းမှာ ဖခင်ဖြစ်သူရဲ့ နိုင်ငံရေးပြိုင်ဘက်တွေ၊ ရန်သူတော်တွေ လက်ကနေ လွတ်အောင် ပြေးခဲ့ရတယ်။ ဒုတိယပိုင်းမှာ ဖခင်ဖြစ်သူ

ကြောင့် ဒုက္ခရောက်သွားတဲ့ သားကောင်တွေနဲ့ မတွေ့အောင် ပုန်းနေခဲ့ရ တယ်။ ဘာပဲဖြစ်ဖြစ် အခုချိန်မှာတော့ သူမမှာ ကမ္ဘာအနှံ့က ဆယ်ကျော် သက် မိန်းကလေးတွေလိုပဲ ဖေ့စ်ဘွတ်စာမျက်နှာ၊ တွစ်တာ အကောင်နဲ့ စမတ်ဖုန်းတွေ ရှိနေပြီပေါ့။ လွန်ခဲ့တဲ့ နှစ်တွေတုန်းကတော့ ပြောက်ကျားတွေ ထိန်းချုပ်ထားတဲ့နယ်မြေမှာ ခြေတံရှည် တဲအိမ်လေးနဲ့ ကျပ်ကျပ်တည်းတည်း နေခဲ့ရတယ်။ ရေပူရေအေးနဲ့ လျှပ်စစ်မီး မရှိဘူး။ အစောင့်အကြပ်တွေရဲ့ မျက်လုံးအောက်မှာပဲ နေခဲ့ရသူပါ။

သူမရဲ့မိခင်က ပိုပေါ့ဟာ ဘာကိစ္စကိုမဆို နောင်တရတဲ့ပုံစံ၊ စိတ် ထိခိုက်တဲ့ပုံစံမျိုး ဘယ်တော့မှ မပြသခဲ့ဖူးဘူးလို့ ဆိုခဲ့တယ်။ “သူ မကောင်း တာလုပ်တာ ကျွန်မ ဘယ်တုန်းကမှ မမြင်ခဲ့ဖူးဘူး။ သူက လူကောင်းတစ် ယောက်ဆိုတာ ကမ္ဘာက သိအောင် ကျွန်မ ဘယ်လို လုပ်ရမလဲ။ သူက မျိုးချစ်ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ယောက်၊ ဖခင်ကောင်းတစ်ယောက်ဆိုတာ သိအောင် ကျွန်မ ဘာလုပ်ရမလဲ”လို့ Mea Son က ရင်ဖွင့်ခဲ့တယ်။

ပိုပေါ့က ၁၂ နှစ်အရွယ် သူ့သမီးနဲ့ စကားပြောတဲ့ အချိန်တွေမှာဆို ရင် တက်တက်ကြွကြွရှိတယ်။ သူ့ဘာသူ ဘာဖြစ်နေနေ နှစ်လိုဖွယ် ကောင်း အောင် ဆက်ဆံခဲ့တယ်။ သိမ်မွေ့တဲ့ ဖခင်တစ်ယောက်ပုံစံနဲ့ ပွင့်ပွင့်လင်း လင်းရှိတယ်။ မိန်းကလေးငယ်တစ်ယောက်အတွက် စိတ်ရော ကိုယ်ပါ ဟန် ဆောင်မှု လုံးဝကင်းရှင်းတဲ့ ဖခင်တစ်ယောက်အဖြစ် သဘာဝကျကျ ဂရုစိုက် ခဲ့တာပါ။ သူ့သမီးအကြောင်းကို အချိန်ပေးပြီး အသေးစိတ် ပြောလေ့ရှိ တယ်။ “ပညာကို ကြိုးစားပမ်းစားသင်တယ်၊ အမေကိုလည်း ကူညီတယ်၊ တကယ်တော်တဲ့ သမီးလေးပါ”လို့ ပြောခဲ့တာပေါ့။

“ကျွန်တော့် သမီးလေးက ကျောင်းစာနဲ့ပတ်သက်ရင် ပါးပါးနပ်နပ် မရှိဘူးလို့ ပြောကြတယ်။ သူက အေးတာပါ၊ နှေးတယ်၊ သင်္ချာဆိုရင်တော့ ထုံတယ်၊ ဒါပေမဲ့ အရေးအသားမှာတော့ အရမ်း ကောင်းတယ်”လို့ ပိုပေါ့က ညင်ညင်သာသာနဲ့ ရှင်းပြခဲ့ဖူးတယ်။ ကလေးငယ်တစ်ယောက်အပေါ် အရမ်း နားလည်ပေးတဲ့ ဖခင်တစ်ယောက်ရဲ့ အသံနဲ့ပေါ့။

ဖခင် သေဆုံးပြီးပြီးချင်း အစောပိုင်းနာရီတွေမှာ သူမရဲ့ ညာ ဘက်လက်က မိခင်ကို တင်းတင်းကျပ်ကျပ်ဆုပ်ကိုင်လေ့ ခဲ့တယ်။ သူမရဲ့

ဘယ်ဘက်လက်က သူမ မျက်လုံးကို ပိတ်ထားတယ်။ မမြင်ရအောင် ကာထားတယ်။ ဦးခေါင်းငိုက်စိုက်ကျနေပြီး ဝမ်းနည်းအားငယ်နေတယ်။ ကြိတ်ငိုနေတယ်။ ဖခင်ရဲ့ ပွဖောင်းနေတဲ့ အလောင်းနားမှာပေါ့။

ပိုပေါ့ကတော့ အဆုံးသတ်သွားပြီ။ အရှက်ရတဲ့ ကိစ္စတွေက ပြီးဆုံးပြီလား၊ ကျန်နေသေးတာလား။ အခန်းတစ်ခန်းသာရှိတဲ့ သက်ကယ်အစိုး ခြေတိုင်ရှည်အိမ်လေးတွေရဲ့ ဝန်းကျင်မှာ နင်းမိုင်းတွေ အသစ်ချထားတယ်။ တံခါးရဲ့ အပြင်ဘက်မှာ မိုးခိုကျင်းတွေ အသစ်တူးထားတယ်။ အမြောက်ကျည်ဆန်တွေကျလာရင် ပုန်းခိုဖို့အတွက် တူးထားကြတာပါ။ ၁၉၉၈ ခုနှစ် ဧပြီလ ၁၆ ရက်နေ့ နံနက်ပိုင်း Mea Sith ရဲ့ တံအိမ်လေးအပေါ်ကို မော်တာကျည်တွေ မိုးရွာသလို တဝေါဝေါကျနေခဲ့တယ်။ ကြောက်မက်ဖွယ် ပေါက်ကွဲသံတွေက အတောမသတ်နိုင်ဘူး။ နေရာတိုင်းမှာ ပေါက်ကွဲနေတာပါ။ ၁၂ နှစ်အရွယ် မိန်းကလေး တစ်ယောက် အရမ်းကြောက်နေပြီ။ သူမဘဝနဲ့ အသက်က အန္တရာယ် ကျရောက်နေတာအမှန်ပဲ။ ကမ္ဘာပျက်နေပြီဆိုတာ သူမ သိတယ်။ ဖြစ်စဉ်တိုင်းက သူမကို ချောက်ချားစေတယ်။ သူ့ဖခင် သေသလိုမျိုး ဒီနေ့ပဲ မကြာခင် သူ သေမလားဆိုတာ ဘာမှမပြောနိုင်ဘူး။ ခြေကုန်လက်ပန်းကျနေတဲ့ ခမာနီခေါင်းဆောင်တွေက ခဲယမ်းမီးကျောက်တွေကို မီတာတစ်ရာသာ ကွာဝေးတဲ့ ဝိုဒေါင်ထဲမှာ စုပြီးထားခဲ့တယ်။ လက်လုပ်မိုင်းတွေ၊ ဆက်သွယ်ရေး ကိရိယာတွေလည်း ပါတာပေါ့။ အမြောက်သံတွေက ပြင်းပြင်းထန်ထန် ပေါက်ကွဲနေကြတယ်။ တောင်တန်းတွေမှာ ခမာနီ ပြောက်ကျားတွေက အစိုးရစစ်သားတွေကို ရသလောက် ခုခံတိုက်ခိုက်နေပြီး အပြန်အလှန် စက်သေနတ်ပစ်သံတွေက ပဲ့တင်ထပ်နေတာပေါ့။

Ta Mok က “ပိုပေါ့ သေတာကောင်းတယ်။ ကျွန်တော် ဝမ်းမနည်းဘူး။ ပိုပေါ့ သေသွားတဲ့အတွက် ကမ္ဘာ့အဖွဲ့အစည်းကြီးက အခု သူတို့ပြောနေတဲ့ အကြောင်းအရာတွေ တိတ်သွားလိမ့်မယ်။ ပိုပေါ့ အားလုံး လုပ်ခဲ့တာ၊ ထက်မြက်တဲ့ ရဲဘော်တွေ၊ အထူး လှေကျင့်ထားတဲ့ ကေဒါတွေ အမြောက်အမြားကို သူ အမြစ်ဖြတ် သုတ်သင်ပစ်ခဲ့တယ်။ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ လှုပ်ရှားမှုတွေ၊ ဦးတည်မှုတွေကို ဖျက်ဆီးခဲ့တယ်။ သေသွားပြီးတာတောင်

သူ ဝေဒနာခံစားရမယ်လို့ ကျွန်တော် မျှော်လင့် တယ်" လို့ ဆိုခဲ့တယ်။ Ta Mok က ဂြိုဟ်တုဖုန်းရမလားဆိုပြီး တောင်းဆိုခဲ့သေးတယ်။ တယ်လီဖုန်းကောင်းကောင်း တစ်လုံးရရင် ကမ္ဘာပေါ်က ဘယ်နေရာကိုမဆို သူ ဖုန်းခေါ်နိုင်ပြီပေါ့လို့လည်း ဆိုခဲ့တယ်။ "ပိုပေါ့ သေတာ နှလုံးရပ်ပြီး သေသွားတာ၊ သူ့ကို ကျွန်တော် မသတ်ဘူး" လို့လည်း ထပ်တလဲလဲ ဆိုခဲ့တယ်။

ကျွန်ရစ်တဲ့ မိန်းကလေးရဲ့ ကံကြမ္မာအတွက် သူက ဘာအာမခံချက်မှ မပေးခဲ့ဘူး။ "သူ့ မိသားစုနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ကျွန်တော် ဘာလုပ်နိုင်တာရှိမလဲ၊ ကျွန်တော် ဆုံးဖြတ်ချက်မပေးနိုင်ဘူး။ တကယ်လို့ သူတို့ကို ကျွန်တော် သွားခွင့်ပြုလိုက်ရင် သူတို့က ကျွန်တော့် မကောင်းကြောင်းတွေ ဘာမဆို ပြောနိုင်တာပဲ မဟုတ်လား။ ဟန်ဆန်က သူတို့ကို အသုံးချနိုင်တယ်" လို့ Ta Mok က လက်ညှိုးတယမ်းယမ်းနဲ့ ဒေါသတကြီး တုံ့ပြန်ခဲ့တယ်။ ပိုပေါ့ရဲ့ သစ္စာရှိ လူဟောင်းတချို့ အပါအဝင် ခမာနီစစ်သားတွေကို မကြာသေးတဲ့ သီတင်းပတ်တွေ အတွင်းတုန်းကပဲ တပ်တွင်းပုန်ကန်မှု အာဏာဖိဆန်မှုနဲ့ သူက ဒေါသထွက် ပေါက်ကွဲခဲ့တယ်။

"ဒီလုပ်ရပ်တွေကို လူတွေကပဲ ဆုံးဖြတ်ပြီး လုပ်သွားတာ။ သစ္စာဖောက်တွေ ပိုများလာတာ ဖြစ်မယ်။ ဒါက ပုံမှန်ဖြစ်နေကျပဲ။ ဒါပေမဲ့ နိဂုံးချုပ်လိုက်တော့ အဆုံးမှာ သူတို့အားလုံး သေမှာပဲ" လို့ Ta Mok က ဆိုခဲ့တယ်။ ဒေါသတကြီးနဲ့ ဗလုံးဗထွေးနိုးပါး တတွတ်တွတ် ပြောဆိုနေတာကို နားထောင်နေရတာပေါ့။ ခမာနီ စီနီယာခေါင်းဆောင်တစ်ယောက်က Ta Moke နဲ့ တစ်စားပွဲတည်း ဂျာနယ်လစ် ဘေးမှာဝင်ထိုင်ရင်း အစားအသောက် ပြုစုနေတယ်။ သူက ဂျာနယ်လစ် နားနားကို တိုးကပ်ပြီး "သူ ပြောတာတွေကို ဘာမှမယုံနဲ့။ ဒီလုပ်ရားမှုတွေက ပြီးဆုံးသွားပြီ။ မင်းငါ့ကို အမေရိက ခေါ်သွားနိုင်မလား" လို့ လေသံလေးနဲ့ ပြောခဲ့တယ်။

ပိုပေါ့ကိုယ်တိုင် ထုတ်ပြောတာကို ကြားချင်တယ်

ပိုပေါ့ရဲ့ အိမ်ရှေ့တံခါး အပြင်ဘက်မှာ ဟင်းသီးဟင်းရွက် စိုက်ခင်းလေးရှိတယ်။ သူ့ဇနီးနဲ့ သမီးက ထိန်းကျောင်းဂရုစိုက်ခဲ့တာပေါ့။ မကြာသေးတဲ့ သီတင်းပတ်တွေတုန်းက ဗုံးဆန်တွေ တုန်းတုန်းကျလာတော့ သူတို့

မိသားစု ပုန်းခိုဖို့ ခံတပ်ငယ်သဘော ကတုတ်ကျင်းတူးထားခဲ့ရတယ်။ အခု မြေကျင်းအသစ်တူးဖို့ လိုလာပြီပေါ့။ တဲအိမ်လေးထဲက ပိန်ပိန်လို့လို့ ခန္ဓာ ကိုယ်ကနေ အနံ့ဆိုးတွေ ထွက်စပြုနေပြီ။ ပိုပေါ့၊ သေသွားတာ ၁၄ နာရီရှိပြီ ဆိုတော့ အပူပိုင်းဒေသရဲ့ အပူချိန်က သူ့ ခန္ဓာကိုယ်ကို ပုပ်သိုးဖို့ တွန်းအား ပေးနေခဲ့တယ်။ သူ့မျက်နှာနဲ့ လက်ချောင်းတွေမှာ ခရမ်းရောင်အကွက် အစွန်း တွေ ထနေတယ်။ အပူပိုင်း ဒေသရဲ့ ပူအိုက်တဲ့ရာသီဥတုမှာ လေထုအတွင်း စိုထိုင်းဆကနေ အသားအရေကို ပွဖောင်းဖောင်းဖြစ်စေခဲ့တယ်။ ပိုပေါ့ရဲ့ အလောင်းနားမှာ လူလေးယောက်ပဲရှိတယ်။ တောက်ပတဲ့ အစိမ်းရောင် စစ်ယူနီဖောင်း ဝတ်ထားတဲ့ ခမာနီ စစ်သားတစ်ယောက်က တရုတ်နိုင်ငံလုပ် AK-47 လူသတ်လက်နက်တစ်လက်နဲ့ မှန်တောတောရပ်နေတယ်။ ပိုပေါ့ရဲ့ ဇနီး၊ သမီးနဲ့ Tep Kunnal တို့ပဲရှိတယ်။

ပိုပေါ့ သေဆုံးပြီး အဲဒီမနက်ပိုင်းမှာပေါ့။ သူ့မျက်နှာပေးက နာကျင် ခံစားခဲ့ရပုံပေါက်တယ်။ အေးအေးဆေးဆေး အသက်ထွက်သွားတဲ့ ပုံ မပေါ်ဘူး။ မျက်လုံးတစ်လုံးက ပိတ်နေပြီး ကျန်တစ်ဖက်က တစ်ဝက် ပွင့်နေ တယ်။ သူ့ ခန္ဓာကိုယ်မှာ ကြိမ်ယပ်တောင်တစ်ချောင်း၊ ဆင်းရဲသား တောင်သူ လယ်သမားတွေသုံးတဲ့ အပြာနဲ့အနီ ပဝါတစ်ထည်၊ ဝါးတုတ် တစ်ချောင်း၊ အဖြူရောင် ပလတ်စတစ်ကြိုးသိုင်း ညှပ်ဖိနပ်တစ်ရန်ရှိတယ်။ သူ့စာအုပ် တွေနဲ့ အခြားပစ္စည်းတွေကတော့ အသိမ်းခံရတာ ကြာပြီ။

ပိုပေါ့ မိသားစုကတော့ ပိုပေါ့ကို လူကောင်းတစ်ယောက် ဖြစ် တယ်ဆိုတဲ့အကြောင်း ကမ္ဘာက သိစေချင်တယ်တဲ့။ အခြားတစ်ဖက် မှာတော့ သူ့ကြောင့် ဒုက္ခရောက်တဲ့သူတွေက သူ့ကိုယ်တိုင် အပြစ်ရှိတဲ့ အကြောင်း ဝန်ခံတာမျိုးပဲ လိုချင်တယ်တဲ့။ ပိုပေါ့ သေဆုံးသွားပြီလို့ ကြားလိုက်ရတဲ့ ဥပဒေလက်ထောက်အရာရှိ Oum Thoeun က “ကျွန်တော်ကတော့ ပိုပေါ့ ကို ဆက်ပြီး အသက်ရှင်နေစေချင်တယ်။ ဘာတွေဘယ်လိုဖြစ်ခဲ့တယ်ဆိုတာ ကျွန်တော် သိချင်နေတုန်းပဲ။ ဒီလောက် လူတွေအများကြီးကို ပိုပေါ့ ဘာ ကြောင့် သတ်ခဲ့ရတာလဲ။ ကျွန်တော့် ညီအစ်ကိုတွေကို သူ ဘာကြောင့် သတ်ပစ်တာလဲ။ ပိုပေါ့ကိုယ်တိုင်က ဒီလူတွေကို ဘာကြောင့်သတ်ခဲ့တယ် ဆိုတာ ကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကျ ထုတ်ပြောတာမျိုး ကျွန်တော် ကြားချင်နေတာ

အမှန်ပဲ"လို့ တုံ့ပြန်ခဲ့တယ်။ ပိုပေါ့နဲ့ ခမာနီခေါင်းဆောင်တွေကို တရားစွဲဖို့အတွက် သက်သေအထောက်အထား ပြင်ဆင်စုဆောင်းနေတဲ့အဖွဲ့ကို ဦးဆောင်သူ Youk Chhang က "ခင်ဗျားရဲ့ ချစ်ခင်နှစ်သက်သူတစ်ယောက်ကို ဆုံးရှုံးလိုက်ရတဲ့အချိန်မှာ ထုံးစံအတိုင်း ခင်ဗျား ဝမ်းနည်းကြေကွဲမယ်။ ဒီအချိန်မှာ ကျွန်တော်တို့ စိတ်မကောင်းဖြစ်ရတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ ရာဇဝတ်သားတစ်ယောက်ကို ကျွန်တော်တို့ လက်လွှတ်ခဲ့ရလို့ပဲ။ ကျွန်တော်တို့ အပြစ်ပေးဒဏ်ခတ်လို့ မရတော့လို့ပဲ။ တရားရုံးမှာ သူ့ကို ကျွန်တော် မြင်ချင်တာပါ။ သူ့ကို လက်ထိတ်ခတ်ထားတာ ကျွန်တော် မြင်ချင်တယ်။ ကျွန်တော်ကို စိတ်ထိခိုက်အောင်၊ နာကျင်အောင် လုပ်ခဲ့သလိုမျိုးပဲ သူ ထိခိုက်ခံစားရတာကို ကျွန်တော် အလိုရှိတယ်"လို့ ဆိုခဲ့တယ်။

ဒါ့အပြင် သူက "ပိုပေါ့ သေသွားတော့ ခမာနီ အဆုံးသတ်ပြီလို့ လူအများစုက ထင်ကြမယ်။ ဒါ မမှန်ဘူး။ Ta Mok က ဩစာကြီးနေတုန်းပဲ။ Nuon Chea နဲ့ Khieu Samphan တို့ ရှိတယ်။ သူတို့ကို ဥပဒေလက်က လွတ်သွားတာမျိုး ကျွန်တော်တို့ ခွင့်မပြုနိုင်ဘူး။ ကျွန်တော်မှာ အထောက်အထားခိုင်လုံတဲ့ စာမျက်နှာ ၁၅၀,၀၀၀ သက်သေရှိတယ်။ ၁၅ မိနစ်အတွင်း အီးမေးလ်ပို့ပြီး ကမ္ဘာပေါ်က ဘယ်ရှေ့နေဆီကိုမဆို ကျွန်တော် ပို့နိုင်တယ်"လို့ ဆိုခဲ့တယ်။

ညီအစ်ကိုတွေ၊ ဝမ်းကွဲမောင်နှမတွေ ဆုံးရှုံးခဲ့ရတဲ့ လွတ်တော်အမတ် Ahmad Yahya က "သူက လူအိုကြီး၊ အဘိုးကြီး ဖြစ်နေပါပြီ။ သူ့မှာ ဘာဩစာအာဏာမှလည်း မရှိတော့ဘူး။ ဒီတော့ ကျွန်တော်ကို သူ နောက်ထပ် အလန့်တကြားဖြစ်အောင် မလုပ်နိုင်တော့ဘူး။ ဒါပေမဲ့ သူ သေသွားတော့ ကျွန်တော် ညည်းညူစိတ်ပျက်မိတယ်။ တစ်ခုခုကို ကျွန်တော် ဆုံးရှုံးလိုက်ရတာမျိုး၊ အဖြေတချို့ ပျောက်ဆုံးသွားရသလိုမျိုး ဖြစ်မိတယ်"လို့ တုံ့ပြန်ခဲ့တယ်။

ဒီနေ့က ကမ္ဘောဒီးယားရဲ့ ၃ ရက်ကြာ ကျင်းပတဲ့ နှစ်သစ်ကူးပွဲတော် နောက်ဆုံးနေ့ဖြစ်တယ်။ မြို့တော်ရဲ့ လမ်းမတွေမှာ ပျော်ပွဲ ရွှင်ပွဲတွေ ကျင်းပနေတယ်။ ဘုရင် Sihanouk ရဲ့ ရွှေရာသီ နန်းတော် အပြင်ဘက်နဲ့

ခမာနိ ဝိနိယာများ

ဝိပေါရဲ့ဇနီ: Khieu Ponnary ကို ၁၉၂၀ ခုနှစ် ကမ္ဘောဒီးယား နိုင်ငံ Battambang စီရင်စုမှာ မွေးခဲ့တယ်။ သူ မွေးပြီး ၁၂ နှစ်လောက် ကြာတော့ ညီမဖြစ်သူ Khieu Thirith ကို မွေးခဲ့တယ်။ သူတို့ရဲ့ ဖခင်က ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်း မိသားစုကို ကမ္ဘောဒီးယား တောနက်ထဲမှာ ပစ်ထား ခဲ့တာပေါ့။ သူက ၁၉၄၀ ခုနှစ်မှာ Lycee ကျောင်းကနေ ဘွဲ့ရတယ်။ နိုင်ငံတကာကျောင်းကနေ ဘွဲ့ရတဲ့ ပထမဆုံးကမ္ဘောဒီးယား အမျိုးသမီး လည်း ဖြစ်လာခဲ့တယ်။ ၁၉၄၉ ခုနှစ်မှာ ညီမဖြစ်သူနဲ့အတူ ကမ္ဘောဒီးယား ကနေထွက်ပြီး ပါရီမြို့မှာ ခမာဘာသာဗေဒ ဆည်းပူး ခဲ့တယ်။ ၁၉၅၁ ခုနှစ် ပါရီမြို့မှာ သူ့ညီမနဲ့ Jeng Sary တို့ လက်ထပ်ခဲ့တယ်။ ကမ္ဘောဒီး ယားကို ပြန်ရောက်တော့ သူက ဝိပေါ ဖြစ်လာမယ့် Saloth Sar နဲ့ ၁၉၅၆ ခုနှစ်မှာ လက်ထပ်ခဲ့တယ်။

သူတို့ ညီအစ်မ နှစ်ယောက်နဲ့ ခင်ပွန်း နှစ်ယောက်ကို "Cambodia's Gang of Four" လို့ လူသိများကြတယ်။ သူက Lycee ကျောင်းမှာ ဆရာမ ပြန်လုပ်ခဲ့တယ်။ ၁၉၆၀ နှစ်များအတွင်းမှာ ပါတီနိုင်ငံရေး စိတ်ဝင်စားပြီး တစ်စွန်းတစ်စ ပါဝင်ခဲ့တယ်။ နောက်တော့ ၁၉၇၃ ခုနှစ် အတွင်း Kampong Thom စီရင်စုရဲ့ ပါတီအတွင်းရေးမှူး ဖြစ်လာခဲ့တယ်။

၁၉၇၆ ခုနှစ်မှာ ဒီမိုကရက်တစ် ကမ်ပူးချား အမျိုးသမီး အစည်းအရုံး ဥက္ကဋ္ဌ ဖြစ်လာခဲ့တယ်။ သူဟာ ၁၉၇၅ ခုနှစ်လောက်ကစပြီး စိတ်ကစဉ့်ကလျား ဖြစ်ခဲ့တယ်။ နာတာရှည် ခံစားခဲ့ရသလို နောက်ဆုံး တော့ စိတ်ဝေဒနာရှင် ဖြစ်လာခဲ့တာပေါ့။ ဒီလိုနဲ့ တစ်ဖက်သားအပေါ် မသင်္ကာစိတ်တွေလွန်ကဲပြီး တစ်ဖက်စွန်းရောက်လာခဲ့တယ်။ သူနဲ့ သူ့ ယောက်ျားကို ဗီယက်နမ်တွေက သတ်ဖို့ ကြိုးစားနေတယ်လို့ အခိုင်အမာ ယုံကြည်ခဲ့တယ်။ ဗီယက်နမ် ကျူးကျော်စစ်ပြီးနောက် ၁၉၇၉ ခုနှစ် အတွင်းမှာ ပိုပေါ့နဲ့ ပြတ်စဲခဲ့တယ်။ ပိုပေါ့က နောက်မိန်းမ ယူတယ်။ ၁၉၉၆ ခုနှစ်မှာ သူနဲ့ သူ့ညီမတို့ လင်မယား ကို ကမ္ဘောဒီးယားအစိုးရက တရားစွဲထားရာကနေ လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့် ပေးခဲ့တယ်။ သူ့ကို ညီမဖြစ်သူက ပြုစုစောင့်ရှောက်ခဲ့တယ်။ ၂၀၀၃ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၁ ရက်နေ့က ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံ ပိုင်လင်မှာ သူ ကွယ်လွန်တော့ အသက် ၈၃ နှစ် ရှိပြီ။

နံပါတ်နှစ် အစ်ကိုကြီး

Nuon Chea ကို နံပါတ်နှစ် အစ်ကိုကြီး "Brother Number Two" လို့ လူသိများတယ်။ ကမ္ဘောဒီးယား လူမျိုးတုံး သတ်ဖြတ်မှုမှာ ပိုပေါ့ပြီးရင် ဒုတိယခေါင်းဆောင်ပေါ့။ သူ့ကို ၁၉၂၆ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၇ ရက်နေ့မှာမွေးတယ်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၇ ရက်နေ့က သူနဲ့ ဓမာနီ ထိပ်တန်းခေါင်းဆောင် Khieu Samphan တို့ကို လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုနဲ့ တစ်သက်တစ်ကျွန်း အမိန့်ချခဲ့တယ်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်မှာ အသက် ၈၉ နှစ်ရှိနေပြီး လက်ကျန် ဓမာနီ ခေါင်းဆောင်တွေထဲမှာ အသက်အကြီးဆုံး ဖြစ်တယ်။ ဒီမိုကရက်တစ် ကမ်ပူးချားရဲ့ ဝန်ကြီးချုပ်ဟောင်းတစ်ဦးပေါ့။

နံပါတ်သုံး အစ်ကိုကြီး

အိယန်ဆရီ (Ieng Sary) ကို ၁၉၂၅ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၂၄ ရက်နေ့မှာ မွေးတယ်။ ဓမာနီ စိန်ယာအဖွဲ့ဝင်ဖြစ်သလို ပိုပေါ့ ဦးဆောင်တဲ့ ကမ်ပူးချား ကွန်မြူနစ်ပါတီ ဗဟိုကော်မတီဝင်တစ်ဦး ဖြစ်တယ်။ သူ့ကို နံပါတ်သုံး အစ်ကိုကြီး "Brother Number Three" အဖြစ် လူသိကြ

တယ်။ ၂၀၀၇ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၁၂ ရက် နေ့မှာ လူမျိုးတုံး သတ်ဖြတ်မှုစွဲချက် နဲ့ အဖမ်းခံရတယ်။ ဂျူရီအဖွဲ့ရဲ့ အမိန့်မချခင် ၂၀၁၃ ခုနှစ် မတ်လ ၁၄ ရက်နေ့ အသက် ၈၇ နှစ် အရွယ်မှာ နှလုံးရောဂါနဲ့ ကွယ်လွန်ခဲ့တယ်။ သူက နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး အဖြစ် ၁၉၇၆ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ၁၅ ရက်နေ့ကနေ ၁၉၇၉ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ၇ ရက်နေ့အထိ တာဝန်ယူခဲ့တယ်။

သူ့ဇနီး Khieu Thirith ကို ၁၉၂၃ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၁၀ ရက်နေ့က မွေးခဲ့တယ်။ နောက်တော့ Ieng Thirith ဖြစ်လာတာပေါ့။ ၁၉၇၅ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၉ ရက်ကနေ ၁၉၇၉ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ၇ ရက်နေ့အထိ ခမာနီအစိုးရအတွက် လူမှုဝန်ထမ်းဝန်ကြီးအဖြစ် တာဝန် ယူခဲ့တယ်။ ၂၀၀၇ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၁၂ ရက်နေ့မှာ ခင်ပွန်းဖြစ်သူနဲ့ အတူ ဖခွမ်းပင်ရှိ နေအိမ်မှာ အဖမ်းခံရတယ်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၁၂ ရက်နေ့ အသက် ၈၃ နှစ်အရွယ်မှာ ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံ ပိုင်လင်စီရင်စုမှာ ကွယ်လွန်ခဲ့တယ်။ ထိုင်း နယ်စပ်အနီးမှာဖြစ်ပြီး အရင်တုန်းက ခမာနီတွေ ခြေကုတ်ယူခဲ့တဲ့ နေရာ ဟောင်းလည်း ဖြစ်တယ်။

နံပါတ်ငါး အစ်ကိုကြီး

Ta Mok ကို ၁၉၂၆ ခုနှစ်မှာ မွေးတယ်။ နံပါတ်ငါး အစ်ကိုကြီး "Brother Number Five" ၊ သားသတ်သမားအဖြစ် လူသိများတယ်။ ကမ္ဘောဒီးယား စစ်တပ်အကြီးအကဲ၊ စစ်သား အစရှိသဖြင့် ဘဝစုံတယ်။ ၁၉၃၀ နှစ်များတုန်းက ကိုရင်ဘဝနဲ့နေခဲ့ပြီး ၁၆ နှစ် အရွယ်မှာ လူဝတ် လဲခဲ့တယ်။ ၁၉၇၀ ခုနှစ်ဝန်းကျင်မှာ တိုက်ပွဲအတွင်း ခြေထောက်တစ်ဖက် ဆုံးရှုံးခဲ့တယ်။ ၁၉၇၉ ခုနှစ်မှာ ခမာနီ အစိုးရဖြုတ်ချ ခံရပြီးနောက် သူက ဩဇာအာဏာ ဆက်ရှိသူဖြစ်အောင် လုပ်ခဲ့တယ်။ သူ့မှာ ပိုပေါ့ကို သစ္စာခံတဲ့ တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည် ၃,၀၀၀ ကနေ ၅,၀၀၀ လောက်ရှိမယ်လို့ ခန့်မှန်းကြ တယ်။ အဲဒီစစ်သည်တွေကို သူက တိုက်ရိုက်အမိန့်ပေးခဲ့တယ်။

၁၉၉၇ ခုနှစ်မှာတော့ ပါတီတွင်း အကွဲအပြဲတွေ ဖြစ်ခဲ့တယ်။ ၁၉၉၈ ခုနှစ် ဧပြီလမှာ အစိုးရသစ်ရဲ့ ထိုးစစ်ကြောင့် ပိုပေါ့ကိုပါ သူနဲ့ တစ်ပါတည်းခေါ်ပြီး တောထဲကို ထွက်ပြေးခဲ့တယ်။ ရက်အနည်းငယ်

အကြာ ဧပြီလ ၁၅ ရက်နေ့မှာ ပိုပေါ့ သေဆုံးခဲ့တယ်။ အစောပိုင်းမှာ အခွန်တိမ်းရှောင်မှုအပြင် တရားမဝင်အသင်းရဲ့ အဖွဲ့ဝင်အဖြစ် လည်း စွဲချက် တင်ခံရတယ်။ ၂၀၀၂ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလအတွင်းမှာတော့ လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုနဲ့ စွဲချက်တင်ခံရတယ်။ အသက်ရှုကြိမ်ရိယာ တပ်ဆင်ရတဲ့အထိ ကျန်းမာရေး ချို့ယွင်းလာတယ်။ ကာလရှည် မေ့မြော နေပြီးနောက် ၂၀၀၆ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၂၁ ရက်နေ့က ဖခင်ပင်ရှိ စစ်ဆေးရုံမှာ သေဆုံးခဲ့တယ်။

အကျဉ်းထောင် အကြီးအကဲ

Kang Kek Lew ကို ဒက်ချ် (Duch/Deuch) လို့ လူသိ များခဲ့တယ်။ ၆-၂၁ အကျဉ်းထောင် ဒါရိုက်တာတစ်ဦးဖြစ်ပြီး ၁၉၄၂ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၁၇ ရက်နေ့က မွေးတယ်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်မှာ အသက် ၇၂ နှစ်ရှိ နေပြီ။ ညဉ့်ပန်းနှိပ်စက်မှု၊ လူသတ်မှု၊ လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုတွေနဲ့ စွဲချက်တင်ခံရပြီး ၂၀၁၂ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၂ ရက်နေ့က ကမ္ဘောဒီးယား တရားရုံးရဲ့ အထူးခုံရုံးက သူ့ကို တစ်သက်တစ်ကျွန်းဖြစ်အဖို့ တိုးချဲ့ ချမှတ် ခဲ့တယ်။

အကျဉ်းထောင် အကြီးအကဲ

ယမ်းငွေတွေက တိုင်းပြည်ကို အမှောင်လွှမ်းခဲ့တယ်

တစ်ချိန်က ခမာ အင်ပါယာလိုသိကြတဲ့ ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံဟာ အနောက်မြောက်ဘက်မှာ ထိုင်းနိုင်ငံ၊ အရှေ့မြောက်ဘက်မှာ လာအို နိုင်ငံ၊ အရှေ့ဘက်မှာ ဗီယက်နမ်နိုင်ငံ၊ အနောက်တောင်ဘက်မှာ ထိုင်းပင်လယ် ကွေ့တို့နဲ့ နယ်နိမိတ်ချင်း ထိစပ်နေတယ်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ် ခန့်မှန်းခြေ တွက်ချက်မှုအရ ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံက လူဦးရေ ၁၅ သန်းကျော်ရှိတယ်။ ကမ္ဘာ့ပေါ်က လူဦးရေ အထူထပ်ဆုံး စာရင်းမှာ အဆင့် ၆၉ ရပ်တည်ခဲ့တယ်။ အိမ်နီးချင်း ဗီယက်နမ်က ၉၁ သန်း ကျော်နဲ့ အဆင့် ၁၃၊ ထိုင်းက ၆၅ သန်းဝန်းကျင်နဲ့ အဆင့် ၂၁၊ လာအိုက ၆.၈ သန်းနဲ့ အဆင့် ၁၀၅ ရပ်တည်ခဲ့တယ်။ ကမ္ဘောဒီးယား နိုင်ငံ လူဦးရေရဲ့ ၉၅ ရာခိုင်နှုန်းနီးပါးက ဗုဒ္ဓဘာသာကိုးကွယ်ကြတယ်။ ခမာ အင်ပါယာအပြီးမှာ အမှောင်ခေတ်တွေကို ကျော်ဖြတ်ခဲ့ရတယ်။ ပြင်သစ် ကိုလိုနီနဲ့ ဂျပန်တို့ရဲ့ သိမ်းပိုက်အုပ်ချုပ်မှုကိုလည်း ကြုံခဲ့ရတယ်။

၁၉၅၃ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၉ ရက်နေ့မှာ လွတ်လပ်ရေးရပေမဲ့ ၁၉၅၃-၇၀ ခုနှစ်အတွင်း ဘုရင် Norodom Sihanouk ရဲ့ ပထမအုပ်ချုပ်စဉ်ကာလ ကမ္ဘောဒီးယား နိုင်ငံတော်ဟာ မတည်ငြိမ်ခဲ့ဘူး။

ဝန်ကြီးချုပ် ဟန်ဆန်နဲ့ ကမ္ဘောဒီးယား ရှေ့ခရီး

ဟန်ဆန် (Hun Sen) ကို ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံ Kampong Cham မှာ ၁၉၅၂ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၅ ရက်နေ့က မွေးခဲ့တယ်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်မှာ အသက် ၆၃ နှစ်ရှိပြီ။ သူက ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံရဲ့ ၃၄ ယောက်မြောက် ဝန်ကြီးချုပ်ဖြစ်သလို လက်ရှိဝန်ကြီးချုပ်လည်း ဖြစ်တယ်။ ကမ္ဘောဒီးယား နိုင်ငံရေး အခင်းအကျင်းမှာ တောက်လျှောက် ပါဝင်ပတ်သက်ခဲ့သလို သူ စီမံခန့်ခွဲတာ ၂၅ နှစ်ကျော်ခဲ့ပြီ။ ကမ္ဘောဒီးယား အစိုးရသက်တမ်းမှာ အချိန်အကြာကြီး တာဝန်ယူခွင့်ရနေသလို ကမ္ဘာပေါ်က သက်တမ်းအကြာဆုံး တာဝန်ယူခွင့်ရနေတဲ့ ခေါင်းဆောင်တစ်ဦးလည်း စာရင်းဝင်သွားခဲ့တယ်။ ၁၉၈၇-၉၀ ခုနှစ်အတွင်းမှာ နိုင်ငံခြားရေး ဝန်ကြီးအဖြစ် တာဝန်ယူခဲ့တော့ သံတမန်ဆက်ဆံရေး အတွေ့အကြုံ ကောင်းတွေရခဲ့တယ်။ ကမ္ဘောဒီးယား ဒုတိယဝန်ကြီးချုပ်အဖြစ် ၁၉၉၃ ခုနှစ်ကနေ ၁၉၉၈ ခုနှစ်အထိ တာဝန်ယူခဲ့တယ်။

၂၀၁၂ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၁၉ ရက်နေ့က ဖန္ဒမ်းပင်မြို့ရှိ ငြိမ်းချမ်းရေး အဆောက်အအုံမှာ အမေရိကန်သမ္မတ အိုဘားမားနဲ့ တွေ့ဆုံခဲ့တယ်။ ကမ္ဘောဒီးယား ပြည်သူ့ပါတီ (CPP) ဥက္ကဋ္ဌ ဟန်ဆန်က ဟန့်ရှိုင်း အမျိုးသားနိုင်ငံရေး အကယ်ဒမီကျောင်းဆင်း ဖြစ်တယ်။ ၂၀၁၃-၁၄ ကမ္ဘောဒီး

ယား ကန့်ကွက်ဆန္ဒပြမှုကြီးက ကမ္ဘောဒီးယားသားတွေကို ထပ်မံ လှုပ်နှိုးခဲ့တယ်။ အဲဒီ ဆန္ဒပြပွဲကြီးက ၂၀၁၃ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၂၈ ရက်ကနေ ၂၀၁၄ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၂၂ ရက်နေ့အထိ ၁၁ လ၊ ၃ ပတ်နဲ့ ၃ ရက် ကြာမြင့်ခဲ့တယ်။ နိုင်ငံရေး အကျင့်ပျက် ခြစားမှု၊ ရွေးကောက်ပွဲ မဲမသမာမှု၊ လူ့အခွင့်အရေး ရှိုးဖောက်မှုတွေက ဟန်ဆန်ကို စိန်ခေါ်နေပြီ။ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းဖို့ ဖိအားပေးခံရပြီး သစ်ခိုးထုတ်မှု ပြဿနာတွေက အချိန်နဲ့အမျှ မြင့်တက်နေတယ်။ အခြေခံ လစာ တိုးမြှင့်ရေး တောင်းဆိုသံတွေလည်း ကြားနေရတယ်။

ခမာနီတွေရဲ့ နံပါတ်တစ် အစ်ကိုကြီး ပိုပေါ့ရဲ့ လုပ်ရပ်တွေက လူပေါင်း နှစ်သန်းဝန်းကျင် သေဆုံးစေခဲ့ပြီးပြီ။ ဒီလို အာဏာရှင်စနစ်ဆိုးကြီးက ကမ္ဘောဒီးယားကို ဒုက္ခတွင်းထဲ ကျစေခဲ့တယ်။ ခမာနီခေတ် ပြီးဆုံးတဲ့ နောက် တိုင်းပြည်နာလန်ထူဖို့ ပြန်လုပ်နေတာတော့ မှန်တယ်။ ဒါပေမဲ့ အကျင့်ပျက်ခြစားမှုနဲ့ အာဏာလုပွဲတွေကတော့ မြို့တော် ဖန္ဒမ်းပင်နဲ့ ကျန်ဒေသအားလုံးမှာ ကူးစက်ရောဂါလို ဆက်ပြီး ပျံ့နှံ့နေတုန်းပဲ။ အာဏာရှင်စနစ် မရှိမှ၊ လုံးဝ ကင်းစင်မှ၊ အဲဒီဒေသ၊ အဲဒီနိုင်ငံက အလင်းကောင်းစွာ ရမယ်။ အမှန်ကို ရဲရဲပြောနိုင်မယ်။ နိုင်ငံနဲ့ ဒေသတွင်း စီးပွားရေး အသီးအပွင့်တွေကို ခံစားရမယ်။ ဆယ်စုနှစ် တစ်စုပြီးတစ်စု ကုန်ဆုံးသွားတိုင်း ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံရဲ့ တိုးတက်မှုဂရပ်က မြင့်တက်လာဖို့ လိုအပ်တယ်။

၂၀၁၅ ခုနှစ် ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံမှာ မြို့တော်နဲ့ စီရင်စုဒေသကြီး ၂၅ ခု ခွဲခြားထားတယ်။ မြို့တော် ဖန္ဒမ်းပင်မှာ လူဦးရေ ၂.၂ သန်းကျော် နေထိုင်လျက် ရှိတယ်။ ခရီးသွားလုပ်ငန်းနဲ့ ကမ္ဘာလှည့်ခရီးသွားတွေကို ဆွဲဆောင်ဖို့လုပ်ရာမှာ ဖန္ဒမ်းပင်အပြင် Great Gate to Angkor လို့ လူသိများတဲ့ ကမ္ဘောဒီးယား အနောက်မြောက်ပိုင်းရှိ Siem Reap စီရင်စုကို ဧည့်သည် အများအပြား လာရောက်လည်ပတ်ခဲ့တယ်။ Siem Reap က အပန်းဖြေမြို့အဖြစ်လည်း လူကြိုက်များတယ်။ ကမ္ဘောဒီးယားမှာ စပါးခင်းတွေကလည်း ဖွေးနေတယ်။ ကရာမာဆိုတဲ့ ရိုးရာလည်စည်း ပဝါ၊ ကြွေထည် မြေထည်လုပ်ငန်း၊ ဆပ်ပြာ၊ ဖယောင်းတိုင်နဲ့ ဟင်းခတ်အမွှေးအကြိုင်၊ သစ်သားပန်းပုလုပ်ငန်း၊ ယွန်းထည်လုပ်ငန်း၊ ငွေရည်စိမ် လုပ်ငန်းတွေအပြင်

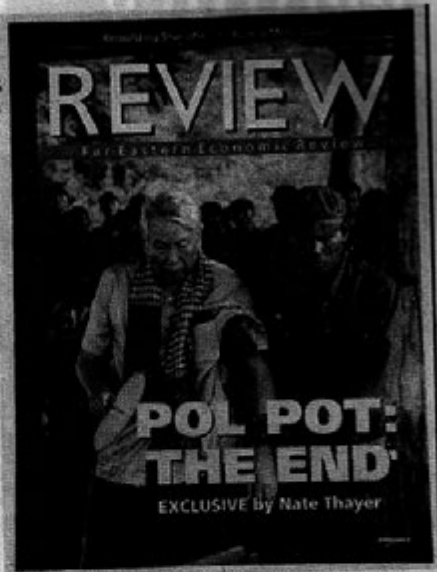
ဘုန်းကြီးတွေ၊ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်တဲ့ သက်ကြီးရွယ်အိုတွေ အပါအဝင် ပြည်သူ့ ရာဂဏန်း အနည်းငယ်က ဖန္ဒမ်းပင်ရှိ တစ်ခါက လူသတ်ကွင်းဖြစ်ခဲ့တဲ့နေရာမှာ သောကြာနေ့ မနက်အစောကြီးကတည်းက စုဝေးခဲ့ကြတယ်။ အခုတော့ လူသတ်ကွင်းမှာ ၁၉၈၈ ခုနှစ်က စတင် တည်ဆောက်ခဲ့တဲ့ Choeung Ek အမည်ရ အဆောက်အအုံတစ်ခု ရှိနေခဲ့ပြီ။ ၆၂ မီတာအမြင့်ရှိပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာ အစဉ်အလာအရ အမျှဝေ ကောင်းမှုကုသိုလ်လုပ်နိုင်အောင် စီစဉ်ပေးထားတာပါ။ သွားလေသူတွေရဲ့ ဦးခေါင်းခွံတွေနဲ့ အရိုးတွေကို အမွှေးနဲ့သာ ပူဇော်ရင်း ဆုတောင်းနိုင် ကြပြီပေါ့။

နိုင်ငံရေးသမား Sam Rainsy က “ဒါနဲ့ပတ်သက်ပြီး လူတွေကို ကျွန်တော်တို့က နှစ်တိုင်း ဘာကြောင့် သတိပေးရသလဲဆိုရင် မောနီတွေကို အမိန့်ချနိုင်အောင် ခုံရုံးတွေကို တတ်စွမ်းတဲ့အားနဲ့ ကူညီ နှိုးဆော်တာပဲ ဖြစ်တယ်။ အရေးယူ ဆောင်ရွက်မှုတွေကို ဘယ်နည်းနဲ့မှ ဟန့်တားနှောင့်ယှက်လို့ မရဘူး။ တရားရေးနည်းလမ်းအရ ခမာပြည်သူတွေအတွက် ရည်ရွယ်ပြီး တရားမျှတမှုကို ယူပေးရမယ်”လို့ မှတ်ချက်ပေးခဲ့တယ်။

ပြက္ခဒိန်ပေါ်က နေ့ရက်တွေက တဖြုတ်ဖြုတ်နဲ့ ကြွေသွားခဲ့ ကြပြီ။ လူတိုင်းထိခိုက်နာကျင်နေဆဲပါပဲ။ အတိတ်အကြောင်းကို အမြဲ သတိရနေတဲ့ Sar Patchata က သူမရဲ့အဖေ သေဆုံးချိန်မှာ သူက အနီးအနားမှာ အိပ်ပျော်နေခဲ့တယ်လို့ ဆိုတယ်။ “ကျွန်မ အဖေက ကျွန်မ အရွယ်ရောက်လာအောင် ပြုစုစောင့်ရှောက်ဖို့နဲ့ အရွယ်ရောက်လာရင် လူကောင်းတစ်ယောက်ဖြစ်အောင် သင်ယူတတ်ဖို့ အမေ့ကို မှာနေခဲ့တယ်”လို့ ဆိုခဲ့တယ်။ အခု သူမ အရွယ်ရောက်လာတော့ မလေးရှားမှာ အင်္ဂလိပ်စာပေနဲ့ ပတ်သက်ပြီး မာစတာဘွဲ့ တက်ခဲ့တယ်။ ပြီးခဲ့တဲ့ နှစ်အနည်းငယ်က သတင်းထောက်တွေရဲ့အမေးကို သူမက “ကျွန်မ ကလေးဘဝတုန်းက အကြောင်းကို မှတ်မိနေတယ်။ အဖေ့ ပေါင်ပေါ်မှာ ကျွန်မ တက်ထိုင်တယ်။ အဖေနဲ့ ဆော့ကစားခဲ့တယ်။ ပွေ့ဖက် နမ်းခဲ့တာတွေရောပေါ့”လို့ ဖြေခဲ့တယ်။

“မာလာအီက ကျွန်မထံ အဖေ လာလည်တယ်လို့ အိပ်မက် ချင်လိုက်တာ၊ ရက်ကြီးခါကြီး ကျောင်းပိတ်ရက်တွေဆိုရင် အဖေ့အတွက် ဆုတောင်းနေမိတယ်။ ဘုရားပွဲတော်နေ့တွေတိုင်း ကျွန်မ ဘုရားသွားပြီး

ဂျာနယ်လစ် Nate Thayer ရဲ့
အထူး အင်တာဗျူးပါဝင်ခဲ့တဲ့ Far
Eastern Economic Review
မဂ္ဂဇင်း မျက်နှာပုံ

လွန်လင်မြို့ရှိ နာမည်သိသော
ကျော်ကြားခဲ့တဲ့ S-21
အကျဉ်းထောင်

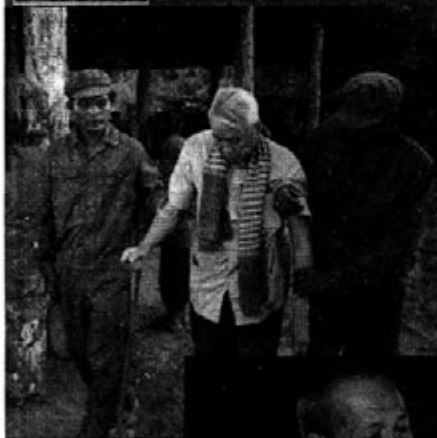
ပိုမို သေဆုံးစဉ်က တွေ့ရ
တဲ့ ဇနီးဖြစ်သူ Mea
Son နဲ့ ၁၂ နှစ်အရွယ်
သမီးဖြစ်သူ Mea Sith

BROTHER NUMBER ONE

DAVID P. CHANDLER

မိမိတို့ နှစ်စဉ် ပြုလုပ်သော မြန်မာ့စီးပွားရေး ဝေဖန်ချက်ကို ဖတ်ရှုရုံနှင့် မိမိတို့၏ စိတ်ဓာတ်ကို အားပေးပေးနိုင်စေရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ဤအကြောင်းကို ရေးသားခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

← ပိုမိုအကြောင်းအရာများကို
Brother Number One
သို့ စာအုပ်ပျက်များ
အား အောက်ဖော်ပြပါ
Eastern Economic Review
တွင် ဖတ်ရှုရန်

← ပိုမို မသေချာဆုံး ဖြစ်တွေ့ရရန်

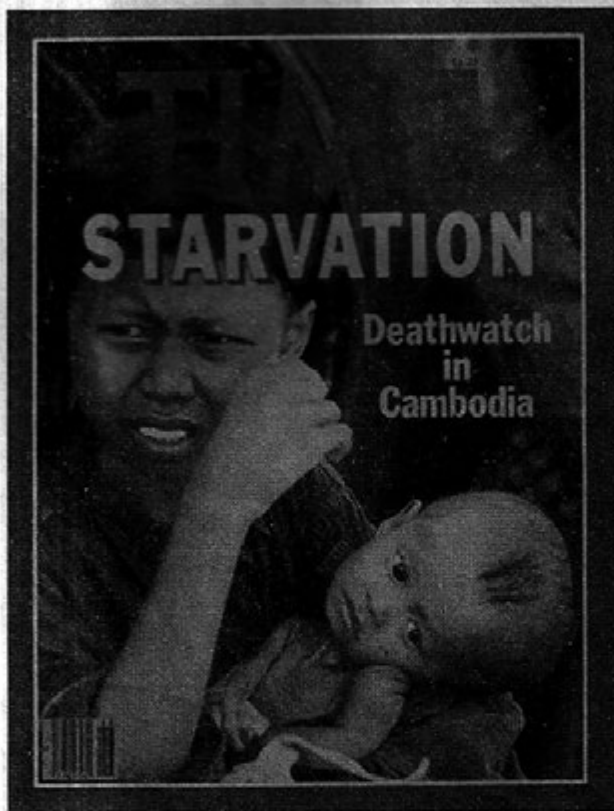
အိမ်ထောင်ရေး အကျိုးစီးပွား Ta Mok

↑
→
ပိုဆောင်
တောတွင်း
ပိုဆောင်

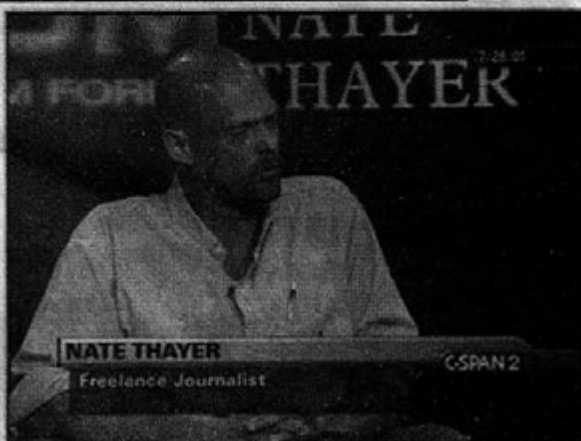

ကမ္ဘာ့ဒီမိုကရေစီတော်လှန်ရေးအဖွဲ့ဝင်များ ပို့ဆောင်ရေး Norodom Sihanouk

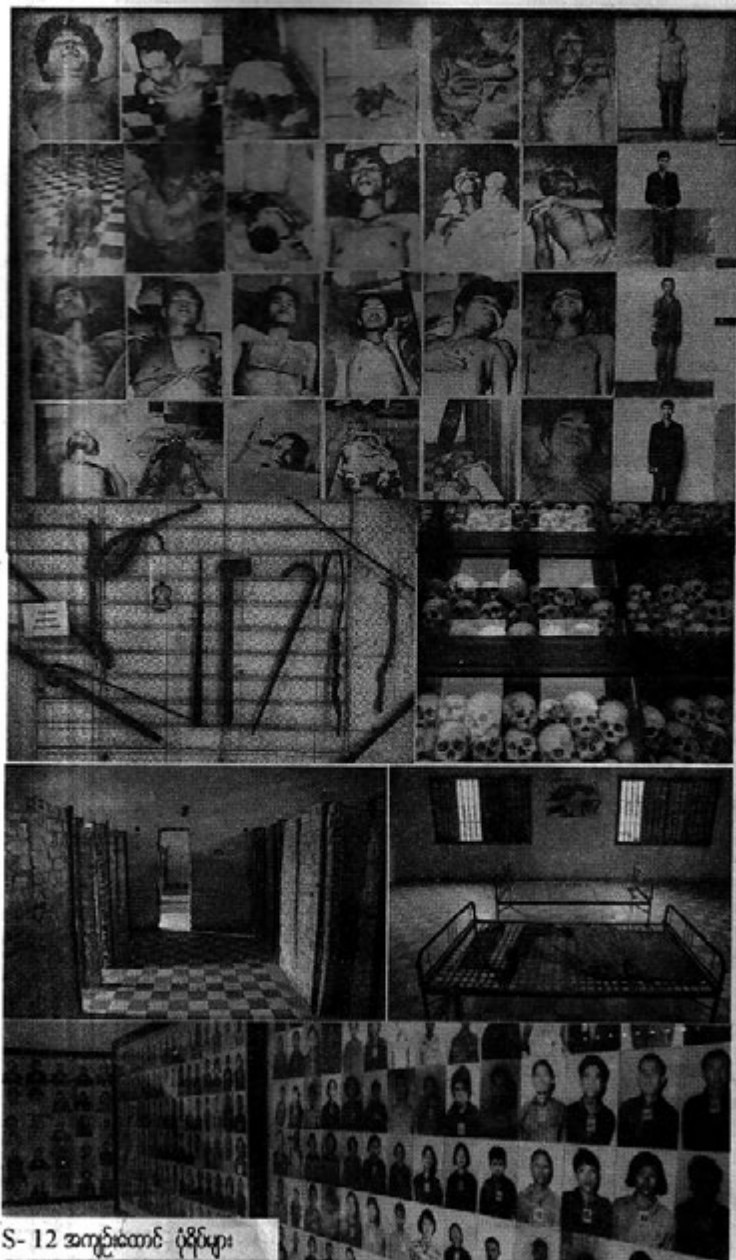
ကမ္ဘောဒီးယား၊
 ပြည်သူတွေ
 ကြုံတွေ့ခဲ့ရတဲ့
 အစာရေစာတတ်
 ပြတ်ခြင်းအတွက်
 ဇော်ပြပေးခဲ့တဲ့
 Time မဂ္ဂဇင်း
 မျက်နှာပုံ။

ပိုမိုကို
 အထူးအင်တာဗျူး
 လုပ်ခဲ့သူ Nate
 Thayer

အာဇာနည်ရဲဘော်တပ် သွယ်ဝင်နှင့် ကမ္ဘာ့အေးချမ်းရေးအဖွဲ့အစည်းက ဝေဖန်

S-12 အတွင်းက ခံရသူများ

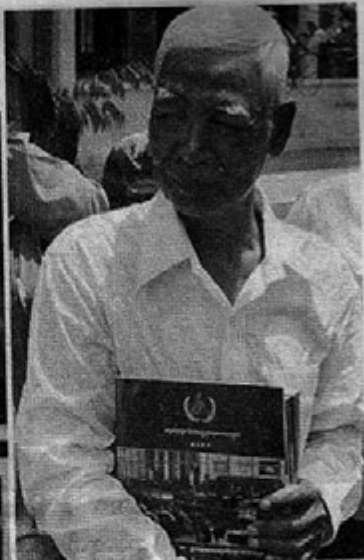
Angkor Wat ဘုရားကျောင်း

ဗန္ဓာပင်မြို့တော်ရှိ နန်းတော်

ကမ္ဘာ့အေးချမ်းရေးအဖွဲ့အစည်းက ဖမ်းဆီးခဲ့သူ

S-21 အကျဉ်းစာတမ်း အသက်ရှင်ကျန်ရစ်ခဲ့သူ
စက်ပြင်ဆရာ Chum Mey

↑ S-21 အကျဉ်းစာတမ်း အသက်ရှင်ကျန်ရစ်ခဲ့သူ
ပန်းချီဆရာ Vann Nath

S 21 အကျဉ်းစာတမ်း အသက်ရှင်ကျန်ရစ်ခဲ့သူ ပုံတူပန်းချီဆရာ Bou Meng က
သူ့ အဖမ်းခံရစဉ် အဖြစ်အပျက်များကို လက်တွေ့ပြသစဉ်။

နိုင်ငံရေးသမား Sam Rainsy နဲ့ ပြည်သူ့ထွက် သမားတော်တွေနဲ့ ဦးခေါင်းခွံတွေနဲ့ အိုးတွေကို အမှောင် ခုတောင်းပေးနေရင်း။

ကျွန်းသား ဝေပုံ